

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Academiejaar 2009 – 2010

Het domeinbeheer van de abdij van Affligem:
het kwartier van Nijvel
(1660 – 1796)

Thomas Tas

Promotor: Erik Thoen
Leescommissarissen: Thijs Lambrecht
Steven Vanderputten

Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte,
voor het behalen van de graad van Master in de Geschiedenis.

Mijn dank gaat uit naar de volgende personen:

Mijn promotor Erik Thoen voor zijn raadgevingen.

Mijn moeder en Hedwig Cooremans voor het nalezen.

Mijn vriendin Tammy voor het aanhoren van mijn aanhoudende gezeur tijdens het schrijven van deze thesis en voor haar hulp bij de lay-out.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	I
I. INLEIDING	II
II. OPGAVE VAN BRONNEN EN LITERATUUR	IV
A. ONUITGEGEVEN BRONNEN	IV
B. UITGEGEVEN BRONNEN	IV
C. LITERATUUR	V
III. METROLOGIE	VI
A. OPPERVLAKTEMATEN	VI
B. INHOUDSMATEN	VI
C. REKENMUNTEN	VII
OPMERKING	VII
IV. VERANTWOORDING VAN DE TABELLEN	IX
V. VERANTWOORDING VAN DE GRAFIEKEN	XII
VI. VERANTWOORDING VAN DE KAARTEN	XII

INHOUDSOPGAVE	- 1 -
DEEL 1. ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM EN HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 3 -
1. VORMING EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ	- 3 -
2. DOMEINBEHEER	- 4 -
3. HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 6 -
DEEL 2. OPBOUW VAN HET DOMEIN	- 8 -
1. INLEIDING	- 8 -
2. INKOMSTEN UIT HET BEHEER VAN HET DOMEIN	- 9 -
2.1. INLEIDING	- 9 -
2.2. INKOMSTEN UIT HET GROOTGRONDBEZIT	- 10 -
2.2.1. DE VERPACHTING VAN PACHTHOVEN	- 10 -
2.2.2. DE VERPACHTING VAN APARTE PERCELEN	- 16 -
2.2.3. ARRENTEMENTS	- 19 -
2.2.4. RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN	- 20 -
2.2.5. DE MOLEN VAN BUCHET	- 26 -
2.3. INKOMSTEN UIT GRONDHEERLIJKE RECHTEN	- 28 -
2.4. INKOMSTEN UIT KERKELIJKE RECHTEN: TIENDEN	- 30 -
2.5. UITZONDERLIJKE INKOMSTEN	- 36 -
3. UITGAVEN MET BETREKKING TOT HET DOMEIN	- 38 -
DEEL 3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN HET DOMEINBEHEER VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM IN HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 49 -
1. INLEIDING	- 49 -
2. OPPERVLAKTEBEREKENING VAN DE BEZITTINGEN IN HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 50 -
2.1. DE OMVANG VAN DE PACHTHOFDOMEINEN	- 50 -
2.2. OPPERVLAKTE APART VERPACHTTE PERCELEN	- 58 -
2.3. OPPERVLAKTE VAN DE BOSGRONDEN	- 61 -
2.4. OPPERVLAKTE VAN DE CIJNSGRONDEN	- 62 -
3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE INKOMSTEN	- 64 -
3.1. INKOMSTEN UIT PACHTHOVEN	- 64 -
3.2. INKOMSTEN UIT AFZONDERLIJKE PERCELEN	- 73 -
3.3. INKOMSTEN UIT CIJNZEN	- 81 -
3.4. INKOMSTEN UIT DE VERPACHTING VAN TIENDEN	- 85 -

3.5. INKOMSTEN UIT DE RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN...	- 93 -
3.6. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN WOL	- 96 -
3.7. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN GRAAN	- 98 -
4. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE UITGAVEN	- 101 -
4.1. UITGAVEN AAN DE CLERICI	- 101 -
4.2. UITGAVEN: LONEN BOSMEESTERS.....	- 107 -
4.3. UITGAVEN BIJ DE PUBLIEKE VERKOOP VAN HOUT	- 111 -
4.4. UITGAVEN VOOR HET ONDERHOUD VAN HET DOMEIN: HERSTELLINGEN, BOUWMATERIAAL EN BOSONDERHOUD	- 115 -
4.5. UITGAVEN AAN CIJNZEN GEHEVEN OP GRONDEN VAN DE ABDIJ ..	- 120 -
4.6. UITZONDERLIJKE UITGAVEN	- 125 -
4.7. UITGAVEN AAN DE AARTSBISSCHOP	- 132 -
4.8. UITGAVEN AAN DE PROOST EN DE ABDIJ ZELF.....	- 136 -
4.9. UITGAVEN VOOR HET LOON VAN DE RENTMEESTER	- 140 -
5. DE RESULTATEN.....	- 146 -
DEEL 4. ALGEMENE BEVINDINGEN	- 150 -
1. PERIODE 1660 – 1710.....	- 150 -
2. PERIODE 1700 – 1796.....	- 150 -
3. PARADOX TUSSEN MODERNISERING EN HET OUDE DOMEIN	- 151 -
ALGEMENE CONCLUSIE	- 153 -
BIJLAGEN	- 154 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4695: REKENING UIT 1674	- 154 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4705: REKENING UIT 1684	- 163 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4714: REKENING UIT 1694	- 176 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4724: REKENING UIT 1704	- 184 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4733: REKENING UIT 1714	- 192 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4743: REKENING UIT 1724	- 201 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4753: REKENING UIT 1734	- 209 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4764: REKENING UIT 1744	- 215 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4774: REKENING UIT 1754	- 220 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4783: REKENING UIT 1764	- 226 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4792: REKENING UIT 1774	- 233 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4802: REKENING UIT 1784	- 238 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4810: REKENING UIT 1792	- 244 -

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	I
I. INLEIDING	II
II. OPGAVE VAN BRONNEN EN LITERATUUR.....	IV
A. ONUITGEGEVEN BRONNEN	IV
B. UITGEGEVEN BRONNEN	IV
C. LITERATUUR.....	V
III. METROLOGIE	VI
A. OPPERVLAKTEMATEN	VI
B. INHOUDSMATEN.....	VI
C. REKENMUNTEN	VII
OPMERKING	VII
IV. VERANTWOORDING VAN DE TABELLEN.....	IX
V. VERANTWOORDING VAN DE GRAFIEKEN.....	XII
VI. VERANTWOORDING VAN DE KAARTEN	XII

HET DOMEINBEHEER VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM:

HET KWARTIER VAN NIJVEL (1660 – 1796)

I. INLEIDING

Historici die zich bezighouden met economische geschiedenis en meer specifiek met het bestuderen van de economische activiteiten van grote instellingen uit de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd zijn waarschijnlijk al bekend met de complexiteit van het beheer van dit soort instellingen. De organisatie om dergelijke instelling financieel te onderhouden had tijdens het Ancien Regime meestal betrekking op een domein dat vele inkomsten en uitgaven bevatte. De complexiteit van dit soort domeinen werd enerzijds gevormd door de vele soorten goederen en rechten die men zoal bezat binnen het domein. Anderzijds werd de graad van ingewikkeldheid nog verhoogd doordat de bezittingen van de instellingen vaak onderhevig waren aan allerlei verplichtingen die opgelegd werden door zowel hogere als lagere instanties.

Ondanks het enorme domein en de buitengewone inkomsten die de abdij van Affligem tijdens het Ancien Regime in handen had, hebben historici – in tegenstelling tot de culturele en politieke aspecten van de abdij – nog maar bitter weinig aandacht geschonken aan het economische aspect van de abdij. Voor de volle middeleeuwen werd het beheer van het domein tot nog toe slechts bestudeerd door Erik Houtman. In zijn onuitgegeven doch voortreffelijke licentiaatsthesis uit 1970 onderzocht hij het volledige domein en het beheer ervan voor de periode van 1083 tot 1250. Het volume van deze thesis was de start van een diepgaand onderzoek naar de samenstelling en het beheer van het domein van de abdij; onderzoek dat tot nu toe slechts in geringe mate verricht werd.

In deze thesis wil ik bijgevolg verder gaan met een studie van de economische aspecten van het domein dat in de vroegmoderne tijd het bezit was van de abdij. Aangezien de tijdspanne waarin deze thesis onderzocht en geschreven moest worden beperkt was, heb ik de geografische afbakening van de studie verkleind tot een gedeelte van het domein van de abdij, namelijk het kwartier van Nijvel.

Heel wat van de boekhouding met betrekking tot dit kwartier is bewaard gebleven in het Rijksarchief te Leuven als onderdeel van het Kerkarchief van Vlaams-Brabant.

De oudst bewaarde rekening met betrekking tot dit kwartier dateert uit 1658¹. De laatst bewaarde rekening heeft betrekking op het jaar 1792². De beperkte beschikbaarheid van de bronnen begrenste dan ook het chronologisch perspectief van deze thesis. Zodoende heb ik ervoor geopteerd het domeinbeheer te onderzoeken voor de periode tussen 1660 en 1796.

Het was de bedoeling om het domein zowel op een kwalitatieve als op een kwantitatieve manier te bestuderen. Het kwalitatieve aspect richt zich op de bezittingen die de abdij in handen had. Hiervoor werd gekeken naar rekeningen, pachtcontracten en andere documenten die bewaard zijn gebleven. Het kwantitatieve gedeelte zal veeleer een studie zijn over hoe de verschillende soorten inkomsten en uitgaven die de abdij bezat in verhouding stonden tot de volledige inkomsten van het domein en hoe deze evolueerden doorheen de tijd.

---

¹ D'Hoop, A., *Inventaire général des archives ecclésiastiques de Brabant, tome III: Abbayes*, Brussel, 1922, p.26.

² *Ibid.*, p. 27.

II. OPGAVE VAN BRONNEN EN LITERATUUR

A. ONUITGEGEVEN BRONNEN

België

Leuven, Rijksarchief *Kerkelijk Archief Brabant*

No. 4657	Celen en andere documenten met betrekking tot het goederenbeheer. Onderverdeeld in 25 delen. (1632-1793)
No. 4682	Cijnsboek (1704)
No. 4692	Rekening kwartier van Nijvel, Waver en Namen (1664)
No. 4695	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1674)
No. 4705	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1684)
No. 4714	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1694)
No. 4724	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1704)
No. 4733	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1714)
No. 4743	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1724)
No. 4753	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1734)
No. 4764	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1744)
No. 4774	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1754)
No. 4783	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1764)
No. 4792	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1774)
No. 4802	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1784)
No. 4810	Rekening kwartier van Nijvel, Frasnes en Genappe (1792)

B. UITGEGEVEN BRONNEN

Ockeley, J. *Kaartboek van de Abdij Affligem (1717 – 1756)*, Brussel, 2003.

Coppens, C. (ed.), *Fontes Affligenses. Bouwstoffen voor de geschiedenis van de abdij Affligem*, 25 delen., Hekelgem, 1966-1981.

C. LITERATUUR

- Bejczy, I., *Een kennismaking met de middeleeuwse wereld*, Hilversum, 2004.
- Blom, J.C.H. & Lamberts, E. (eds.), *Geschiedenis van de Nederlanden*, Baarn, 2007.
- Boulmont, G. A. J., *Nos anciens domaines bénédictins vers la fin du XVIIIe siècle (1777-1787)*, Brussel, 1914.
- D'Hoop, A., *Inventaire général des archives ecclésiastiques de Brabant, tome III : Abbayes*, Brussel, 1922.
- Daelemans, F., "Boeren in oorlogstijd. De sociale, economische en demografische gevolgen van oorlogen op het platteland in Brabant (15e-18e eeuw)" in: Peeters, J.P. & Jansens, G., *Mensen in oorlogstijd*, Brussel, 1988, pp. 57-104.
- Daelemans, F., "Pachten en welvaart op het platteland van Belgisch Brabant (15^e- 18^e eeuw)" in: *A.A.G. Bijdragen*, 28, 1986, pp. 165-183.
- Desoy-Meyer, A. & Gerard, C., "Abbaye d'Affligem" in: *Monasticon Belge, deel IV, Province de Brabant*, Luik, 1964, pp. 17-80.
- Doursther, H., *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes*, Brussel, 1840.
- Dumont, B., *Aux origines des communes : les communautés villageoises dans les pays de Dalhem et de Limbourg, XVIe-XVIIIe siècle genèse, structures, évolution*, Brussel, 1994.
- Hoebanx, J.-J., "Aux origines de certains bois domaniaux du Brabant Wallon" in: *Centenaire du séminaire d'histoire médiévale de l'université libre de Bruxelles, 1876-1976*, Brussel, 1977, p. 163-204.
- Holemans, H., *Kadastergegevens: 1835-1985. Brabantse wind- en watermolens. Deel 8: arrondissement Nijvel (P-Z)*, Kinrooi, 2003.
- Houtman, E., *Affligem: stichting-ontwikkeling van het domein 1083 - ca 1250*, (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), Leuven, 1970.
- Houtte, J. A. (ed.), *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 7*, De Haan, 1949-1958.
- Houtte, J. A. (ed.), *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 8*, De Haan, 1949-1958.
- Janssens, P., "De Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden (1579-1780)" in: Blom, J.C.H. & Lamberts, E. (eds.), *Geschiedenis van de Nederlanden*, Baarn, 2007.
- Ockeleij, J., "Het Affligems kloosterdomein in de 18e en 19e eeuw" in: *Ascania*, 14, 1971, pp. 33-49.

- Toen, E., “Oorlogen en platteland. Sociale en economische aspecten van militaire destructie in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen en de vroege moderne tijden” in: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 91, 1978, pp. 363-376.
- Toen, E. & Vanhoute, E., *Syllabus plattelandsgeschiedenis. Een introductie tot de studie van methoden, bronnen en bibliografie, voornamelijk toegepast op België*, Gent, 2009.
- Van der Wee, H., *Historische aspecten van de economische groei*, Utrecht, 1972.
- Verbesselt, J., *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13 e eeuw*, Pittem, 1950.
- Verhulst, A. & Vandenbroeke, C., *Landbouwproductiviteit in Vlaanderen en Brabant : XIVE - XIXe eeuw*, Gent, 1979.
- Verleyen, W., “De abdijhoeven buiten de gemeente Affligem” in: *Jaarboek Belledaal*, 1987, pp.10-31.
- Verleyen, W., *Negen eeuwen Affligem 1083-1983*, Zingem, 1983.

III. METROLOGIE

A. OPPERVLAKTEMATEN³

- Nijvelse Bunder: 122,7664 are of 1,227664 hectare
  - 1 Nijvelse Bunder = 4 dagwand = 400 roeden
- Nijvelse dagwand: 30,6916 are of 0,306916 hectare
- Nijvelse roede: 0,306916 are of 0,00306916 hectare

B. INHOUDSMATEN⁴

- Nijvelse mudde:
  - Kleine mudde voor tarwe, rogge, masteluin, erwten en tuinbonen: 2,4384 hectoliter
  - Grote mudde voor gerst, haver, koolzaad, houtskool, zout, ...: 3,4755 hectoliter
  - 1 mudde = 6 viertel = 12 vaten

³ Doursther, H., 1840. *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes*, Brussel, p.69.

⁴ Doursther, H., 1840. *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes*, Brussel, p.358.

- Nijvelse viertel:
  - Kleine viertel voor tarwe, rogge, masteluin, erwten en tuinbonen: 0,4064 hectoliter
  - Grote viertel voor gerst, haver, koolzaad, houtskool, zout, ...: 0,57925 hectoliter

- Nijvels vat:
  - Klein vat voor tarwe, rogge, masteluin, erwten en tuinbonen: 0,2032 hectoliter
  - Groot vat voor gerst, haver, koolzaad, houtskool, zout, ...: 0,2826 hectoliter

C. REKENMUNTEN⁵

- Pond Artois of de Pond van 40 groten:
  - 1 pond = 20 stuivers = 480 penningen
  - 1 pond Vlaams = 6 ponden Artois
  - 1 stuiver = 24 penningen
  - Wordt doorheen deze thesis aangeduid met Gulden = Stuivers = Penningen

OPMERKING

In de rekeningen wordt steevast één soort geld gebruikt door de rentmeester. In het recept van Nijvel gebruikt men steeds de Pond Artois. Ondanks de theorie en de praktijk die gekend is van archaische munten krijgen we in de rekeningen te maken met een methodologisch probleem. Vreemd genoeg rekent de rentmeester steeds 24 penningen voor 1 stuiver in plaats van 12 penningen. Dit is ongebruikelijk in het Ancien Regime. Toch is dit het geval in volgende voorbeelden “*L’echu à la St. André 1764 vingt sept florins dix sols et demi ... 27 = 10 = 12*”⁶ of “*... des planches ont été vendues pour trente quatre florins dixsept sols et demi*”⁷ of “*Item au sr. de Ruwa sont den spar an 6 chap. 3 quarts 2 vas. une franquette davoine escheant le lendemain des Rois ici pour 1674 ... 16 fl. 9 s. 18 d.*”⁸. Dit komt omdat de munt die hierin gebruikt werd een rekenmunt was.

---

⁵ Archiefstuk nr. 4724 folio 1 recto.

⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783 f° 7 r°.

⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783 f° 9 r°.

⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 21 r°.

Om dit methodologisch probleem te omzeilen en toch op basis van de rekeningen correcte berekeningen te maken heb ik steeds 24 penningen gerekend voor 1 stuiver zodat de relatieve cijfers met betrekking tot de abdij blijven corresponderen met de werkelijkheid. Zo krijgen we het volgende systeem: 1 gulden = 20 stuivers = 480 penningen.

la st André, reçu de Gerij roulet pour
 L'echu à la st André 1464 vingt Sept
 florins dix Sols et demi, aiant deduit
 trois florins neuf sols et demi pour moi-
 tié de $4\frac{1}{2}$ xxes. — — — — —

27 = 10 = 12

R.A.L., Kerkelijk Archief Brabant, nr. 4783 f° 7 r°.

Item au s^r de l'abbé font vint
 par ay vij chap. iij quarts ij bes
 vns franquois d'ancien p^rsent
 Le lendemain nos Rois vij p^rsent 1474

vij fl. viij s. viij d.

R.A.L., Kerkelijk Archief Brabant, nr. 4695 f° 21 r°.

IV. VERANTWOORDING VAN DE TABELLEN

Tabel 1. Bossen in het kwartier van Nijvel, p.21.

Tabel 2. Oppervlakte pachtthofdomeinen van het kwartier van Nijvel, p. 51.

Tabel 3. Totale oppervlakte van de afzonderlijke percelen, p. 59.

Tabel 4. Oppervlakte van de bosgronden, p. 61.

Tabel 5. Oppervlakte van de cijnsgronden, p. 62.

Tabel 6. Inkomsten van pachthoven zowel in graan als in geld op basis van de rekeningen.

R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 67.

Tabel 7. Inkomsten van de pachthoven met graan omgezet in geld op basis van de

rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 68.

Tabel 8. Aandeel geld/graan bij de inkomsten van de pachthoven, p. 70.

Tabel 9. Aandeel inkomsten uit de pachthoven ten opzichte van de totale inkomsten, p. 71.

Tabel 10. Inkomsten uit verpachtte percelen uitgedrukt in geld en graan. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 77.

Tabel 11. Inkomsten uit verpachtte percelen met graan omgezet in geld op basis van de

rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 78.

Tabel 12. Aandeel geld/graan bij de inkomsten van de pachten van aparte percelen, p. 79.

Tabel 13. Aandeel van de inkomsten van de pachten van de aparte percelen binnen de totale inkomsten, p. 80.

Tabel 14. Inkomsten uit cijnzen uitgedrukt in graan en geld, p. 82.

Tabel 15. Inkomsten uit cijnzen omgerekend in geld, p. 82

Tabel 16. Aandeel van de inkomsten uit cijnzen binnen de totale inkomsten, p. 84.

Tabel 17. Inkomsten uit tiendpachten uitgedrukt in geld en graan op basis van de rekeningen.

R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 87.

- Tabel 18.** Inkomsten uit tiendpachten omgerekend in geld op basis van de rekeningen.
R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810, p. 88.
- Tabel 19.** Aandeel geld/graan bij de inkomsten uit tiendpachten, p. 91.
- Tabel 20.** Aandeel van de inkomsten uit tiendpachten ten opzichte van de totale inkomsten, p. 92.
- Tabel 21.** Inkomsten uit de rechtstreekse exploitatie van de bossen, p. 94.
- Tabel 22.** Aandeel van de inkomsten uit de verkoop van hout ten opzichte van de totale inkomsten, p. 95.
- Tabel 23.** Inkomsten uit de verkoop van wol, p. 96.
- Tabel 24.** Inkomsten uit de verkoop van graan, p. 99
- Tabel 25.** Aandeel van de inkomsten uit de verkoop van graan ten opzichte van de totale inkomsten, p. 100.
- Tabel 26.** Uitgaven aan de clerici in zowel geld als graan, p. 102.
- Tabel 27.** Uitgaven aan de clerici omgerekend in geld, p. 103.
- Tabel 28.** Aandeel van de kosten met betrekking tot het onderhoud van de pastoors ten opzichte van andere kosten met betrekking tot de clerici, p. 104.
- Tabel 29.** Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de clerici ten opzichte van de totale uitgaven per jaar, p. 106.
- Tabel 30.** Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de clerici ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven per jaar, p. 106.
- Tabel 31.** Uitgaven lonen bosmeesters in geld en graan, p. 107.
- Tabel 32.** Uitgaven lonen bosmeesters omgerekend in geld, p. 108.
- Tabel 33.** Aandeel lonen bosmeesters ten opzichte van de totale uitgaven, p. 110.
- Tabel 34.** Aandeel lonen bosmeesters ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven, p. 110.
- Tabel 35.** Uitgaven bij de publieke verkoop van hout, p. 112.
- Tabel 36.** Aandeel van de uitgaven bij de publieke verkoop van hout ten opzichte van de totale uitgaven, p. 113.
- Tabel 37.** Aandeel van de uitgaven bij de verkoop van hout ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven, p. 114.
- Tabel 38.** Onderhoudskosten van het domein, p. 116.

- Tabel 39.** Aandeel van de uitgaven voor het onderhoud van het domein ten opzichte van de totale uitgaven per jaar, p. 117.
- Tabel 40.** Aandeel onderhoudskosten ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven, p. 119.
- Tabel 41.** Uitgaven aan cijnzen – geheven op de gronden van de abdij – in geld en graan, p. 120.
- Tabel 42.** Uitgaven aan cijnzen – geheven op de gronden van de abdij – omgezet in geld, p. 122.
- Tabel 43.** Aandeel van de uitgaven met betrekking tot cijnzen ten opzichte van de totale uitgaven per jaar, p. 123.
- Tabel 44.** Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de cijnzen ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven, p. 124.
- Tabel 45.** Uitgaven voor uitzonderlijke belastingen, p. 126.
- Tabel 46.** Uitzonderlijke uitgaven in geld en graan, p. 127.
- Tabel 47.** Uitzonderlijke uitgaven omgezet in geld, p. 129.
- Tabel 48.** Aandeel van de uitzonderlijke uitgaven ten opzichte van de totale uitgaven, p. 131.
- Tabel 49.** Uitgaven aan de aartsbisschop in graan en geld, p. 133.
- Tabel 50.** Uitgaven aan de aartsbisschop omgerekend in geld, p. 133.
- Tabel 51.** Aandeel van de uitgaven aan de aartsbisschop ten opzichte van de totale uitgaven, p. 135.
- Tabel 52.** Uitgaven aan de proost en de abdij zelf, p. 138.
- Tabel 53.** Aandeel van de uitgaven aan de proost en de abdij ten opzichte van de totale uitgaven, p. 139.
- Tabel 54.** Uitgaven voor het loon van de rentmeester in geld en graan, p. 141.
- Tabel 55.** Uitgaven voor het loon van de rentmeester omgerekend in geld, p. 143.
- Tabel 56.** Aandeel van het loon van de rentmeester ten opzichte van de totale uitgaven, p. 144.
- Tabel 57.** Aandeel van het loon van de rentmeester ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven, p. 145.
- Tabel 58.** De te verdelen eindsom per jaar, p. 148.

V. VERANTWOORDING VAN DE GRAFIEKEN

- Grafiek 1.** Evolutie inkomsten van de pachthoven per jaar uitgedrukt in geld, p. 69.
- Grafiek 2.** Evolutie inkomsten uit de pachten van aparte percelen omgezet in geld, p. 79.
- Grafiek 3.** Evolutie inkomsten uit cijnzen omgezet in geld, p. 83.
- Grafiek 4.** Evolutie inkomsten uit de tiendpachten omgezet in geld, p. 89.
- Grafiek 5.** Evolutie inkomsten uit de verkoop van hout uitgedrukt in geld, p. 95.
- Grafiek 6.** Evolutie inkomsten uit de verkoop van wol, p. 97.
- Grafiek 7.** Evolutie inkomsten uit de verkoop van graan uitgedrukt in geld, p. 99.
- Grafiek 8.** Evolutie uitgaven aan de clerici uitgedrukt in geld, p. 105.
- Grafiek 9.** Evolutie uitgaven voor het loon van de bosmeesters en boswachters uitgedrukt in geld, p. 109.
- Grafiek 10.** Evolutie van kosten bij de publieke verkoop van hout uitgedrukt in geld, p. 112.
- Grafiek 11.** Evolutie van de onderhoudskosten uitgedrukt in geld, p. 118.
- Grafiek 12.** Evolutie uitgaven aan cijnzen geheven op gronden in handen van de abdij, uitgedrukt in geld, p. 122.
- Grafiek 13.** Evolutie uitzonderlijke uitgaven uitgedrukt in geld, p. 130.
- Grafiek 14.** Evolutie uitgaven bedoeld voor de aartsbisschop uitgedrukt in geld, p. 135.
- Grafiek 15.** Evolutie uitgaven bedoeld voor de proost en de abdij zelf uitgedrukt in geld, p. 138.
- Grafiek 16.** Evolutie van het loon van de rentmeester uitgedrukt in geld, p. 144.
- Grafiek 17.** Evolutie eindsommen op basis van de steekproefjaren uitgedrukt in geld, p. 148.

VI. VERANTWOORDING VAN DE KAARTEN

- Kaart 1.** Gemeenten in België waar de abdij van Affligem goederen of rechten bezat. Het meest donkere gedeelte betreft de goederen en rechten in het kwartier van Nijvel, p. 7.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	- 1 -
DEEL 1. ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM EN HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 3 -
1. VORMING EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ	- 3 -
2. DOMEINBEHEER	- 4 -
3. HET KWARTIER VAN NIJVEL.....	- 6 -
DEEL 2. OPBOUW VAN HET DOMEIN	- 8 -
1. INLEIDING	- 8 -
2. INKOMSTEN UIT HET BEHEER VAN HET DOMEIN	- 9 -
2.1. INLEIDING	- 9 -
2.2. INKOMSTEN UIT HET GROOTGRONDBEZIT.....	- 10 -
2.2.1. DE VERPACHTING VAN PACHTHOVEN.....	- 10 -
2.2.2. DE VERPACHTING VAN APARTE PERCELEN	- 16 -
2.2.3. ARRENTEMENTS	- 19 -
2.2.4. RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN	- 20 -
2.2.5. DE MOLEN VAN BUCHET.....	- 26 -
2.3. INKOMSTEN UIT GRONDHEERLIJKE RECHTEN	- 28 -
2.4. INKOMSTEN UIT KERKELIJKE RECHTEN: TIENDEN	- 30 -
2.5. UITZONDERLIJKE INKOMSTEN.....	- 36 -
3. UITGAVEN MET BETREKKING TOT HET DOMEIN.....	- 38 -
DEEL 3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN HET DOMEINBEHEER VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM IN HET KWARTIER VAN NIJVEL.....	- 49 -
1. INLEIDING	- 49 -
2. OPPERVLAKTEBEREKENING VAN DE BEZITTINGEN IN HET KWARTIER VAN NIJVEL	- 50 -
2.1. DE OMVANG VAN DE PACHTHOFDOMEINEN	- 50 -
2.2. OPPERVLAKTE APART VERPACHTE PERCELEN.....	- 58 -
2.3. OPPERVLAKTE VAN DE BOSGRONDEN	- 61 -
2.4. OPPERVLAKTE VAN DE CIJNSGRONDEN	- 62 -
3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE INKOMSTEN.....	- 64 -
3.1. INKOMSTEN UIT PACHTHOVEN.....	- 64 -
3.2. INKOMSTEN UIT AFZONDERLIJKE PERCELEN	- 73 -
3.3. INKOMSTEN UIT CIJNZEN	- 81 -
3.4. INKOMSTEN UIT DE VERPACHTING VAN TIENDEN	- 85 -
3.5. INKOMSTEN UIT DE RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN...-	93 -
3.6. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN WOL.....	- 96 -
3.7. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN GRAAN.....	- 98 -
4. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE UITGAVEN	- 101 -
4.1. UITGAVEN AAN DE CLERICI.....	- 101 -
4.2. UITGAVEN: LONEN BOSMEESTERS	- 107 -
4.3. UITGAVEN BIJ DE PUBLIEKE VERKOOP VAN HOUT	- 111 -
4.4. UITGAVEN VOOR HET ONDERHOUD VAN HET DOMEIN: HERSTELLINGEN, BOUWMATERIAAL EN BOSONDERHOUD	- 115 -
4.5. UITGAVEN AAN CIJNZEN GEHEVEN OP GRONDEN VAN DE ABDIJ ..-	120 -
4.6. UITZONDERLIJKE UITGAVEN.....	- 125 -
4.7. UITGAVEN AAN DE AARTSBISSCHOP	- 132 -
4.8. UITGAVEN AAN DE PROOST EN DE ABDIJ ZELF	- 136 -

4.9. UITGAVEN VOOR HET LOON VAN DE RENTMEESTER	- 140 -
5. DE RESULTATEN	- 146 -
DEEL 4. ALGEMENE BEVINDINGEN	- 150 -
1. PERIODE 1660 – 1710	- 150 -
2. PERIODE 1700 – 1796	- 150 -
3. PARADOX TUSSEN MODERNISERING EN HET OUDE DOMEIN	- 151 -
ALGEMENE CONCLUSIE	- 153 -
BIJLAGEN	- 154 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4695: REKENING UIT 1674	- 154 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4705: REKENING UIT 1684	- 163 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4714: REKENING UIT 1694	- 176 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4724: REKENING UIT 1704	- 184 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4733: REKENING UIT 1714	- 192 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4743: REKENING UIT 1724	- 201 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4753: REKENING UIT 1734	- 209 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4764: REKENING UIT 1744	- 215 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4774: REKENING UIT 1754	- 220 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4783: REKENING UIT 1764	- 226 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4792: REKENING UIT 1774	- 233 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4802: REKENING UIT 1784	- 238 -
ARCHIEFDOCUMENT NR. 4810: REKENING UIT 1792	- 244 -

DEEL 1. ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ VAN AFFLIGEM EN HET KWARTIER VAN NIJVEL

1. VORMING EN EVOLUTIE VAN HET DOMEIN VAN DE ABDIJ

In tegenstelling tot andere abdijen – gesticht in de elfde en de twaalfde eeuw – wist de abdij van Affligem een aanzienlijk domein te verwerven. Het domein – dat voornamelijk door schenkingen en aankopen tot stand kwam – vond zijn oorsprong in het feit dat Graaf Hendrik III van Leuven in 1086 twintig mansi schonk, gesitueerd in de omgeving van de abdij. Dit voorbeeld werd gevolgd door de hoge adel van Brabant en Vlaanderen die vele goederen en rechten schonken aan de abdij. Rond 1133 verminderden de schenkingen van de hoge adel drastisch en waren het vooral de lage adel en de burgerij die schenkingen deden aan de abdij. Het betrof daarbij voornamelijk bescheiden giften die vaak nog belast waren met een jaargetijde, een lijfrente of een cijns. Vermoedelijk bezat de abdij van Affligem op het einde van de dertiende eeuw ongeveer 10.000 hectare grond waarvan 2.000 hectare bos en tegen het einde van de vijftiende eeuw zou dit om en bij de 15.000 hectare geweest zijn. Na 1500 werden nog sporadisch goederen verworven. De goederen van de abdij van Affligem lagen verspreid over meer dan honderdvijfentwintig verschillende dorpen doorheen heel de zuidelijke Nederlanden. Zo bezat de abdij goederen in Zeeuws-Vlaanderen, de Antwerpse Kempen, de streek rond Leuven, Henegouwen en in Vlaanderen, terwijl de kern van het domein in West- en Waals-Brabant lag. De opheffing van het oude domein geschiedde in 1796 wanneer het hele domein door de Franse bezetter genationaliseerd en verkocht werd. Aangezien de monniken – die onder invloed van de proost Beda Regaus stonden – niet over de financiële middelen beschikten om zelfs maar een deel van hun onroerend bezit terug te kopen, kwam alles in vreemde handen terecht. De abdijgebouwen en het omliggende domein werden opgekocht door een Franse generaal, Jean Charles Marin Michel de Guérout de la Pallière, die de gebouwen grotendeels liet slopen. Later wisselden de gebouwen herhaaldelijk van eigenaar tot in 1868 prior Jozef Vael van Dendermonde in staat was de gebouwen over te kopen. Sindsdien hebben de benedictijnen opnieuw hun intrek genomen in Affligem en er een nieuwe abdij in neogotische stijl opgetrokken.¹

---

¹ Ockeley, J., *Kaartboek van de abdij Affligem*, Brussel, 2003, p. 11-12.

2. DOMEINBEHEER

Een immens domein als dat van de abdij van Affligem vergde een voortdurende intensieve organisatie en beheer. Het beheer van het domein van de abdij van Affligem kenmerkte zich doorheen de tijden door twee organisatievormen. Vanaf de stichting van de abdij tot 1620 beheerde de abdij de bezittingen volgens de onderscheiden functies: de *kelderije* voor het voedsel en de kleding, de *scrijverye* voor de bibliotheek en het scriptorium, de *pitancerye* voor de speciale bedelingen van drank of spijzen, de *almoeseny*e voor de armenzorg en het *comptoir* voor de overige behoeften. Ook de cijnsboeken volgden deze indeling. Vanaf 1424 werden de goederen verdeeld tussen de abt, het convent en de *fabrica* voor het onderhoud van de gebouwen. Abt Jan 't Sirejacobs besloot hiertoe, samen met de prior en met goedkeuring van de bisschop van Kamerijk, omdat hij als 'eerste' van de geestelijke stand in de Staten van Brabant, vaak buiten zijn abdij verbleef en de communautiteit op deze wijze de extraordinaire uitgaven van de abt wilde beperken.² Een nieuwe organisatie- en administratievorm werd ingevoerd door aartsbisschop Hovius – abt van de abdij – en deze functioneerde volgens de ligging van de goederen en niet meer volgens de bestemming van de inkomsten. Na zijn dood in 1620 werd deze nieuwe regeling door aartsbisschop Boonen en diens opvolgers bestendigd. Er werden zes *ontvangerijen* of *recepten*³ ingericht: Aalst of het kwartier van Vlaanderen, Brussel, Leuven, Mechelen, Nijvel en Waver. Elk kwartier stond onder het beheer van een rentmeester met daarnaast dikwijls nog een bijzondere ontvanger voor de bossen, de cijzen, de lenen en voor het privaat van de abdij.⁴ Deze bijzondere ontvangers waren vermoedelijk personen die in dienst stonden van de rentmeester aangezien hun werkzaamheden in dezelfde rekeningen verschenen als die van de rentmeester.

In tegenstelling tot wat men zou vermoeden werd het beheer van het kloosterdomein reeds vanaf 1520 toevertrouwd aan buitenstaanders van de abdij. Toch moesten deze leken of seculiere geestelijken tijdens de achttiende eeuw enkele malen baan ruimen voor een aantal monniken wanneer de relatie tussen de monniken en de aartsbisschop hersteld was.⁵ De rentmeesters en andere ontvangers zelf waren particulieren, gespecialiseerd in het beheren van domeinen en geschoold in rekenkundige en economische principes.

---

² Ockeley, J., op. cit., p. 16.

³ Doorheen dit werk zullen we de term "ontvangerij" of "recept" vervangen door "kwartier" of "de administratie van het kwartier".

⁴ Ockeley, J., op. cit., p. 16.

⁵ Ockeley, J., op. cit., pp. 16-17.

Hun ambt werd sterk geëerd aangezien de billijke vergoeding die ze ervoor kregen en we merken dat het rentmeesterschap van de abdij in een aantal gevallen zelfs overging van vader op zoon.

Om zich te verantwoorden ten aanzien van de aartsbisschop – de abt van de abdij van Affligem – diende de rentmeester – in de periode na 1620 – jaarlijks een rekening op te stellen voor zijn kwartier waarin alle inkomsten en uitgaven samengevat werden. Dit werd gedaan op basis van kwitanties die jaarlijks de centrale administratie van het kwartier binnenstroomden. In de marge werden steeds verwijzingen genoteerd naar de afzonderlijke kwitanties waarvan de meeste vandaag de dag verdwenen zijn. De inleiding van elke rekening bevatte stevast een vermelding van het jaartal waarop de rekening betrekking had en een vermelding van het feit dat de rekening aan de aartsbisschop gepresenteerd geweest werd. Een rekening kreeg zijn finale status normaliter twee jaar nadat het jaar waarover de rekening handelde, afgesloten werd. Ze bestond op dat moment gemiddeld uit een vijftigtal folio's in drie delen opgesplitst, die elk verder onderverdeeld werden in meerdere hoofdstukken. Het eerste deel bestond onveranderlijk uit een inleiding – die naast de algemene condities van de rekening ook de inhoudsmaten en het gebruikte middel van betaling uit de doeken deed – en de verschillende inkomsten die het kwartier jaarlijks kreeg. Een tweede deel bevatte alle uitgaven die de rentmeesters deden. Opvallend is dat zowel het eerste als het tweede deel per hoofdstuk een eindsaldo bevatte dat pas achteraf werd neergeschreven. Tenslotte sloot elke rekening af met een derde deel waar de eindsaldi en de eindverdeling van de rekening uitgeschreven werden. De rentmeester was niet enkel verantwoordelijk voor het opstellen van jaarrekeningen. Naast het beheer van inkomsten en uitgaven waren hij en zijn personeel diegenen die allerlei contracten en kaarten lieten opstellen zodat het beheer van het domein kon gecontroleerd worden. De contracten werden tot op heden bewaard in meerdere Belgische Rijksarchieven en uiteindelijk samengevoegd onder de naam van celen in het Rijksarchief te Leuven.⁶ Het was in dit soort contracten dat de rentmeester het verdere verloop van het domein kon laten vastleggen. De kaarten die in opdracht van de rentmeester opgesteld werden waren bedoeld om de rekeningen te illustreren. Zo kon men op eenvoudige wijze een overzicht krijgen van alle goederen die men in een bepaald kwartier bezat. Voor de abdij van Affligem werden alle kaarten – die vandaag de dag nog bestaan – samengevoegd in het *Kaartboek van de abdij Affligem (1717-1756)*.⁷

---

⁶ D'Hoop, A., op. cit., p. 24.

⁷ Ockeley, J., op. cit., p. 1.

3. HET KWARTIER VAN NIJVEL

Doorheen het Ancien Regime bezat de abdij van Affligem meerdere goederen en rechten in de Waalse streken van de Zuidelijke Nederlanden. Na 1620 werden deze bezittingen onderverdeeld in enerzijds het kwartier van Nijvel en anderzijds het kwartier van Waver. Het kwartier van Nijvel – dat het onderwerp vormt van deze thesis – werd gevormd door de bezittingen die men bezat in de huidige hoofdgemeenten of steden Braine Lalleud, Genappe, Lasne, Les Bons Villers, Nijvel en Villers-la-Ville. In de volgende hedendaagse hoofd- of deelgemeenten bezat de abdij bepaalde goederen of rechten: Baulers, Baisy-Thy, Braine Lalleud, Frasnes-Lez-Gosselies, Glabais, Lillois-Witterzée, Loupoigne, Maransart, Marbais, Mellet, Sart-Dames-Avelines, Tilly, Vieux-Genappe en tenslotte Ways.⁸ De abdij hield dus in het kwartier van Nijvel zowel goederen op het grondgebied van het hertogdom Brabant als op dat van het graafschap Namen in bezit. De kaart die toegevoegd werd op de volgende pagina illustreert hoe het kwartier gesitueerd was binnen het domein van de abdij.

De rentmeesters die het kwartier van Nijvel beheerden zijn bekend op basis van de bronnen die werden uitgegeven door C. Coppens.⁹ Achtereenvolgens vinden we in de bronnen volgende rentmeesters terug: Raoul de Cretot (+1622); Jehan de la Hauhe (1622-1634); Sebastien Bellet (1635-1666); Sebastien Godaert (1667-1672) en later diens weduwe (1672-1673); Nicolas Marcq (1674-1717); Adrien Nicolas Marcq (1717-1760) en tenslotte Thomas Philippe Marcq (1761-1796).¹⁰ Vooral in de achttiende eeuw stond het kwartier van Nijvel onder het beheer van rentmeesters die hun beroep doorgaven van vader op zoon. In tegenstelling tot de andere kwartieren had men tijdens de achttiende eeuw niet te maken met monniken die beheersfuncties uitoefenden. Het rentmeesterschap bleef dus in handen van seculiere economen. Naast de rentmeester kwamen er in het kwartier van Nijvel ook bosmeesters voor die instonden voor het beheer en de exploitatie van de bossen. De bosmeesters die we terugvonden op basis van de bronnen zijn achtereenvolgens: Dom Giselbertus Uuterechoute (- 1531); Henricus van der Heerstraeten (1531-1537); Gillis van der Slaghmolen (1537-1547); Jan Hasselman (1547-1552); Petrus Capet (1552-1556); Pieter van Langenhove (1556-1561); Judocus Coene (1561-1570); Gillis Motmans (1570-1585); Franciscus Lemmens (1585-1620); Jan Wouters (1620-1653); Jan van Nuffel (1654-1656);

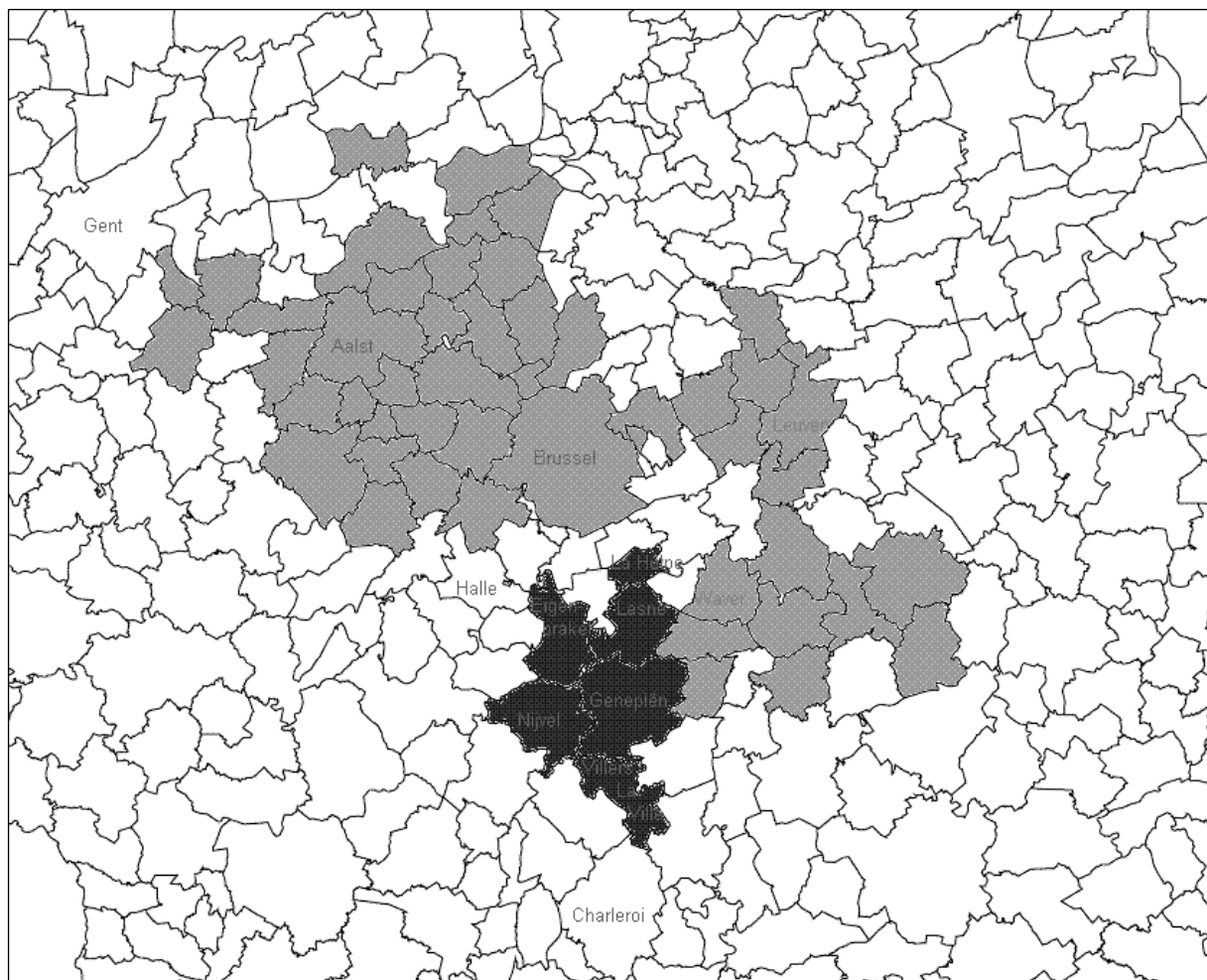
⁸ Ockeley, J., op. cit., pp. 14 -15.

⁹ Coppens, C. (ed.), *Fontes Affligenses. Bouwstoffen voor de geschiedenis van de abdij Affligem*, 25 delen, Hekelgem, 1966-1981.

¹⁰ Ockeley, J., op. cit., p. 18.

Jacobus l'Eveque (1657-1661); Jan van Nuffel (1662-1667); Michael de Ruddere (1668-1714); Emmanuel de Ruddere (1715-1740), diens weduwe (1740-1747); Michael de Ruddere (1748-1760); Franciscus Castineda (1761-1765), diens weduwe (1765); Dom Augustinus van Hecke (1766-1796) en tenslotte Dom Rupertus Lopez.¹¹ In tegenstelling tot de rentmeesters – waarbij geen enkele monnik het rentmeesterschap bekleedde – waren er voor het kwartier van Nijvel wel enkele monniken die de functie uitoefenden. Uit de bronnen betreffende het kwartier van Nijvel bleek dat er naast het rentmeesterschap en de functie van het bosbeheer geen andere officies voorkwamen ter beheer van het kwartier.

Kaart 1: Gemeenten in België waar de abdij van Affligem goederen of rechten bezat. Het meest donkere gedeelte betreft de goederen en rechten in het kwartier van Nijvel.

¹¹ Ockeley, J., op. cit., p. 18.

DEEL 2. OPBOUW VAN HET DOMEIN

1. INLEIDING

Net zoals tijdens de middeleeuwen bestond het domein van de abdij van Affligem enerzijds uit verscheidene goederen en anderzijds uit bepaalde rechten. Deze goederen en rechten – die de abdij voornamelijk tijdens de volle middeleeuwen verwierf – bleven grotendeels tot het einde van het Ancien Regime bestendig, waardoor de abdij doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw jaarlijks te maken kreeg met bepaalde inkomsten en uitgaven. De rekeningen van de abdij van Affligem en meer bepaald de rekeningen van het kwartier van Nijvel – die tot op heden in het Rijksarchief te Leuven bewaard zijn gebleven in het Kerkelijk Archief van Brabant – tonen ons hoe de abdij jaarlijks geconfronteerd werd met een ingewikkeld kluwen van zeer uiteenlopende goederen en rechten waar verschillende inkomsten en uitgaven aan verbonden waren. Het is daarom de bedoeling om in dit deel de opbouw van het domein van de abdij van Affligem uiteen te zetten met betrekking tot de verschillende inkomsten en uitgaven – verbonden aan de rechten en goederen van de abdij – die de abdij in het kwartier van Nijvel bezat.

2. INKOMSTEN UIT HET BEHEER VAN HET DOMEIN

2.1. INLEIDING

De inkomsten die de abdij van Affligem verwierf uit het beheer van het domein waren van primordiaal belang. In tegenstelling tot de wereldlijke heersers – die hun inkomsten putten uit zowel grondheerlijke als banale rechten – waren kerkelijke instellingen zoals de abdij van Affligem aangewezen op hun grondheerlijke en kerkelijke rechten. Aangezien het domein van de abdij van Affligem door vele schenkingen en aankopen tot stand was gekomen – voornamelijk tijdens de volle middeleeuwen – bestond het domein uit een amalgaam van zeer uiteenlopende goederen en rechten die zowel inkomsten als uitgaven met zich meebrachten. Door de uitgestrektheid van het domein moest de abdij van Affligem zeker en vast een enorme invloed uitgeoefend hebben op de economie in de Zuidelijke Nederlanden en op de regionale handel.

Tijdens de zeventiende en de achttiende eeuw steunde de abdij in het kwartier van Nijvel – net zoals tijdens de middeleeuwen – voornamelijk op het grootgrondbezit. De vele inkomsten die men verkreeg uit het verpachten van aparte percelen, het uitgeven van gronden en gebouwen in cijns en daarnaast het verpachten van grotere domeinen met een centraal pachthof, vormden de basis van het beheer van het domein. Bovendien verkreeg de abdij vele inkomsten uit de rechtstreekse exploitatie van bepaalde bossen die ze in eigendom had. Bijkomende opbrengsten kwamen tot stand dankzij de verkoop van graan en uitzonderlijk door de verkoop van wol.

Naast het bezit van grond beschikte de abdij in het kwartier van Nijvel – net zoals in het overige deel van het domein – over inkomsten die het gevolg waren van het bezit van bepaalde wereldlijke en kerkelijke rechten. Zo was het belangrijkste wereldlijke recht voor de abdij het recht om bepaalde cijnsen te mogen heffen op bepaalde gronden. Het belangrijkste kerkelijk recht in het kwartier van Nijvel waaruit de rentmeester inkomsten putte, was het recht om tienden te mogen heffen – wat verbonden was met het bezit van altaren.

Op basis van de rekeningen zal ik in dit eerste hoofdstuk de verschillende vormen van inkomsten uiteenzetten ter verheldering van de opbouw van het domein en haar bezittingen.

2.2. INKOMSTEN UIT HET GROOTGRONDBEZIT

2.2.1. DE VERPACHTING VAN PACHTHOVEN

In het kwartier van Nijvel bevonden zich tijdens de zeventiende en de achttiende eeuw dertien grote hoeven die jaarlijks pacht betaalden aan de abdij. In Vieux-Genappe – een deelgemeente van Genappe – bevonden zich het eerste *Cense du Hulencourt*, het tweede *Cense du Hulencourt*, het *Cense du Foriest* en het *Cense de Passavant*. In Sart-Dames-Avelines en in Marbais – beiden een deelgemeente van Villers-la-Ville – bevonden zich respectievelijk het pachthof *Cense du Bois de Bourdeau* en het pachthof *Cense de Gentisart*. In Maransart – een deelgemeente van Lasne – waren drie pachthoven gelegen: *Cense de Croissant*, *Cense de Hubermont* en *Cense de Maransart*. Tenslotte situeerden zich in Frasnes-lez-Gosselies – een deelgemeente van Les Bons Villers in Henegouwen – nog vier pachthoven: *Cense de l'Encloître*, *Cense de Granchamp*, *Cense Lesrasles* en *Cense du Pierpont*.¹²

Oorspronkelijk waren deze abdijhoeven rechtstreeks geëxploiteerde hoven die de fundamenten van het kloosterdomein vormden. De meesten bestonden reeds in de vroegste geschiedenis van de abdij dankzij het groot aantal schenkingen tussen 1083 en 1133. In deze periode, met een overwegend domaniale economie waarbij het grondbezit en meer bepaald het bewerken van de grond de enige rijkdom uitmaakte, had de abdij er steeds voor gezorgd de haar geschonken landerijen te nutte te maken door ze zelf in gebruik te nemen. Daartoe werd gewoonlijk op de nieuw verworven gronden een *curtis* opgericht of nam men – wat eerder zelden gebeurde – een bestaand bedrijf over, waarrond het klooster alle landerijen groepeerde die ze ter plaatse bezat en ook die welke ze later in de buurt verkreeg. Zo werd de *curtis* een centrum van waaruit de omliggende akkers werden bewerkt of eventueel ook woeste gronden in cultuur werden gebracht.¹³ Op die manier werden de *curtes* in de volle middeleeuwen de werkelijke uitbatingscentra, de hoekstenen, waarop het volledige beheer van het abdijsdomein was gebouwd.¹⁴ Nochtans kreeg de abdij van Affligem in deze periode van de Grote Ontginningen niet enkel akker- of weiland. Vaak verkreeg men nog een aantal specifieke componenten die behoorden tot deze hoeve-exploitaties, namelijk wijngaarden,

---

¹² Ockeley, J., op. cit., p. 18.

¹³ Houtman, E., *Affligem: stichting-ontwikkeling van het domein 1083 - ca 1250*, Leuven, 1970, p. 120.

¹⁴ Houtman, E., op. cit., p. 121.

bossen, molens en huizen.¹⁵ Deze specifieke componenten zullen – met uitzondering van de wijngaarden – verder in de thesis besproken worden.

De rechtstreekse exploitatie werd echter door de abdij opgeheven doorheen de dertiende en veertiende eeuw. De processen die hiertoe leidden waren enerzijds een dalend aantal conversen doorheen de dertiende eeuw¹⁶ – wat veel minder schenkingen opleverde voor de abdij – en een algemene daling van de bevolking in de loop van de veertiende eeuw ten gevolge van de crisis van de late middeleeuwen.¹⁷ Geleidelijk aan gaf de abdij de rechtstreekse exploitatie op door op kleine schaal gronden in cijns te geven waarbij de cijnsen vergelijkbaar waren met een onderuitgifte op het niveau van de tenurehouders en aangeduid werden met *arrentements*.¹⁸ Deze uitgifte van gronden tegen cijnsen zou evenwel snel verdwijnen en plaats maken voor een grootscheepse transformatie van het domein waarbij men vrijwel alle gronden in pacht gaf. De abdijschouwen – in handen van de abdij van Affligem – werden zodoende vanaf de late middeleeuwen en doorheen de vroegmoderne tijd steeds in pacht gegeven. Volgens Erik Houtman kreeg men in het kwartier van Nijvel nooit te maken met het fenomeen van de deelpacht – waarbij de pachter een percentage van de oogst leverde aan de eigenaar.¹⁹ Eerder dan met de deelpacht kreeg het kwartier van Nijvel allereerst te maken met lijfpacht – voor het ganse leven van de pachter – wat later veranderde naar het systeem van tijdpacht. Doorheen de tweede helft van de zeventiende en doorheen de achttiende eeuw had het kwartier van Nijvel uitsluitend met het fenomeen van tijdpacht te maken. Dit werd in de rekeningen steevast aangeduid door de term *au rendage*²⁰ en de termijn bedroeg zonder uitzondering steeds negen jaar. Op het moment dat de termijn verliep werd de pacht opnieuw onderhandeld door verscheidene pachters en de rentmeester waarbij het de hoogstbiedende was die opnieuw het vruchtgebruik kreeg.

De pachtvoorwaarden – rechten en plichten – die bepaald werden door de verhuurder enerzijds – in dit geval de rentmeester – en de pachter anderzijds, werden telkens vastgelegd in een pachtcontract. Veel van de Nijvelse pachtcontracten werden tot nu toe bewaard in het

---

¹⁵ Houtman, E., op. cit., p. 121.

¹⁶ Houtman, E., op. cit., p. 152.

¹⁷ Bejczy, I., *Een kennismaking met de middeleeuwse wereld*, Bussum, 2004, pp. 151-156.

¹⁸ Thoen, E. & Vanhoute, E., *Syllabus plattelandsgeschiedenis. Een introductie tot de studie van methoden, bronnen en bibliografie, voornamelijk toegepast op België*, Gent, 2009, p. 11.

¹⁹ Houtman, E., op. cit., p. 153.

²⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 1 r°.

Rijksarchief te Leuven in het archiefdocument 4657.²¹ De termijn, de prijs en de condities van de pacht werden allemaal opgenomen en duidelijk omschreven in dit soort pachtcontracten waarbij de bepalingen strikt nageleefd moesten worden door de pachters op straffe van boete of uitzetting door een deurwaarder.

In de pachtcontracten werden eerst en vooral de condities van de termijn van de pacht neergeschreven. De pachttermijnen bedroegen telkens negen jaar. Toch werd het zo geregeld dat wanneer de pachter onverwachts zou overlijden men kon onderhandelen over een nieuwe pachttermijn. Daarbij onderhandelde men eveneens over de periode waarin de pachter overleed. Indien de pachter of zijn erfgenamen nog niet gezaaid hadden, verviel de betaling van pacht voor het jaar waarin de pachter gestorven was. De weduwe of erfgenamen van de pachter konden nooit aanspraak maken op het pachthof aangezien de rechten enkel geldig waren voor de pachter zelf.²² Het bestaan van een vaste erfopvolging bij de pachthoven bestond in het kwartier van Nijvel duidelijk niet.

De pachtprijs van de hoven varieerde per pachthof. Er werd daarbij zowel in geld als in natura betaald. Enerzijds werd de prijs bepaald door het soort domein dat het pachthof bezat en de verschillende soorten grond die binnen haar domein lagen. Anderzijds werd de prijs onderhandeld tussen de pachter en de abdij en was deze prijs afhankelijk van het onderhandelings talent van de pachter of van de som die de pachter wou neertellen voor het hof. Het neerschrijven van de prijs werd doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw op twee manieren uitgevoerd, die zelfs samenvallen met twee chronologische fasen. De eerste periode vond plaats tot op het moment dat Pierre Hannart – een landmeter – het domein van de abdij van Affligem opmat. Tijdens deze fase kreeg men slechts te maken met één prijs voor het volledige domein van een pachthof. Zo vroeg de rentmeester in 1713 bijvoorbeeld een prijs van 550 gulden, 10 mudde tarwe, 10 mudde rogge, 10 mudde wintergerst en 18 mudde wintergerst voor het volledige domein van het pachthof van l'Encloître.²³ De tweede fase speelde zich af nadat Pierre Hannart zijn metingen had beëindigd.

---

²¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657.

²² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 42 v°.

²³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 13) f° 13 r°.

Vanaf dit ogenblik was de rentmeester in staat de verschillende soorten en de oppervlakte van de grond exact in te calculeren waardoor er over verschillende prijzen onderhandeld kon worden. De prijs bestond vanaf dat ogenblik uit enerzijds een vast bedrag voor de gebouwen, de binnenkoer en de tuin van het pachthof en anderzijds een bedrag dat berekend werd op het aantal bunders grond die de abdij bezat in het domein rond het pachthof. Zo schreef de rentmeester bijvoorbeeld in de rekening van 1784²⁴ dat het pachthof van Pierpont 1890 gulden betaalde – een pachtprijs die afgesproken werd in een pachtcontract uit 1776²⁵ – waarvan 100 gulden bedoeld was voor de gebouwen en de rest berekend was op basis van de oppervlakte van akker- en weiland. Opvallend is dat er geen onderscheid gemaakt werd tussen het akkerland en het weiland, terwijl dit wel gebeurde met heidegrond waarop een veel lager bedrag van toepassing was. Zo betaalde de pachter van het pachthof van Maransart in 1766 voor de akkers en de weiden 5 gulden 10 stuivers per bunder terwijl hij voor de heidegronden slechts 2 gulden per bunder schuldig was aan de rentmeester.²⁶

Op basis van de pachtcontracten weten we dat sommige pachthoven in tegenstelling tot andere vrijgesteld waren van allerlei cijzen die geheven werden op het domein dat bij het pachthof hoorde. In het geval van vrijstelling was niet de pachter maar de rentmeester diegene die deze grondheerlijke cijzen betaalde²⁷ en verscheen dit soort kosten onder de rubriek uitgaven in de jaarrekeningen van het kwartier van Nijvel. De pachthoven waarbij de cijzen niet door de rentmeester betaald werden stonden zelf in voor dit soort kosten. Voor de pachthoven van Hubermont en Maransart verscheen bijvoorbeeld zo *Lesquels cens et rentes se paënt par les fermiers outre leurs rendages*.²⁸ In ieder geval werden de pachthoven vrijgesteld van allerlei andere belastingen zoals bijvoorbeeld de tiende en de twintigste penning, bijdragen voor oorlogsvoering, hoofdbelasting – belastingen en andere kosten die door vorsten, staten of oorlogvoerende legers opgelegd werden.²⁹

Net zoals de prijs en de termijn van de pacht werden de bepalingen in verband met het vruchtgebruik streng vastgelegd. Om te beginnen was het niet toegelaten delen van het domein te verkopen. Wel was het voor de pachter mogelijk delen van het domein aan derden te verhuren mits toestemming van de abdij. Indien men geen toestemming kreeg of men

---

²⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 3 v°.

²⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 16) f° 11 r°.

²⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 2) f° 1 r°.

²⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 r°.

²⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783 f° 16 v°.

²⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 1) f° 41, nr. 4657 (deel 3) f° 3 r°.

verhuurde zonder medeweten van de abdij werd de pachter door de rentmeester gedwongen het profijt van de huur af te geven aan de centrale administratie van het kwartier van Nijvel.³⁰ Naast de huurmogelijkheden werden de pachters in de contracten ook aangemoedigd om het land in goede staat te houden en fatsoenlijk te bewerken.³¹ Het was dus logisch dat de pachters dit vrijwillig deden, aangezien zij een jaarlijkse pacht moesten leveren aan de abdij. Naast de vraag tot het fatsoenlijk bewerken van het land moedigde de abdij de pachter ook aan minstens één maal tijdens de termijn van negen jaar de grond grondig te bemesten of te voorzien van kalk.³² Met betrekking tot het beheer van de bomen en bossen van de pachthoven waren de pachters jaarlijks verplicht zes appelaren en zes perenbomen aan te planten in de tuin van het pachthof en enkele andere soorten op de rest van het domein.³³ In verband met de bossen op het domein van de pachthoven was de abdij enorm streng. Het was de pachters verboden om hun vee te laten grazen in de bossen, tenzij de pachter toestemming kreeg van de abdij en hij zelf verantwoordelijk was voor eventuele herstellingen door beschadiging. In geen geval was het toegelaten om hout te zagen uit hagen of opgehoogde houtwallen en mocht de pachter enkel hout snoeien uit randbegroeiing aan de wegen van en naar het pachthof.³⁴

In verband met vernielingen van gebouwen of gronden die rond het pachthof lagen, was de rentmeester zeer duidelijk in de pachtcontracten. Indien er vernieling ontstond ten gevolge van bliksem, onweer of andere weerkundige fenomenen werden de kosten betaald door de abdij aangezien de pachter geen schuld trof. Wanneer de gebouwen of gronden vernield werden door nalatigheid van de pachter, zijn familie of iemand die in zijn dienst stond, werden de kosten aangerekend aan de pachter zelf. Indien vernielingen gebeurden door vreemdelingen moest ieder de eigen kosten dekken.³⁵

---

³⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 1) f° 45 r°, nr. 4657 (deel 3) f° 2 r°.

³¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 43 v°.

³² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 1) f° 43 v°, nr. 4657 (deel 3) f° 1 v°.

³³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 3) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 6) f° 4 r°.

³⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 v°, nr. 4657 (deel 1) f° 43 v° - f° 44 r°, nr. 4657 (deel 3) f° 1 v°.

³⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 v°, nr. 4657 (deel 1) f° 45 r°, nr. 4657 (deel 9) f° 4 r°.

Tenslotte waren vrijwel alle pachthoven verplicht jaarlijks minstens drie karweien uit te oefenen voor de Brabantse hertogen. Het betrof telkens weer het vervoeren van materiaal en graan tussen Brussel en Namen waarbij de pachter zelf instond voor de kosten die hierbij gemaakt werden.³⁶

Het belang van de pachthoven viel door de abdijs of de rentmeester niet te ontkennen. Zij brachten jaarlijks aanzienlijke inkomsten binnen. Doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw leverden de pachthoven zelfs de helft van alle inkomsten. Op die manier vormden ze – samen met de aparte percelen – de basis van het oude domein van de abdijs van Affligem. De evolutie van deze inkomsten wordt in het tweede deel van deze thesis uiteengezet.

---

³⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 15) f° 10 v°.

2.2.2. DE VERPACHTING VAN APARTE PERCELEN

Het grootgrondbezit van de abdij van Affligem kenmerkte zich in het kwartier van Nijvel door het beheer van aparte percelen die verpacht werden naast het bezit en de verpachting van grote hoeven met hun omliggende domeinen. Het bezit van deze aparte percelen – die beduidend kleiner waren dan de domeinen van pachthoven – ontstond uit de meer bescheiden schenkingen die voornamelijk de lagere adel en de burgerij deden na ca. 1133.³⁷ In tegenstelling tot de pachthoven – waar men stukken grond bijkocht om de domeinen zo goed mogelijk te vervolledigen – behielden de aparte percelen vaak hun oorspronkelijke oppervlakte die vrijwel tot het einde van het Ancien Regime bestendig bleef. Vanaf de late twaalfde eeuw begon de abdij steeds meer deze verzameling percelen te vercijnzen. Dit was de enige manier om deze bezittingen rendabel te maken aangezien het systeem van pacht nog niet op grote schaal toegepast werd en rechtstreekse exploitatie de abdij te veel geld kostte. De abdij kreeg bovendien dankzij schenkingen enkele leengronden in handen waarbij zij poogde de grond zo volledig mogelijk te scheiden van het leenstatuut. Toch waren niet alle leenheren vrijgevig en de meest gebruikelijke vorm ter compensatie van het financiële verlies dat de leenheren leden, was het omzetten van de lenen in cijnsgoederen waarvoor gewoonlijk een vrij lage cijns werd aangerekend.³⁸ Vanaf de dertiende eeuw begon men de aparte percelen meer en meer uit te geven in pacht – wat een breuk was met het verleden. De overgang van directe exploitatie naar verpachting van de aparte percelen heeft voor de abdij van Affligem – in vergelijking met andere kloosters – behoorlijk laat plaatsgevonden.³⁹

Het pachtsysteem bevatte heel wat voordelen ten opzichte van de cijnsgronden. Het goed werd bij deze laatste of erfelijk of eeuwig afgestaan aan de cijns houder, die er dus in feite de eigenaar van werd, mits bepaalde lasten zoals de jaarlijkse betaling van een vaste som geld. Door het pachtsysteem behield de abdij daarentegen het bezit van het perceel, dat zij slechts voor een bepaalde termijn aan een of andere pachter uitgaf tegen, althans in vergelijking met de cijns, hoge bedragen. Deze som kon de abdij na het beëindigen van de pachttermijn naar believen vermeerderen, of aanpassen aan de waardevermindering die het door eventuele muntdevaluaties had ondergaan.⁴⁰

---

³⁷ Ockeley, J., op. cit., p. 11.

³⁸ Houtman, E., op. cit., pp. 145-147.

³⁹ Verhulst, A. & Vandebroeke, C., *Landbouwproductiviteit in Vlaanderen en Brabant : XIVe - XIXe eeuw*, Gent, 1979, p. 202-203.

⁴⁰ Thoen, E. & Vanhoute, E., op. cit., p. 11.

Doorheen de late middeleeuwen en de vroegmoderne tijd veranderde er weinig aan dit systeem. Aan de hand van de rekeningen uit de zeventiende en de achttiende eeuw hebben we kunnen opmaken dat de aparte percelen opnieuw in tijdpacht werden uitgegeven waarbij vrijwel alle percelen, weiden en bossen voor een termijn van negen jaar werden uitgegeven. Er werd slechts uitzonderlijk voor een kortere termijn verpacht. Zo werd bijvoorbeeld een grond van 13 bunder 24 roeden in 1788 voor een termijn van slechts vijf jaar verpacht.⁴¹ Net zoals bij de pachthoven werden de pachtvoorwaarden – onderhandeld tussen de abdij en de pachter – vastgelegd in pachtcontracten. Het pachtcontract werd – zoals bij de pachthoven – verbroken indien de pachter onverwachts overleed. In dat geval was het niet mogelijk voor de weduwe of de eventuele erfgenamen om aanspraak te maken op de potentiële toekomstige opbrengsten. Ondanks mogelijk protest moest er in elk geval een nieuw contract onderhandeld worden. Met betrekking tot de laatste betaling die de erfgenamen eventueel nog schuldig waren, stelde de abdij dat indien men nog niet gezaaid had – daarmee bedoelde men tussen oktober en maart – men niet meer verplicht was om pacht te betalen. Had men reeds in maart gezaaid, dan gold de verplichting dat de weduwe of de eventuele erfgenamen in september⁴² nog een deel van de pacht moesten betalen aan de rentmeester. De waarde van de jaarlijkse prijs hing af van zowel de oppervlakte van de grond als van de soort grond die een perceel omvatte. Zo rekende de rentmeester een vastgelegde prijs per bunder die verschilde per soort grond. Een mooi voorbeeld werd neergeschreven in een pachtcontract uit 1629 waar de rentmeester 5 gulden per bunder rekt voor een perceel met 14 bunder 1 dagwand akkerland.⁴³ Een vergelijkbaar voorbeeld uit de achttiende eeuw werd neergeschreven in een pachtcontract uit 1788 waarin de rentmeester 8 gulden per bunder vroeg voor een perceel van 65 bunder 3 dagwand 51 roeden akkerland.⁴⁴ Aangezien de meeste percelen van oorsprong geen allodiale gronden waren, bleven velen belast met bepaalde cijzen. In tegenstelling tot sommige pachthoven waren de pachters van aparte percelen verplicht de kosten zelf te betalen.⁴⁵ De abdij beval daarbij dat de pachters de kwitanties van de betaling van deze cijzen moesten overhandigen aan de rentmeester, daar de administratie van de abdij compleet moest zijn en men niet voor verrassingen wou komen te staan. In tegenstelling tot de cijzen die geheven werden op de gronden waren de pachters wel vrijgesteld van alle vormen

---

⁴¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 18) f° 27 r°.

⁴² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 1 r°.

⁴³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 5) f° 5 r°.

⁴⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 1 r°.

⁴⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 1 r°, nr. 4657 (deel 5) f° 5 v°.

van belastingen die opgelegd werden door een staat, een vorst of oorlogvoerende legers.⁴⁶ Wel stond de pachter in voor de persoonlijke kosten die gemaakt werden, tenzij in geval van oorlog waar de abdij dan de helft van de kosten betaalde.⁴⁷ Indien de pachters te maken kregen met vernielingen – door weersomstandigheden of door oorlog – kregen de getroffen pachters een vermindering van de pachtprijs voor één jaar mits een inspectie van vierentwintig uur door de rentmeester.⁴⁸ Een voorbeeld hiervan speelde zich af in 1774 waardoor er het volgende in de rekening werd geschreven: “*tenu compte à Jean Joseph Dumonceau de soixante dix huit florins dix sols à raison de la grolle du 4 juillet 1774 qui avoit ravagé les terres et prairies qu’il tient de louage à Braine Laloeud*”. Voor deze laatste werd bijgevolg door de abdij 78 gulden 10 stuivers vergoed, wat de helft van zijn kosten bedroeg. In verband met het vruchtgebruik van de aparte percelen werden de pachters aangemoedigd hun velden keurig te bewerken en minstens één maal binnen de pachtermijn van negen jaar het akkerland goed te bemesten. Ook het onderhoud en de herstellingen van alle elementen die aanwezig waren op de aparte percelen bleven de verantwoordelijkheid van de pachters.⁴⁹ Tenslotte stelde de abdij dat men de gronden niet mocht verkopen. Verpachten was echter wel toegelaten indien men toestemming kreeg van de abdij.⁵⁰ Het verhuren van bepaalde delen van of het volledige perceel zelf kon voordelig zijn voor de pachter indien hij de pachtgrond voor een relatief goedkope pachtprijs zou kunnen pachten en dit zelf zou verpachten voor een hogere pachtprijs. Nochtans werden hiervan geen meldingen gemaakt in de rekeningen of de pachtcontracten. Indien dit toegepast werd zou men een dubbele winstsituatie gecreëerd hebben. Enerzijds hoefde de pachter in dat geval geen moeite te doen om het veld te bewerken en maakte hij door een verpachting winst, en anderzijds ontving de abdij jaarlijks een vast bedrag. De aparte percelen waren in tegenstelling tot de pachthoven met hun immense domeinen minder belangrijk voor de abdij in het kwartier van Nijvel. Toch brachten zij vaak één tiende tot één vijfde van de totale inkomsten binnen waardoor het belang van deze aparte percelen nooit onderschat zou mogen worden. Ook de eenvoudige wijze van onrechtstreekse exploitatie – de tijdpacht – die de abdij uitoefende op de aparte percelen in het kwartier van Nijvel, zorgde ervoor dat de abdij heel wat inkomsten verkreeg zonder hiervoor al te veel inspanning te moeten leveren.

---

⁴⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 1 r°.

⁴⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 2 r°.

⁴⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 2 r°.

⁴⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 2 r° en v°, f° 3 r°.

⁵⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 4) f° 3 r°.

2.2.3. ARRENTEMENTS

Een derde soort inkomsten verbonden met het grootgrondbezit van de abdij tijdens de achttiende eeuw was afkomstig uit bepaalde gronden en huizen die de abdij in handen had. In tegenstelling tot de gronden die in pacht gegeven werden, hebben we duidelijk te maken met gronden en huizen die uitgegeven werden in ruil voor een cijns – weliswaar aangeduid met *rente*⁵¹ – aan de tenurehouders en waarbij de uitgifte aangeduid werd met *arrentement*.⁵² Er werden dus doorheen de achttiende eeuw meerdere gronden – waarvan de totale oppervlakte continu aan verandering onderhevig was – en huizen die deel uitmaakten van het domein van de abdij, uitgegeven aan plattelandsbewoners die een cijns betaalden in ruil voor het vruchtgebruik van het land of het bezit van het huis. Huizen die tijdens deze periode regelmatig in de rekeningen verschenen waren het huis van Gerlonwez⁵³ en het huis van Vieumanant⁵⁴. De inkomsten uit dit soort cijnsen werden enkel en alleen in de achttiende eeuw verkregen. Voordien werd van deze gronden en huizen meestal een cijns verkregen die erfelijk was en aangeduid werd met *rente héritable*, een bron van inkomsten die we verder nog bespreken. Hoe en waarom de abdij overschakelde naar dit systeem is niet duidelijk, doch de rekeningen doen vermoeden dat de oorlogen van de late zeventiende eeuw – die veel schade berokkend hebben aan het domein in het kwartier van Nijvel – een omschakeling naar het systeem van de achttiende eeuw veroorzaakt hebben. Zo schreef de rentmeester tijdens de zeventiende eeuw meerdere malen over bepaalde erfelijke cijnsgronden die verlaten waren ten gevolge van de oorlog. Mogelijk waren de vroegere eigenaars gestorven of voorgoed gevlucht omwille van deze oorlogen waardoor de gronden volledig in handen kwamen van de abdij. Toch is dit slechts een veronderstelling aangezien er geen bronnenmateriaal voorhanden is. We kunnen hoe dan ook stellen dat deze cijnsen verschillen van diegene die we verder zullen bespreken in deze thesis. Dit komt door het feit dat het bij de laatste ging over grondheerlijke cijnsen die bovenop de pacht geheven werden en die het gevolg waren van een heerlijk recht terwijl we in dit hoofdstuk te maken hadden met inkomsten die voortkwamen uit het grondbezit van de abdij.

---

⁵¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774 f° 12 v°.

⁵² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774 f° 12 v°.

⁵³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 17 r°, nr. 4753 f° 15 v°, nr. 4792 f° 6 r°.

⁵⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4733 f° 12 v°, nr. 4743 f° 11 r°, nr. 4783 f° 7 r°, nr. 4792 f° 6 r°, nr. 4802 f° 11 r°, nr. 4810 f° 3 r°.

2.2.4. RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN

Tegen het einde van de achttiende eeuw bezat de abdij van Affligem in het kwartier van Nijvel nog twintig bossen met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer vierhonderd bunder.⁵⁵ Dit was relatief omvangrijk, wetende dat de abdij vrij laat ontstaan is. Dat de bossen in het kwartier van Nijvel eigendom geworden zijn van de abdij van Affligem was het gevolg van het feit dat de abdij doorheen de volle middeleeuwen honderden bunder bos in cijns nam van het kapittel van Nijvel.⁵⁶ In deze periode werden de bossen rechtstreeks geëxploiteerd ten voordele van de abdij. In de loop van de dertiende eeuw koos de abdij echter voor de ontginning van de bossen en werd een groot deel omgezet in cultuurland.⁵⁷ Sommige bossen konden echter bewaard blijven tot in de zeventiende en de achttiende eeuw tot ze bij de ontmanteling van het kloosterdomein in 1796 openbaar verkocht werden.⁵⁸

In de volle middeleeuwen was een groot deel van de bossen waarschijnlijk direct verbonden met de rechtstreeks geëxploiteerde hoeven, met het oog op de noodzakelijke voorziening van brandstof en hout voor het oprichten van hoevegebouwen en voor de fabricatie van landbouwgereedschappen en afsluitingen.⁵⁹ Zoals we eerder zagen was dit nog steeds, maar in mindere mate, het geval bij de pachthoven en de aparte percelen die verpacht werden in de zeventiende en de achttiende eeuw. In de pachtcontracten zien we hoe het bos gebruikt mocht worden en dat dit strikt gereguleerd was. Zo moest men jaarlijks enkele soorten bomen aanplanten in de tuin van het pachthof, in bepaalde weiden of in de bossen zelf en mocht er niet gesnoeid worden in de hagen, de randbegroeiing van wegen of de bossen. Op het vellen van bomen stonden enorm zware straffen, waarbij men een viervoud van de omgehakte waarde moest betalen aan de abdij.⁶⁰ Daarnaast was het voor de pachters niet toegelaten om het vee in de bossen te laten grazen tenzij men een schriftelijke toestemming van de abdij kreeg. Wanneer men dit document in handen had mocht men het vee laten grazen maar moest men alle vernielde stukken – zoals hagen, sloten, rivieren, bruggen... – op eigen kosten

---

⁵⁵ Boulmont, J.C.H., *Nos anciens domaines bénédictins vers la fin du XVIIIe siècle (1777-1787)*, Brussel, 1914, p. 129.

⁵⁶ Hoebanx, J.-J., “Aux origines de certains bois domaniaux du Brabant Wallon”, in: *Centenaire du séminaire d'histoire médiévale de l'université libre de Bruxelles, 1876-1976*, Brussel, 1977, p. 163-204.

⁵⁷ Houtman, E., op. cit., p. 127.

⁵⁸ Verleyen, W., *Negen eeuwen Affligem 1083 – 1983*, Zingem, 1983, p. 223.

⁵⁹ Houtman, E., op. cit., p. 128.

⁶⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 v°, nr. 4657 (deel 1) f° 43 v° - f° 44 r°, nr. 4657 (deel 3) f° 1 v°.

herstellen.⁶¹ Om deze activiteiten te controleren stelde de abdijs gewoonlyk *sergeants du bois* aan. Deze boswachters zagen er nauwlettend op toe dat geen andere lieden dan diegene die het recht hadden om sprokkel- en brandhout te vergaren het bos zouden betreden. Indien ze toch zo iemand betrapten, waren zij gemachtigd om van de overtreder een boete of pand te vorderen. Speciale zorg werd besteed aan eiken en beuken die onder geen enkel beding mochten geveld worden zonder toestemming van de eigenaars.⁶²

Bos	Gemeente
Het kleine bos van Bossu	Frasnes
Het bos van Pierpont	Frasnes
Het bos van Vent	Rêves
Het bos van de Ville	Frasnes
Het bosquet	Frasnes
Het bos van Sansy	Frasnes
Het bos van Lerales	Frasnes
Het bos van Bourdeau	Sart-Dames-Avelines
De Taille van Affligem	Sart-Dames-Avelines
Het bos van Foriest	Promelle
Het kleine bos van Foriest	Promelle
Het bos van Hulencour	Promelle
Het bos van Tresnoi	Promelle
Het bos van Boly	Promelle
Het bos van de Grimode	Promelle
Het bos van de Taille	Vieux-Manant
Het bos van Duc	Vieux-Manant
Het bos van Hubermont	Maransart
Het bos van Croissant	Maransart
Het bos van la Garde de Dieu	Maransart

Tabel 1. Bossen in het kwartier van Nijvel.⁶³

⁶¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 3) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 6) f° 4 r°.

⁶² Houtman, E., op. cit., pp. 128-129.

Dumont, B., *Aux origines des communes : les communautés villageoises dans les pays de Dalhem et de Limbourg, XVIe-XVIIIe siècle genèse, structures, évolution*, Brussel, 1994.

⁶³ Boulmont, op. cit., p. 129.

Werden de bossen nu uitsluitend voor eigen gebruik aangewend of baatte de abdij deze ook op een meer commerciële wijze uit? In tegenstelling tot de periode van de middeleeuwen en de overgang naar de vroegmoderne tijd – waarrond twijfel heerst⁶⁴ – gebeurde dit zeker en vast tijdens de zeventiende en de achttiende eeuw in het kwartier van Nijvel. Jaarlijks werd een grote hoeveelheid hout openbaar verkocht aan particulieren en deze verkoop bracht aanzienlijke sommen geld op voor de rentmeester. De abdij verkocht bijvoorbeeld in 1744 hout uit een oppervlakte van meer dan 22 bunder voor een som van 1.682 gulden.⁶⁵ Niet alleen afzonderlijke bomen werden verkocht. Ook struiken, jonge bomen en sprokkelhout gingen vrijwel jaarlijks onder de hamer⁶⁶, wat vaak geschiedde op een ander tijdstip dan de openbare verkoop van stammen.⁶⁷ De personen aan wie het hout verkocht werd verschilden jaarlijks als gevolg van het feit dat het hout publiek verkocht werd. Zo werd bijvoorbeeld in de rekening van 1744 volgende uitleg gegeven: “*Les raspes de la 2e coupe du bois de Bourdieu sous Thil, contenant cette coupe vingt deux bonniers trois journaux quatre vingt verges selon le mesurage de l’arpenteur Brackman, divisees en cinq portions ont été vendues publiquement pardevant la cour d’Affligem a Genappe apellée cour de Waisoul le 23 7bre 1744, comme aussi les raspes du bois de Hulencour sous Promelle contenant vingt bonnier trois journaux, divisee en quatre vingt marchez*”.⁶⁸ Op basis van de rekeningen kwamen we ook te weten dat er jaarlijks openbare verkopen van hout plaatsvonden in het hof van Affligem, gelegen te Genappe.

Hoe de openbare verkoop in zijn werk ging, weten we op basis van de uitgaven die de abdij besteedde aan de verschillende elementen van de verkoop en de personen die er aan participeerden. Vooraleer de openbare verkoop van start ging duidde de rentmeester van het kwartier van Nijvel één of meerdere bossen aan waaruit hout zou verkocht worden. De bossen die gekozen waren, werden steeds vermeld in de rekeningen onder het hoofdstuk van de inkomsten uit de verkoop van hout. Men verkocht nooit hout uit dezelfde bossen aangezien zij dan te snel zouden degenereren. Daarom koos de abdij jaarlijks maximaal 4 bossen uit waar een deel van verkocht werd zodat de kosten op een werkbaar niveau bleven. Drie bossen werden vaak uitgekozen: het ‘Bois de Bourdeau’ in de buurt van Sart-Dames-Avelines,

---

⁶⁴ Houtman, E., op. cit., p. 129.

⁶⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 v°.

⁶⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657.

⁶⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743.

⁶⁸ .A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 v°.

het “Bois du Foriest” en het “Bois de Hulencour” in de buurt van Promelle.⁶⁹ Om de openbare verkoop mogelijk te maken schakelde de rentmeester vervolgens een landmeter in die de te verkopen bossen opmat. Zo betaalde men bijvoorbeeld in 1724 een zekere landmeter Matthieu 21 gulden 17 stuivers 12 penningen voor het opmeten van het vierde deel van het bos van Foriest, het bos van Hulencourt en het bos van Bourdeau.⁷⁰ Na het opmeten van de bossen werd het opgemeten deel in gelijke porties verdeeld, die men aanduidde als *marchés* een waarmee men loten bedoelde. De opmeting van het bos door een landmeter betekende dat het bos tijdelijk gesloten moest worden. Dit impliceerde dat de abdij de te verkopen bossen moest ontruimen. Onder de kosten zien we vaak in de rekeningen dat de rentmeester geld besteedde aan dit tijdelijke sluiten van de bossen.⁷¹ In de rekening van 1724 merken we dat de abdij ook de ‘sergeant’ van Frasnes in dienst nam en hem betaalde voor de tien dagen die hij nodig had om het bos te helpen ontruimen en te sluiten.⁷² Zodra het bos gesloten was, begon men met het aanduiden van de verschillende loten die verkocht mochten worden. Van dit moment profiteerde de abdij om verschillende onderhoudswerken in het bos te laten uitvoeren. Zo herstelde men bijvoorbeeld hagen, bruggen en sloten. Wanneer de opmeting van het bos door de landmeter en de onderhoudswerken ten einde waren, was het bos klaar om verkocht te worden. Op dat moment gaf de rentmeester van het kwartier van Nijvel en de meier van Genappe of Frasnes opdracht om affiches te verspreiden die de dagen van de openbare verkopen aankondigden.⁷³ Vaak betrof het meerdere verkoopdagen waaronder één bepaalde dag voor de verkoop van bomen en een andere voor de verkoop van sprokkelhout en dood hout.⁷⁴ De openbare verkoop ging meestal door in een gehuurde kamer waar de rentmeester naast de huur nog betaalde voor het vuur in de kamer, de drank die men er dronk en de diensten van serveerders.⁷⁵ De aanwezigen waren de rentmeester, de meier in het bijzijn van schepenen, een griffier, enkele boswachters en tenslotte de potentiële kopers.⁷⁶ Een deel van de kosten, die werden gemaakt bij de openbare verkoop, werd opgevangen door de uiteindelijke kopers. Zij werden verplicht een kleine bijdrage te leveren naast de eigenlijke koopsom. Zo rekende de rentmeester in 1707 voor elke koper 24 stuivers opdat de kosten van

---

⁶⁹ Andere bossen waaruit vaak hout verkocht wordt: Bois de Sausy, Bois de Lerales, Sussebeche, Massinerées, Bois de Hubermont, Bois de la garde de Dieu, Bois du Baron de Palland, Bois de Grimode, Bois Camby, Bois Boly, Bois Hanot, Bois de Pierpont, Bois de Boulette, Bois de Boisleducq, Bois de Taille, Bois de Tresnoy en Bois del Ville.

⁷⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 r°.

⁷¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 v°.

⁷² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 v°.

⁷³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 r°.

⁷⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 r°.

⁷⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19 r°.

⁷⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 19.

het hof waar de verkoop doorgegaan was en andere kosten die gemaakt werden bij de verkoop deels bijgepast zouden worden.⁷⁷ De aanwezigheid van de griffier bij de openbare verkoop had als doel de condities - waaronder de verkoop doorgegaan was – neer te schrijven. In de rekeningen werd echter geen informatie over deze condities opgenomen, dit in tegenstelling tot een document dat gevonden werd tussen de pachtcontracten van het kwartier van Nijvel. Het document was bedoeld om alle condities van één openbare verkoop uit 1707 weer te geven. De condities waaronder de verkoop van het sprokkelhout doorging, zijn opmerkelijk en sterk gedetailleerd. Zo waren bijvoorbeeld diegenen die de loten in het bezit namen verplicht veertig stapels sprokkelhout per bunder achter te laten. Ook had men bijvoorbeeld een bepaalde bosweg met speciale markeringen aangeduid waarlangs de kopers het bos dienden te verlaten.⁷⁸ Daarnaast was het verboden om steenkool, die waarschijnlijk niet erg diep onder het aardoppervlak lag, op te graven en mee te nemen. Elke koper stond tenslotte nog in voor het onderhouden en het schoonmaken van zijn eigen loten.⁷⁹

Wat de prijzen van het hout betreft weten we uit de inkomsten in de rekeningen dat de duurste houtsoort eikenhout was. De exacte prijs werd spijtig genoeg nooit meegedeeld in de rekeningen maar we weten aan de hand van de opbrengst ervan wel dat de eiken steeds het meeste opbrachten. Daarnaast verkocht men vaak beuken, *bois blanc*, dood hout en sprokkelhout. Het sprokkelhout ziet men het vaakst verkocht worden omdat dit het goedkoopste was. De opbrengst van het hout ging nooit volledig naar de rentmeester. In sommige gevallen ging een deel naar de dorpsgemeenschap die vlak bij het bos gelegen was⁸⁰, in andere gevallen vloeiende een deel van de opbrengst naar de burgemeester en schepenen van een bepaalde gemeente⁸¹.

De bossen die in handen waren van de abdij waren een behoorlijke en constante bron van inkomsten, die de abdij zeker niet miskende. Ondanks het feit dat men bij de verkoop van het hout slechts een deel van de opbrengst kreeg, waren de recettes nog steeds hoog. Het voordeel van de bossen lag in het feit dat ze een onuitputtelijke en vaste bron van inkomsten waren. Dit was dan ook meteen de reden waarom de abdij zoveel moeite deed wat onderhoud en bewaking betrof. De strenge regelgeving die hieraan verbonden was zal waarschijnlijk het

---

⁷⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 28 v°.

⁷⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 28.

⁷⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 28 v°.

⁸⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 29 r°.

⁸¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 30 v°.

gevolg geweest zijn van vele misbruiken van personen die - net zoals de abdij - de rijke bron van inkomsten opgemerkt hadden. Die regelgeving en de commerciële gerichtheid van de abdij met betrekking tot de verkoop van het hout zal tenslotte ook invloed hebben gehad op het landschap. Daar de abdij er belang bij had om jaarlijks hout te kunnen verkopen, mochten zij het bos niet laten degenereren tot heide of mochten zij het bos niet omzetten in cultuurland. Hierdoor bleven vele bossen bestaan en droegen ze bij tot een gesloten landschap dat de abdij waarschijnlijk in eigendom had in het kwartier van Nijvel.

2.2.5. DE MOLEN VAN BUCHET

Het oude domein van de abdij van Affligem bestond met betrekking tot het grootgrondbezit niet enkel uit gronden waaruit men pachten of cijnzen ontving. De abdij bezat eveneens een watermolen die gelegen was in Sart-Dames-Avelines – een huidige deelgemeente van Villers-la-Ville – die gekend was onder de naam *Moulin de Buchet* of *Moulin de Buisset*. Deze watermolen met bovenslag⁸² werd gesitueerd langs de beek Pré des Saules en moet zeker voor 1235 opgericht geweest zijn.⁸³ Het bedrijf van deze eerder afgelegen watermolen – die naast het gebouw van de molen nog tien bunder land en een hoeve behelsde – stond al sinds de middeleeuwen in voor de verwerking van graan dat afkomstig was uit de verschillende grote pachthoven in het nabije Frasnes en Genappe.⁸⁴

Doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw werd deze molen – met het omringende land en de hoeve – in pacht uitgegeven door de rentmeester. Opnieuw ging het hier over tijdpacht – het meest voordelige systeem voor de abdij – waarbij de termijnen vrijwel aldoor een periode van negen jaar bedroegen.⁸⁵ Slechts één uitzondering werd gevonden in de pachtcontracten, waarbij de molen in 1728 in pacht werd gegeven voor een termijn van slechts zes jaar.⁸⁶ De pachter van de watermolen van Buchet was verplicht jaarlijks een vaste som geld te betalen aan de abdij. Naast de pacht kende de molenaar enkele andere kosten. Zo stond hij eerst en vooral zelf in voor de betaling van alle belastingen die geheven werden op de molen en de pachtgronden.⁸⁷ Vervolgens stond hij in voor alle kosten die gemaakt werden bij de constructie van nieuwe gebouwen.⁸⁸ Ook was de molenaar verplicht om jaarlijks de dakbedekking te vervangen, ook dat moest hij zelf bekostigen. Wat de cijnzen en renten tenslotte betreft, moesten er jaarlijks 9 kapoenen en 7 vaten haver aan de abdij van Villers betaald worden, en 49 stuivers 12 penningen aan de heer van Houtain Le Val.⁸⁹ Hiervan werd de ene helft door de pachter en de andere helft door de abdij betaald. In een rekening uit 1734 zien we bijvoorbeeld dat de abdij voor de molen van Buchet een som van 7 stuivers 4 penningen aan de heer van Houtain Le Val en een som van 3 en een halve vaten haver aan de

---

⁸² Holemans, H., Kadastergegevens: 1835-1985. Brabantse wind- en watermolens. Deel 8: arrondissement Nijvel (P-Z), Kinrooi, 2003.

⁸³ Houtman, E., op. cit., p. 136.

⁸⁴ Houtman, E., op. cit., p.136.

⁸⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 11 r°, f° 19 r°, f° 21 r°, f° 25 r°.

⁸⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 17 r°.

⁸⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 11 v°.

⁸⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 17 r°.

⁸⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 11 r°.

abdij van Villers moest betalen.⁹⁰ Wanneer de pachttermijn ten einde liep, beval de rentmeester enkele molenaars, timmerlui en een metsers om de watermolen te inspecteren. Deze inspecties werden neergeschreven in documenten die we kennen onder de titel: *Levaluation ou priserie du moulin de Buchet* en die men opstelde op het moment dat de vorige pachter de molen verliet en de nieuwe pachter er zijn intrek nam.⁹¹ De inspecteurs stelden hier een lijst op van alle goederen – samen met de eigenaar van deze goederen - die zich op dat moment in de molen bevonden en waarbij de geschatte waarde van elk goed neergeschreven werd. Op die manier wist de rentmeester hoeveel de molen nog waard was en kon hij beslissen of er onderhoudswerkzaamheden moesten uitgevoerd worden. De kosten van de onderhoudswerkzaamheden werden volledig aan de abdij berekend en trof men regelmatig aan onder de uitgaven van de abdij.

---

⁹⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 19 v°.

⁹¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 10) f° 5 r°.

2.3. INKOMSTEN UIT GRONDHEERLIJKE RECHTEN

In tegenstelling tot het grootgrondbezit waar de abdij van Affligem voornamelijk haar inkomsten uit putte, bezat zij rechten om bepaalde inkomsten te mogen heffen. Zo had de abdij in het kwartier van Nijvel enkele gronden in handen – die reeds door de abdij in pacht werden gegeven – waarbij de abdij – en bijgevolg de rentmeester – het recht bezat om cijzen te mogen heffen bovenop de pacht. Deze gronden waren gelegen te Genappe, Glabais, Tangisart, Labry, Lelloz, Lillois-Wittergee, Vieumanant, Braine Lalleud, Villers Perwin, Frasnes en in het bos van Bourdeau. De oorsprong van het bezit van dit grondheerlijke recht lag in de schenkingen van de adel doorheen de volle middeleeuwen waarbij zowel de grond als het grondheerlijke recht om cijzen te mogen heffen aan de abdij van Affligem overgemaakt werd.⁹² Steevast ging het om onveranderlijke bedragen die betaald werden aan de abdij – in dit geval de heer – in ruil voor het vruchtgebruik van de gronden. Zeer waarschijnlijk zijn de cijzen zelf ontstaan door het afkopen van diensten en karweien die de cijnshouders moesten verrichten voor een heer of als een vorm van gronduitgifte door de heer waarvoor een cijns gevraagd werd in ruil voor het vruchtgebruik. Deze cijzen – die aangeduid werden als *rentes héritables*⁹³ – waren erfelijk⁹⁴ en de cijnshouder was vrij zijn cijnsgrond te verkopen, te vererven of op te splitsen.⁹⁵ Het gevolg hiervan had duidelijk invloed op het domeinbeheer en dit merken we voornamelijk in de rekeningen van het kwartier van Nijvel. Enerzijds kreeg de rentmeester te maken met vele verschillende sommen – die zowel in geld als in natura betaald werden – die jaarlijks onveranderlijk bleven. Deze bedragen namen ingewikkelde vormen aan doordat de verschuldigde sommen – net als de cijnsgronden – in meerdere delen opgesplitst konden worden. Anderzijds bleken de cijzen – die onveranderlijk waren – een steeds kleinere waarde te hebben voor de abdij en voor de rentmeester. Om deze reden en omwille van het feit dat vele eigenaars stierven of voortdurend op de vlucht waren tijdens de oorlogen van de late zeventiende eeuw zien we deze grondheerlijke cijzen verdwijnen uit de rekeningen van het kwartier van Nijvel aan het begin van de achttiende eeuw. Een laatste samenvatting van alle heerlijke cijzen werd opgemaakt door de rentmeester – in opdracht van de proost – in een cijnsboek dat opgesteld werd in 1704.⁹⁶ Vermoedelijk werden alle cijzen samengevat in dit cijnsboek met het doel de ingewikkelde bedragen achterwege te laten en alle cijzen in één keer te innen. Ondanks deze

---

⁹² Ockeley, J., op. cit., pp. 11-13.

⁹³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 23 r°.

⁹⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4692 f° 15 r°, nr. 4695 f° 15 r°.

⁹⁵ Thoen, E. & Vanhoute, E., op. cit., pp.11-12.

⁹⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4682.

bedrijvigheid zien we de heerlijke cijnzen niet meer verschijnen in de rekeningen van de achttiende eeuw met uitzondering van de hoeve van Tournette.⁹⁷ Deze laatstgenoemde met al haar andere gronden, blijft in tegenstelling tot het einde van de achttiende eeuw jaarlijks een cijns – die steeds aangeduid werd als *cens seigneuriaux*⁹⁸ -betalen aan de abdij. Naast de hoeve van Tournette werd een deel van deze gronden – waar voordien enkel cijns op geheven werd en geen pacht – doorheen de achttiende eeuw uitgegeven aan landbouwers waarbij deze een cijns betaalden aan de abdij in ruil voor het vruchtgebruik. Dit systeem – dat aangeduid werd met *arrentements* en reeds besproken werd – leek sterk op dat van de pacht aangezien men jaarlijks een bepaalde som betaalde aan de rentmeester. In tegenstelling tot de tijdpacht werden de cijnsgronden niet voor een beperkte termijn uitgegeven en bleek de jaarlijkse prijs onveranderlijk. Een duidelijke reden voor de omschakeling naar dit systeem werd niet in de rekeningen gevonden. Een mogelijke eerste reden was dat de aartsbisschop, de proost of de rentmeester zelf de inkomsten van de abdij wou vereenvoudigen aan het begin van de achttiende eeuw aangezien de heerlijke cijnzen – die geïnd werden door de schepenen van Villers Perwin⁹⁹ – moeilijk te innen waren en ze jaarlijks heel wat onkosten met zich meebrachten. Een tweede reden was – zoals hierboven vermeld – het verdwijnen van vele eigenaars van de gronden waardoor het volle eigendom in handen kwam van de abdij zelf. Hierdoor schakelde men over op het systeem van *arrentements* – een vorm van modernisering binnen de administratie in het kwartier van Nijvel.

---

⁹⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 v°.

⁹⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774 f° 4 r°.

⁹⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 20 r°, nr. 4705 f° 36 r°.

2.4. INKOMSTEN UIT KERKELIJKE RECHTEN: TIENDEN

Net zoals andere kerkelijke instellingen verwierf de abdij van Affligem op vele plaatsen in haar domein het recht om tienden te mogen te heffen. Dit recht – dat voornamelijk tijdens de eerste helft van de dertiende eeuw in handen kwam van de abdij – werd grotendeels verkregen door schenkingen van lekeneigenaars.¹⁰⁰ Deze laatsten zagen dikwijls af van hun tiendenbezit onder invloed van de kerkelijke hervormingsbeweging die zich op dat moment afspeelde.¹⁰¹ Andere tienden kwamen in het bezit van de abdij door aankopen.¹⁰² Meestal werden deze gedaan omdat de abdij zoveel mogelijk tienden in handen wou krijgen aangezien ze veel opleverden. Daarnaast streefde de abdij er zoveel mogelijk naar om tienden te verkrijgen in parochies waar ze een altaar hadden. De reden hiervoor was te vinden in het feit dat de abdij de kosten van deze altaren op die manier kon opvangen. In vergelijking met andere kwartieren in het domein van de abdij had men in het kwartier van Nijvel volgens Erik Houtman weinig te maken met het bezit van altaren.¹⁰³ Dit betekende echter niet dat de abdij in dit gebied even weinig tienden verkregen had. Integendeel, het aantal parochies waar de tienden geheven werden en het aantal tienden zelf rees sterk uit boven het aantal altaren dat de abdij in handen had in de streek rond Nijvel en Genappe.

Het bezit van tienden – dat verworven werd doorheen de volle middeleeuwen – bleef in handen van de abdij tot het einde van het Ancien Regime. Doorheen de tweede helft van de zeventiende en de gehele achttiende eeuw verschenen zij jaarlijks in de rekeningen. In deze periode had de abdij te maken met drie soorten tienden.¹⁰⁴ De *Grosse Disme*¹⁰⁵ of de grote tiende werd geheven op alle graanproducten die de akkerbouw opbracht. De *Petite Disme*¹⁰⁶ of de kleine tiende hief men op producten van tuinbouw, hooi, vlas, hop. Tenslotte kreeg men in het kwartier van Nijvel nog te maken met de *Menue Disme*¹⁰⁷ of vleestiende. Deze tiende werd voornamelijk op kleinvee geheven. De benamingen van deze tienden wijzigden vaak doorheen de rekeningen daterend uit de vroegmoderne tijd.

---

¹⁰⁰ Houtman, E., op. cit., pp. 177-178.

¹⁰¹ Blom, J.C.H. & Lamberts, E. (eds.), 2007. *Geschiedenis van de Nederlanden*, Baarn, pp. 35-40.

¹⁰² Houtman, E., op. cit., pp. 177-178.

¹⁰³ Houtman, E., op. cit., p.168.

¹⁰⁴ Bejczy, I, op. cit., pp.58-59.

¹⁰⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 2 r°.

¹⁰⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 5 r°.

¹⁰⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 3 r°.

Tijdens de middeleeuwen inde de abdij van Affligem de tienden die ze bezat zelf.¹⁰⁸ Praktisch alle tiendengebieden bevonden zich toen immers in regio's waar de abdij over een belangrijke hoeve-exploitatie beschikte of in de onmiddellijke nabijheid ervan. De tienden werden dan gewoonlijk, door een speciaal daartoe aangestelde bediende, een tiendensteker of *decimator*, bij het inhalen van de oogst op het veld zelf gevorderd en naar een bijzondere, hiervoor bestemde schuur gebracht. Tijdens de zeventiende eeuw werden de tienden echter door de abdij verpacht. De overgang naar dit systeem van verpachten gebeurde waarschijnlijk vroeger, vermoedelijk tijdens de late vijftiende of de zestiende eeuw. Toch was dit betrekkelijk laat in vergelijking met andere kerkelijke instellingen die eveneens in het kwartier van Nijvel gelegen waren. Zo werden bijvoorbeeld enkele tienden van het Sint-Geertrudekapittel van Nijvel reeds in de eerste helft van de veertiende eeuw in pacht uitgegeven.¹⁰⁹ Aanvankelijk waren in het kwartier van Nijvel bepaalde tienden – waarschijnlijk de grote en de kleine tienden – verbonden met de pacht van pachthoven. Het betrof in deze fase dan ook pachtcontracten van negen jaar, die dus verbonden waren met de pachttermijn van de pachthoven zelf. In de rekening van 1664 vinden we een interessant voorbeeld van de tiende van Genappe: “*De Jean Espiette pour ladite disme de Genappe qu'il at reprius pour le terme de neuf ans*”.¹¹⁰ Het feit dat het net de pachters van de grote pachthoeven waren die dit soort tienden mochten innen, zou men kunnen verklaren door het bestaan van een goede relatie tussen deze pachters en de abdij zelf. Zij waren de groep die het best in staat was een kapitaalreserve op te bouwen en bovendien verkregen ze meer faciliteiten dan de kleine pachters.¹¹¹ Hierdoor waren zij in staat om de kosten die de tienden met zich meebrachten te kunnen dragen. Andere tienden en daarbij voornamelijk de vleestienden die de abdij in handen had, werden door de rentmeester apart verpacht. Zij werden jaarlijks verkocht aan particulieren. Of het hier om publieke verkopen ging is niet duidelijk. Doorheen de tweede helft van de zeventiende en aan het begin van de achttiende eeuw begon de rentmeester frequenter de tienden te ontnemen aan de pachthoven en deze apart te verpachten. Een voorbeeld hiervan vinden we in de rekening uit 1734 en dit handelt over het pachthof van Passavant: “... *en rend de chaque bonnier tant terres que prets, de cette cense, cinq florins argent libre, la disme luy etante otée de toutes les terres, closures et prets a soins et reservee*”

---

¹⁰⁸ Houtman, E., op. cit., p.181.

¹⁰⁹ Verhulst, A. & Vandenbroeke, C., op. cit., p. 203.

¹¹⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4692 f° 1 v°.

¹¹¹ Thoen, E., “Oorlogen en platteland. Sociale en economische aspecten van militaire destructie in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen en de vroege moderne tijden”, in: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 91, 1978, pp. 370-371.

au proffit des seigneurs maistres".¹¹² De rekeningen van het kwartier van Nijvel duiden in elk geval op een zeer geleidelijke overgang. Of de termijn van de pachtcontracten verminderde in tijd was niet duidelijk af te leiden uit de rekeningen. Waarom dit gebeurde bleek niet te achterhalen. Mogelijk hadden de pachthoven veel schade geleden door de oorlogen van de late zeventiende eeuw waardoor ze niet meer in staat waren de kosten voor het innen van de tienden te dekken. Ofwel was het gewoon een manier die aangewend werd door de proost of de rentmeester om snel winst te maken. In elk geval werden de pachtcontracten van de tienden op het eind van de zeventiende en in het begin van de achttiende eeuw meer en regelmatig publiek verkocht, waarbij de termijn van het pachtcontract slechts één jaar bedroeg. "*Ladite disme et toutes les autres de la maison ont été passees publicquement, a l'intervention de messieurs le chanoine Gilis, intendant de son Eminence*".¹¹³ De abdij koos er dus voor om een jaarlijkse vaste inkomst te verwerven door dit recht per opbod te verkopen zodat ze verlost was van de tijd en de arbeid die bij het innen geïnvesteerd werd. Een vorm van winstmaximalisatie dus. Wanneer de gewassen geoogst werden, plaatsten de landbouwers deze in schoven. Diegene die op dat moment het recht had om de tiende te mogen innen, had de toelating de tiende schoof te vorderen. Dit recht betekende dus potentieel een enorme winst voor de inner. Het moment van de publieke verkoop van de tiendpacht viel op het ogenblik dat de landbouwers een redelijke inschatting van de oogst konden maken. Zo hadden potentiële bidders een idee van de opbrengst die ze konden verwachten. In het kwartier van Nijvel gebeurde dit pas eind juni in tegenstelling tot Vlaanderen en de rest van Brabant waar dit al in april of mei gebeurde.

Hoe groot de opbrengsten van de pachters van tienden exact waren is niet geweten. Toch mogen we de winsten niet overschatten aangezien de pachters naast de pacht van de tiende en de kosten die ze hadden bij het innen ervan bijkomend allerlei verplichtingen moesten naleven. Deze verplichtingen werden vaak in de pachtcontracten vermeld. Zo onderhield de pachter van de tiende – zoals het de gewoonte was – de pastoor en de koster van de parochie waarin de tiende geheven werd.¹¹⁴ Over het onderhouden van tiendschuren verscheen er in tegenstelling tot andere kerkelijke instellingen niets in de rekeningen van het kwartier van Nijvel.

---

¹¹² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 3 r°.

¹¹³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 1 v°.

¹¹⁴ Verhulst, A. & Vandenbroeke, C., op. cit., p. 203.

De manier waarop de prijzen van de pachten van de tienden tot stand kwamen hing af van verschillende factoren. Zo was men vrijwel verplicht rekening te houden met bijvoorbeeld eventuele schade aan de oogst, verplichtingen die inbegrepen waren in de tiende, of spijkerprijzen. Zulke factoren waren determinanten van een werkelijke prijs of van een minimumbod in het geval van publieke verkopen.

Doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw noteerden de rentmeesters van het kwartier van Nijvel de tienden vaak op verschillende manieren. Of de tienden zelf sterk aan verandering onderhevig waren valt te betwijfelen. Toch was het beheer van de tienden onderhevig aan structurele veranderingen doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw. Hiermee bedoel ik dat de rentmeesters verschillende tienden – zowel grote als kleine tienden en vleestienden – organiseerden in grotere gehelen die ze net zoals de grote tienden aanduiden als *Grosse Dismes*,¹¹⁵ wat sterk verwarrend was. Deze amalgamen van verschillende soorten tienden werden zelf onderverdeeld in meerdere *portions* die elk afzonderlijk publiek verkocht werden. De incorporatie van meerdere tienden in grotere gehelen zorgde ervoor dat enkele afzonderlijke tienden verdwenen uit de rekeningen, althans de benaming ervan.

Om een overzicht te bieden van alle tienden die men in handen had tijdens de zeventiende en de achttiende eeuw in het kwartier van Nijvel volgt hier een lijst van alle benamingen die in de rekeningen voorkwamen.

- Grote tiende van Frasnes. De grote tiende werd na 1720 onderverdeeld in acht *portions* die de rentmeester elk apart verkocht. De *portions* hadden in dit geval te maken met zowel de grote als de kleine tiende van vier pachthoven.¹¹⁶ Na 1740 incorporeerde de rentmeester deze tiende echter in de grote tiende van Genappe en Promelle.

---

¹¹⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 10 v°.

¹¹⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 10 v°.

- Grote tiende van Genappe en Promelle¹¹⁷. In deze tiende werden na 1710 andere tienden geïncorporeerd en samengevoegd tot een ‘grote’ tiende. De grote tiende verdeelde men vanaf dan in vier *portions*. Na 1740 bevatte de grote tiende tien *portions* en tenslotte na 1774 elf verschillende *portions*. Deze zijn:
  - o Tiende van Labry
  - o Tiende van Vieugenappe
  - o Tiende van Chanteleux
  - o Tiende van Vieumanant
  - o Een deel van de tiende van Maransart
  - o Zes tienden van verschillende pachthoven
- Grote tiende van Glabais¹¹⁸
- Grote tiende van Louppoigne¹¹⁹
- Kleine tiende van Cocreamont¹²⁰
- Kleine tiende van Glabais¹²¹
- Tiende van Chantelez¹²²
- Tiende van Frasnes¹²³
- Tiende van Genappe¹²⁴
- Tiende van Hubermont¹²⁵
- Tiende van Labry¹²⁶
- Tiende van Maransart¹²⁷
- Tiende van Sainte Gertrude. De tiende wordt eerst geheven op 80 bunder¹²⁸ en later slechts nog op 24 bunder.¹²⁹
- Tiende van Vieumanant¹³⁰
- Vleestiende van Frasnes¹³¹
- Vleestiende van Genappe¹³²

¹¹⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4810 f° 5 r°.

¹¹⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 4 r°.

¹¹⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 5 r°.

¹²⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724 f° 9 v°.

¹²¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 4 r°.

¹²² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4692 f° 3 v°.

¹²³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 15 r°.

¹²⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4692 f° 1 v°.

¹²⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 3 v°.

¹²⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 3 r°.

¹²⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 4 r°.

¹²⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 10 v°.

¹²⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 4 r°.

¹³⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 2 r°.

¹³¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 15 r°.

- Vleestiende van Promelle¹³³
- Vleestiende van Vieumanant¹³⁴

De tienden die aangeduid werden met gewoonweg *Disme* waren waarschijnlijk grote tienden die geheven werden op graanproducten. Toch vermeldde de rentmeester dit niet expliciet in de rekeningen waardoor er hieromtrent onzekerheid blijft.

---

¹³² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 2 r°.

¹³³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 2 r°.

¹³⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 2 v°.

2.5. UITZONDERLIJKE INKOMSTEN

De inkomsten die we tot nog toe bespraken – zowel afkomstig uit grondbezit als uit het bezit van bepaalde rechten – hadden allen een min of meer vast karakter aangezien ze vrijwel jaarlijks terugkeerden in de rekeningen. Naast deze bronnen van inkomsten verkreeg de abdij van Affligem bepaalde kansen tot het verwerven van extra opbrengsten. Zo ontving de rentmeester doorheen de tweede helft van de zeventiende en de achttiende eeuw enerzijds opbrengsten uit de verkoop van wol en anderzijds uit de verkoop van graan.

Dat de verkoop van wol een uitzonderlijke vorm van inkomsten was gedurende de tweede helft van de zeventiende eeuw en de achttiende eeuw, kunnen we opvatten uit de steekproeven die gedaan werden voor deze thesis. Slechts in twee van de veertien steekproefrekeningen vinden we aanduidingen van wol die verkocht werd door de abdij. De rekeningen van 1674 en 1684 waren de enige steekproefrekeningen waar hierover gesproken werd. Aangezien er geen rekeningen meer aanwezig waren in het archief van de abdij die dateerden uit de periode voor 1664 was ik niet in staat te onderzoeken of de verkoop van wol een normaal gegeven was tijdens de gehele zeventiende eeuw en de periode ervoor. Het was daarentegen wel duidelijk dat we vanaf het laatste decennium van de zeventiende eeuw geen enkele indicatie meer vonden over de verkoop van wol in het kwartier van Nijvel. Nu zouden we ons de vraag moeten stellen of de inkomsten uit de verkoop van wol in de periode waar ze in de rekeningen verschenen een vast jaarlijks gegeven waren of dat deze inkomsten een tijdelijk fenomeen waren waarbij de abdij extra inkomsten probeerde te verwerven. De schaarsheid aan gegevens enerzijds en de dalende inkomsten uit bronnen anderzijds zorgden ervoor dat we veeleer kunnen spreken van een hulpmiddel waarmee de rentmeester extra inkomsten probeerde te vergaren. Terwijl we in de rekening uit 1674 te maken kregen met wol die verkocht werd bij de verkoop van hout¹³⁵ waren we in staat uit de rekening van 1684 een heel ander beeld op te maken. Daar vonden we het volgende: “*Aultre recepte pour laines vendue provenants dun trousseau de mouttons qui est a la cense de Hulencourt*”.¹³⁶ In de eerste rekening hadden we bijgevolg te maken met wol die gebruikt werd bij de verkoop van hout en die de rentmeester over had. Dit merkten we aan de kleine som die als opbrengst genoteerd werd, namelijk 13 gulden 15 stuivers. In de tweede rekening daarentegen was er effectief sprake van een kudde schapen die in één van de pachthoven aanwezig was en waarvan de abdij profiteerde door de

---

¹³⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 18 v°.

¹³⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 16 v°.

wol ervan te verkopen. Hier zien we dat de opbrengst een veel grotere som bedroeg. De verkoop bracht meer dan 244 gulden op. Ondanks de pogingen tot herstel die gedaan werden door de Aartshertogen doorheen de zeventiende eeuw,¹³⁷ bleef wolnijverheid een minuscuul element in het domeinbeheer van de abdij van Affligem.

Een andere uitzonderlijke inkomst – verbonden met het grootgrondbezit – kreeg de abdij via de verkoop van graan. Het graan dat verkocht werd door de rentmeester werd meestal verkregen dankzij de opbrengsten uit pachten van pachthoven en aparte percelen, uit de cijnzen die men hief op bepaalde gronden en sporadisch uit tiendpachten. Omdat de rentmeester vaak te maken kreeg met overschotten van dit graan bestond de mogelijkheid om deze te verhandelen, wat hij ook deed. Deze overschotten werden verkregen door de binnengekomen graanopbrengsten te verminderen met de uitgaven van graan, waarvan een groot deel naar cijnzen vloeide. Door het feit dat de omvang van de opbrengst nooit identiek was en omdat de prijs per graansoort vrijwel jaarlijks verschilde, is het mogelijk te stellen dat we hier te maken hebben met een uitzonderlijke vorm van inkomsten. Een mooi voorbeeld van de verkoop van graan vonden we in een rekening uit 1764. Daar schreef de rentmeester het volgende neer: “*Le rendant porte ici en recette cinq muids six vasseaux avoine plus reçus l’an 1764 an de ce compte que renseigné savoir qu’il n’a livré en nature ou païé à la priserie du Chapitre de Nivelles, portant ces cinq muids six vasseaux selon la priserie de cette année 1764 à dix neuf sols et demi la rasière ou cinq florins dix sept sols le muid trente deux florins trois sols et demi*”.¹³⁸ Het graan werd jaarlijks verkocht te Brussel of te Nijvel aan de prijzen die van toepassing waren in die steden.

---

¹³⁷ Houtte, J. A. (ed.), *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 7*, De Haan, 1949-1958, p. 390.

¹³⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783 f° 11 v°.

3. UITGAVEN MET BETREKKING TOT HET DOMEIN

Het uitgebreide domein dat de abdij van Affligem bezat bracht niet uitsluitend inkomsten met zich mee. De hoofdstukken met betrekking tot de uitgaven die gevonden werden in de rekeningen van het kwartier van Nijvel, waren vaak omvangrijker en gedetailleerder dan die van de inkomsten. Deze werden betaald op basis van de vele kwitanties die de rentmeester toegestuurd kreeg. Het totale bedrag van de uitgaven werd gemiddeld twee jaar nadat de uitgaven effectief gedaan waren, op punt gesteld. Algemeen kon ik op basis van de rekeningen drie soorten uitgaven onderscheiden. Een eerste soort uitgaven had betrekking op het domein zelf en was intensief verbonden met de fluctuaties die het domein onderging. De tweede soort uitgaven had betrekking op de winsten die zowel de proost van de abdij als de aartsbisschop – de abt van de abdij – elk opeisten. De laatste soort uitgaven waren uitzonderlijke uitgaven. De eerste en de laatste soort bleken voornamelijk de werkelijke winst of het werkelijke verlies van de abdij te bepalen aangezien de tweede soort uitgaven hoe dan ook naar de abdij terugvloede.

De eerste soort uitgaven was intensief verbonden met de fluctuaties die de abdij doorheen de geschiedenis onderging aangezien zij rechtstreeks verbonden waren met de elementen waaruit het domein opgebouwd was. In de rekeningen werden deze kosten algemeen samengevat onder de denominatie met benaming van *charges communes*¹³⁹ of *mises communes*.¹⁴⁰ Dit had dus betrekking op de totale kosten verminderd met kwijscheldingen, de uitgaven aan de aartsbisschop en de uitgaven aan de proost en abdij. We kunnen deze *mises communes* of gemeenschappelijke uitgaven zelf nog opsplitsen volgens de verschillende componenten waaruit het abdijsdomein opgebouwd was.

Een eerste vorm van gemeenschappelijke uitgaven waren kosten die de rentmeester had bij de inkomsten van de abdij. Zo was de abdij van Affligem doorheen de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd verantwoordelijk voor het betalen van bepaalde grondheerlijke cijnzen op gronden van pachthoven, aparte percelen en van bossen in het kwartier van Nijvel. In tegenstelling tot de inkomsten uit grondheerlijke cijnzen – die we eerder al bespraken – verdwenen de uitgaven aan cijnzen niet in de achttiende eeuw uit de rekeningen. Tot aan de ontmanteling van het domein in 1796 was de rentmeester jaarlijks verplicht om grondheerlijke

---

¹³⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724 f° 29 r°.

¹⁴⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 23 v°.

cijnzen te betalen aan bepaalde heren,¹⁴¹ verschillende instellingen – zowel kerkelijke¹⁴² als wereldlijke¹⁴³ – gelegen in het kwartier van Nijvel of de omstreken ervan en tenslotte – zij het in mindere mate – aan particulieren.¹⁴⁴ De ontvanger van de cijnzen veranderde slechts zelden doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw. Een uitzonderlijk voorbeeld zagen we in de rekening van 1674 waar de heer van Sart-Dames-Avelines de heerlijke cijns op de gronden van de molen van Buchet overnam van de heer van Houtain-Le-Val.¹⁴⁵ Deze uitgaven werden op twee manieren beheerd. Enerzijds rekende de rentmeester alle kosten van grondheerlijke cijnzen aan de pachters van pachthoven en aparte percelen aan die dan zelf verantwoordelijk werden voor dit soort kosten.¹⁴⁶ Hierdoor werd de schuldenlast van de abdij – met betrekking tot deze cijnzen – in ruime mate verminderd. Anderzijds was de abdij zelf verantwoordelijk voor de kosten van de cijnzen. Omdat er vaak in natura betaald moest worden aan heren, instellingen en particulieren liet de rentmeester de inkomsten in natura dikwijls meteen doorvloeien naar de uitgaven voor de betaling van cijnzen. Hij poogde hierbij telkens om zoveel mogelijk graan binnen te rijven als er buiten zou gaan. Dit lukte echter niet altijd waardoor we jaarlijks nog uitgaven in geld zagen verschijnen in de rekeningen.

Naast de uitgaven aan cijnzen zelf was de abdij jaarlijks verantwoordelijk voor enkele kosten die de inkomsten uit cijnzen met zich meebrachten. Zo was de rentmeester verplicht jaarlijks enkele misvieringen op te dragen in ruil voor een bepaald soort cijns: een jaargetijde. In de rekeningen verschenen bijgevolg uitgaven die gedaan werden om de voorbereidingen en het materieel van zulke misvieringen te financieren. Zo betaalde de abdij of een andere particulier – aan wie de rentmeester de kosten doorrekende, bijvoorbeeld iemand die het recht had een tiende te innen – jaarlijks bijvoorbeeld een som geld aan de kerk van Frasnes om twee wassen toortsen te kopen die dienden voor de mis van een jaargetijde.¹⁴⁷

---

¹⁴¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 19 r° - 23 r°, nr. 4714 f° 33 r° - f° 37 r°. We zien in dit document dat de abdij cijnzen betaalde aan het hof van Reves, het hof van Ruwa, de heer van Loupoigne, de heer van Chantraine, het hof van Saint Pierre in Frasnes, de dame van Promelle, het hof van Wargoul, het hof van Tangisart, het hof van Wittergee en Labry, het hof van Braine Lalleud en Monchipont, de heer van Lutteau, de heer van Warfusée, de heer van Toulisau, de heer van Thy en de heer van Houltain le Val.

¹⁴² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 19 r° - f° 23 recto, nr. 4714 f° 33 r° - f° 37 r°. Zo betaalde de rentmeester aan de abdij van Nijvel, de “dames Quotidianes” in Nijvel, de kapel van Baisy, de kapel van Tangisart, de Onze-Lieve-Vrouw kerk van Nijvel, de abdij van Lelloz en de abdij van Villers.

¹⁴³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 19 r° - 23 r°, nr. 4714 f° 33 r° - f° 37 r°. Zo betaalde de abdij jaarlijks grondheerlijke cijnzen aan het hospitaal Saint Nicolas en het hospitaal du Sepulcre, allebei gelegen te Nijvel.

¹⁴⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 17 v°.

¹⁴⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 21 v°, nr. 4792 f° 12 v°.

¹⁴⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 14 r°.

¹⁴⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 36 r°, nr. 4783 f° 15 r°.

Opvallend is dat de abdij van Affligem geen tienden hoefde te betalen die geheven werden op de stukken land die ze bezaten in het kwartier van Nijvel als gevolg van het feit dat de abdij zelf in het bezit was van de tienden die geheven werden op het land. Omdat de rentmeester de tienden verpachtte, waren er voor de abdij geen complementaire kosten verbonden aan dit bezit. Hierdoor ontving de abdij jaarlijks een vooraf bepaald bedrag en was de rentmeester niet verplicht kosten te maken bij de inning van de tienden. Ook was de rentmeester zelf niet verplicht een deel van de oogst af te staan, maar waren het de pachters van pachthoven en aparte percelen die hiervoor verantwoordelijk waren.

De kosten die ontstonden uit de rechtstreekse exploitatie van de bossen beschreef ik reeds in een vorig hoofdstuk. Daarbij viel voornamelijk de gedetailleerdheid van dit soort kosten op. De kosten die we tot nu toe bespraken – met betrekking tot de inkomsten – hadden allen een vast karakter. Daarnaast bestonden er nog andere kosten van een meer variabele, zelfs uitzonderlijke aard. Hierbij sprongen voornamelijk belastingen in het oog. Deze worden echter – omwille van hun variabele karakter – verder besproken.

Een tweede vorm van de gemeenschappelijke uitgaven had betrekking op de personen die verbonden waren aan het domein van de abdij. Eerst en vooral bracht het bezit van een bepaald soort grond en het bezit van altaren – waar de abdij slechts een beperkt aantal van in bezit had – bepaalde jaarlijkse kosten mee voor de rentmeester. Deze verschillende kosten hadden allen één gemeenschappelijk element, namelijk kosten aan de clerici in het kwartier van Nijvel. Het bezit van altaren betekende enerzijds kosten met betrekking tot het onderhouden van pastoors, onderpastoors, kosteren en andere personen die verbonden waren met de altaren. Zo vergoedde men de kosten voor de *déservitude* of de dienstbaarheid en de kosten voor de *compétence* van de pastoors. Bij deze laatste kost werd het verlies van de inkomsten uit tienden – die in plaats van naar de pastoor te vloeien bij andere particulieren terecht kwam – gecompenseerd door een som geld die door de rentmeester betaald werd. Anderzijds betekende het bezit van altaren kosten voor het onderhoud van de verschillende kerkgebouwen die men in bezit had. Naast de kosten bij altaren waren er ook bepaalde uitgaven die het bezit van jaargetijden met zich meebrachten. Zoals we eerder zagen kreeg de abdij tijdens de middeleeuwen bijna het volledige bezit over bepaalde gronden waar enkel nog een jaargetijde op geheven werd. Een jaargetijde is een soort eeuwigdurende cijns waarvoor geen som betaald moest worden maar waarvoor enkel een jaarlijkse mis opgedragen moest worden voor de schenker. Het voordeel van de jaargetijden was dat de abdij vrijwel de

volledige eigendom bezat van de grond en dat de rentmeester er mee kon doen wat hij wou. Het nadeel voor de abdij was dat ze te maken kreeg met allerlei kosten waarvan de uitgaven uiteindelijk naar de clerici in het domein vloeiden. De rentmeester ondervond daarbij enerzijds vaste kosten – zoals olie voor een olielamp¹⁴⁸ of kosten om de mis met muziek te begeleiden¹⁴⁹ – en anderzijds sterk variërende kosten. Andere personen die jaarlijks bezoldigd werden, waren de bosmeesters en boswachters die in dienst stonden van de abdij. Het loon dat uitgekeerd werd ter aanstelling van deze *sergeants du bois* en *gardes du bois* was voornamelijk bedoeld ter controle van de activiteiten in de bossen. Een vast loon werd jaarlijks uitbetaald aan deze personen, wat verder in het tweede deel van deze thesis zal besproken worden. Tenslotte werden er nog lonen door de rentmeester uitbetaald aan personen die uitzonderlijk in vast dienstverband waren aangeworven voor één jaar, deze lonen behoorden niet tot de uitzonderlijke uitgaven. Zo nam de abdij vaak personen in dienst die werkzaam waren in hoven van bepaalde heerlijkheden of dorpen. Deze *sergeants du cour*¹⁵⁰ werden voor bewezen diensten met een schamel loon vergoed. Zeer waarschijnlijk hielpen zij de abdij met de administratie.

Een derde vorm van gemeenschappelijke uitgaven waren allerlei kosten die men had bij herstellingen die gedaan werden in het domein, werken die gedaan werden in het bos en nieuwe gebouwen die opgetrokken werden. Deze onderhoudskosten hingen voornamelijk af van de staat waarin het domein verkeerde en zij varieerden jaarlijks. Vele van de kosten voor het onderhoud kon de rentmeester doorspelen aan de pachters van pachthoven en aparte percelen via bepaalde clausules in hun pachtcontract. De overige kosten waren de verantwoordelijkheid van de rentmeester zelf. Hierbij werden voornamelijk arbeiders¹⁵¹ uitbetaald en bouw- of verbruiksmaterialen aangekocht.¹⁵² Ook werden de leveringen van het materiaal vergoed. De herstellingen varieerden van het herstellen van daken van gebouwen¹⁵³, het herstellen van de ramen van kerkgebouwen¹⁵⁴ tot het demonteren en opnieuw in elkaar zetten van de molen van Buchet.¹⁵⁵

---

¹⁴⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774 f° 22 r°.

¹⁴⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774 f° 17 r°.

¹⁵⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 12 r°.

¹⁵¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 21 r°.

¹⁵² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724 f° 20 v°.

¹⁵³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 21 r°.

¹⁵⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4810 f° 17 v°.

¹⁵⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 19 v°.

Bij de gemeenschappelijke uitgaven werden doorgaans nog verschillende andere kosten aangerekend die verder besproken zullen worden. Daarbij kregen we te maken met de uitzonderlijke uitgaven en het loon van de rentmeester zelf. Voordat we deze uitgaven bespreken moeten we nog rekening houden met de twee andere soorten uitgaven die we konden onderscheiden naast de gemeenschappelijke uitgaven.

De tweede soort uitgaven waarmee het kwartier van Nijvel te maken kreeg, waren de bezoldigingen aan de aartsbisschop, de abt van de abdij. Deze uitgaven die naar de aartsbisschop vloeiden, waren het gevolg van het feit dat Filips II in 1559 de abdij van Affligem toewees aan het archidiocees Mechelen waardoor de aartsbisschop ook seculier abt van Affligem werd.¹⁵⁶ De aartsbisschoppen van Mechelen die we tussen 1655 en 1792 kennen waren achtereenvolgens: Andreas Cruesen (1655-1666), Johannes van Wachtendonck (1668), Alphonse de Berghes (1669-1689), Humbert de Precipiano (1690-1711), Thomas Philippe d'Alsace de Bossu (1714-1763) en tenslotte Johannes Henricus de Franckenberg (1759-1801).¹⁵⁷ Doorheen de vroegmoderne tijd ondernam de communauteit van de abdij verschillende pogingen tot verbreking van de incorporatie. Deze mislukten echter allemaal waardoor de abdij tot 1796 geïncorporeerd bleef in het archidiocees van Mechelen.¹⁵⁸ De incorporatie betekende dat er jaarlijks een som geld moest vloeien naar de aartsbisschop die aldus zijn persoonlijke kosten kon betalen. De rekeningen gingen niet specifiek in op de aard van deze kosten maar uit sporadische vermeldingen weten we dat er diverse kosten van allerlei aard gemaakt werden. Zo deed de rentmeester in 1704 - naast een som geld voor de aartsbisschop zelf - uitgaven voor de kosten die de aartsbisschop maakte in dat jaar. Het betrof hier vrijwel de helft van de kosten voor de aartsbisschop zelf en daarnaast nog kosten voor hout, graan, wijn, kerkbenodigdheden en particulieren waaraan de aartsbisschop geld schuldig was.¹⁵⁹ De abdij betaalde hoge sommen aan de aartsbisschop. Met andere woorden: we kunnen stellen dat de incorporatie het profijt van de abdij sterk deed dalen. De som geld die men toekende aan de aartsbisschop was vrijwel steeds afgerond en werd zeer waarschijnlijk berekend op basis van de inkomsten die men in een bepaald jaar verwierf. Dit was mogelijk aangezien de rekeningen tot twee of drie jaar later opgesteld werden dan het jaar van de rekening zelf.

---

¹⁵⁶ Ockeley, J., op. cit., pp. 9-10.

¹⁵⁷ Ockeley, J., op. cit., p.10.

¹⁵⁸ Ockeley, J., op. cit., p.10.

¹⁵⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724 f° 17.

Andere uitgaven – de derde soort – waren sommen geld gericht aan de abdij zelf. Zij werden net als de uitgaven aan de aartsbisschop samengevoegd onder één hoofdstuk. Meestal kwam het geld toe aan de proost van de abdij,¹⁶⁰ de *maître d’hostel*,¹⁶¹ en soms aan de prior van Basse Wavre.¹⁶² Het betrof hoge uitgaven die vrijwel steeds even groot of hoger waren dan de som die men toekende aan de aartsbisschop. Zo kende men bijvoorbeeld in 1744 de aartsbisschop 8.100 gulden toe terwijl de abdij zelf 8.604 gulden ontving. In uitzonderlijke gevallen, zoals bijvoorbeeld tijdens de Negenjarige oorlog (1688-1697), kreeg enkel de abdij een som geld van de rentmeester terwijl de aartsbisschop vrijwel niets ontving.¹⁶³ Waartoe de uitgaven aan de abdij dienden, kon niet afgeleid worden uit de rekeningen. Dit zou louter winst kunnen zijn die rechtstreeks naar de abdij vloeide en die berekend was op basis van de inkomsten door de rentmeester. Maar de mogelijkheid bestond ook dat dit geld bedoeld was om kosten te ondersteunen die gemaakt werden door de proost van de abdij en anderen.

De tweede en de derde soort uitgaven – respectievelijk aan de aartsbisschop en aan de abdij zelf – werden dus berekend op basis van het aantal inkomsten en uitgaven waarmee men in één jaar te maken kreeg. Toch moest de rentmeester voortdurend rekening houden met mogelijke uitgaven die hij niet direct kon voorspellen. Ondanks de schijnbaar terugkerende processen en evoluties die we in de geschiedenis kunnen waarnemen, bleef dit een uniek proces. Zij bestond steeds uit acties van particulieren, groepen en structuren. Acties die invloed hadden op andere acties, waardoor het voorspelbare van de geschiedenis al te vaak plaats moest ruimen voor het onvoorspelbare. Als deel van de geschiedenis kreeg het oude domein van de abdij van Affligem naast voorspelbare inkomsten en uitgaven ook minder voorspelbare en totaal onvoorspelbare uitgaven. Onverwachte gebeurtenissen zoals oorlog, opstanden of rampen konden de uitgaven één of meerdere jaren de hoogte insturen waardoor de eindbalans van de rekening per jaar sterk verschilde. In tegenstelling tot processen op lange termijn waar individuen vrijwel geen invloed op hadden, werden de onverwachte kosten meestal veroorzaakt door korte evenementen en handelingen door particulieren. De evenementen die deze kosten veroorzaakten waren het gevolg van de sociale toestand, de politieke situatie en de culturele tendenzen van het moment.

---

¹⁶⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783 f° 19 v°.

¹⁶¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764 f° 16 v°.

¹⁶² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 23 r°.

¹⁶³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 25 v°.

In de rekeningen van het kwartier van Nijvel, net zoals in de rekeningen van de andere kwartieren, werden steeds één of meerdere hoofdstukken gewijd aan uitzonderlijke uitgaven. Vaak terugkerend waren kosten die gemaakt werden bij procedures¹⁶⁴ en processen¹⁶⁵ die tegen de abdij liepen. Deze ontstonden dikwijls in het licht van betwistingen met betrekking tot goederen en rechten die de abdij in het kwartier van Nijvel in haar bezit had. Hierbij kreeg de rentmeester in sommige rekeningen hulp van een persoon belast met het ontvangen van kerkelijke staatsgoederen.¹⁶⁶ Wanneer de rentmeester te maken kreeg met processen, betekende dit vaak dat er ook uitgaven gemaakt werden voor advocaten¹⁶⁷ die ingehuurd werden om de abdij te kunnen verdedigen. Vreemd genoeg betaalde men soms ook een onderzoeksrechter.¹⁶⁸ Andere kosten die we veel aantreffen in de rekeningen zijn de betalingen voor diensten van notarissen,¹⁶⁹ griffiers,¹⁷⁰ meiers, deurwaarders¹⁷¹ en personeel voor het maken van de rekening.¹⁷² Minder voorspelbare kosten waren uitgaven die de rentmeester moest maken voor de communicatie die hoorde bij het beheer van het domein in het kwartier van Nijvel. Zo was de rentmeester soms verplicht te reizen, tollens¹⁷³ en andere vervoerskosten¹⁷⁴ te bekostigen zodat de werking van zijn administratie vlot kon verlopen. Jaarlijks werden er ook kosten betaald om brieven rond te delen.¹⁷⁵

Andere uitgaven die gebeurden doch uitzonderlijk waren, waren oorlogsbelastingen die geheven werden op de oogst, het recht om tienden te innen of op het rooien van bossen. Zij werden aangeduid als “XXes”,¹⁷⁶ wat één twintigste van de opbrengst betekende. Deze twintigste penningen werden opgelegd vanaf ca. 1686.¹⁷⁷ De werkelijke kosten voor de abdij schommelden in het kwartier van Nijvel tussen een minimum van één veertigste¹⁷⁸ tot een maximum van één vierde¹⁷⁹ van de opbrengst. Dit kwam omwille van het feit dat de abdij

---

¹⁶⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 18 v°.

¹⁶⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 26 v°, nr. 4714 f° 51 r°.

¹⁶⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 18 v°.

¹⁶⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 26 v°.

¹⁶⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 26 v°.

¹⁶⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724 f° 24 r°.

¹⁷⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 18 v°.

¹⁷¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743 f° 27 r°.

¹⁷² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 20 v°.

¹⁷³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 79 v°.

¹⁷⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714 f° 50 r°.

¹⁷⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 20 v°.

¹⁷⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753 f° 28 r°.

¹⁷⁷ Daelemans, F., “Boeren in oorlogstijd. De sociale, economische en demografische gevolgen van oorlogen op het platteland in Brabant (15^e-18^e eeuw)” in: Peeters, J.P. & Jansens, G., *Mensen in oorlogstijd*, Brussel, 1988, p.81.

¹⁷⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802 f° 18 v°.

¹⁷⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4810 f° 17 r°.

slechts voor een deel verantwoordelijk was voor dit soort uitgaven. Een gedeelte werd daarbij aan de pachter van de grond of een tiende – waarop de belasting geheven werd – aangerekend. Deze verplichting werd vanaf de tweede helft van de zeventiende eeuw vastgelegd.¹⁸⁰

De meest uitzonderlijke uitgaven die ik in de rekeningen terugvond zijn de kosten van het domein ten gevolge van oorlog of van rampen. Oorlog was nooit een goede zaak voor het domein – of voor gelijk welke partij – en deed de uitgaven enorm stijgen. Het kwartier van Nijvel kreeg in de tweede helft van de zeventiende eeuw meermaals te maken met invallen onder leiding van Lodewijk XIV. Deze laatste beweerde, na het overlijden van Filips IV van Spanje in 1665, in naam van zijn echtgenote Maria-Theresia recht te hebben op een deel van de Zuidelijke Nederlanden. Hij steunde hierbij op het zogenaamde *devolutierecht*, dat in sommige streken van de Nederlanden nog in voege was. De Spanjaarden konden met deze eis niet instemmen omdat Maria-Theresia afstand had gedaan van haar rechten op de Zuidelijke Nederlanden en omdat dit devolutierecht alleen van toepassing was op de erfenis van private personen en niet op het erven van staten. Hierdoor verklaarde Lodewijk XIV in mei 1667 de oorlog aan Spanje. De vrede van Nijmegen bracht echter geen definitieve rust in Brabant. De Zuidelijke Nederlanden werden opnieuw meerdere malen bezet doorheen de jaren zeventig en tachtig van de zeventiende eeuw. Veel tijd voor herstel was er niet omdat in de loop van het laatste decennium van de zeventiende eeuw alweer oorlog uitbrak tussen Frankrijk en de Liga van Augsburg. Hierdoor zien we de streek in 1689 opnieuw tot bezet gebied behoren. Nieuwe oorlogscontributies werden opgelegd. Tenslotte werd de streek aan het begin van de achttiende eeuw nog geteisterd door de gevolgen van de Spaanse Successieoorlog.¹⁸¹ Deze oorlogen brachten enorme kosten met zich mee voor de rentmeester. De rentmeester vermeldde - zelfs meerdere malen - in een apart hoofdstuk naast de gebruikelijke hoofdstukken met betrekking tot de uitzonderlijke uitgaven, vele gronden en opbrengsten van tienden die geruïneerd waren. De titel waaronder dit verscheen was *Aultres mises extraordinaires par formes de rabat. Les fermiers aiants este ruines par le francois au campement de Jenappe*.¹⁸² De abdij was daarbij – zoals eerder al vermeld – verantwoordelijk voor de helft van de kosten tijdens perioden van oorlog van pachters van pachthoven en aparte percelen, en diegenen die het recht kregen tienden te innen.¹⁸³ In de rekening van 1684 zien we bijvoorbeeld, ten gevolge van de oorlogsvoering en de misoogsten van 1683 en 1684 een

---

¹⁸⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 3 r°, nr. 4657 (deel 1) f° 41, nr. 4657 (deel 3) f° 3 r°.

¹⁸¹ Daelemans, F., 1988, art. cit., p.63-67.

¹⁸² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 56 r°.

¹⁸³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 37 v°.

lange lijst van pachters van wie de schuld kwijtgescholden werd of aan wie de rentmeester zelfs een extra som aan toekende.¹⁸⁴ De totale som van meer dan 4.699 florijnen, 47 mudde tarwe, 254 mudde rogge en 236 mudde haver aan kosten¹⁸⁵ betekende een streep door de rekening van de balans van het kwartier van Nijvel. Oorlog veroorzaakte met andere woorden steeds lagere inkomsten en hogere uitgaven. Hij bracht enorme kosten met zich mee doordat de bevolking die in het kwartier van Nijvel woonde, verjaagd werd,¹⁸⁶ hun gronden werden vernield, ze zware oorlogsbelastingen¹⁸⁷ kregen opgelegd en hun goederen werden opgevorderd¹⁸⁸. Om de goederen van de abdij te beschermen tegen de vernielzucht van strijdende legers kocht de rentmeester *sauvegardes* die het behoud van de pachthoven moesten garanderen. Deze vrijgeleiden werden enkel gekocht voor pachthoven aangezien de gebouwen eigendom waren van de abdij, in tegenstelling tot aparte percelen of gronden waar cijns of rente op betaald moest worden. Meestal kocht de abdij *sauvegardes* van beide partijen. Tijdens de Negenjarige oorlog (1788-1797) kocht de abdij bijvoorbeeld voor het pachthof van Croissant voor 102 florijnen zowel een vrijgeleide van het Spaanse leger als één van de Franse troepen.¹⁸⁹ Een interessant document in verband met deze oorlogskosten werd gevonden in het immense document in het Rijksarchief te Leuven dat pachtcontracten bevat uit het kwartier van Nijvel. Het document werd opgesteld in 1696 naar aanleiding van de verliezen uit de Negenjarige oorlog.¹⁹⁰ Dit document had als titel *Dis[ ]¹⁹¹ des pertes causees en biens d’Afflighem par les armees tant autres quenemies au quartier de Nivelles, pendant lan 1696.*¹⁹² Hier vond ik een lijst van alle pachthoven en alle percelen in het bezit van de abdij, waar de Fransen oorlogsvernielingen hadden aangericht of goederen hadden opgevorderd. Niet enkel de Fransen namen goederen in beslag, ook de Liga van Augsburg

¹⁸⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 28 v° - f° 30 r°.

¹⁸⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 30 r°.

¹⁸⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 5 r°. In de rekening van 1684 vinden op folio 5 recto we het volgende mooie voorbeeld van verlaten gronden bij de pacht van een apart perceel: “*D’Hubert Nicais et Marcelle Prevost en lieu de Jean Bruneau et Nicolas Boucqueau pour XXVIII bonniers I jour(nal) VI verges de terres a Wittergee pour lesqueles on souloit rendre XI m(uids) IIII½ ras(ière) et demi quarte bled, mais comme lesd(itte)s terres estoit abandonees depuis plusieurs annees ont reste remises le 24e mars 1680 auxd(itte)s Hubert Nicais et Marcelle Prevost - - -*”.

¹⁸⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 49. “*Paie a Jacque Lebon pour contributions de France qui restoint a paier sur la disme de Louppoigne, Labbaye daywiers en aiant fait de mesme*”

¹⁸⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705 f° 2 v°. Hier vond ik bijvoorbeeld een melding in de rekening van een hertog van Chogeul die aanspraak maakt op de grote tiende van Glabais en Chantelez: “*Lesdittes dismes ont este remises a N. Boucqueau censier de Croissant a l’intervention de Monsieur le Roy mais comme Elles ont este perdues par le campement du ducq de Chogeul ont este seulement ammenes sur les greniers a Nivelles par le(ditte) Boucqueau - - -*”.

¹⁸⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695 f° 38 r°.

¹⁹⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 16 r° - f° 21 r°.

¹⁹¹ Onleesbaar door een gat in het papier.

¹⁹² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 16 r°.

maakte er zich schuldig aan.¹⁹³ Overall rond Nijvel bevonden zich kampen van strijdende legers die enorm veel goederen opvorderden van de pachters. Na de oorlog werden door de pachters kwijtscheldingen en betalingen geëist waarop de rentmeester van het kwartier een inspectie uitvoerde.¹⁹⁴ Zoals we eerder zagen werd dit in het pachtcontract vastgelegd. Het resultaat van de inspectie werd in de marge van het document genoteerd nadat de inspectie uitgevoerd werd. We zien duidelijk dat het handschrift en de inkt verschillend zijn tussen de kanttekeningen en de oorspronkelijke tekst. De pachters kregen niet altijd hun verlies volledig terugbetaald. In 1696 kreeg de pachter van het pachthof van Pierpont – die enkele jaren lang graan moest afstaan aan het Franse leger – enkel een vergoeding terugbetaald voor het graan van het jaar 1696.¹⁹⁵

De laatste vorm van uitzonderlijke uitgaven bestond uit kosten die de rentmeester spendeerde ten gevolge van rampen. Net zoals kosten voortvloeiende uit oorlogen, waren uitgaven voor rampen totaal onvoorspelbaar. Onder de condities die vastgelegd werden in pachtcontracten bevond zich steeds een clause die verband hield met dit soort kosten: “*En cas de malheur de feu soit par gens de guerre foudre du ciel ou malveillans chacun portera ses pertes, mais tel malheur arrivant par la faute de l’acceptant, de ses enfans, domestiques ou monouvriers ou gens qu’il auroit logés ou refugiés dans ladite cense ledit acceptant sera obligé d’en reparer tous damages et interets à ses fraix et demens.*”¹⁹⁶ Vuur veroorzaakt door oorlog of door onweer zorgde ervoor dat de rentmeester de kosten aan de gebouwen moest vergoeden aangezien de gebouwen eigendom waren van de abdij. In andere gevallen was het de pachter zelf die alle kosten droeg. De onverwachte kosten die hierbij ontstonden werden door de rentmeester in de uitgaven als kwijtscheldingen genoteerd. Zo had de abdij bijvoorbeeld in 1774 te maken met een kwijtschelding van pacht aan Jean Joseph Dumonceau die meer dan 78 gulden bedroeg ten gevolge van hagel die zijn velden en weiden vernield had.¹⁹⁷

---

¹⁹³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 19 r°: “*Tangisart. Tout a este perdu du camp des allies a Jemblou*”.

¹⁹⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 16 r°.

¹⁹⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4657 (deel 17) f° 16 r°.

¹⁹⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. nr. 4657 (deel 1) f° 42 r°.

¹⁹⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792 f° 23 r°.

Dit soort uitzonderlijke kosten bepaalden vaak de winst of het verlies van de rekening. Een deel hiervan werd door de rentmeester tot de gemeenschappelijke uitgaven gerekend. Een ander deel zag men als uitzonderlijke uitgaven en sommigen zag men enkel als kwijtscheldingen. Pas wanneer de rentmeester alle kosten berekend had, was hij in staat zijn eigen loon te berekenen. Dit deed hij op basis van de totale som van de inkomsten die verminderd werd met alle kwijtscheldingen. Van deze uitkomst werd een vast percentage berekend, welke het loon van de rentmeester vormde. De rentmeesters – van wie we er in de administratie van het kwartier van Nijvel tussen 1655 en 1792 zes aantreffen – deden dus jaarlijks een laatste uitgave om hun eigen loon te bekostigen. Van 1655 tot en met 1754 kreeg de rentmeester jaarlijks 5 % van de inkomsten verminderd met de kwijtscheldingen. Na 1754 zagen de rentmeesters hun aandeel verminderen tot 3 %. De rentmeester ontving zodoende een variabel loon afhankelijk van het resultaat dat hij behaalde. Dit variabele loon was waarschijnlijk een stimulans voor de rentmeester om het domein zo goed mogelijk te beheren. Het was dan ook een middel dat de abdij gebruikte om verwaarlozing van het domein tegen te gaan. Dit soort loon had zowel voor- als nadelen. Het voordeel was dat men in perioden van economische groei het loon zag stijgen. De rentmeester verkreeg in zulke periodes aanzienlijke jaarlijkse sommen. Dit systeem kon zich echter ook tegen hem keren. Indien de economische situatie van het domein terugliep of verslechterde door misoogsten of oorlogsvoering daalde het loon van de rentmeester.

DEEL 3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN HET DOMEINBEHEER VAN DE ABDIJ VAN AFLIGEM IN HET KWARTIER VAN NIJVEL

1. INLEIDING

Waar we tot nog toe in het tweede deel een kwalitatieve – meer statische – uiteenzetting hebben gezien over de opbouw van het domein - met haar verschillende bezittingen, inkomsten en uitgaven – zullen we in dit derde deel een meer dynamische manier van presenteren naar voor brengen. Op basis van de omvangrijke bron aan kwantitatieve gegevens die we weervinden in de tot vandaag bewaarde rekeningen, pachtcontracten en kaarten van het kwartier van Nijvel, deed ik een poging om de evolutie van de verschillende inkomsten en uitgaven te schetsen. Enerzijds werd daarbij gekeken naar de omvang van het domein en in het bijzonder naar de oppervlakte van de pachthoven, de aparte percelen en gronden die in cijns uitgegeven werden. Anderzijds werden de verschillende inkomsten en uitgaven – op basis van steekproeven – per decennium bestudeerd om na te gaan welke processen aan de basis kunnen liggen van eventuele veranderingen.

De steekproeven die gedaan werden voor deze kwantitatieve studie hadden betrekking op de rekeningen van het kwartier van Nijvel. Daarbij nam ik één van de oudste rekeningen – uit 1664 – en schoof ik telkens een decennium op waardoor we steekproeven zien uit de tweede helft van de zeventiende en de volledige achttiende eeuw. De laatste rekening die bestudeerd werd dateerde uit 1792 omdat de rekeningen die later opgesteld werden, niet bewaard zijn gebleven.

Met betrekking tot de uitgaven krijgen we in de vroegste rekeningen te maken met een methodologisch probleem. Het probleem ligt in het feit dat er in de rekeningen van de abdij voor 1670 nog geen praktische scheiding bestond tussen het kwartier van Nijvel en dat van Waver, ondanks de theoretische scheiding die men reeds in 1620 doorvoerde. Bijgevolg kregen we te maken met heel diverse uitgaven die door elkaar vermeld stonden waardoor onderscheid tussen het kwartier van Nijvel en het kwartier van Waver bijna onmogelijk was. Daarom heb ik in de volgende hoofdstukken dan ook het jaar 1664 vaak weggelaten bij de steekproeven. Met betrekking tot de uitgaven aan de aartsbisschop, de proost en de rentmeester kon ik wel een duidelijk onderscheid maken en heb ik het jaar 1664 opnieuw toegevoegd in de kwantitatieve studies.

2. OPPERVLAKTEBEREKENING VAN DE BEZITTINGEN IN HET KWARTIER VAN NIJVEL

2.1. DE OMVANG VAN DE PACHTHOFDOMEINEN

Wat de oppervlakte betreft van de domeinen die de pachthoven omvatten, werden tot nog toe drie studies gepubliceerd. De vroegste berekening werd aangereikt door Gustave Boulmont die reeds in 1914 een inventaris opstelde van alle bezittingen die in de late achttiende eeuw in handen waren van de Benedictijnen. Volgens Boulmont bezat de abdij van Affligem in 1788 in het kwartier van Nijvel dertien pachthoven met een gezamenlijke oppervlakte van 1.892 bunder of ongeveer 1.582 hectaren.¹⁹⁸ Een tweede berekening van de oppervlakte van de pachthoven werd gepubliceerd door Erik Houtman in zijn onuitgegeven licentiaatsthesis uit 1970 waarbij hij – in het kader van zijn onderzoek naar het domein van de abdij tussen 1083 en 1300 – berekende dat het kwartier van Nijvel een totaal van 2.516 bunder of 3.088,8 hectaren behelsde.¹⁹⁹ Dit cijfer nuanceerde hij echter door te stellen dat het werkelijke totaal nog hoger moet gelegen hebben, aangezien hij bij zijn raming steeds de minimumoppervlakte genomen had.²⁰⁰ Het verschil tussen de studies van Boulmont en Houtman was te wijten aan het feit dat Houtman ook de aparte percelen in zijn studie meetelde en dat hij geen aparte cijfers voor de pachthoven publiceerde. Een derde en laatste studie werd in 2003 uitgebracht door Jaak Ockeley in het *Kaartboek van de abdij van Affligem 1717 – 1756*. De oppervlaktecijfers die voorgeschoteld worden verschillen niet sterk van diegene die Boulmont reeds in 1914 publiceerde. De afmetingen van Ockeley zijn in tegenstelling tot die van Boulmont – die uitging van goedereninventarissen – gebaseerd op het zesde kaartboek van de abdij van Affligem dat opgesteld werd door Pierre Hannart.²⁰¹

Het was deze landmeter Hannart die zijn meting en kartering aanvatte in februari 1728 met het opmeten in Frasnes van de landerijen behorend bij ‘la Cense de l’Erasles’. Vervolgens mat hij in november *la Cense de Grandchamps*, in maart 1730 de landerijen in Tangisart, op 18 april 1730 die in Banterlez en in oktober 1730 *la Cense de l’Encloître*. In 1731 karteerde hij in maart *la Cense de Pierpont*, in april *Censes de Hulencourt* en die van *Foriet*, in mei *la Cense de Croissant* en die van *Passavant*, in augustus de landerijen in *Vieu Manant* en in

---

¹⁹⁸ Boulmont, G. A. J., *Nos anciens domaines bénédictins vers la fin du XVIIIe siècle (1777-1787)*, Brussel, 1914, p. 123.

¹⁹⁹ Houtman, E., *Affligem: stichting-ontwikkeling van het domein 1083 - ca 1250*, (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), Leuven, 1970, pp. 104-105.

²⁰⁰ Houtman, E., op. cit., p. 107.

²⁰¹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 2013.

november *la Cense du Bois de Bourdau*. Ook 1732 was er drukke meetactiviteit: in februari mat hij *la Cense Gentisart*, in maart landerijen in Genappe, in april in Promelle, in Braine l'Alleud, in Lillois-Witterzée, in Baulers en *le Moulin de Buchet*, in augustus in Baisy en in Marbais en tenslotte in september 1732 *la Cense de Hubermont* in Maransart.²⁰²

Pachthof	Oppervlakte volgens Boulmont (1788)²⁰³	Oppervlakte volgens Pierre Hannart (1717 – 1756)
Pachthof van Hulencour	165 bunder 2 dagwand	165 bunder 3 dagwand 34 roeden
Pachthof van Hulencour	167 bunder	167 bunder 82 roeden
Pachthof van Foriest	178 bunder 2 dagwand	178 bunder 2 dagwand 48 roeden
Pachthof van Passavant	213 bunder	213 bunder 81 roeden
Pachthof van Croissant	206 bunder	206 bunder 31 roeden
Pachthof van Hubermont	107 bunder	106 bunder 3 dagwand 17 roeden
Pachthof van Marensart	80 bunder	80 bunder 39 roeden
Pachthof van Pierpont	179 bunder 2 dagwand	179 bunder 1 dagwand 59 roeden
Pachthof van l'Encloître	176 bunder	175 bunder 3 dagwand 40 roeden
Pachthof van Lesrales	119 bunder 2 dagwand	119 bunder 2 dagwand 24 roeden
Pachthof van Grandchamp	119 bunder 2 dagwand	119 bunder 1 dagwand 23 roeden
Pachthof van Gentisart	97 bunder	97 bunder 1 dagwand 33 roeden
Pachthof van Bois de Bourdeau	75 bunder 3 dagwand 19 roeden	75 bunder 3 dagwand 19 roeden

Tabel 2. Oppervlakte pachthofdomeinen van het kwartier van Nijvel.

Om een overzicht te schetsen werd hieronder een vergelijking gemaakt tussen de cijfers die we aantreffen bij Boulmont en Ockeley. De cijfers die Boulmont in 1914 publiceerde weken niet veel af van diegene die Hannart publiceerde bij zijn kaarten. Het ziet er dan ook naar uit dat de keizerlijke commissarissen die in 1788 de inventaris opstelden zich gebaseerd hebben op de gegevens en de kaarten van Pierre Hannart. Dankzij Pierre Hannart beschikken we vandaag nog over gegevens in verband met de oppervlakte van de pachthoven. Zijn landmetingen - die een schat aan kaarten inhoudt - hielp het onderzoek naar de totale oppervlakte in het kwartier van Nijvel sterk vooruit.

²⁰² Ockeley, J., op. cit., pp. 29-30.

²⁰³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4674.

Naast de kaarten van het kwartier van Nijvel bewaarde men tot vandaag de dag ook pachtcontracten in het Rijksarchief te Leuven. Deze werden allen samengevoegd in archiefdocument 4657. Een groot deel van dit immense document werd reeds geordend per gemeente maar intussen werd dit archiefwerk onderbroken. In verband met de oppervlakte van de pachthoven werden twee soorten huurcontracten onderscheiden. Enerzijds waren er pachtcontracten die opgemaakt werden voor de metingen van Pierre Hannart en deze worden gekenmerkt door het feit dat ze geen oppervlakte vermeldden. Anderzijds bestonden er de pachtcontracten die na de metingen opgesteld werden, en die zowel een totale oppervlakte als een oppervlakte van de verschillende elementen van de pachthoven en hun domein bevatten. Hiervoor een tabel opstellen met de oppervlakte van deze verschillende onderdelen was onmogelijk aangezien men doorheen de pachtcontracten niet altijd hetzelfde onderscheid maakte. Vaak bezat men een deel van het domein waarop de gebouwen, de binnenkoer en de tuin van het pachthof gevestigd waren. Daarnaast had men nog akker- en weiland waar men soms een onderscheid tussen maakte. Tenslotte was er dikwijls nog heidegrond. Het onderscheid werd gemaakt door Pierre Hannart en de rentmeesters van de abdij namen deze cijfers simpelweg over.

De volgende lijst biedt een overzicht van de dertien pachthoven in het bezit van de abdij van Affligem binnen het kwartier. Bij elk van hen werd de omvang van de afzonderlijke delen genoteerd op basis van de gegevens van Pierre Hannart die vermeld werden in de pachtcontracten van de verschillende pachthoven. Daarnaast werd ook het jaar van vermelding bijgevoegd.

- Pachthof van Hulencour (eerste helft):²⁰⁴
  - o Gebouwen, binnenkoer en tuin: 1 bunder 76 roeden
  - o Weiden, weiden met hagen: 21 bunder 1 dagwand 74 roeden
  - o Akkerland: 126 bunder 2 dagwand 36 roeden
  - o Vermeld in 1733

- Pachthof van Lesrales²⁰⁵:
  - o Volledige oppervlakte: 119 bunder 2 dagwand en 94 roeden
  - o Vermeld in 1730

---

²⁰⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 6) f° 13.

²⁰⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4567 (deel 15) f° 13 r°.

- Pachthof van Hulencour (tweede helft):²⁰⁶
  - o Gebouwen, binnenkoer en tuin: 1 bunder 76 roeden
  - o Weiden, weiden met hagen: 21 bunder 1 dagwand 74 roeden
  - o Akkerland: 126 bunder 2 dagwand 36 roeden
  - o Vermeld in 1733

- Pachthof van Foriest:²⁰⁷
  - o Gebouwen, binnenkoer en tuin: 1 bunder 70 roeden
  - o Akker- en weiland: 158 bunder 3 dagwand
  - o Heidegrond: 18 bunder 2 dagwand 18 roeden
  - o Vermeld in 1722

- Pachthof van Passavant:²⁰⁸
  - o Gebouwen, binnenkoer, tuin, weiden en omheinde weiden: 10 bunder 2 dagwand 67 roeden
  - o Akkerland: 179 bunder 45 roeden
  - o Weide: 3 bunder 2 dagwand 86 roeden
  - o Heidegrond: 19 bunder 2 dagwand 83 roeden
  - o Vermeld in 1761

- Pachthof van Croissant:²⁰⁹
  - o Gebouwen, binnenkoer, tuin, weiden en omheide weiden: 17 bunder 1 dagwand 25 roeden
  - o Veegronden: 18 bunder 1 dagwand 9 roeden
  - o Akkerland: 145 bunder 3 dagwand 23 roeden
  - o Heidegrond: 24 bunder 2 dagwand 81 roeden
  - o Vermeld in 1734

---

²⁰⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 6) f° 13.

²⁰⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4567 (deel 13) f° 20 r°.

²⁰⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4567 (deel 20 (2)) f° 8 r°.

²⁰⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4567 (deel 20(1)) f° 27 r°.

- Pachthof van Hubermont:²¹⁰
  - o Weiden en heidegrond: 16 bunder 1 dagwand 38 roeden
  - o Akkerland: 74 bunder 2 dagwand 94 roeden
  - o Vermeld in 1739

- Pachthof van Maransart:²¹¹
  - o Gebouwen, binnenkoer en tuin: 1 bunder 23 roeden
  - o Akker- en weiland: 118 bunder 1 dagwand
  - o Vermeld in 1769

- Pachthof van Pierpont:²¹²
  - o Gebouwen en binnenkoer: 2 dagwand en 77 roeden
  - o Akker- en weiland: 179 bunder
  - o Wegen: 18 roeden
  - o Vermeld in 1779

- Pachthof van l'Encloître:²¹³
  - o Gebouwen, binnenkoer en weiden: 31 bunder 39 roeden
  - o Akkerland: 144 bunder 3 dagwand en 1 roede
  - o Vermeld in 1722

- Pachthof van Grandchamp²¹⁴:
  - o Gebouwen, binnenkoer en tuin: 1 bunder 23 roeden
  - o Akker- en weiland: 118 bunder 1 dagwand
  - o Vermeld in 1768

---

²¹⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 23 r°.

²¹¹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 2) f° 1 r°.

²¹² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 16) f° 11 r°.

²¹³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 13) f° 20 r°.

²¹⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4567 (deel 14) f° 3 r°.

- Pachthof van Gentisart:²¹⁵
  - o Weiden en omheinde weiden: 16 bunder 57 roeden
  - o Akkerland: 71 bunder 1 dagwand 41 roeden
  - o Gronden bezaaid met struiken: 9 bunder 3 dagwand 92 roeden
  - o Heidegrond: 2 bunder 3 dagwand en 38 roeden
  - o Vermeld in 1757

- Pachthof van Bois de Bourdeau:²¹⁶
  - o Weiden en omheinde weiden: 9 bunder 3 dagwand 95 roeden
  - o Akkerland: 59 bunder 53 roeden
  - o Heidegrond: 6 bunder 2 dagwand 71 roeden
  - o Vermeld in 1752

Met betrekking tot de oppervlakte van de pachthoven duiken enkele problemen op. Zo zijn de cijfers in verband met de oppervlakten steeds afgeleid uit de metingen die Pierre Hannart doorheen de achttiende eeuw deed. Daarbij stelde ik mij de vraag of de oppervlaktecijfers - die men voor het ogenblik van de metingen van Hannart voor pachtcontracten en rekeningen gebruikte – dezelfde waren als de oppervlaktecijfers die Pierre Hannart opstelde. In ieder geval heeft de abdij in het kwartier van Nijvel met eerdere metingen te maken gehad. Dit bleek enerzijds uit het feit dat men vaak *sans aultre mesurage*²¹⁷ noteerde in pachtcontracten, wat duidt op eerdere metingen. Het onderzoek van Ockeley in het *Kaartboek van de abdij Affligem 1717 – 1756* bevestigde dit. Ockeley schreef dat in het kwartier van Nijvel goederen gemeten werden door Estienne Dechain en dat deze op 30 maart 1573 het pachthof van l’Encloître opmat. Van latere metingen bleef ook een figuratieve kaart bewaard: van de hoeven in Passavant in Vieux-Genappe (1625), Croissant (1626), le Grand Foriest (1626), Chanteleux (1627), door Guillielmus Roy en in Nijvel (1726) door Joos de Deken.²¹⁸

---

²¹⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 3) f° 11 r°.

²¹⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 9) f° 11 r°.

²¹⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4657 (deel 1) f° 7 r°. Een voorbeeld vinden we in een pachtcontract van het pachthof van Hubermont uit 1706: “... avons remis a nouvelle ferme a André Semal pour un terme de neuff ans consecutives nostre cense de Hubiermont au village de Maransart, avec les terres, prairies, pachys et forrieres ... comme il l’at encore tenu, sans autre mesure...”

²¹⁸ Ockeley, J., op. cit., pp. 19-20.

Ockeley was daarbij van mening dat het archief vandaag nog vele kaarten van het domein van de abdij van Affligem bezit ten gevolge van de Affligemse gewoonte om de goederen op te meten bij het ingaan van een nieuwe pachttermijn. Hij haalde hierbij als voorbeeld een rekening aan uit het kwartier van Nijvel, gedateerd uit 1726, waaruit hij volgende frase gebruikte: “*ayant esté ordonné au rendant de faire mesurer toutes les appendances et dependances des fermes lois que les fermiers prendront des nouveaux baulx, pour regler leurs rendage selon la quantité et qualité des terres et prestz qui leurs serond de nouveau affermer...*”.²¹⁹ Hiermee ben ik het niet eens. Het leek volgens mij duidelijk geen gewoonte omdat de rentmeester, zoals hierboven reeds gesteld, zich meestal baseerde op oudere metingen van de grond. Het leek alleen de gewoonte te zijn, zoals het citaat van Ockeley hier stelt, dat men de gronden opnieuw opmat zodra men nieuwe goederen aan het domein van het pachthof toevoegde.

Aangezien de studie van Ockeley en het onderzoeken van de pachtcontracten geen aanwijzingen vertoonden van een verschil in oppervlakte, heb ik de rekeningen bestudeerd om dit probleem op te lossen. Uit de analyse van de rekeningen bleek dat de omvang van de pachthofdomeinen duidelijk in oppervlakte verschilde ten opzichte van de cijfers die Hannart optekende.

Zo kunnen we bijvoorbeeld in een rekening van 1664 zien hoe groot de oppervlakte van het pachthof van Maransart moet geweest zijn. Volgens een figuratieve kaart – die zich momenteel niet meer in de rekening bevindt – bevatte het pachthof twee soorten gronden die een gezamenlijke oppervlakte van 98 bunder 93 roeden of 120,60 hectare omvatten. Enerzijds was er akkerland dat een oppervlakte van 79 bunder 1 dagwand 50 roeden bedroeg en waarvan er 10 bunder naar de abdis van Aywierres ging. Het 69 bunder 1 dagwand 50 roeden overgebleven akkerland naar de pacht zelf ging. Anderzijds was er nog 18 bunder 3 dagwand 43 roeden aan weiden en heidegronden die niet bewerkt werden.²²⁰ Wanneer we de totale oppervlakte van 98 bunder 93 roeden uit 1664 vergelijken met een oppervlakte van 119 bunder 1 dagwand 23 roeden uit 1731 dan merken we een markant verschil.

---

²¹⁹ Ockeley, J., op. cit., Brussel, p. 20.

²²⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4962 f° 3 v°.

Daarnaast moeten – volgens diezelfde kaart uit de rekening van 1664 en de rekening zelf – de gronden in handen van het pachthof van Hubermont een oppervlakte van 91 bunder 32 roeden 111.82 hectare omvat hebben. Enerzijds was er akkerland met een oppervlakte van 74 bunder 2 dagwand 94 roeden en anderzijds waren er verscheidene weiden en heidegronden die een oppervlakte van 16 bunder 1 dagwand 38 roeden omvatten. De totale oppervlakte van 91 bunder 32 roeden verschilt duidelijk van de oppervlakte die Pierre Hannart in 1732 opmat en die 106 bunder 3 dagwand 17 roeden bedroeg.

Vermits we nu weten dat de oppervlaktecijfers – die gebruikt werden tot op het ogenblik van de metingen door Pierre Hannart – duidelijk verschilden van de oppervlaktecijfers van Pierre Hannart zelf, kunnen we ons enkele vragen stellen. Gaven de metingen van Hannart een meer correct beeld van de oppervlakte ten gevolge van betere landmeettechnieken? Of was het zo dat er tussen het moment dat de rekening van 1664 opgesteld werd en het moment dat Hannart de gronden opmat, delen grond aan het domein toegevoegd werden? Of werden in de rekening van 1664 enkele delen van de grond niet in de rekening zelf vermeld? Spijtig genoeg moeten deze vragen onbeantwoord blijven door gebrek aan bronnen.

In ieder geval zijn we nu in staat te stellen dat de pachthoven – met afmetingen tussen 75 bunder en 213 bunder – domeinen omvatten van aanzienlijke omvang. Deze grote oppervlakten zijn het gevolg van het feit dat adel en clerus eerder geneigd waren om woeste gronden te schenken dan reeds ontgonnen gronden – waar ze eerder al inspanningen voor hadden geleverd om deze in cultuurland om te zetten. We kunnen dus stellen dat de grootte van de pachthofdomeinen in verhouding was tot het aantal woeste gronden dat de abdij in handen kreeg. Deze theorie werd eerder door Erik Houtman geformuleerd²²¹ en kan op basis van dit hoofdstuk opnieuw bevestigd worden. Het voordeel voor de abdij was dat men in het kwartier van Nijvel hoge opbrengsten kon binnenrijven – zelfs indien men een lage pacht prijs vroeg – dankzij de omvangrijke pachthofdomeinen.

---

²²¹ Houtman, E., p. 120.

2.2. OPPERVLAKTE APART VERPACHTE PERCELEN

In 1914 berekende Boulmont op basis van een goedereninventaris uit 1788²²² dat de totale oppervlakte van de afzonderlijke percelen in het kwartier van Nijvel die door de abdij van Affligem in pacht uitgegeven waren, 671 bunder bedroeg. Boulmont rekende dit om tot 561 hectaren. Deze berekening is een mooi begin om te bepalen hoe de oppervlakte van de afzonderlijke percelen evolueerde. Nochtans was deze berekening niet handig voor het kwartier van Nijvel, aangezien Boulmont de oppervlakte niet berekende met de Nijvelse bunder, wat wel gedaan werd in de rekeningen en op de kaarten van de Abdij van Affligem voor het kwartier van Nijvel. Indien de oppervlakte in de inventaris zou neergeschreven zijn in Nijvelse bunders, dan zou de oppervlakte 823,76 hectare bedragen. Natuurlijk evolueerde de oppervlakte van de afzonderlijke percelen doorheen de vroegmoderne tijd doordat deze gronden immers doorgegeven, opgedeeld of verkocht werden. Daarom maakte ik voor de steekproefjaren een berekening van de totale oppervlakte van de afzonderlijke percelen. Deze berekening werd gemaakt op basis van de rekeningen en de kaarten uit het kaartboek van de abdij van Affligem. In de rekeningen werd naast de pacht vrijwel bij elk stuk land ook een oppervlakte aangeduid. In sommige gevallen werd zelfs de naam van de landmeter vermeld. De oppervlakten die in onderstaande tabel verschijnen werden berekend door een optelling te maken van alle vermelde oppervlakten in de rekening – berekend met de Nijvelse bunder, dagwand en roede.²²³ De totale oppervlakte van de aparte percelen schommelde tussen 1664 en 1792 van een minimum van 696,25 hectare tot een maximum van 1.093,62 hectare. Van een algemene stijging of daling van het aantal afzonderlijke percelen is geen sprake. Jaarlijks werd in het kwartier van Nijvel gemiddeld 811.76 hectare aan afzonderlijke percelen verpacht door de abdij van Affligem.

---

²²² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4674.

²²³ Doursther, H., *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes*, Brussel, 1840, p. 69.

Jaar	Oppervlakte
1664	647 bunder 47 roeden
1674	663 bunder 63 roeden
1684	589 bunder 2 dagwand 2 roeden
1694	641 bunder 16 roeden
1704	657 bunder 73 roeden
1714	567 bunder 53 roeden
1724	624 bunder 1 dagwand 20 roeden
1734	581 bunder 3 dagwand 70 roeden
1744	567 bunder 1 dagwand 85 roeden
1754	639 bunder 2 dagwand 79 roeden
1764	644 bunder 2 dagwand 98 roeden
1774	889 bunder 3 dagwand 75 roeden
1784	652 bunder 1 dagwand 91 roeden
1792	890 bunder 3 dagwand 26 roeden

Tabel 3. Totale oppervlakte van de afzonderlijke percelen.

De berekening van de oppervlakte op basis van de rekeningen kent zowel voor- als nadelen. Enerzijds hebben we bij de rekeningen niet te maken met statische maar met dynamische bronnen die ons een beeld kunnen geven van de evolutie van de oppervlakte. Daarbij werd er steeds met dezelfde maateenheid gemeten, namelijk de Nijvelse bunder, die 122,7664 are groot was.²²⁴ Ook in de kaarten werd met deze maateenheid gerekend waardoor vergelijking mogelijk is. Zo schreef de landmeter Pierre Hannart bijvoorbeeld in 1732 op een kaart van de goederen rond het pachthof van Gentisart het volgende: “*Je soussigne arpenteur juré et admis par le souverain conseil de samaiesté imperial et catholique &a certifie et declare par cette qu’à la requisition de monsieur Marcq avocat et receveur du venerable abbaye d’Affligem. Jay mesuré et fait la presente carte figurative de la cense de Gentisart mouvante de la jurisdiction de Marbais*”. Daarop volgende: “*Letout mesuré ala verge de seize pieds et demy pied de Nivelles ce que jateste avoir mesuré da mois de febvrier 1732. P Hannart geometre*”.²²⁵

²²⁴ Doursther, H., *Dictionnaire universel des poids et mesures anciens et modernes*, Brussel, 1840, p. 69.

²²⁵ Ockeleij, op. cit., pp. 302-303.

Anderzijds zijn er ook nadelen verbonden aan de oppervlakteberekening via de rekeningen. Bij sommige gronden gebruikte men slechts een gebruiksnaam voor de grond zonder dat men de oppervlakte bij de grond plaatste. Zo ontdekten we bijvoorbeeld in enkele rekeningen een grond die doorging onder de naam: *Terres de Boisleducq*. In geen enkele rekening kwam de oppervlakte voor van dit stuk grond. Bij dit voorbeeld hebben we het geluk dat er nog kaarten te vinden zijn die het domein in het kwartier van Nijvel weergeven.²²⁶ Deze zijn een bron tot het aanvullen van de hiaten in de rekeningen. Toch zijn de kaarten niet voldoende om de oppervlakte van elke grond weer te geven. Hierdoor konden de oppervlaktecijfers in de bovenstaande tabel verschillen van de werkelijke oppervlakte die de abdij aan aparte percelen bezat in het kwartier van Nijvel. Gelukkig kon ik via de pachtcontracten uit het kwartier van Nijvel nog enkele leemtes aanvullen.

Een bijkomend nadeel in de rekeningen was het feit dat de schrijfwijze van de benamingen van de gronden continu onderhevig was aan veranderingen. Zo schreef de rentmeester in de rekeningen bijvoorbeeld over een pachtgrond die *la papiree*²²⁷ genoemd werd maar die op de kaarten vermeld stond als *la papinerie*.²²⁸ Niet alleen de schrijfwijze van de benamingen maar de benaming van sommige percelen zelf verdween na de opmeting en kartering van Pierre Hannart tussen 1728 en 1732.²²⁹

---

²²⁶ Ockeley, J., 2003. op. cit., pp. 266-304.

²²⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 6 v°.

²²⁸ Ockeley, J., op. cit., pp. 284-285.

²²⁹ Zo zien we bijvoorbeeld in de rekeningen van voor 1732 de benaming "*Le pretz de chantraine*" vaak verschijnen. Na 1732 komt deze niet meer voor in de rekeningen, terwijl de grond zeer waarschijnlijk nooit verkocht geweest is.

2.3. OPPERVLAKTE VAN DE BOSGRONDEN

In vergelijking met andere abdijen in het kwartier van Nijvel bezat de abdij van Affligem zeer veel bossen binnen het kwartier. De enorme omvang van de bossen met een totale oppervlakte van 399 bunder of 490 hectare die de abdij bezat op het einde van de achttiende eeuw, kan verklaard worden door het feit dat de abdij deze bossen rechtstreeks bleef exploiteren. Anders gezegd: de rechtstreekse exploitatie droeg bij tot het in stand houden van de verschillende bossen. Aangezien de rentmeester nooit in de rekeningen de totale oppervlakte van de bossen noteerde, zijn we vandaag nog steeds aangewezen op de studie van Boulmont uit 1914 die zijn werk baseerde op een goedereninventaris uit 1788.²³⁰ We zijn dus bijgevolg niet in staat om een evolutie te schetsen van eventuele wijzigingen in de oppervlakte van het bosbestand en kunnen enkel onderstaande cijfers weergeven.

Bos	Plaats	Oppervlakte
Het kleine bos van Bossu	Frasnes	9 bunder
Het bos van Pierpont	Frasnes	35 bunder
Het bos van Vent	Rêves	6 bunder
Het bos van de Ville	Frasnes	4 bunder
Het bosquet	Frasnes	13 bunder
Het bos van Sansy	Frasnes	25 bunder
Het bos van Lerales	Frasnes	22 bunder
Het bos van Bourdeau	Sart-Dames-Avelines	39 bunder
De Taille van Affligem	Sart-Dames-Avelines	10 bunder
Het bos van Foriest	Promelle	60 bunder
Het kleine bos van Foriest	Promelle	10 bunder
Het bos van Hulencour	Promelle	20 bunder
Het bos van Tresnoi	Promelle	5 bunder
Het bos van Boly	Promelle	10 bunder
Het bos van de Taille	Vieux-Manant	32 bunder
Het bos van Duc	Vieux-Manant	22 bunder
Het bos van de Grimode	Promelle	10 bunder
Het bos van Hubermont	Maransart	23 bunder
Het bos van Croissant	Maransart	16 bunder
Het bos van la Garde de Dieu	Maransart	28 bunder

Tabel 4. Oppervlakte van de bosgronden.

²³⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4674.

2.4. OPPERVLAKTE VAN DE CIJNSGRONDEN

In het tweede deel van deze thesis zagen we dat de abdij doorheen de achttiende eeuw cijzen ontving ten gevolge van de uitgifte van bepaalde cijnsgronden. Deze inkomsten – verbonden aan het grootgrondbezit – werden jaarlijks genoteerd in de rekeningen onder één bepaald hoofdstuk. Het voordeel van dit soort inkomsten was dat de oppervlakte van de gronden waarop de cijzen werden geheven vaak per opbrengst genoteerd werd. Zo was ik in staat om - voor de achttiende eeuw - cijfers weer te geven van de totale oppervlakte van de gronden en de domeinen van huizen. Dit moet wel genuanceerd worden, aangezien niet bij alle gronden en huizen een oppervlakte vermeld werd in de rekeningen. We spreken in dit geval van minima.

Jaar	Oppervlakte (bunder, dagwand, roede)	Oppervlakte (hectare)
1704	0 bunder*	0 hectare
1714	0 bunder*	0 hectare
1724	0 bunder*	0 hectare
1734	51 bunder 2 dagwand 47 roeden	63,3689 hectare
1744	51 bunder 2 dagwand 47 roeden	63,3689 hectare
1754	51 bunder 2 dagwand 47 roeden	63,3689 hectare
1764	44 bunder 47 roeden	54,1615 hectare
1774	46 bunder 47 roeden	56,6168 hectare
1784	47 bunder 1 dagwand 29 roeden	58,0961 hectare
1792	1 bunder 82 roeden	1,4793 hectare

Tabel 5. Oppervlakte van de cijnsgronden.

* Oppervlakten van gronden en huizen waren niet aanwezig in de rekeningen.

In tegenstelling tot de bovenstaande cijzen zijn er geen kwantitatieve gegevens bekend met betrekking tot de oppervlakten van gronden waarop cijns geheven werd door de abdij in de zeventiende eeuw. Enerzijds doordat de cijzen vaak geheven werden op gronden die ook in pacht uitgegeven werden, waardoor men dubbelstellingen zou krijgen. Anderzijds doordat de rentmeester simpelweg de oppervlakten niet vermeldde in de rekeningen.

Opvallend in bovenstaande tabel blijken de cijfers van de gronden die uitgegeven werden tussen 1734 en 1754 waar de totale oppervlakte dezelfde bleef. Waarschijnlijk gaf de rentmeester jaarlijks steeds dezelfde gronden uit. Nadien werden echter wat minder gronden uitgegeven tegen een cijns. In de rekening van 1792 zien we dat nog slechts 1,4793 hectare grond uitgegeven werd. Dat was weinig in vergelijking met de vorige zestig jaar. Een reden voor deze scherpe daling werd echter niet gevonden in de rekeningen.

3. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE INKOMSTEN

3.1. INKOMSTEN UIT PACHTHOVEN

Doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw had de abdij van Affligem in het kwartier van Nijvel dertien pachthoven waarvan ze jaarlijks een pacht ontving. Deze opbrengsten werden genoteerd in de rekeningen van het kwartier. Deze zijn tot vandaag bewaard gebleven in het Rijksarchief te Leuven. Pachten vormden de belangrijkste bron van inkomsten voor de abdij, net zoals voor andere grootgrondbezitters. Daarentegen vormden ze een zware last voor de landbouwer-pachter.²³¹ Doordat de pachthoven en hun domein verpacht werden voor een termijn van negen jaar, bleven hun prijzen vrijwel ongewijzigd tijdens deze perioden van negen jaar. In het eerste jaar van de pachttermijn moest de pachter in sommige gevallen een hogere pachtprijs betalen. Dit had te maken met een bedrag dat de pachter verschuldigd was aan de abdij voor een hernieuwing van de gronden, de zogenaamde *prijsij*, die in de inventarissen aangeduid werden als *vins*.²³² De opgebrachte sommen die ik in de rekeningen van het kwartier van Nijvel ontdekte, gaven mij de mogelijkheid om de evolutie van de pachthoven binnen het domein van de abdij te analyseren. Daarbij stelde ik twee tabellen op, met in de eerste tabel de opbrengsten zowel in geld als in natura. In de tweede tabel rekende ik de inkomsten in graan om volgens hun respectievelijke prijs en maakte ik de som van het graan – omgezet in geld – en de inkomsten in geld. Zo kan men de evolutie van de nominale opbrengsten eenvoudiger analyseren. Daarna werden relatieve cijfers geproduceerd waarbij de pachtopbrengsten van de pachthoven geplaatst werden tegenover de totale inkomsten. Zo kon het aandeel van de pachthoven binnen de totale opbrengsten van het domein berekend worden. De inkomsten die in de tabellen in het oog springen werden door de rentmeester zowel in geld als in natura ontvangen. De opbrengsten in natura hadden betrekking op verschillende graansoorten, namelijk rogge, haver, tarwe, wintergerst en spelt. Opvallend is dat zowel rogge als haver het grootste deel van de inkomsten in graan besloegen.

---

²³¹ Daelemans, F., “Pachten en welvaart op het platteland van Belgisch Brabant (15^e- 18^e eeuw)”, A.A.G. *Bijdragen*, 28, 1986, p.165.

²³² Boulmont, op. cit., p.126.

De tweede helft van de zeventiende eeuw was een periode van tegenslag voor de abdij in het kwartier van Nijvel. De vele op elkaar volgende oorlogen met Lodewijk XIV – waarbij verschillende delen van het domein het slagveld vormden – brachten dood en vernieling met zich mee. Met betrekking tot de inkomsten uit de pachthoven daalden de opbrengsten in geld jaarlijks doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw. Na een lichte daling tussen de jaren zestig en de jaren tachtig doken de opbrengsten steil naar beneden en bereikten een dieptepunt tijdens de jaren negentig van deze ongelukse eeuw. De inkomsten in rogge volgden een vergelijkbare trend. We merken wel dat de rentmeester doorheen de jaren tachtig van de zeventiende eeuw in enkele gevallen te maken kreeg met hogere opbrengsten in rogge. De daling van inkomsten in rogge tussen de jaren zestig en zeventig werd gecompenseerd door hogere inkomsten in haver. Het is een feit dat consumenten in perioden van schaarste vaak overschakelden naar goedkopere graansoorten.²³³ Vermoedelijk schakelden landbouwers omwille van deze reden eerder over naar een hogere productie van haver om aan de gestegen vraag te voldoen. Een bijkomende reden hiervoor zou men kunnen vinden in het feit dat legereenheden eerder duurdere graansoorten in beslag namen. Dit fenomeen zou bijgevolg kunnen verklaren waarom doorheen deze periode meer haver werd genoteerd in de rekeningen. De inkomsten in haver daalden echter licht doorheen de jaren tachtig van de zeventiende eeuw en daalden scherp doorheen de jaren negentig. Dit wordt mooi geïllustreerd door de rekening van 1694 waar geen haver ontvangen werd bij de inkomsten van de pachthoven. In tegenstelling tot rogge en haver stegen de inkomsten in tarwe doorheen de jaren zestig, zeventig en tachtig van de zeventiende eeuw. In de jaren negentig daalden ze echter sterk. Waarom de rentmeester meer inkomsten in tarwe ontving is niet duidelijk. De inkomsten zouden mogelijk gestegen zijn ten gevolge van enerzijds vernielingen of misoogsten van velden met rogge en haver. Anderzijds was het mogelijk dat de rentmeester meer tarwe vroeg in de pachtprizen door sterk stijgende tarweprijzen waarmee men in die periode te maken kreeg. Hierdoor zou hij hogere opbrengsten verkrijgen. In het jaar 1694 had de abdij algemeen te maken met een sterke terugval van de inkomsten uit de pachten van pachthoven ten gevolge van de Negenjarige oorlog (1788-1797). Opvallend hierbij was dat de pachters naast tarwe en rogge ook wintergerst en spelt aan de abdij schonken. Deze manier van compensatie bekwam de rentmeester ook in 1714, toen de abdij te maken kreeg met een terugval van de inkomsten in rogge. In dat jaar ontving men 53 mudde minder rogge dan tien jaar voordien, wat men compenseerde met 51 mudde wintergerst.

---

²³³ Van der Wee, H., *Historische aspecten van de economische groei*, Utrecht, 1972, pp. 121-122.

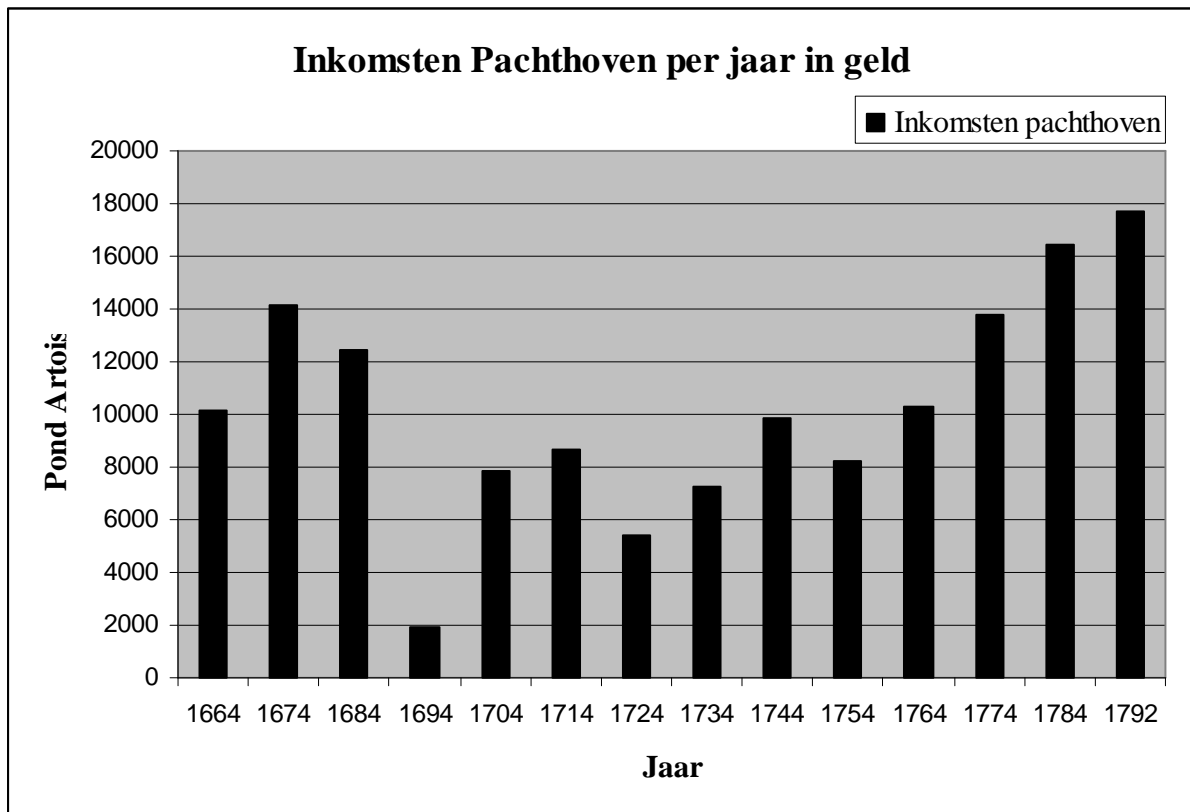
Deze verklaring geldt des te meer als we zien dat de prijzen van rogge en wintergerst in 1694 en 1714 vrijwel gelijk bleven. We kunnen dus stellen dat de pachters en de rentmeester in woelige tijden naar andere mogelijkheden en inkomsten zochten om de eventuele verliezen te compenseren. Indien we ons de vraag stellen waarom de rentmeester dit niet automatisch in vredetijd deed, kunnen we dit als volgt beantwoorden. Dit soort inkomsten – ter compensatie van verliezen door oorlog – werd nooit neergeschreven in de pachtcontracten. Anders gezegd ontving de rentmeester in zo'n periode een pachtprijs die niet afgesproken was. Hij ontving dus een pacht die zo goed mogelijk overeenkwam met de afgesproken pachtprijs doch die vaak veel lager lag dan wat er in het pachtcontract neergeschreven stond. Dit zorgde ervoor dat de rentmeester in perioden van crisis – in dit geval de Negenjarige oorlog (1788-1797) – een sterk verlies boekte.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt
1664	5330 = 0 = 0	224 mudde 3 vaten 4 viertel	212 mudde 4 viertel	77 mudde		
1674	4975 = 0 = 0	211 mudde	216 mudde	81 mudde		
1684	4110 = 0 = 0	234 mudde 6 vaten	210 mudde 6 vaten	90 mudde		
1694	200 = 0 = 0	65 mudde 2 vaten		4 mudde 4 vaten 1/4 vat	20 mudde 5 vaten	1 mudde 4 viertel
1704	3646 = 0 = 0	198 mudde	209 mudde	54 mudde		
1714	3840 = 0 = 0	143 mudde	207 mudde	58 mudde	51 mudde	
1724	4388 = 0 = 0		205 mudde			
1734	6218 = 15 = 0		256 mudde 6 vaten			
1744	7358 = 0 = 0	20 mudde	395 mudde 6 vaten			
1754	6903 = 0 = 0	17 mudde	251 mudde 6 vaten			
1764	8845 = 5 = 0	17 mudde	276 mudde 6 vaten			
1774	13716 = 14 = 0	17 mudde				
1784	16388 = 0 = 0	17 mudde				
1792	17544 = 10 = 0	19 mudde				

Tabel 6. Inkomsten van pachthoven zowel in graan als in geld op basis van de rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Totaal
1664	5330 = 0 = 0	1911 = 6 = 8	1914 = 0 = 0	1020 = 5 = 0			10175 = 11 = 8
1674	4975 = 0 = 0	4009 = 0 = 0	3110 = 8 = 0	2025 = 0 = 0			14119 = 8 = 0
1684	4110 = 0 = 0	4221 = 0 = 0	2210 = 5 = 0	1890 = 0 = 0			12431 = 5 = 0
1694	200 = 0 = 0	1368 = 10 = 0		9 = 8 = 18	360 = 12 = 12	15 = 0 = 0	1953 = 11 = 6
1704	3646 = 0 = 0	2128 = 0 = 12	1316 = 14 = 0	789 = 15 = 0			7880 = 9 = 12
1714	3840 = 0 = 0	858 = 0 = 0	2489 = 3 = 12	1087 = 10 = 0	397 = 16 = 0		8672 = 9 = 12
1724	4388 = 0 = 0		1045 = 10 = 0				5433 = 10 = 0
1734	6218 = 15 = 0		1038 = 16 = 12				7257 = 11 = 12
1744	7358 = 0 = 0	133 = 0 = 0	2382 = 19 = 0				9873 = 19 = 0
1754	6903 = 0 = 0	81 = 12 = 0	1216 = 12 = 15				8201 = 4 = 15
1764	8845 = 5 = 0	81 = 12 = 0*	1337 = 11 = 9				10264 = 8 = 9
1774	13716 = 14 = 0	81 = 12 = 0*					13789 = 6 = 0
1784	16388 = 0 = 0	81 = 12 = 0*					16469 = 12 = 0
1792	17544 = 10 = 0	188 = 2 = 0*					17732 = 12 = 0

Tabel 7. Inkomsten van de pachthoven met graan omgezet in geld op basis van de rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

Grafiek 1. Evolutie inkomsten van de pachthoven per jaar uitgedrukt in geld.

Het begin van de achttiende eeuw werd net zoals in de rest van Brabant gekenmerkt door een periode van snel herstel. Het einde van de Spaanse Successieoorlog betekende dat de zware beproevingen voor de inwoners van de Zuidelijke Nederlanden ophielden en het economisch leven opnieuw tot volle ontplooiing kwam.²³⁴ De sommen in geld die geïnd werden vanaf de jaren dertig van de achttiende eeuw overtroffen de sommen in geld uit de periode voor de oorlogen van de zeventiende eeuw. De inkomsten in natura daarentegen evolueerden doorheen de achttiende eeuw van drie tot vier soorten graan naar slechts één of maximaal twee soorten graan per jaar. Zo ontving de rentmeester enkel nog kwitanties met betrekking tot de inkomsten in haver in de rekening van 1734 en enkel nog rogge in de rekening van 1784. Dit kan verklaard worden door het feit dat de aartsbisschop steeds meer inkomsten in geld wou zien en daardoor ook het aandeel in geld steeg.²³⁵

Een andere verklaring vinden we in de algemene monetisatie en de monetarisatie van de achttiende eeuw. In onderstaande tabel vergelijken we de inkomsten aan geld met de inkomsten aan graan. We zien dat het aandeel van graan in de tweede helft van de zeventiende eeuw tussen 22,26% en 89,76% bedroeg, om vervolgens doorheen de achttiende eeuw sterk te

²³⁴ Daelemans, F., 1986. art. cit., p.171.

²³⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

dalen. Dit betekent dat de monetisatie en de monetarisatie van de achttiende eeuw weerspiegeld werd in de rekeningen van de abdij. Op het einde van de achttiende eeuw slonk het aandeel van inkomsten in natura zo sterk dat deze op zich geen belang meer hadden voor de abdij.

Jaar	Geld (%)	Graan (%)
1664	52,38%	47,62%
1674	35,24%	22,26%
1684	33,06%	66,94%
1694	10,24%	89,76%
1704	46,00%	54,00%
1714	45,28%	45,72%
1724	80,77%	19,23%
1734	85,68%	14,32%
1744	74,53%	25,47%
1754	84,17%	15,83%
1764	86,18%	13,82%
1774	99,47%	0,53%
1784	99,51%	0,49%
1792	98,94%	1,06%

Tabel 8. Aandeel geld/graan bij de inkomsten van de pachthoven.

Het dalende belang van graan had één belangrijke consequentie voor de inkomsten uit het kwartier van Nijvel. Namelijk dat de totale inkomsten, waar het graan – omgezet in geld – opgeteld werd bij de inkomsten in geld, pas na meer dan honderd en tien jaar opnieuw het niveau van voor de oorlogen uit de tweede helft van de zeventiende eeuw bereikten. Ondanks dit krachtige herstel brachten de pachthoven in deze periode van voorspoed niet zoveel meer op voor de abdij, hun aandeel steeg met andere woorden met betrekking tot de inkomsten. De dalende totale opbrengsten tussen 1714 en 1740 waarmee de rentmeesters te maken hadden, waren te wijten aan het feit dat de abdij tijdens deze jaren slechts één soort graan ontving in het kwartier van Nijvel.

De vraag hoe belangrijk de pachthoven waren voor de inkomsten kunnen we beantwoorden door het publiceren van relatieve cijfers. In de volgende tabel werden de totale inkomsten van de pachten van pachthoven ten opzichte van de totale inkomsten per jaar geplaatst waardoor we het aandeel kunnen berekenen.

Jaar	Totale inkomsten uit pacht pachthoven (Pond Artois)	Totale inkomsten per jaar (Pond Artois)	Aandeel
1664	10175 = 11 = 8	36362 = 2 = 8	27,98%
1674	14119 = 8 = 0	27240 = 13 = 6	51,83%
1684	12431 = 5 = 0	22790 = 7 = 3	54,55%
1694	1953 = 11 = 6	7540 = 16 = 18	25,90%
1704	7880 = 9 = 12	20214 = 10 = 6	38,98%
1714	8672 = 9 = 12	18945 = 4 = 0	45,78%
1724	5433 = 10 = 0	19257 = 17 = 12	28,21%
1734	7257 = 11 = 12	20368 = 9 = 6	35,63%
1744	9873 = 19 = 0	22308 = 1 = 0	44,26%
1754	8201 = 4 = 15	26635 = 7 = 6	30,79%
1764	10264 = 8 = 9	30847 = 13 = 18	33,27%
1774	13789 = 6 = 0	37278 = 15 = 20	36,99%
1784	16469 = 12 = 0	50660 = 6 = 15	32,51%
1792	17732 = 12 = 0	51067 = 0 = 18	34,72%

Tabel 9. Aandeel inkomsten uit de pachthoven ten opzichte van de totale inkomsten.

De terugval tussen 1714 en 1724 van de inkomsten was voornamelijk te wijten aan de prijzen van haver. Wanneer men in 1714 een prijs van 1 gulden 12 penningen²³⁶ per viertel rekende voor haver daalde dit in 1724 naar een prijs van slechts 17 stuivers per viertel.²³⁷ De prijs van haver daalde nog verder in het volgende decennium, waarna deze rond 1750 opnieuw het niveau van 1714 bereikte. De lagere inkomsten rond het midden van de achttiende eeuw waren het gevolg van de totale hoeveelheid haver die men verkocht in tegenstelling tot de dalende prijzen. In 1754 zag de abdij opnieuw een daling van de inkomsten die te wijten was aan een dalende prijs van haver in combinatie met de dalende opbrengst in haver zelf. Vanaf de jaren zestig van de achttiende eeuw, herstelden de prijzen zich opnieuw en bleven ze stijgen tot het einde van de achttiende eeuw, waardoor de inkomsten uit de pachten van pachthoven stegen van 10.264 gulden naar 17.732 gulden per jaar.

Ondanks bovenstaande cijfers brachten de pachthoven op zich enorm veel inkomsten binnen. Minstens een vierde van de totale inkomsten bestond uit de pachten van pachthoven. In de tweede helft van de zeventiende eeuw steeg het aandeel zelfs boven de helft van de inkomsten. Dit had te maken met de algemeen dalende inkomsten die men had in die periode. De inkomsten uit pachthoven bleven steeds op hetzelfde niveau in de zeventiende eeuw, uitgezonderd tijdens de Negenjarige oorlog (1788-1797) waar de pachthoven, en vooral

²³⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4733 f° 27 v°.

²³⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4743 f° 0 v°.

hun opbrengsten, sterk te lijden hadden onder de oorlogsvoering. We kunnen dus anders gezegd stellen dat niet enkel de economie invloed had op het inkomen uit pachthoven maar dat ook politieke evenementen de inkomsten sterk deden verschillen. Ondanks alles kunnen we stellen dat de pachthoven de essentiële elementen waren van de inkomsten van het domein waarbij een terugval van de inkomsten uit deze pachthoven een sterk verlies betekende voor de rentmeester.

3.2. INKOMSTEN UIT AFZONDERLIJKE PERCELEN

In vergelijking met de pachthoven – die een gezamenlijke oppervlakte van 1.885 bunder 24 roede behelsden – had de abdij verschillende afzonderlijke percelen in handen waarvan ik de oppervlakte op maximaal 889 bunder 3 dagwand 75 roede berekende. Het verschil van bijna 1.000 bunder vond zijn weerslag op de inkomsten die de aparte percelen opleverden. Om de evolutie van de inkomsten uit deze aparte percelen in cijfers om te zetten werd opnieuw een tabel opgesteld op basis van de steekproeven waarbij de inkomsten in geld en graan genoteerd werden. Een tweede tabel werd getekend met als doel al het graan om te zetten – op basis van hun respectievelijke prijzen – waardoor we de totale opbrengsten per jaar in geld kunnen berekenen. Op die manier was ik in staat een grafiek op te stellen die duidelijk de evolutie van de inkomsten uit de pacht van de afzonderlijke percelen weergeeft. Omdat de nominale cijfers natuurlijk niet alles zeggen, werden ten slotte nog twee andere tabellen met relatieve gegevens in dit hoofdstuk verwerkt. Een eerste tabel toont ons welk aandeel van de inkomsten uit de pachten uit graan bestond en welk aandeel uit geld. De laatste tabel laat zien hoe de inkomsten uit de aparte percelen zich verhouden ten opzichte van de totale inkomsten in het kwartier van Nijvel.

Doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw hebben we te maken met stijgende opbrengsten die vanaf de jaren zeventig sterk dalen ten opzichte van de periode ervoor. De verklaring hiervoor lag opnieuw bij de invallen van Lodewijk XIV, die de organisatie en de infrastructuur sterk verstoorde en zelfs deels vernielde. In tegenstelling tot de pachters van de pachthoven vluchtten de pachters, die aparte percelen van de abdij in handen hadden, sneller voor het oorlogsgeweld. Hierdoor krijgen we te maken met een scherpere daling bij de inkomsten uit de pachten van aparte percelen dan bij de inkomsten uit de pachten van pachthoven. Waar we tussen 1674 en 1694 bij de pachthoven een daling van 87% met betrekking tot de inkomsten waarnemen, hebben we te maken met een daling van de inkomsten van 94% bij de inkomsten uit de pachten uit aparte percelen. Voor de berekening van deze cijfers baseerde ik me op de tweede van onderstaande tabellen waarbij de hoeveelheden graan omgerekend werden naar geld. De voorgaande cijfers hebben waarschijnlijk in werkelijkheid hoger gelegen aangezien de graanprijzen tussen 1674 en 1694 algemeen stegen, met uitzondering van tarwe, waarvan de prijs uitzonderlijk hoog lag in 1674. De abdij had dus doorheen de zeventiende eeuw te maken met geleidelijk stijgende opbrengsten die abrupt daalden in de laatste drie decennia van de zeventiende eeuw. Wat de

afzonderlijke inkomsten in geld betrof, kreeg de rentmeester te maken met een scherpe daling van deze inkomsten in het laatste decennium van de zeventiende eeuw. De inkomsten in haver volgden een gelijkaardig patroon, waarbij de hoeveelheden tussen de jaren zestig en de jaren tachtig van de zeventiende eeuw lichtjes daalden, waarna zich in de jaren negentig een enorme daling voordeed. In de rekening van 1694 vinden we zelfs geen haver meer terug. Rogge volgde daarentegen in de jaren zestig en zeventig een stijgend patroon met betrekking tot de inkomsten. Deze inkomsten daalden in de jaren tachtig lichtjes waarna ze net zoals de inkomsten uit andere graansoorten snel naar beneden vielen. Opvallend is dat de inkomsten in tarwe in tegenstelling tot de andere graansoorten een stijgende tendens vertoonden in de jaren tachtig van de zeventiende eeuw. In de jaren negentig daalden ze echter even sterk als de andere opbrengsten. De dalende opbrengsten in geld, rogge en haver zijn natuurlijk te verklaren door de sterke oorlogsvoering die het kwartier van Nijvel te verduren had in de drie laatste decennia van de zeventiende en het eerste decennium van de achttiende eeuw. Daarbij werden de oogsten enerzijds in beslag genomen of vernield. Anderzijds creëerde oorlog ook een angstpsychose²³⁸ waardoor velen vluchtten en de abdij geen inkomsten meer ontving. In de rekening van 1684 vond ik bijvoorbeeld het volgende: *“mais comme le tout estoit abandone et demeure sterile pour les guerres, le rendant at remi a Jean Philippe de Jenappe hors desd(ittes) pieces 21 bon. a lintervintion de monsieur le prevost”*.²³⁹ Eveneens in de rekening van 1694 trof ik het volgende voorbeeld aan: *“de la refre Andre Monoier en lieu de Vincent Denis pour 20 bon. I journ. 75 verges de terres y comprin le grand pretz alvirier doibt rendre en argent XL flor en bled III m(uids) bled et 6 m. davoine mais le tout estant deserte”*.²⁴⁰ Opvallend was dat in deze tijden van crisis er een groter aantal graansoorten verscheen in de rekeningen. Zo ontving de rentmeester naast de hierboven besproken graansoorten ook wintergerst en spelt. Waarschijnlijk werden deze graansoorten geleverd ter compensatie van de verliezen die de abdij te lijden had door de graansoorten waarover men onderhandeld had in de pachtcontracten. Graansoorten als spelt en wintergerst werden minder snel in beslag genomen door legereenheden dan tarwe, rogge of haver. Een andere, maar veel kleinere vorm van compensatie van de verliezen werd veroorzaakt door de stijgende graanprijzen die de oorlogen met zich mee brachten. Voor een mudde rogge betaalde men bijvoorbeeld in 1664 nog de prijs van 8 gulden 10 stuivers, terwijl dit dertig jaar later in 1694

---

²³⁸ Thoen, E., 1978. “Oorlogen en platteland. Sociale en economische aspecten van militaire destructie in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen en de vroege moderne tijden” in: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 91, 1978, pp.364-366.

²³⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 7 r°.

²⁴⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 4 r°.

gestegen was tot 21 gulden per mudde. Het graan, omgezet in geld, was dus meer waard waardoor de verliezen – echter minimaal - beperkt werden.

De achttiende eeuw begon met een herstel van de inkomsten. Gevluchte pachters keerden terug, vrijgekomen gronden van gestorven pachters werden snel opnieuw in gebruik genomen en de vrede bracht hogere opbrengsten met zich mee. Daarbij had de oorlog het land vruchtbaarder gemaakt door een gedwongen *Feldgraswirtschaft*. Dit is een agrarisch systeem waarbij het landbouwland werd ontgonnen, dan gedurende enige jaren werd bebouwd, en daarna weer braak werd gelegd om uitputting te voorkomen. Het landbouwland had dus waarschijnlijk aan productiviteit gewonnen.²⁴¹ In tegenstelling tot Vlaanderen – waar kleine pachters minder snel konden recupereren van oorlogen²⁴² – herstelden de pachters van kleinere percelen in het kwartier van Nijvel zich sneller dan de pachters van pachthoven. Tussen 1694 en 1714 kende de abdij met betrekking tot de inkomsten uit pachten van aparte percelen een stijging van 87,1% terwijl de inkomsten uit pachthoven slechts met 77,5% stegen. Met betrekking tot werkelijke productiestijgingen en –dalingen moeten deze cijfers echter overschat worden aangezien de pachters doorheen de perioden van oorlog met kwijtscheldingen van pacht te maken kregen. In elk geval kreeg de rentmeester jaarlijks met stijgende inkomsten te maken. De sommen in geld stegen sterk gedurende de achttiende eeuw, vrijwel zonder sterke terugval. Met betrekking tot de hoeveelheden graan die de abdij jaarlijks van de aparte percelen ontving, zien we dat deze sterk verminderd waren. Vooral het aantal soorten graan ging achteruit. Vanaf de jaren twintig van de achttiende eeuw ontving de rentmeester enkel nog haver. Dit valt te verklaren door de wens van de aartsbisschop om enkel nog baar geld te ontvangen. In de rekening uit 1744 vond ik daarbij het volgende: “*Le rendant porte ici par memoir qu’il ne recoit plus aucuns froments ny succourons, son eminence ayant ordonné que les rendages des fermiers qui en livroient seroient en lieu desdits grains augmenter en argent a proportion des dits grains partant ici*”.²⁴³ Verder staat er nog het volgende: “*et la recepte en bled reste seulement de vingt muids desquels il en a payé en decharge de la recepte dix huit muids, comme conste par le premier chapître des mises, ainsi la recepte excède les mises de deux muids, qu’il s’a fait paier a la priserie, scavoir a vingt et un sols et demi la rasiere ou sic florins neuf sols le muid, faisant les deux muids douze florins*

---

²⁴¹ Thoen, E., 1978. art. cit., p.368.

²⁴² Thoen, E., 1978. art. cit., p.371.

²⁴³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

dix huit sols”.²⁴⁴ Hoe het aandeel van geld ten opzichte van graan evolueerde werd in onderstaande tabel geplaatst. Indien we de hoeveelheden graan omzetten in geld en deze optellen met de effectief ontvangen sommen geld krijgen we ondanks eerdere cijfers, een ander beeld over de achttiende eeuw. In vergelijking met het laatste decennium van de zeventiende eeuw had de abdijs natuurlijk te maken met een herstel en een duidelijke stijging. Maar de totale inkomsten uit de jaren zeventig van de zeventiende eeuw werden pas een eeuw later geëvenaard. Dit kwam enerzijds door de dalende hoeveelheden graan die men ontving in de rekeningen. Anderzijds daalden de graanprijzen sterk ten opzichte van de oorlogsperiode. Hierdoor nam het dus exact een eeuw in beslag om de opbrengsten van voor de oorlogen van de late zeventiende eeuw te evenaren. De achttiende eeuw kende met betrekking tot de inkomsten uit de aparte percelen een geleidelijke evolutie waardoor dit soort opbrengsten een totaal bereikte van 6.921 gulden in 1792. Dit was ongeveer 1.793 gulden meer dan in 1674. Van een werkelijk scherpe stijging zoals bij andere inkomsten was dus geen sprake.

---

²⁴⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt
1664	2149 = 10 = 0	119 mudde 5 vaten	83 mudde 8 vaten	7 mudde		
1674	1602 = 10 = 0	122 mudde 3 vaten	69 mudde 8 vaten	7 mudde	1 mudde	
1684	1245 = 10 = 0	105 mudde 1 vaten	59 mudde 2 vaten	10 mudde		
1694	93 = 11 = 13	3 mudde 6 vaten		1 mudde	9 mudde	2 mudde
1704	979 = 10 = 0	87 mudde	65 mudde 5 vaten	8 mudde 9 vaten		
1714	1244 = 0 = 0	53 mudde 4 vaten	80 mudde	8 mudde 2 vaten		
1724	1870 = 0 = 0		79 mudde 7 vaten			
1734	2849 = 10 = 0		72 mudde			
1744	2798 = 0 = 0		63 mudde			
1754	3231 = 8 = 0		63 mudde			
1764	3559 = 0 = 0		58 mudde			
1774	5095 = 10 = 0		3 mudde			
1784	5854 = 15 = 0		3 mudde			
1792	6839 = 15 = 6		8 mudde 6 vaten			

Tabel 10. Inkomsten uit verpachte percelen uitgedrukt in geld en graan. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

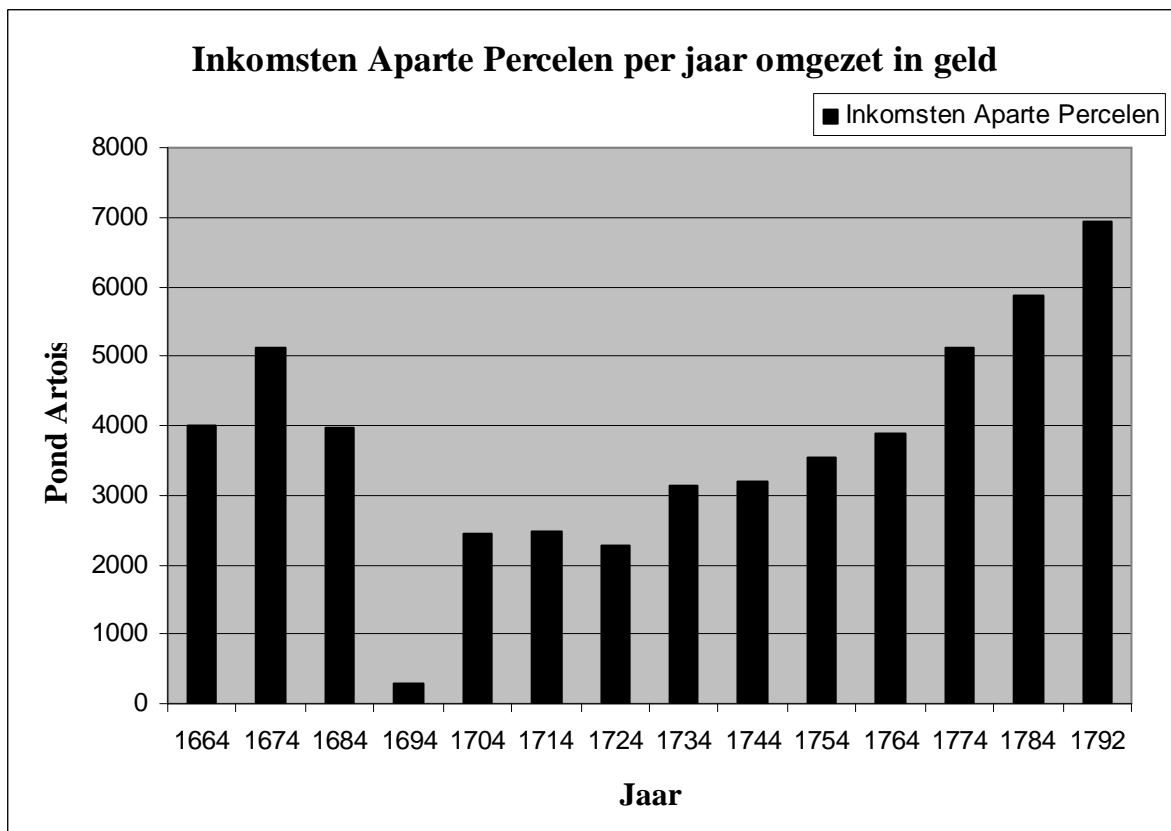
Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Totaal
1664	2149 = 10 = 0	1015 = 0 = 4	753 = 0 = 0	92 = 15 = 0			4010 = 5 = 4
1674	1602 = 10 = 0	2322 = 15 = 0	1003 = 4 = 0	175 = 0 = 0	25 = 10 = 0		5128 = 19 = 0
1684	1245 = 10 = 0	1891 = 10 = 0	619 = 18 = 0	210 = 0 = 0			3966 = 18 = 0
1694	93 = 11 = 13	4 = 16 = 12		21 = 0 = 0	162 = 0 = 0	18 = 0 = 0	299 = 8 = 1
1704	979 = 10 = 0	920 = 0 = 12	409 = 18 = 18	127 = 19 = 9			2437 = 8 = 15
1714	1244 = 0 = 0	318 = 6 = 14	792 = 0 = 0	117 = 12 = 0			2471 = 18 = 14
1724	1870 = 0 = 0		403 = 7 = 21				2273 = 7 = 21
1734	2849 = 10 = 0		291 = 12 = 0				3141 = 2 = 0
1744	2798 = 0 = 0		387 = 9 = 0				3185 = 9 = 0
1754	3231 = 8 = 0		304 = 15 = 6				3536 = 3 = 6
1764	3559 = 0 = 0		339 = 6 = 0				3898 = 6 = 0
1774	5095 = 10 = 0		22 = 12 = 6				5118 = 2 = 6
1784	5854 = 15 = 0		30 = 0 = 18				5884 = 15 = 18
1792	6839 = 15 = 6		81 = 4 = 18				6921 = 0 = 0

Tabel 11. Inkomsten uit verpachtte percelen met graan omgezet in geld op basis van de rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

Jaar	Geld (%)	Graan (%)
1664	53,59%	46,41%
1674	31,24%	68,76%
1684	31,39%	68,61%
1694	31,44%	68,56%
1704	40,21%	59,79%
1714	50,34%	49,66%
1724	82,27%	17,73%
1734	90,70%	9,30%
1744	87,85%	12,15%
1754	91,40%	8,60%
1764	91,30%	8,70%
1774	99,55%	0,45%
1784	99,49%	0,51%
1792	98,83%	1,17%

Tabel 12. Aandeel geld/graaan bij de inkomsten van de pachten van aparte percelen.

Grafiek 2. Evolutie inkomsten uit de pachten van aparte percelen omgezet in geld.

Indien we tenslotte de vraag stellen welk deel van de totale inkomsten de pachten van de aparte percelen uitmaakten, kunnen we stellen dat één tiende tot één vijfde van de totale inkomsten uit dit soort ontvangsten bestond. Onderstaande tabel laat ons zien hoe het aandeel ervan per decennium wijzigde. Opmerkelijk was dat de pacht van aparte percelen in 1704 meer dan 32% van de totale inkomsten uitmaakte. Deze uitzondering is te verklaren door dalende inkomsten uit pachthoven, tienden en cijzen. Het aandeel van de pacht van aparte percelen die de abdij in handen had in het kwartier van Nijvel was dus niet zo belangrijk als de pacht van de pachthoven. Desalniettemin brachten deze gronden toch nog wat geld op voor de abdij. De sommen die ze opbrachten mogen niet onderschat worden daar ze belangrijk waren voor alle kosten en de uitgaven waarmee de rentmeester te kampen had.

Jaar	Totale Inkomst Aparte Percelen	Totale Inkomsten	Aandeel (%)
1664	4010 = 5 = 4	36362 = 2 = 8	11,03%
1674	5128 = 19 = 0	27240 = 13 = 6	18,83%
1684	3966 = 18 = 0	22790 = 7 = 3	17,40%
1694	299 = 8 = 1	7540 = 16 = 18	4,00%
1704	2437 = 8 = 15	20214 = 10 = 6	32,32%
1714	2471 = 18 = 14	18945 = 4 = 0	13,04%
1724	2273 = 7 = 21	19257 = 17 = 12	11,80%
1734	3141 = 2 = 0	20368 = 9 = 6	15,42%
1744	3185 = 9 = 0	22308 = 1 = 0	14,28%
1754	3536 = 3 = 6	26635 = 7 = 6	13,28%
1764	3898 = 6 = 0	30847 = 13 = 18	12,64%
1774	5118 = 2 = 6	37278 = 15 = 20	13,73%
1784	5884 = 15 = 18	50660 = 6 = 15	11,62%
1792	6921 = 0 = 0	51067 = 0 = 18	13,55%

Tabel 13. Aandeel van de inkomsten van de pachten van de aparte percelen binnen de totale inkomsten.

3.3. INKOMSTEN UIT CIJNZEN

De inkomsten uit cijnzen vormden een moeilijk onderdeel voor deze kwantitatieve studie. Enerzijds betaalden de pachters cijnzen aan de abdij om gronden in vruchtgebruik te nemen, waarbij de cijns op zich voldoende was voor het vruchtgebruik. Anderzijds bestonden er cijnzen die door de abdij geheven werden bovenop de pacht. Aangezien beide soorten sterk gelijkend in de rekeningen genoteerd werden en ze in feite dezelfde soort inkomsten waren, heb ik deze met betrekking tot deze kwantitatieve studie samengevoegd. Ondanks het feit dat cijnzen vaste bedragen behelsden hebben we in de rekeningen te maken met wisselende totale bedragen. De oorzaak hiervan lag in het feit dat niet alle cijnzen jaarlijks naar de abdij gingen. Zo kreeg de rentmeester tijdens de eerste drie decennia van de achttiende eeuw geen inkomsten uit cijnzen binnen. De verklaring werd uit de rekeningen zelf gehaald. Op basis hiervan kwam ik te weten dat in 1704 een zekere ontvanger Parmentier alle cijnzen in handen kreeg.²⁴⁵ In de rekeningen uit 1714 en 1724 ontvingen de burgemeester van Frasnes en procureur Delporte het recht om deze cijnzen te innen.²⁴⁶ Hierdoor kreeg de abdij dus niet altijd het volledige bedrag van de cijnzen waar ze recht op had. Wetende dat de renten en cijnzen onderhevig waren aan zulke factoren heb ik op basis van de rekening volgende tabel opgesteld waarbij de inkomsten uit de cijnzen respectievelijk in geld en graan genoteerd werden.

Wat opvalt is dat er aanvankelijk enkel ontvangen werd in geld en in haver. Dit had volgens mij als oorzaak dat men bij de cijnzen te maken had met zeer ingewikkelde bedragen. Zo had de rentmeester bijvoorbeeld in 1684 recht op een cijns – die geheven werd op verschillende erfgronden in Frasnes – van 142 en een halve kapoen of op een cijns van: 170 en een halve kapoen en een achtste van een kapoen en een zesde van een achtste van een kapoen – een cijns die geheven werd als gevolg van een proces waarbij de abdij de helft kreeg van alle cijnzen van de burgerij uit Frasnes.²⁴⁷ Om zulke ingewikkelde bedragen te vermijden ontving de rentmeester waarschijnlijk enkel het deel van de renten en cijnzen in geld en rekende de rest om in haver die hij dan doorrekende aan het kapittel van Nijvel waaraan hij jaarlijks een rente van 400 mudde haver verschuldigd was.²⁴⁸

---

²⁴⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4724 f° 10 r°.

²⁴⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4733 f° 11 v°, nr. 4743 f° 10 v°.

²⁴⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 26 r°.

²⁴⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 27 r°, nr. 37 r°.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Haver (mudde)
1664	650 = 0 = 0	0 mudde
1674	148 = 12 = 0	0 mudde
1684	0 = 0 = 0	338 mudde 6 vaten
1694	642 = 15 = 22	0 mudde
1704	0 = 0 = 0	0 mudde
1714	0 = 0 = 0	0 mudde
1724	0 = 0 = 0	0 mudde
1734	495 = 13 = 12	347 mudde 9 vaten
1744	276 = 13 = 0	30 mudde 6 vaten
1754	62 = 10 = 0	30 mudde 6 vaten
1764	201 = 12 = 10	30 mudde 6 vaten
1774	117 = 2 = 0	30 mudde 6 vaten
1784	116 = 12 = 0	30 mudde 6 vaten
1792	31 = 0 = 0	25 mudde

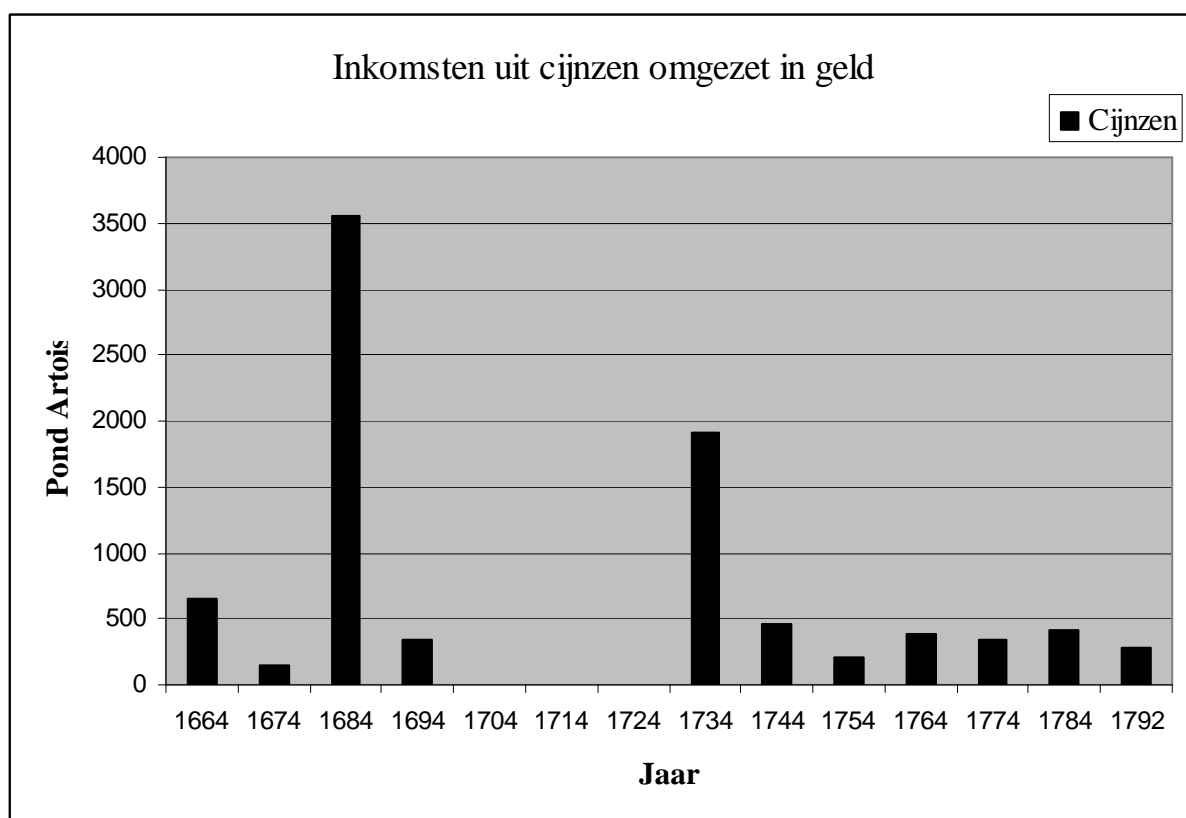
Tabel 14. Inkomsten uit cijzen uitgedrukt in graan en geld.

Om de evolutie van de cijzen en de renten doorheen de tweede helft van de zeventiende en de achttiende eeuw te reconstrueren is het van belang om eenduidige nominale cijfers te gebruiken. Hiertoe rekende ik de haver om naargelang de prijs die het graan kende per jaar en zo kon ik de volgende tabel opstellen.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Haver (Pond Artois)	Totale som
1664	650 = 0 = 0	0 = 0 = 0	650 = 0 = 0
1674	148 = 12 = 0	0 = 0 = 0	148 = 12 = 0
1684	0 = 0 = 0	3554 = 5 = 0	3554 = 5 = 0
1694	642 = 15 = 22	0 = 0 = 0	342 = 15 = 22
1704	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0
1714	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0
1724	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0	0 = 0 = 0
1734	495 = 13 = 12	1408 = 7 = 18	1904 = 1 = 6
1744	276 = 13 = 0	187 = 11 = 12	464 = 4 = 12
1754	62 = 10 = 0	148 = 10 = 21	211 = 0 = 21
1764	201 = 12 = 10	178 = 8 = 12	380 = 0 = 22
1774	117 = 2 = 0	229 = 17 = 17	346 = 19 = 17
1784	116 = 12 = 0	305 = 7 = 15	421 = 19 = 15
1792	31 = 0 = 0	251 = 5 = 0	282 = 5 = 0

Tabel 15. Inkomsten uit cijzen omgerekend in geld.

We kunnen op basis van deze tabel drie fasen onderscheiden. Een eerste fase deed zich voor in de tweede helft van de zeventiende eeuw waar men jaarlijks zeer afwisselende bedragen ontving. De tweede fase viel in de eerste drie decennia van de achttiende eeuw waar andere personen alle cijzen ontnamen aan de abdij. In de derde fase – vanaf het vierde decennium van de achttiende eeuw – ontving de rentmeester opnieuw geld en haver. Het ging hier echter alleen om inkomsten die men verkreeg door grond uit te geven tegen een cijns, het *arrentement*.²⁴⁹ De bedragen wisselden in deze fase opnieuw jaarlijks door de afwisselende prijs van haver en de verschillende bedragen geld die de rentmeester ontving.

Grafiek 3. Evolutie inkomsten uit cijzen omgezet in geld.

Indien we ons nu afvragen of de cijzen belangrijk waren voor de abdij kunnen we stellen dat dit niet zozeer het geval was. In bovenstaande tabel vinden we de inkomsten uit cijzen waarbij het graan omgezet werd in geld en de totale som opnieuw geplaatst werd in verhouding tot die van de totale inkomsten. Uit de tabel kunnen we duidelijk afleiden dat de cijzen meestal niet zoveel opbrachten in vergelijking met andere inkomsten. Twee piekmomenten vallen op. Het eerste in 1684 valt te verklaren door de vele cijzen die de rentmeester omrekende in een hoge som graan. Dankzij de hoge prijs van 35 stuivers per

²⁴⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4774 f° 12 v°.

viertel haver leverde dit een enorm bedrag op. Het piekmoment van 1734 kon ik enkel verklaren doordat men dat jaar veel grond uitgegeven had tegen een cijns. Anderzijds had men dat jaar te maken met een relatief hoge prijs van haver die 17 stuivers per viertel bedroeg. Toch reikten de piekmomenten nooit boven het relatieve niveau van 16% van de inkomsten. In vergelijking met de pachten bleven het relatief lage cijfers.

Met een gemiddelde van 2,80% kunnen we stellen dat het aandeel van de renten en cijzen vrijwel verwaarloosbaar was. Toch behield de rentmeester deze cijzen – en vooral de renten – aangezien hij jaarlijks zoveel mogelijk wilde ontvangen. De cijzen en renten brachten op zich vrijwel geen onkosten mee wat de inning ervan eenvoudig maakte. De inkomsten ervan werden zoals we eerder zagen voornamelijk gebruikt om andere kosten te dekken.

Jaar	Inkomsten cijzen (Pond Artois)	Totale Inkomsten (Pond Artois)	Aandeel (%)
1664	650 = 0 = 0	36362 = 2 = 8	1,87%
1674	148 = 12 = 0	27240 = 13 = 6	0,54%
1684	3554 = 5 = 0	22790 = 7 = 3	15,59%
1694	342 = 15 = 22	7540 = 16 = 18	4,54%
1704	0 = 0 = 0	20214 = 10 = 6	0%
1714	0 = 0 = 0	18945 = 4 = 0	0%
1724	0 = 0 = 0	19257 = 17 = 12	0%
1734	1904 = 1 = 6	20368 = 9 = 6	9,35%
1744	464 = 4 = 12	22308 = 1 = 0	2,08%
1754	211 = 0 = 21	26635 = 7 = 6	0,78%
1764	380 = 0 = 22	30847 = 13 = 18	1,23%
1774	346 = 19 = 17	37278 = 15 = 20	0,93%
1784	421 = 19 = 15	50660 = 6 = 15	0,83%
1792	282 = 5 = 0	51067 = 0 = 18	0,55%

Tabel 16. Aandeel van de inkomsten uit cijzen binnen de totale inkomsten.

3.4. INKOMSTEN UIT DE VERPACHTING VAN TIENDEN

De opbrengsten van de jaarlijks verpachte tienden die weergevonden werden in de rekeningen van het kwartier van Nijvel mogen niet onderschat worden met betrekking tot de inkomsten van de abdij. Evenzo mogen de nominale cijfers niet overschat worden. De cijfers die genoteerd werden door de rentmeester weerspiegelden niet de reële winsten of verliezen die de pachters van de tienden verkregen, aangezien het hier enkel de pachtsommen betrof van de tienden. We hebben alleszins de mogelijkheid om op basis van het cijfermateriaal dat afgeleid werd uit de rekeningen een evolutieschets op te stellen van de inkomsten uit tienden met betrekking tot het domein van de abdij van Affligem. Om de evolutie van de tienden gedurende de tweede helft van de zeventiende eeuw en de achttiende eeuw te schetsen werd er net zoals bij de andere inkomsten van de abdij een tabel opgesteld waar alle inkomsten van de tienden op rij werden gezet. In onderstaande tabel zien we dat er enerzijds geld ontvangen werd en anderzijds tarwe, rogge, haver, gerst, wintergerst en spelt. Ondanks een stijging in de jaren zeventig van de zeventiende eeuw, daalden de inkomsten in natura in de laatste twee decennia van deze eeuw. Enerzijds was dit het gevolg van de zware oorlogsvoering van de zeventiende eeuw die veel schade aanrichtte aan de oogst en tevens grote delen van de oogst opeiste. Hierbij werden vaak ook hoeveelheden graan door de rentmeester doorgegeven aan bepaalde clerici ter ondersteuning van hun verlies.²⁵⁰ Anderzijds had men tijdens de late zeventiende eeuw te maken met vele misoogsten tijdens de jaren 1683-1684 en 1692-1693-1694-1698-1699 en vooral 1709.²⁵¹ Vanaf het tweede decennium van de achttiende eeuw ontving men vrijwel enkel nog haver en geld. Dit had te maken met het feit dat de tiendpacht meer en meer ontnomen werd aan de pachthoven en deze publiek verkocht werd, wat steeds meer geld opleverde. Rond 1750 verdween haver zelfs volledig uit de rekening waardoor de rentmeester enkel nog in geld en niet in natura ontving. De evolutie van graan naar geld met betrekking tot de opbrengsten van de tiendpacht moet echter genuanceerd worden. Ondanks een algemene daling doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw zien we tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw een wijziging in de soorten graan. Waar de rentmeester in de jaren zestig en zeventig van de zeventiende te maken kreeg met rogge, haver, wintergerst en spelt; kreeg hij vanaf de jaren tachtig van de zeventiende eeuw te maken met een verschuiving naar inkomsten in tarwe, rogge, haver, wintergerst, spelt en zomergerst.

---

²⁵⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 5 v°, f° 6 r°, f° 16 r°.

²⁵¹ Daelemans, F., "Boeren in oorlogstijd. De sociale, economische en demografische gevolgen van oorlogen op het platteland in Brabant (15^e-18^e eeuw)", in: Peeters, J.P. & Jansens, G., *Mensen in oorlogstijd*, Brussel, 1988, pp. 66-76.

Merkwaardig leek mij de verschuiving naar tarwe aangezien oorlogsvoerende legers dit soort graan gewoonlijk eerder zouden opeisen dan andere soorten graan.²⁵² Toch steeg het aandeel van dit soort graan binnen de opbrengsten van de tiendpacht. Een echte verklaring hiervoor werd echter niet gevonden. Vermoedelijk probeerde de rentmeester op zoveel mogelijk manieren inkomsten te verwerven. Hiervoor waren alle soorten graan waarschijnlijk welkom.

Wat de sommen in geld betrof zien we in onderstaande tabel dat doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw deze sommen snel daalden. De voornaamste reden hiervoor vinden we opnieuw bij de invallen van Lodewijk XIV die vele vernielingen met zich meebrachten. Toch is het merkwaardig dat pachters van tienden reeds in de jaren zestig van de zeventiende eeuw relatief veel geld binnenbrachten. We hebben te maken met de som van 1.640 gulden. Dit was 60% van de totale inkomsten uit de tiendpachten. In vergelijking met instellingen die tienden verpachtten doorheen de vroegmoderne tijd was dit aandeel in geld uitzonderlijk. De pachten van tienden in het Sint Geertrudekapittel van Nijvel bijvoorbeeld bleven tot het midden van de achttiende eeuw grotendeels in natura bepaald en bestonden doorheen de zeventiende eeuw vrijwel volledig uit graan.²⁵³ Een verklaring voor dit fenomeen kon op basis van de rekeningen echter niet gevonden worden. In ieder geval rekt men in de rekeningen het graan niet om in geld aangezien de sommen in natura steeds bijgeschreven werden.²⁵⁴ Vermoedelijk wilden de proost en de rentmeester zoveel mogelijk inkomsten in geld ontvangen aangezien geld eenvoudiger te gebruiken viel en inkomsten in natura nog verkocht moesten worden. Vanaf de jaren zeventig van de zeventiende eeuw daalden de inkomsten in geld dus sterk. In sommige jaren, zoals in 1694, ontving de abdij in het kwartier van Nijvel zelfs geen geld. Eerst en vooral kwam dit door de hoge kosten die men had ten gevolge van vernielingen door oorlog. Daarbij kwamen in deze periode dan ook vele kwijscheldingen van schulden door de abdij waardoor de inkomsten sterk daalden. We vinden bijvoorbeeld in de rekening van het jaar 1684 een hoofdstuk dat getiteld werd: “*Aultres mises extraordinaires par forme de rabat les fermiers aiants este ruinies par le francois au campement de Jenappe*”.²⁵⁵

---

²⁵² Daelemans, F., 1988, art. cit., p.68.

²⁵³ Verhulst, A. & Vandenbroeke, C., *Landbouwproductiviteit in Vlaanderen en Brabant : XIVE - XIXe eeuw*, Gent, 1979, p. 203.

²⁵⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692 f° 1 v°.

²⁵⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 28 v°.

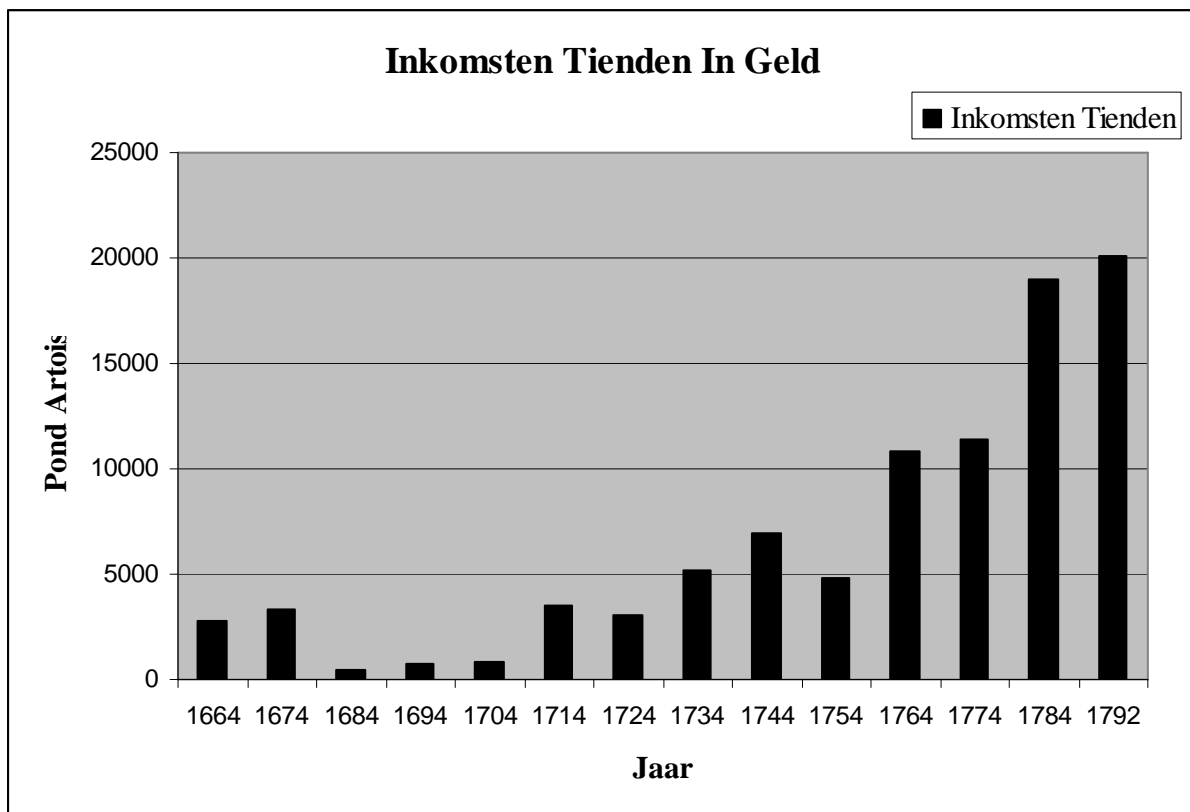
Jaar	Geld	Tarwe	Rogge	Haver	Wintergerst	Spelt	Gerst
1664	1640 = 0 = 0		38 mudde	68 mudde	13 mudde	13 mudde	
1674	1084 = 0 = 0		41 mudde 2 viertel	72 mudde 2 viertel	13 mudde	13 mudde	
1684	82 = 0 = 0	9 mudde 2 vaten	4 mudde 4 vaten		4 mudde 2 vaten	6 mudde 4 vaten	
1694	0 = 0 = 0	2 vaten	18 mudde 2 vaten		16 mudde 4 vaten	0 mudde 5 vaten	3 mudde 5 vaten
1704	1039 = 0 = 0	10 mudde 6 vaten	35 mudde 10 vaten	32 mudde 8 vaten	13 mudde		
1714	3282 = 0 = 0			32 mudde			
1724	2877 = 0 = 0			44 mudde			
1734	5175 = 0 = 0						
1744	6953 = 0 = 0			2 mudde			
1754	4814 = 0 = 0						
1764	10855 = 0 = 0						
1774	11405 = 0 = 0						
1784	19006 = 0 = 0						
1792	20062 = 0 = 0						

Tabel 17. Inkomsten uit tiendpachten uitgedrukt in geld en graan op basis van de rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

Jaar	Geld	Tarwe	Rogge	Haver	Wintergerst	Spelt	Gerst	Totaal
1664	1640 = 0 = 0		323 = 0 = 0	612 = 0 = 0	124 = 16 = 0	78 = 0 = 0		2777 = 16 = 0
1674	1084 = 0 = 0		785 = 6 = 8	1046 = 8 = 0	331 = 10 = 0	78 = 0 = 0		3325 = 4 = 8
1684	82 = 0 = 0	192 = 10 = 0	78 = 0 = 0		50 = 0 = 0	57 = 0 = 0		459 = 10 = 0
1694	0 = 0 = 0	3 = 10 = 0	380 = 18 = 8		294 = 0 = 0	3 = 15 = 0	41 = 0 = 0	723 = 3 = 8
1704	1039 = 0 = 0	146 = 8 = 0	370 = 2 = 12	205 = 16 = 0	137 = 9 = 12			1897 = 16 = 0
1714	3282 = 0 = 0			196 = 16 = 0				3478 = 16 = 0
1724	2877 = 0 = 0			224 = 8 = 0				3101 = 8 = 0
1734	5175 = 0 = 0							5175 = 0 = 0
1744	6953 = 0 = 0			12 = 6 = 0				6965 = 6 = 0
1754	4814 = 0 = 0							4814 = 0 = 0
1764	10855 = 0 = 0							10855 = 0 = 0
1774	11405 = 0 = 0							11405 = 0 = 0
1784	19006 = 0 = 0							19006 = 0 = 0
1792	20062 = 0 = 0							20062 = 0 = 0

Tabel 18. Inkomsten uit tiendpachten omgerekend in geld op basis van de rekeningen. R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4692, nr. 4695, nr. 4705, nr. 4714, nr. 4724, nr. 4733, nr. 4743, nr. 4753, nr. 4764, nr. 4774, nr. 4783, nr. 4792, nr. 4802, nr. 4810.

Daarin werden ook vele pachters van tienden vermeld die terugbetaald werden door de abdij. Zo werd bijvoorbeeld Jean Biourge, pachter van de vleestiende van Promelle, 24 gulden terugbetaald.²⁵⁶ Dit was een terugbetaling van 100%. Andere tienden werden slechts gedeeltelijk terugbetaald. Zo kreeg Henri Duhoux in 1686 slechts 10% terugbetaald of 4 gulden²⁵⁷ van de 40 gulden die hij in 1684 aan de abdij gaf voor de pacht van de tiende van Frasnès.²⁵⁸ Waarschijnlijk had het percentage van de terugbetaling te maken met de grootte van de vernieling die er geweest was door oorlogsvoering.

Grafiek 4. Evolutie inkomsten uit de tiendpachten omgezet in geld.

Om een idee te krijgen van de werkelijke inkomsten uit het verpachten van tienden waarmee de abdij te maken kreeg doorheen de tweede helft van de zeventiende en de gehele achttiende eeuw, werd bovenstaande tabel opgesteld. Hierin werden de opbrengsten in graan omgerekend volgens hun respectievelijke prijs en werden alle sommen opgeteld. Net zoals in de analyse van de eerste tabel zien we dat de rentmeester te maken had met dalende inkomsten doorheen de zeventiende eeuw. Toch herstelden deze zich minimaal in het laatste decennium van de zeventiende eeuw, ondanks de misoogsten en oorlogsvoering tijdens deze

²⁵⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 28 v°.

²⁵⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 30 r°.

²⁵⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 7 v°.

periode. Vanaf de achttiende eeuw zag de abdij een periode van snel herstel met betrekking tot de inkomsten. Hiervoor waren twee processen verantwoordelijk. Enerzijds werd de rentmeester tussen 1710 en 1730 verplicht door de proost om de tienden publiek te verkopen. Zo verschenen in de rekening van 1714 meerdere tienden die reeds publiek verkocht werden terwijl andere tienden nog steeds bij de pacht van bepaalde pachthoven gevoegd werden. Anderzijds stegen doorheen de achttiende eeuw de landbouwopbrengsten sterk ten gevolge van intensievere landbouwmethodes.²⁵⁹ De wisselwerking tussen deze twee processen zorgde ervoor dat de rentmeester doorheen de achttiende eeuw steeds meer opbrengsten in geld zag binnenkomen. Er werd dus steeds meer geboden om het tiende deel van de opbrengsten te mogen innen aangezien de landbouwopbrengsten steeds hoger werden doorheen de achttiende eeuw. Een ander proces - dat los stond van de vorige twee processen - kan eventueel nog een bijkomende verklaring vormen voor de sterke stijging van het aantal inkomsten. Met dit proces bedoel ik het feit dat men in het kwartier van Nijvel sommige tienden incorporeerde in bepaalde grote tienden. Deze grote tienden werden daarbij in meerdere delen onderverdeeld die men elk apart verkocht. Hierdoor steeg het aantal verkochte delen van tienden waardoor men steeds meer geld ontving. Zo was de eindsom van de inkomsten uit de verpachting van tienden in 1792 bijna een zevenvoud van de eindsom uit 1664. De opbrengsten uit 1792 waren zelfs drieënveertig maal zo hoog als die uit 1684.

Opvallend is de daling in 1754 die enkel kon verklaard worden doordat er dat jaar minder geboden werd op bepaalde grote tienden waardoor het totaal veel minder opbracht voor de rentmeester. De daling was in elk geval niet te wijten aan een prijsverschil van bepaalde graansoorten aangezien men in dat jaar zelfs geen graan meer ontving. Ook speelden zich dat jaar geen merkwaardige feiten af die een verklaring zouden kunnen geven. De daling werd in de periode na 1754 snel hersteld, aangezien de rentmeester in 1764 meer dan het dubbele van de totale ontvangst van 1754 ontving. We hebben hier met andere woorden te maken met een uitzonderlijke rekening met betrekking tot de tienden.

Indien we ons nu afvragen hoe de inkomsten in natura zich verhielden ten opzichte van die in geld, kunnen we stellen dat het aandeel van graan doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw steeg ten opzichte van dat van geld. In 1694 bestond de totale inkomst uit tienden zelfs uitsluitend uit graanproducten. Doorheen de gehele achttiende eeuw kwam er echter steeds minder graan binnen ten opzichte van geld. In 1734 bestond de totale inkomst

---

²⁵⁹ Houtte, J. A. (ed.), *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 8*, De Haan, 1949-1958, p.266.

uit tienden voor het eerst uitsluitend uit geld. In het volgende decennium zou er sporadisch nog graan binnenkomen maar we zien in de rekeningen dat er vanaf 1750 tot het einde van de achttiende eeuw geen graan meer binnenkomt omwille van de tienden. De cijfers hierover worden in onderstaande tabel weergegeven.

Jaar	Geld (%)	Graan (%)
1664	59,06%	40,94%
1674	32,60%	67,40%
1684	17,86%	82,14%
1694	0,00%	100,00%
1704	54,77%	45,23%
1714	94,36%	5,64%
1724	92,78%	7,22%
1734	100,00%	0,00%
1744	99,83%	0,17%
1754	100,00%	0,00%
1764	100,00%	0,00%
1774	100,00%	0,00%
1784	100,00%	0,00%
1792	100,00%	0,00%

Tabel 19. Aandeel geld/graaan bij de inkomsten uit tiendpachten.

Het aandeel dat de tiendpachten kende binnen de totale inkomsten van de abdij werd berekend en neergeschreven in onderstaande tabel. Daarbij zien we dat het aandeel van de tienden doorheen de zeventiende eeuw daalde ten gevolge van de vele vernielde en opgeëiste gewassen tijdens de oorlogsjaren. Het aandeel van de tienden doorheen de achttiende eeuw – met uitzondering van de rekening van 1754 – steeg echter en bekleedde op het einde van de achttiende bijna 40% van alle inkomsten. Hier zien we duidelijk dat de tienden niet beïnvloedbaar waren door muntdevaluaties en prijsstijgingen aangezien zij steeds een ‘tiende’ deel van de oogst waren.

Jaar	Inkomst Tiende (Pond Artois)	Totale Inkomst (Pond Artois)	Aandeel (%)
1664	2777 = 16 = 0	36362 = 2 = 8	7,63%
1674	3325 = 4 = 8	27240 = 13 = 6	12,21%
1684	459 = 10 = 0	22790 = 7 = 3	2,01%
1694	723 = 3 = 8	7540 = 16 = 18	9,59%
1704	859 = 17 = 0	20214 = 10 = 6	4,25%
1714	3478 = 16 = 0	18945 = 4 = 0	18,36%
1724	3101 = 8 = 0	19257 = 17 = 12	16,10%
1734	5175 = 0 = 0	20368 = 9 = 6	25,41%
1744	6965 = 6 = 0	22308 = 1 = 0	31,22%
1754	4814 = 0 = 0	26635 = 7 = 6	18,07%
1764	10855 = 0 = 0	30847 = 13 = 18	35,19%
1774	11405 = 0 = 0	37278 = 15 = 20	30,59%
1784	19006 = 0 = 0	50660 = 6 = 15	37,52%
1792	20062 = 0 = 0	51067 = 0 = 18	39,29%

Tabel 20. Aandeel van de inkomsten uit tiendpachten ten opzichte van de totale inkomsten.

3.5. INKOMSTEN UIT DE RECHTSTREEKSE EXPLOITATIE VAN BOSSEN

Wanneer we op een kwantitatieve manier naar de inkomsten uit de verkoop van hout kijken kunnen we stellen dat het belang van de bossen voor het kwartier van Nijvel niet onderschat mag worden. De bossen zorgden – dankzij de openbare verkoop van hout – voor een vaste jaarlijkse inkomst op basis van de rechtstreekse exploitatie door de abdij. Toch kunnen we een zekere evolutie waarnemen in de verkoop van hout, aangezien de inkomsten onderhevig waren aan verschillende factoren. Eerst en vooral was de hoeveelheid verkocht hout belangrijk. Zoals we in het tweede deel van dit werk zagen, koos de abdij jaarlijks enkele delen van bossen uit waarin gekapt of gesprokkeld mocht worden. Deze delen verschilden echter jaarlijks, waardoor de omvang van het verkochte hout per jaar eveneens verschillend was. Ook het soort hout dat men verkocht was belangrijk, aangezien de prijzen verschilden naargelang de houtsoort die men verhandelde. Wetende dat deze factoren inspeelden op de opbrengsten uit de verkoop van hout, heb ik op basis van de rekeningen een tabel opgesteld waarin de jaarlijkse opbrengsten per steekproefjaar weergegeven wordt.

Net zoals de opbrengsten uit pachten, daalden de opbrengsten uit de verkoop van hout tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw. Onder invloed van de oorlogssituatie zien we dat er minder bossen toegankelijk werden waaruit hout verhandeld werd. Zo merken we dat er in 1674 meer dan 24 bunder aan *raspes* verkocht werd²⁶⁰ in tegenstelling tot het jaar 1684 waarin er 13 bunder van deze houtsoort verkocht werd.²⁶¹ Toch daalden de inkomsten uit hout niet in die mate – in tegenstelling tot de pachten – dat men andere inkomsten moest aanboren om het verlies te beperken. Met een som van bijna 2.000 florijnen tijdens de Negenjarige oorlog (1788-1797), verkreeg men nog een aanzienlijke inkomst in een periode van crisis. Tijdens de achttiende eeuw herstelde de verkoop van hout zich snel en kende hij een langzame groei tot men rond 1784 een hoogtepunt bereikte. Daarna nam de opbrengst uit de verkoop van hout echter opnieuw wat af.

---

²⁶⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4695 f° 17 r°.

²⁶¹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 29 r°.

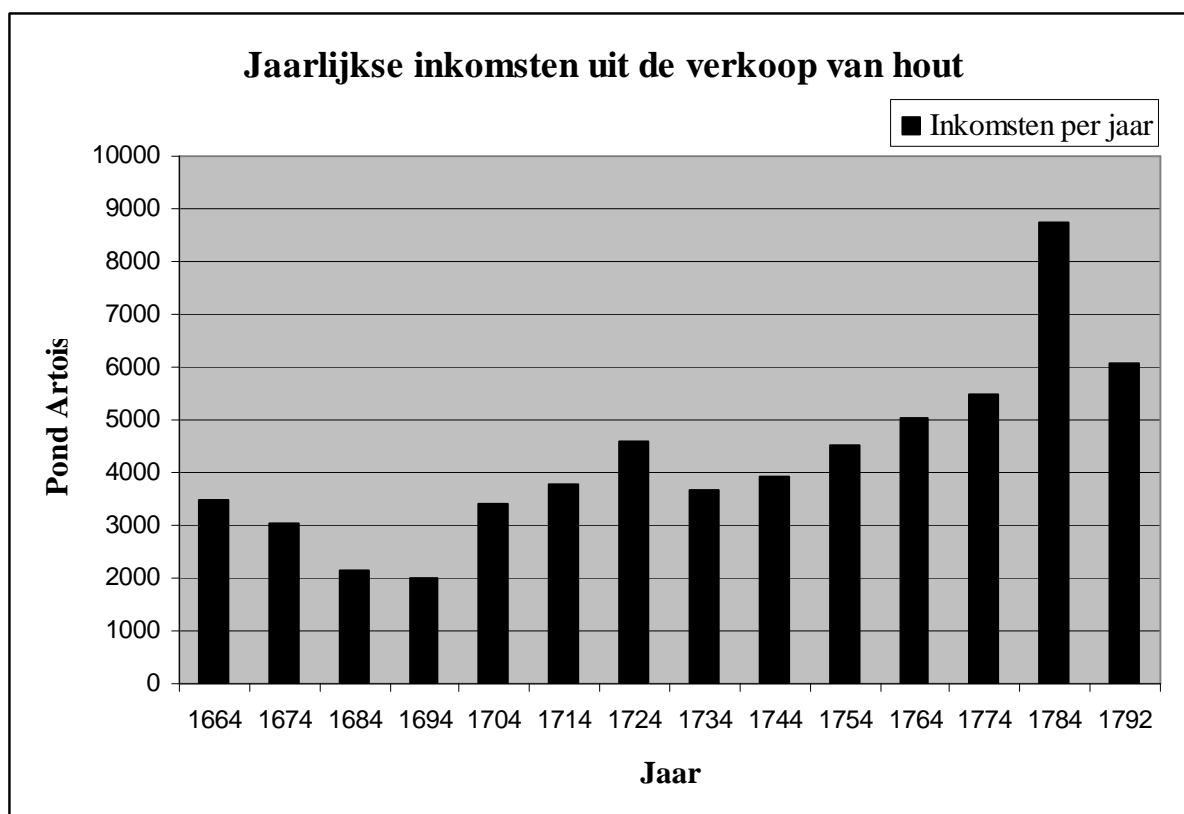
Jaar	Geld (Pond Artois)
1664	3486 = 14 = 0
1674	3031 = 2 = 0
1684	2133 = 8 = 0
1694	1999 = 6 = 0
1704	3394 = 6 = 0
1714	3769 = 9 = 0
1724	4596 = 10 = 0
1734	3650 = 10 = 0
1744	3938 = 10 = 0
1754	4529 = 0 = 0
1764	5052 = 17 = 0
1774	5483 = 9 = 12
1784	8737 = 9 = 6
1792	6075 = 0 = 0

Tabel 21. Inkomsten uit de rechtstreekse exploitatie van de bossen.

Het piekmoment dat we opmerken in 1784 kunnen we verklaren doordat er dat jaar enorm veel eiken verkocht werden door de rentmeester. Eiken brachten hogere inkomsten met zich mee dan andere houtsoorten. Na 1784 daalden de inkomsten uit hout opnieuw waardoor we – ondanks het piekmoment van 1784 – doorheen de hele achttiende eeuw een licht stijgende lijn kennen. We hebben hier wederom te maken met aanzienlijke bedragen. De bossen waren met andere woorden belangrijk voor de abdij, aangezien dit soort vaste inkomsten in perioden van crisis een minimum van iets minder dan 2.000 gulden opbracht. Zo was het mogelijk voor de rentmeester om de meest frequente lopende kosten nog datzelfde jaar af te betalen.

Zoals hieronder reeds gesteld werd, waren de bossen zeker van belang voor de abdij. Hoe groot dit belang was, kunnen we zien in de volgende tabel. Door de jaarlijkse inkomsten – uit het beheer van de bossen – te vergelijken met de totale inkomsten, kunnen we opmaken dat het aandeel van de bossen schommelde tussen 9,36% en 26,51%. De bossen waren met andere woorden nooit de belangrijkste bron van inkomsten geweest, doch ze bleken van groot belang in perioden van crisis.

Grafiek 5. Evolutie inkomsten uit de verkoop van hout uitgedrukt in geld.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Totale Inkomsten (Pond Artois)	Aandeel (%)
1664	3486 = 14 = 0	36362 = 2 = 8	9,59%
1674	3031 = 2 = 0	27240 = 13 = 6	11,13%
1684	2133 = 8 = 0	22790 = 7 = 3	9,36%
1694	1999 = 6 = 0	7540 = 16 = 18	26,51%
1704	3394 = 6 = 0	20214 = 10 = 6	16,79%
1714	3769 = 9 = 0	18945 = 4 = 0	19,89%
1724	4596 = 10 = 0	19257 = 17 = 12	23,87%
1734	3650 = 10 = 0	20368 = 9 = 6	17,92%
1744	3938 = 10 = 0	22308 = 1 = 0	17,65%
1754	4529 = 0 = 0	26635 = 7 = 6	17,00%
1764	5052 = 17 = 0	30847 = 13 = 18	16,38%
1774	5483 = 9 = 12	37278 = 15 = 20	14,71%
1784	8737 = 9 = 6	50660 = 6 = 15	17,25%
1792	6075 = 0 = 0	51067 = 0 = 18	11,90%

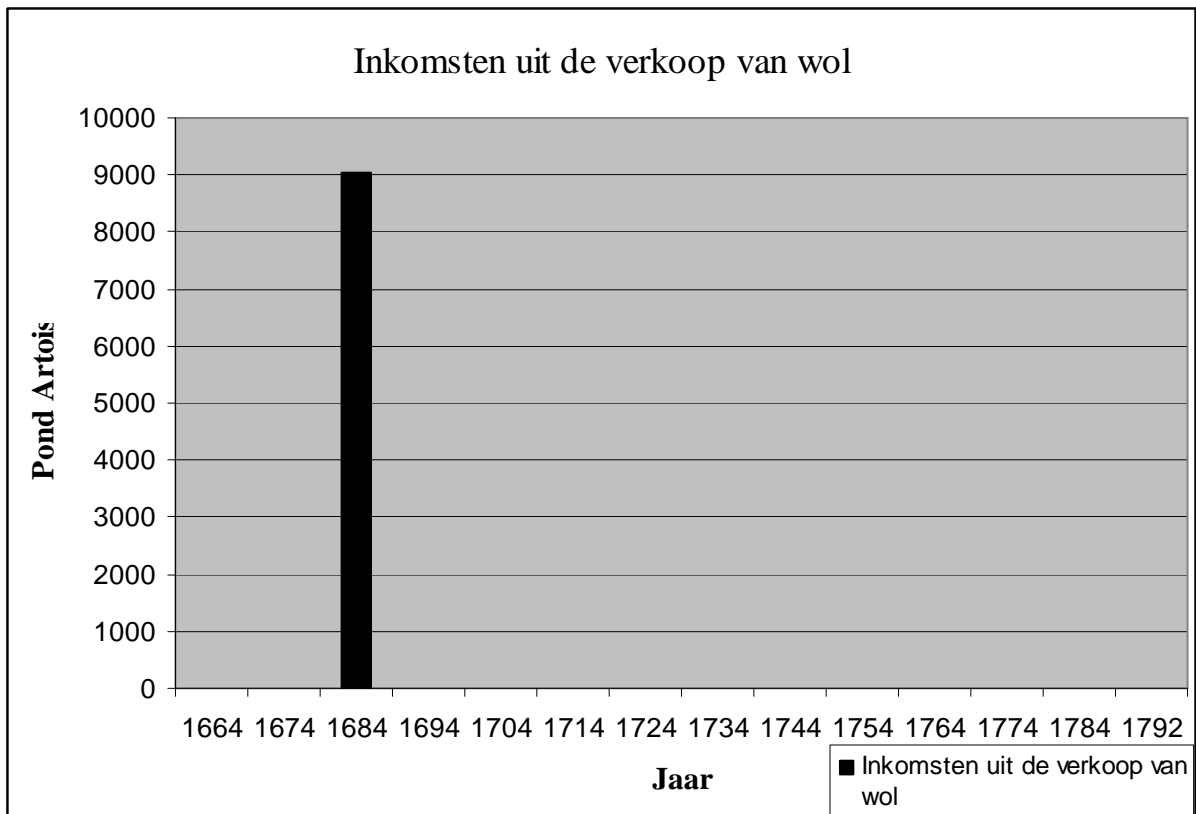
Tabel 22. Aandeel van de inkomsten uit de verkoop van hout ten opzichte van de totale inkomsten.

3.6. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN WOL

De inkomsten die de rentmeester ontving uit de verkoop van wol waren eerder een uitzondering dan een vast gegeven in de rekeningen van het kwartier van Nijvel. Hierdoor bleek een uitgebreide kwantitatieve studie uitgesloten in tegenstelling tot de andere inkomsten. Bijgevolg werden in dit hoofdstuk slechts weinige kwantitatieve data neergeschreven die duidelijk bevestigen dat de verkoop van wol een zeldzaam gegeven was. In onderstaande tabel kan men de jaarlijkse opbrengsten afleiden uit de steekproeven die gemaakt werden. Enkel in de steekproeven van 1674 en 1684 vond ik in de rekeningen gegevens in verband met de verkoop van wol. In de rekening van 1674 ging het om een minimaal bedrag dat slechts 0,05% van de totale inkomsten omvatte. Daarentegen ging het in de rekening van 1684 om een enorm groot bedrag dat bijna 40% van de totale inkomsten behelsde. Enige toelichting waarom dit gebeurde werd in de rekeningen niet gevonden. Toch weten we dat wol in de rekening van 1684 enorm belangrijk moest geweest zijn aangezien men dat jaar met een verlies van meer dan 4.098 gulden te kampen had.

Jaar	Inkomsten uit de verkoop van wol (Pond Artois)
1664	0 = 0 = 0
1674	13 = 15 = 0
1684	9055 = 6 = 3
1694	0 = 0 = 0
1704	0 = 0 = 0
1714	0 = 0 = 0
1724	0 = 0 = 0
1734	0 = 0 = 0
1744	0 = 0 = 0
1754	0 = 0 = 0
1764	0 = 0 = 0
1774	0 = 0 = 0
1784	0 = 0 = 0
1792	0 = 0 = 0

Tabel 23. Inkomsten uit de verkoop van wol.

Grafiek 6. Evolutie inkomsten uit de verkoop van wol.

3.7. INKOMSTEN UIT DE VERKOOP VAN GRAAN

Uit de eerdere analyses van de inkomsten bleek dat er veel graan geleverd werd aan de abdij in het kwartier van Nijvel. Dit gebeurde voornamelijk tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw en de eerste helft van de achttiende eeuw. Toch vormden de inkomsten in graan een probleem voor de rentmeester aangezien enerzijds de inkomsten in graan in het jaar van de rekening zelf moesten geleverd worden terwijl anderzijds de rekening gemiddeld pas twee jaar nadien opgesteld werd. Hierdoor zou de abdij zelf niets aan het graan dat men binnenkreeg gehad hebben en moest de rentmeester dit jaarlijks van de hand doen. Dit gebeurde op twee manieren. Enerzijds zorgde men ervoor dat het graan dat binnenkwam meteen doorvloeide naar uitgaven die ook in graan betaald moesten worden. Zo werd het graan meteen aan de rentmeester geleverd en leverde hij het meteen aan zijn schuldeisers. Anderzijds werd het graan verkocht – meestal op de graanmarkten van Nijvel en Brussel – tegen de graanprijzen die dat jaar van toepassing waren.

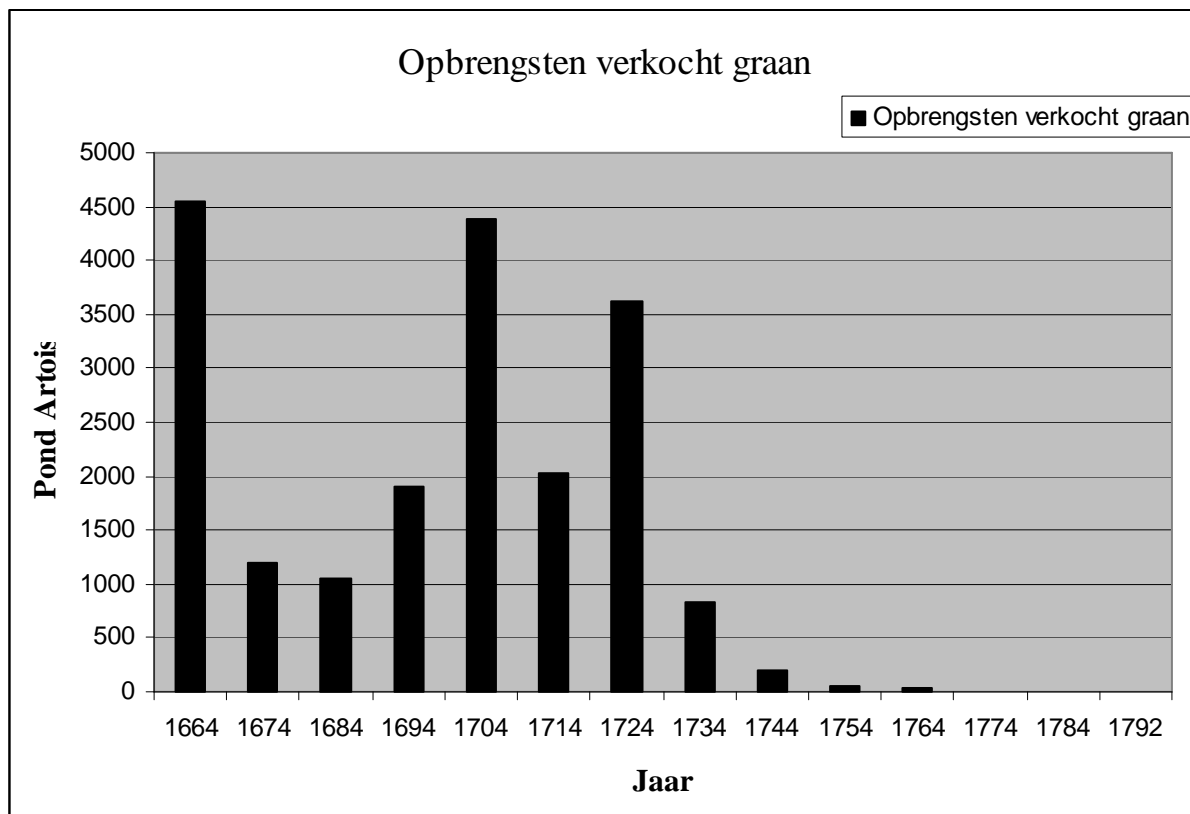
De opbrengsten van dit verkochte graan werden jaarlijks in de rekeningen van het kwartier van Nijvel genoteerd en werden hieronder in een tabel geplaatst. Het eerste dat hierbij opvalt is dat er in de laatste drie decennia geen graan meer verkocht werd. Dit werd verklaard door het feit dat de rentmeester er toen voor zorgde dat er elk jaar net evenveel graan binnen als buiten vloeiende. Pogingen hiertoe werden eerder al ondernomen. Dit zagen we reeds vanaf de jaren dertig van de achttiende eeuw – de periode waarin de aartsbisschop beval enkel nog inkomsten in haver te ontvangen²⁶² – jaren waarin men steeds minder met verkocht graan te maken kreeg. We merken aldus dat er steeds minder overschotten aan graan verkocht werden. Doorheen de zeventiende en bij het begin van de achttiende eeuw zag de rentmeester echter nog steeds grote sommen geld verschijnen die het gevolg waren van de verkoop van graan. Vooral in vreedstijd gebeurde dit frequent. In de laatste drie decennia van de zeventiende eeuw – een periode van regelmatige oorlog – gebeurde dit minder aangezien de rentmeester met verminderde inkomsten en verhoogde uitgaven in graan te maken kreeg. Toch kende men nog een aanzienlijke opbrengst omdat de graanprijzen in deze periode een hoog niveau bereikt hadden.

---

²⁶² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

Jaar	Opbrengst verkocht graan (Pond Artois)
1664	4555 = 10 = 0
1674	1187 = 10 = 0
1684	1048 = 10 = 0
1694	1907 = 15 = 0
1704	4384 = 2 = 12
1714	2029 = 13 = 0
1724	3622 = 13 = 0
1734	830 = 5 = 6
1744	197 = 1 = 0
1754	61 = 1 = 0
1764	32 = 3 = 12
1774	0 = 0 = 0
1784	0 = 0 = 0
1792	0 = 0 = 0

Tabel 24. Inkomsten uit de verkoop van graan.

Grafiek 7. Evolutie inkomsten uit de verkoop van graan uitgedrukt in geld.

We kunnen stellen dat doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw en de eerste helft van de achttiende eeuw de verkoop van graan een redelijk belang had met betrekking tot de totale inkomsten van de abdij. In onderstaande tabel analyseerde ik hoe groot het aandeel van het verkochte graan was. Daarbij zien we dat het aandeel enorm hoog lag in de periode tussen de steekproefjaren 1694 en 1724. In de periode ervoor zien we enkel in het steekproefjaar 1664 dat de verkoop van graan een hoog aandeel kende binnen de totale inkomsten. Vanaf de jaren dertig daalde het aandeel echter snel totdat het zelfs geen deel meer uitmaakte van de inkomsten in de laatste drie decennia.

We kunnen ervan uitgaan dat de verkoop van graan voornamelijk van belang was aan het einde van de zeventiende eeuw en tijdens de eerste dertig jaar van de achttiende eeuw.

Jaar	Inkomsten uit de verkoop van graan (%)	Totale inkomsten (Pond Artois)
1664	12,53%	36362 = 2 = 8
1674	4,36%	27240 = 13 = 6
1684	4,60%	22790 = 7 = 3
1694	25,29%	7540 = 16 = 18
1704	21,69%	20214 = 10 = 6
1714	10,71%	18945 = 4 = 0
1724	18,81%	19257 = 17 = 12
1734	4,08%	20368 = 9 = 6
1744	0,88%	22308 = 1 = 0
1754	0,23%	26635 = 7 = 6
1764	0,10%	30847 = 13 = 18
1774	0,00%	37278 = 15 = 20
1784	0,00%	50660 = 6 = 15
1792	0,00%	51067 = 0 = 18

Tabel 25. Aandeel van de inkomsten uit de verkoop van graan ten opzichte van de totale inkomsten.

4. KWANTITATIEVE STUDIE VAN DE UITGAVEN

4.1. UITGAVEN AAN DE CLERICI

Het bezit van altaren en van enkele gronden waar een jaargetijde op geheven werd bracht jaarlijks bepaalde kosten met zich mee voor de rentmeester die één gemeenschappelijk kenmerk hadden: de begunstigen waren de clerici in het kwartier van Nijvel. Daarom leek het mij interessant om binnen deze kwantitatieve studie dit soort kosten samen te bespreken aangezien ze in de rekeningen sterk op elkaar lijken. Om de evolutie van de *déservitude*, de *compétence*, de kosten met betrekking tot het onderhoud van kerkgebouwen en de uitgaven voor het vieren van missen te kunnen schetsen, stelde ik opnieuw twee tabellen op: een eerste waarin alle kosten in geld en natura werden genoteerd en een tweede waarin het graan omgerekend werd volgens de respectievelijke prijs.

Wat meteen opvalt in onderstaande tabel is dat er uitsluitend uitgaven gedaan werden in geld, rogge en haver. Rogge en haver werden enkel aangewend voor de *deservitude* van de pastoors. Geld daarentegen gebruikte de rentmeester eerder om uitgaven te betalen voor de *compétence* van de pastoors en alle andere uitgaven die de rentmeester had met betrekking tot het betalen van pastoors en het bekostigen van missen en kerken. Het was eveneens opvallend dat twee decennia lang geen graan door de rentmeester betaald werd aan de pastoors voor hun dienstbaarheid. Dit had te maken met het feit dat de rentmeester ervoor gezorgd had dat in die periode het graan bestemd voor de pastoors, betaald werd door de personen die de grote tiende van Promelle pachtten. Zij waren bijgevolg verplicht de pastoors te onderhouden. Later bleek dit niet meer het geval en vanaf 1732 stond de rentmeester opnieuw in om de *désevitude* van de clerici te betalen.

In de volledige periode die bestudeerd werd voor deze thesis varieerde het geldbedrag met betrekking tot uitgaven aan clerici sterk van jaar tot jaar. Daarbij spendeerde de rentmeester van het kwartier van Nijvel een gemiddelde van 1.066 gulden. Waarom de uitgaven in geld jaarlijks zo sterk schommelden is niet helemaal duidelijk en werd ook nooit neergeschreven in de bronnen. De uitgaven voor pastoors, kapelaans en klerken bedroegen tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw gemiddeld 830 gulden²⁶³ per jaar.

---

²⁶³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4695 f° 19 r° - f° 27 v°, nr. 4705 f° 34 r° - f° 67 r°, nr. 4714 f° 33 r° - f° 45 r°.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver
1674	851 = 4 = 0	2 mudde 10 vaten	
1684	1114 = 3 = 4	11 mudde	2 mudde
1694	890 = 0 = 0	16 mudde	
1704	984 = 18 = 0	3 mudde	
1714	976 = 3 = 0		
1724	1014 = 0 = 0		
1734	993 = 13 = 6	13 mudde	
1744	1007 = 16 = 0	13 mudde	
1754	1209 = 4 = 20	13 mudde	
1764	1422 = 15 = 18	13 mudde	
1774	590 = 11 = 12	13 mudde	
1784	1341 = 15 = 18	13 mudde	
1792	1274 = 0 = 0	13 mudde	

Tabel 26. Uitgaven aan de clerici in zowel geld als graan.

Doorheen de achttiende eeuw gaf de rentmeester evenzeer sterk variërende sommen geld uit aan de clerici waarvan de uiteenlopende uitgaven opnieuw niet verklaard kunnen worden door de rekeningen zelf. Dankzij de continuïteit van de wisselende sommen doorheen zowel de zeventiende als de achttiende eeuw, werd oorlog als invloedsfactor uitgesloten. Op basis van andere archiefdocumenten zoals pachtcontracten trachtte ik een verklaring te zoeken.²⁶⁴ Dit onderzoek leverde echter niets op. De enige verklaring die gegeven kan worden voor de sterk wisselende uitgaven is dat enerzijds de sommen wijzigden naarmate het personeelsbestand dat de pastoor moest onderhouden groter of kleiner was. Anderzijds zouden de wisselende sommen te verklaren zijn door de diversiteit van onderhoudskosten aan de religieuze gebouwen en de benodigheden voor misvieringen. Toch moeten we deze verklaringen als speculatief beschouwen wegens de ontoereikendheid van de bronnen.

Wanneer we nu de volgende tabel – waar het graan omgerekend werd in geld – analyseren merken we dat de totale sommen minder varieerden dan in de eerste tabel. We kunnen stellen dat het graan – dat jaarlijks aan de clerici uitgegeven werd – een compensatie vormde voor de verschillende sommen geld die ze ontvingen.

²⁶⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4925, nr. 4926, nr. 4927, nr. 4928, nr. 4929, nr. 4930, nr. 4931, nr. 4932, nr. 4933.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Haver	Totaal
1674	851 = 4 = 0	53 = 16 = 6		905 = 0 = 6
1684	1114 = 3 = 4	198 = 0 = 0	21 = 0 = 0	1333 = 3 = 4
1694	890 = 0 = 0	297 = 0 = 0		1187 = 0 = 0
1704	984 = 18 = 0	16 = 14 = 12		1001 = 12 = 12
1714	976 = 3 = 0			976 = 3 = 0
1724	1014 = 0 = 0			1014 = 0 = 0
1734	993 = 13 = 6	101 = 8 = 0		1095 = 1 = 6
1744	1007 = 16 = 0	83 = 17 = 0		1091 = 13 = 0
1754	1209 = 4 = 20	62 = 17 = 18		1272 = 2 = 14
1764	1422 = 15 = 18	76 = 1 = 0		1498 = 16 = 18
1774	590 = 11 = 12	97 = 19 = 18		688 = 31 = 6
1784	1341 = 15 = 18	130 = 3 = 6		1471 = 19 = 0
1792	1274 = 0 = 0	130 = 13 = 0		1404 = 13 = 0

Tabel 27. Uitgaven aan de clerici omgerekend in geld.

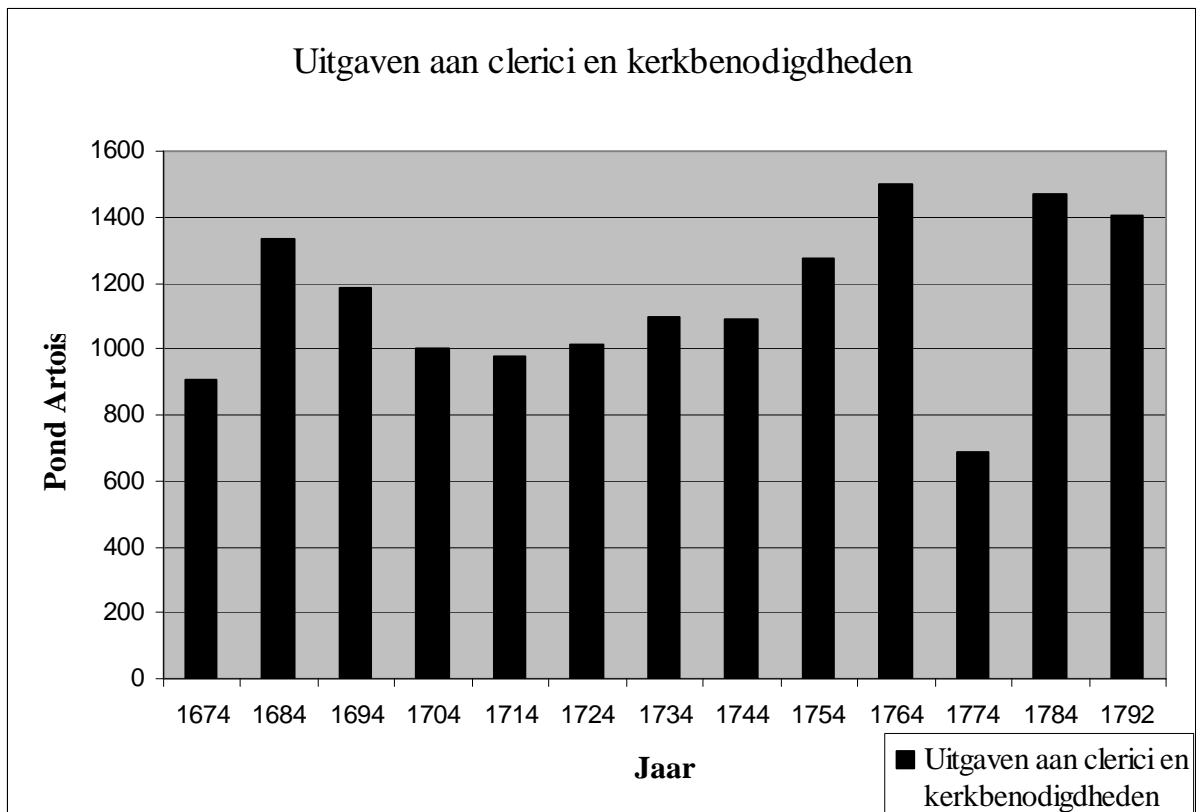
Toch moeten we ons de vraag stellen of het nu de andere kosten – naast de kosten voor het onderhoud van de pastoors - waren die de uitgaven met betrekking tot de clerici jaarlijks deden verschillen. Daartoe berekende ik het aandeel van de kosten die we kennen voor het onderhoud van de pastoors – namelijk de uitgaven voor de *deservitude* en de *compétence* – en het aandeel van alle andere kosten met betrekking tot de clerici. Uit onderstaande tabel kunnen we duidelijk afleiden dat de uitgaven voor het onderhoud van de pastoors het belangrijkste aandeel vormden. Anders gezegd, deze waren volledig verantwoordelijk voor de sterke verschillen die we zien bij de uitgaven aan de clerici. De andere kosten met betrekking tot het vieren van missen en het onderhouden van de kerkgebouwen konden in sommige perioden vrijwel als te verwaarlozen beschouwd worden terwijl ze in andere perioden 15% à 20% van de totale kosten konden bedragen. We kunnen stellen dat er naast de kosten voor het onderhoud van de pastoors weinig andere uitgaven betaald moesten worden. Aangezien hij in het kwartier van Nijvel slechts weinig altaren onder zijn beheer had, was dit een voordelige toestand voor de rentmeester omdat hij nauwelijks rekening moest houden met de kosten aan de clerici.

Jaar	Onderhoud pastoors (%)	Andere kosten
1674	97,68%	2,32%
1684	92,20%	7,80%
1694	100,00%	0,00%
1704	87,61%	12,39%
1714	88,11%	11,89%
1724	84,81%	15,19%
1734	87,85%	12,15%
1744	96,79%	3,21%
1754	94,73%	5,27%
1764	96,06%	3,94%
1774	79,65%	20,35%
1784	81,71%	18,29%
1792	97,01%	2,99%

Tabel 28. Aandeel van de kosten met betrekking tot het onderhoud van de pastoors ten opzichte van andere kosten met betrekking tot de clerici.

Indien we nu een algemeen overzicht willen schetsen over hoe de kosten met betrekking tot de clerici in het kwartier van Nijvel evolueerden kunnen we op basis van de eerste twee tabellen en onderstaande grafiek tot de volgende vaststellingen komen. Doorheen de zeventiende en achttiende eeuw had de rentmeester te maken met variërende kosten met een minimum van 688 gulden en een maximum van 1.498 gulden. Toch betaalde de rentmeester jaarlijks een bedrag dat schommelde rond de 1.066 gulden. Doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw lagen de kosten slechts in twee decennia lager. Uit de rekeningen van 1674 en 1774 blijkt dat men deze jaren veel minder betaald heeft dan in anderen perioden. De lage kosten van 1674 kunnen verklaard worden door de lagere nominale bedragen die men toen uitkeerde voor de *compétence* van de clerici. Het lage totaal van 1774 is daarentegen te verklaren doordat de abdij vrijwel geen onderhoudskosten aan de pastoors uitkeerde aangezien deze reeds in 1773 betaald werden door de rentmeester.²⁶⁵ We hebben hier dus te maken met een uitzondering.

²⁶⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4792 f° 15 r°.

Grafiek 8. Evolutie uitgaven aan de clerici uitgedrukt in geld.

Welk belang hadden de uitgaven aan clerici met betrekking tot de totale jaarlijkse uitgaven van de rentmeester? Algemeen kunnen we stellen dat de uitgaven die gedaan werden aan clerici slechts een klein aandeel vormden in de totale uitgaven van het domein. In de volgende tabel zien we hoe deze kosten zich verhouden tot de totale uitgaven per jaar en we merken dat deze zelden boven het niveau van 6% reiken. De rentmeester moest waarschijnlijk slechts weinig moeite doen om dit soort kosten te kunnen dekken. Toch moeten we deze bovenstaande cijfers nuanceren door te stellen dat we hier te maken krijgen met de totale uitgaven per jaar. Wanneer we nu de uitgaven met betrekking tot de clerici plaatsen ten opzichte van de *mises communes* – de gemeenschappelijke uitgaven – krijgen we een totaal ander beeld. De totale som van de gemeenschappelijke uitgaven handelde over alle uitgaven die naar het domein zelf vloeiden en niet naar de aartsbisschop of de abdij. Een aangepaste tabel werd vervolgens opgesteld en we krijgen duidelijk een ander beeld. De kosten met betrekking tot de clerici beliepen tussen de 6,75% en 30,86% van de kosten aan het domein. Met betrekking tot de uitgaven die het domein met zich meebracht, mogen deze kosten niet onderschat worden.

Jaar	Totale uitgaven clerici	Totale uitgaven clerici (%)	Totale uitgaven per jaar
1674	905 = 0 = 6	3,15%	28755 = 14 = 17
1684	1333 = 3 = 4	4,95%	26953 = 10 = 7
1694	1187 = 0 = 0	17,48%	6790 = 4 = 23
1704	1001 = 12 = 12	5,57%	17956 = 15 = 7
1714	976 = 3 = 0	12,40%	7868 = 13 = 16
1724	1014 = 0 = 0	6,52%	15558 = 2 = 0
1734	1095 = 1 = 6	5,78%	18947 = 13 = 12
1744	1091 = 13 = 0	4,24%	25748 = 14 = 6
1754	1272 = 2 = 14	5,29%	24059 = 13 = 2
1764	1498 = 16 = 18	5,09%	29412 = 16 = 18
1774	688 = 31 = 6	2,30%	29947 = 4 = 12
1784	1471 = 19 = 0	2,90%	50660 = 6 = 15
1792	1404 = 13 = 0	2,61%	53789 = 19 = 18

Tabel 29. Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de clerici ten opzichte van de totale uitgaven per jaar.

Jaar	Totale uitgaven clerici	Totale uitgaven clerici (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	905 = 0 = 6	6,75%	13411 = 2 = 18
1684	1333 = 3 = 4	11,04%	12073 = 8 = 0
1694	1187 = 0 = 0	27,34%	4342 = 11 = 23
1704	1001 = 12 = 12	16,68%	6000 = 8 = 4
1714	976 = 3 = 0	20,89%	4671 = 14 = 22
1724	1014 = 0 = 0	16,16%	6274 = 18 = 0
1734	1095 = 1 = 6	18,41%	5948 = 3 = 12
1744	1091 = 13 = 0	16,36%	6667 = 6 = 6
1754	1272 = 2 = 14	23,74%	5358 = 15 = 8
1764	1498 = 16 = 18	30,86%	4854 = 17 = 12
1774	688 = 31 = 6	10,30%	6678 = 12 = 12
1784	1471 = 19 = 0	10,79%	13627 = 2 = 6
1792	1404 = 13 = 0	11,17%	12569 = 19 = 6

Tabel 30. Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de clerici ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven per jaar.

4.2. UITGAVEN: LONEN BOSMEESTERS

De bossen in het kwartier van Nijvel, die van groot belang waren voor de abdij, brachten uiteenlopende kosten met zich mee. Zo kende de rentmeester jaarlijks uitgaven met betrekking tot het onderhoud van de bossen en eveneens diverse uitgaven met betrekking tot de openbare verkoop van hout. Deze twee laatste kosten zullen we in het tweede deel van deze thesis nog nader bespreken. Een andere kost waarmee de rentmeester jaarlijks te maken kreeg in de rekeningen van het kwartier had betrekking op het loon van de “*sergeants du bois*” en “*gardes du bois*”. Dit loon werd betaald aan de bosmeesters en de boswachters om toe te zien op de activiteiten in de bossen. Deze bosmeesters of -wachters ontvingen doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw en doorheen de achttiende eeuw tot 1765 jaarlijks 50 gulden. Na 1765 steeg hun loon tot 100 gulden per jaar. Daarnaast waren er ook enkele boswachters die een veel lager loon ontvingen, wat ik kan verklaren doordat zij een veel kleiner stuk bos moesten bewaken.²⁶⁶

Wanneer we onderstaande tabel met betrekking tot de uitgaven aan de bosmeesters en –wachters analyseren zien we dat de uitgaven weinig variëren tot 1765. Na 1765 stegen de lonen sterk tot een maximum in de rekening van 1774 waarna ze opnieuw lichtjes daalden maar toch op een hoger niveau bleven dan voorheen.

Jaar	Geld	Rogge
1674	272 = 0 = 0	
1684	263 = 10 = 0	
1694	266 = 0 = 0	2 mudde rogge
1704	100 = 0 = 0	
1714	250 = 10 = 0	
1724	270 = 10 = 0	
1734	300 = 0 = 0	3 mudde rogge
1744	295 = 12 = 0	3 mudde rogge
1754	265 = 12 = 0	2 mudde rogge
1764	265 = 12 = 0	2 mudde rogge
1774	495 = 17 = 0	2 mudde rogge
1784	410 = 16 = 0	2 mudde rogge
1792	400 = 0 = 0	2 mudde rogge

Tabel 31. Uitgaven lonen bosmeesters in geld en graan.

²⁶⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4743 f° 22 r°.

Om een iets duidelijker beeld te schetsen van de evolutie van de lonen van bosmeesters en boswachters zette ik het uitgegeven graan om in geld volgens de respectievelijke prijzen waardoor ik volgende tabel kreeg.

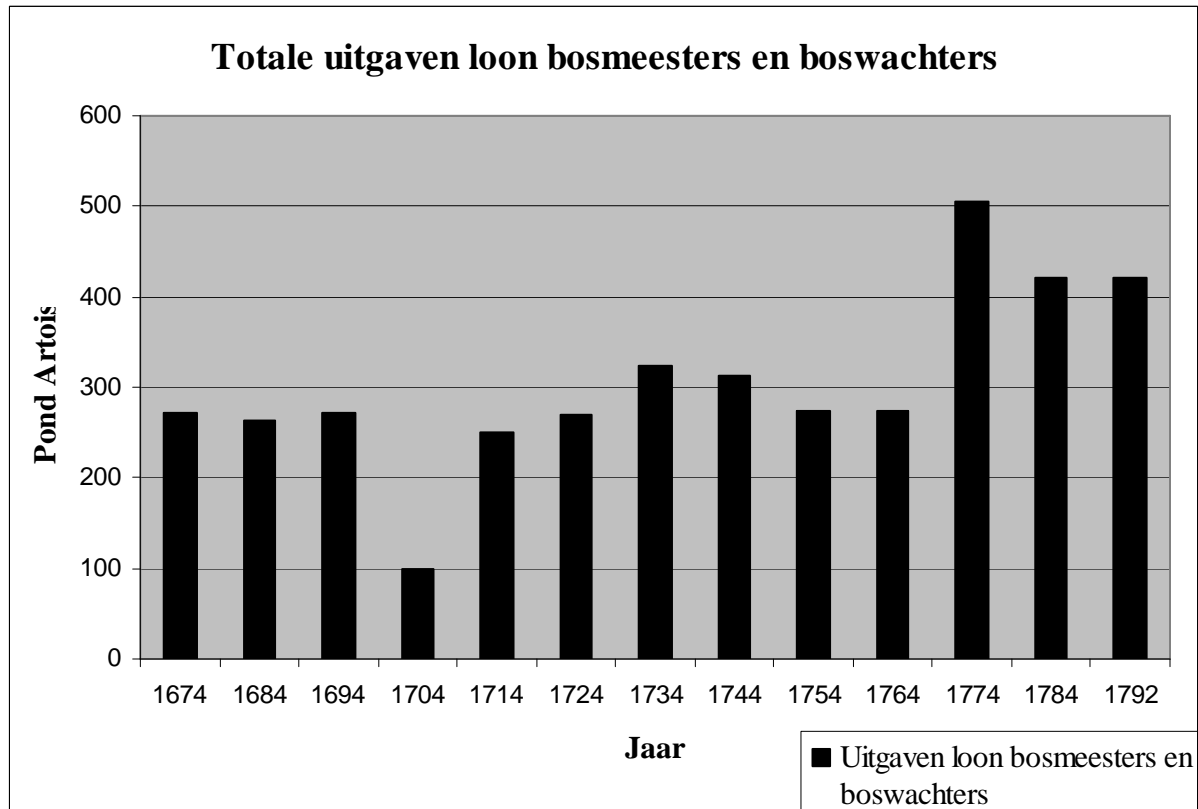
Jaar	Geld	Rogge	Totaal
1674	272 = 0 = 0		272 = 0 = 0
1684	263 = 10 = 0		263 = 10 = 0
1694	266 = 0 = 0	7 = 0 = 0	273 = 0 = 0
1704	100 = 0 = 0		100 = 0 = 0
1714	250 = 10 = 0		250 = 10 = 0
1724	270 = 10 = 0		270 = 10 = 0
1734	300 = 0 = 0	23 = 8 = 0	323 = 8 = 0
1744	295 = 12 = 0	19 = 7 = 0	314 = 19 = 0
1754	265 = 12 = 0	9 = 12 = 0	275 = 4 = 0
1764	265 = 12 = 0	9 = 12 = 0	275 = 4 = 0
1774	495 = 17 = 0	9 = 12 = 0	505 = 9 = 0
1784	410 = 16 = 0	9 = 12 = 0	420 = 8 = 0
1792	400 = 0 = 0	20 = 5 = 0	420 = 5 = 0

Tabel 32. Uitgaven lonen bosmeesters omgerekend in geld.

Deze tweede tabel geeft ons vrijwel hetzelfde beeld als de eerste tabel. Het niveau van de lonen bleef tot 1765 vrijwel steeds rond een gemiddelde van 304 gulden per jaar hangen. Opvallend is wel de daling van de cijfers in 1704 waarbij de rentmeester slechts een totaal van 100 gulden uitgaf – wat ver onder het gemiddelde ligt. Deze uitschieter valt te verklaren doordat men dat jaar slechts twee bosmeesters had aangesteld. De reden hiervoor vinden we echter niet in de rekeningen terug. De vraag waarom men na 1774 hogere bedragen uitgaf heb ik eerder al beantwoord door te stellen dat de bosmeesters na 1765 een hoger loon kregen. Waarschijnlijk had dit te maken met stijgende prijzen naar het einde van de achttiende eeuw toe. Toch kunnen we ons de vraag stellen waarom het totaal van de uitgaven aan de bosmeesters en boswachters opnieuw daalde in de volgende twee decennia. Dit kwam door het feit dat de rentmeester in 1774 twee extra boswachters naast de gebruikelijke vier boswachters had aangesteld die samen een som van 95 gulden verdienden.²⁶⁷

²⁶⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4792 f° 17 r°.

In de rekeningen van 1784 en 1792 zien we dat er opnieuw 400 gulden aan slechts vier boswachters voor een jaar dienst werden uitbetaald. We krijgen dus met een uitzondering te maken in de rekening van 1774.²⁶⁸

Grafiek 9. Evolutie uitgaven voor het loon van de bosmeesters en boswachters uitgedrukt in geld.

Over het algemeen hebben we te maken met niet al te hoge bedragen die de rentmeester uitbetaalde aan de boswachters. De vraag of dit een groot deel van het binnengekomen budget opsloopte kunnen we beantwoorden op basis van volgende tabel. Hierin werden de uitgaven aan de bosmeesters en de boswachters geplaatst ten opzichte van de totale uitgaven per jaar. Wanneer we de tabel analyseren merken we dat het aandeel van de lonen voor bosmeesters vrijwel te verwaarlozen was. De uitgaven bedragen gemiddeld slechts 1,5% van de totale uitgaven per jaar. Om een realistischer beeld te bekomen van de kosten met betrekking tot het loon van de boswachters vergelijk ik de lonen met de *mises communs* of de gemeenschappelijke uitgaven die het domein vergde. Zo zien we duidelijk welk aandeel de lonen vormden in de kosten die het domein zelf met zich meebracht. De cijfers zijn hier beduidend hoger maar we kunnen nog steeds stellen dat zij niet tot de belangrijkste uitgaven behoorden.

²⁶⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4802 f° 15 v°, nr. 4810 f° 8 r°.

Jaar	Lonen bosmeesters (%)	Totale uitgaven per jaar
1674	0,95%	28755 = 14 = 17
1684	0,98%	26953 = 10 = 7
1694	4,02%	6790 = 4 = 23
1704	0,56%	17956 = 15 = 7
1714	3,18%	7868 = 13 = 16
1724	1,74%	15558 = 2 = 0
1734	1,70%	18947 = 13 = 12
1744	1,22%	25748 = 14 = 6
1754	1,14%	24059 = 13 = 2
1764	0,93%	29412 = 16 = 18
1774	1,69%	29947 = 4 = 12
1784	0,83%	50660 = 6 = 15
1792	0,78%	53789 = 19 = 18

Tabel 33. Aandeel lonen bosmeesters ten opzichte van de totale uitgaven.

Jaar	Lonen bosmeesters (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	2,03%	13411 = 2 = 18
1684	2,18%	12073 = 8 = 0
1694	6,29%	4342 = 11 = 23
1704	1,67%	6000 = 8 = 4
1714	5,35%	4671 = 14 = 22
1724	4,30%	6274 = 18 = 0
1734	5,43%	5948 = 3 = 12
1744	4,71%	6667 = 6 = 6
1754	5,13%	5358 = 15 = 8
1764	5,67%	4854 = 17 = 12
1774	7,56%	6678 = 12 = 12
1784	3,08%	13627 = 2 = 6
1792	3,34%	12569 = 19 = 6

Tabel 34. Aandeel lonen bosmeesters ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven.

4.3. UITGAVEN BIJ DE PUBLIEKE VERKOOP VAN HOUT

Dat de rentmeester voor verschillende uitgaven stond bij de verkoop van hout hebben we eerder al besproken in het hoofdstuk over de bossen. In dit kwantitatieve hoofdstuk analyseerde ik eerder de cijfers die over deze uitgaven gevonden werden in de rekeningen van het kwartier van Nijvel. Een eerste merkwaardig fenomeen dat ik kon vaststellen is dat de kosten niet jaarlijks voorkwamen en dat ze verdwenen uit de rekeningen op het einde van de jaren twintig van de achttiende eeuw. In de rekening van 1754 vond ik uitzonderlijk nog enkele uitgaven met betrekking tot de verkoop van hout maar nadien werden dit soort kosten niet meer aangetroffen in de rekeningen.

Op basis van de rekeningen werd onderstaande tabel met nominale cijfers opgemaakt waaruit we kunnen afleiden dat de rentmeester doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw verscheidene sommen geld uitgaf om de abdij in staat te stellen hout te kunnen verkopen. Opvallend waren de relatief hoge kosten in vergelijking met andere jaren waarmee de rentmeester in 1694 te maken kreeg.. Deze kunnen we verklaren doordat andere personen – niet gerelateerd aan de abdij – de bomen verkochten waarvan het profijt naar de rentmeester vloeide.²⁶⁹ De rentmeester schakelde anderen hiervoor in, aangezien deze periode – de Negenjarige oorlog (1788-1797) – een tijd van hoge risico's was voor het kwartier van Nijvel. Omdat de lonen zo hoog waren – aangezien ze dus ook risico's dekten – merken we dat de uitgaven met betrekking tot de verkoop van hout dat jaar een hoog niveau bereikten. We merken ook op dat de uitgaven die men deed om de verkoop van hout te laten plaatsvinden algemeen niet zo hoog waren in vergelijking met andere kosten – uitgezonderd de som van 1694 natuurlijk. Waarom dit soort kosten verdween uit de rekeningen is niet geweten. Vermoedelijk liet men de kosten door de kopers van hout volledig zelf betalen. Natuurlijk zou men hierbij de vraag kunnen stellen waarom de kosten dan opnieuw genoteerd werden in de rekening van 1754. De oorzaak hiervan is te vinden in het feit dat een bos opnieuw opgemeten moest worden door een landmeter en het was de rentmeester die hier verantwoordelijk voor was.²⁷⁰

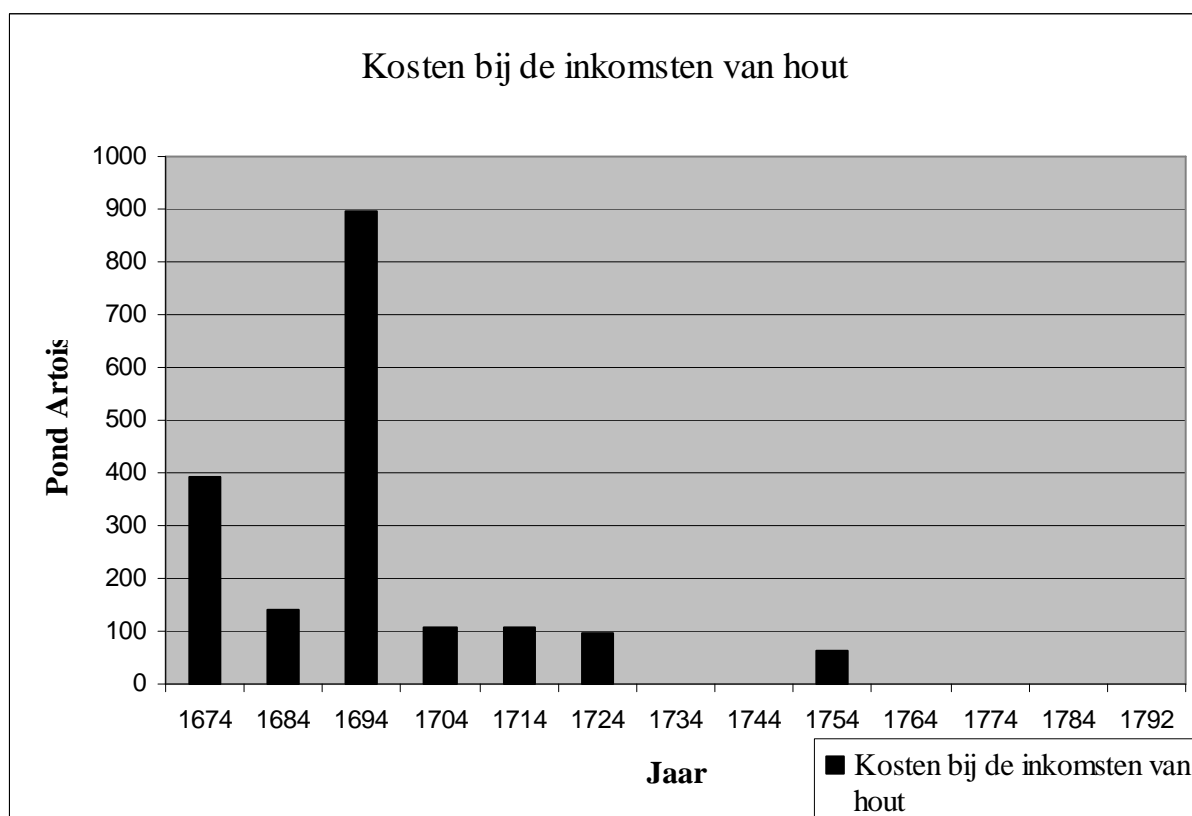
---

²⁶⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 22 r°.

²⁷⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4774 f° 22 r°.

Jaar	Geld (Pond Artois)
1674	393 = 7 = 0
1684	142 = 8 = 0
1694	898 = 3 = 0
1704	108 = 12 = 0
1714	109 = 3 = 12
1724	98 = 11 = 9
1734	0 = 0 = 0
1744	0 = 0 = 0
1754	62 = 19 = 0
1764	0 = 0 = 0
1774	0 = 0 = 0
1784	0 = 0 = 0
1792	0 = 0 = 0

Tabel 35. Uitgaven bij de publieke verkoop van hout.

Grafiek 10. Evolutie van kosten bij de publieke verkoop van hout uitgedrukt in geld.

Het aandeel van de kosten bij de verkoop van hout was in de meeste gevallen slechts minimaal met uitzondering van 1694. Na het steekproefjaar 1734 zien we dat het aandeel – met uitzondering van het jaar 1754 – herleid werd tot nihil vermits ik geen kosten meer teruggevonden heb in de rekeningen van het kwartier van Nijvel.

Jaar	Uitgaven bij de verkoop van hout (%)	Totale uitgaven
1674	1,37%	28755 = 14 = 17
1684	0,53%	26953 = 10 = 7
1694	13,23%	6790 = 4 = 23
1704	0,60%	17956 = 15 = 7
1714	1,39%	7868 = 13 = 16
1724	0,63%	15558 = 2 = 0
1734	0,00%	18947 = 13 = 12
1744	0,00%	25748 = 14 = 6
1754	0,26%	24059 = 13 = 2
1764	0,00%	29412 = 16 = 18
1774	0,00%	29947 = 4 = 12
1784	0,00%	50660 = 6 = 15
1792	0,00%	53789 = 19 = 18

Tabel 36. Aandeel van de uitgaven bij de publieke verkoop van hout ten opzichte van de totale uitgaven.

Toch zijn de cijfers in de bovenstaande tabel niet realistisch als we ze vergelijken met de totale uitgaven. Hun aandeel kan beter berekend worden ten opzichte van de kosten die het domein zelf met zich meebracht, de zogenaamde *mises communs*. In onderstaande tabel worden de uitgaven op deze wijze genoteerd en we zien meteen dat de cijfers anders liggen dan in bovenstaande tabel. Uitzonderlijk blijven nog steeds de hoge uitgaven uit 1694. Tijdens dit jaar liepen de kosten op tot bijna 21% van de totale uitgaven voor het domein zelf. Toch kunnen we opnieuw stellen dat de kosten met betrekking tot de verkoop van hout eerder onbelangrijk waren voor de rentmeester. Dit zorgde, samen met de relatief lage lonen voor bosmeesters, voor een hoge winst met betrekking tot de rechtstreekse exploitatie van hout.

Jaar	Uitgaven bij de verkoop van hout (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	2,93%	13411 = 2 = 18
1684	1,18%	12073 = 8 = 0
1694	20,68%	4342 = 11 = 23
1704	1,80%	6000 = 8 = 4
1714	2,33%	4671 = 14 = 22
1724	1,56%	6274 = 18 = 0
1734	0,00%	5948 = 3 = 12
1744	0,00%	6667 = 6 = 6
1754	1,16%	5358 = 15 = 8
1764	0,00%	4854 = 17 = 12
1774	0,00%	6678 = 12 = 12
1784	0,00%	13627 = 2 = 6
1792	0,00%	12569 = 19 = 6

Tabel 37. Aandeel van de uitgaven bij de verkoop van hout ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven.

4.4. UITGAVEN VOOR HET ONDERHOUD VAN HET DOMEIN: HERSTELLINGEN, BOUWMATERIAAL EN BOSONDERHOUD

De verantwoordelijkheid van de rentmeester beperkte zich niet tot het beheer van de inkomsten en de uitgaven van het deel van het domein dat hij leidde. Hij was eveneens verantwoordelijk voor het onderhoud van het domein. Vele kosten voor dit onderhoud kon hij doorspelen aan de pachters van pachthoven en aparte percelen via bepaalde clausules in hun pachtcontracten. Toch waren er kosten in het domein waar de rentmeester schatplichtig aan was. Dit soort kosten vond ik frequent terug in de rekeningen en soms waren ze sterk verschillend. We kunnen tevens twee grote groepen onderscheiden. Enerzijds waren er herstellingen van gebouwen in handen van de abdijs. Hierbij betaalde de rentmeester zowel vergoedingen voor bewezen diensten aan arbeiders als het bouw- of verbruiksmateriaal dat aangekocht werd voor de herstellingen. Anderzijds waren er karweien die jaarlijks gedaan dienden te worden om de bossen te onderhouden. Hier werden voornamelijk de diensten van particulieren vergoed. Omwille van twee redenen leek het mij logisch de uitgaven van de herstellingen, het aangekochte bouwmateriaal en de kosten van boswerken samen te voegen en te analyseren. De eerste reden was het feit dat deze kosten vaak sterk gelijkend neergeschreven werden in de rekeningen. Vaak gebeurde dit bovendien in hetzelfde hoofdstuk van de rekening. Een tweede reden voor het samenvoegen was dat de drie soorten kosten even uiteenlopend zijn. Wat ik hiermee bedoel is dat de rentmeester aan de ene kant kon voorspellen dat er jaarlijks zulke kosten bestonden maar dat hij anderzijds nooit op voorhand kon weten welke omvang deze hadden. Daarom heb ik binnen deze kwantitatieve studie deze drie soorten kosten samengevoegd en hun evolutie geanalyseerd op basis van de cijfers uit de rekeningen. Het is opvallend dat elke uitgave met betrekking tot de lonen van arbeiders, het bouwmateriaal en de kosten van boswerken stevast in geld uitbetaald werd. In ieder geval werkte ik opnieuw met de totale som van de uitgaven aan dit soort kosten omdat het onbegonnen werk zou geweest zijn om elke soort uitgave apart te analyseren wegens de te grote diversiteit.

Wanneer we onderstaande tabel bekijken zien we dat de kosten met betrekking tot het onderhoud van het domein jaarlijks sterk konden verschillen. Dit was natuurlijk het gevolg van de onvoorspelbaarheid van de kosten. Indien we zouden pogen te verklaren waarom de rentmeester in sommige jaren zeer hoge kosten had met betrekking tot de herstellingen

kunnen we zeggen dat deze hoge bedragen voornamelijk te wijten waren aan het groot aantal herstellingen en onderhoudswerken. Zo zag men in de rekening uit 1684 niet minder dan vijftien afzonderlijke uitgaven verschijnen voor de betaling van lonen, materiaal en boswerken.²⁷¹ In de rekening van 1784 zagen we daarentegen slechts achtentwintig uitgaven opduiken waarbij de omvang van elke individuele uitgave echter hoger lag dan die in de rekening van 1684. We kunnen stellen dat de verscheidenheid van de grootte van de totale kosten met betrekking tot de herstellingen, bouwmaterialen en boswerken voornamelijk afhankelijk was van het aantal uitgaven en de grootte van de som van elke afzonderlijke uitgave – wat logisch is. Aangezien de evolutie van dit soort kosten als afwisselend kon beschreven worden, hebben we weinig aan de nominale cijfers van de onderhoudskosten. Daarom leek het mij interessant om net zoals bij alle andere uitgaven te onderzoeken hoe de kosten van herstellingen, boswerken en bouw materiaal zich verhouden tot de totale kosten van het domein.

Jaar	Geld (Pond Artois)
1674	151 = 17 = 12
1684	3471 = 2 = 18
1694	424 = 6 = 0
1704	1665 = 19 = 12
1714	814 = 1 = 18
1724	2361 = 18 = 18
1734	2994 = 5 = 0
1744	3141 = 2 = 18
1754	1538 = 15 = 18
1764	891 = 5 = 18
1774	1283 = 8 = 0
1784	6399 = 11 = 15
1792	4303 = 15 = 12

Tabel 38. Onderhoudskosten van het domein.

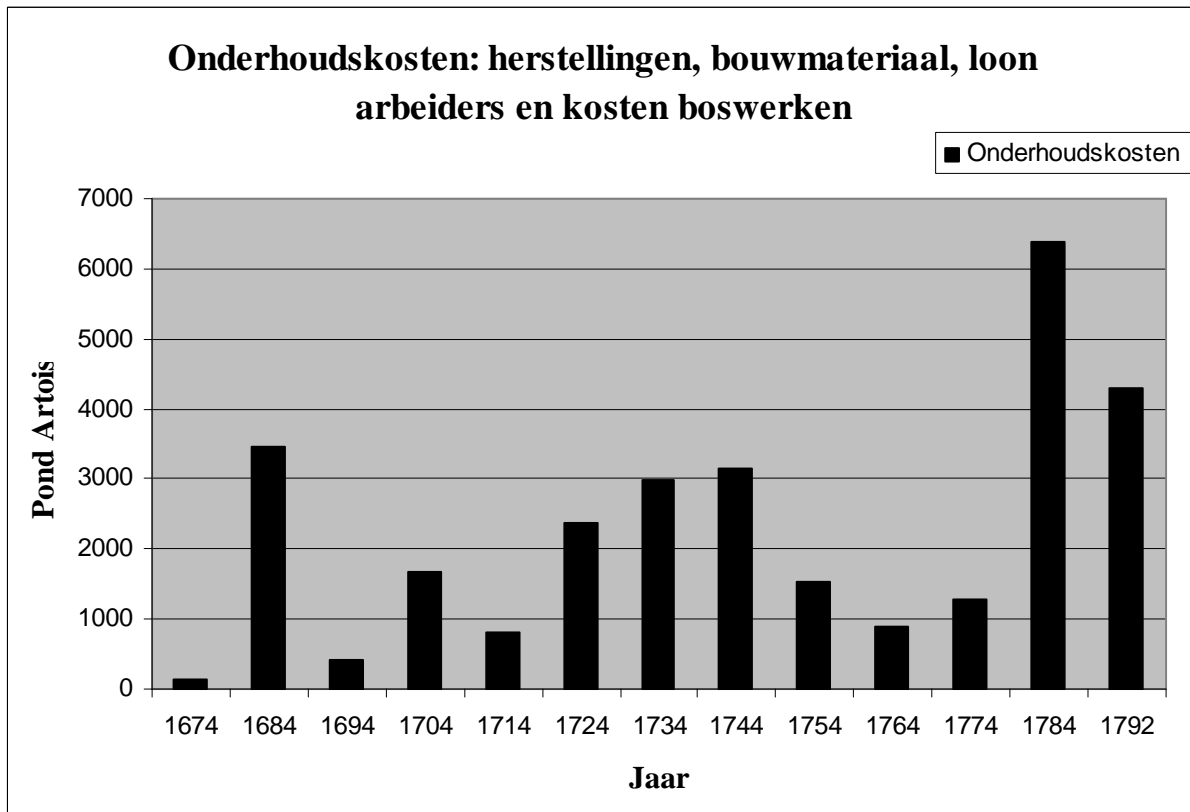
Met deze vraag in het achterhoofd stelde ik volgende tabel op waarbij het opvalt dat in sommige jaren het onderhoud van het domein een groot aandeel omvatte van de totale kosten. Opvallend was dat de kosten tijdens één bepaald jaar vrijwel geen deel uitmaakten van hetgeen de rentmeester uitgaf terwijl in andere jaren meer dan 15% van de uitgaven aan herstellingen werd besteed. Dit laatste betekent dat de nood tot herstelling in sommige jaren

²⁷¹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 51 r° - f° 80 r°.

hoog was. In perioden met hoge uitgaven aan onderhoudskosten moet het domein logischerwijs letterlijk in verval geraakt zijn en moeten veel arbeiders ingezet zijn die zelf veel materiaal verbruikten. We zien dat ongeveer de helft van de bestudeerde rekeningen onderhoudskosten bevatten die boven de 12% lagen. Aangezien ik hier meerdere steekproeven gedaan heb, kunnen we niet spreken van een uitzondering. De abdij had met andere woorden vaak te maken met aanzienlijke kosten om het domein van jaar tot jaar te onderhouden. Toch zien we in de andere helft van de bestudeerde jaren cijfers voorkomen waarvan de kosten redelijk laag waren. In 1674 bijvoorbeeld had de rentmeester slechts 151 gulden aan onderhoudskosten. Gaat het hier om een uitzondering of waren er gewoonweg weinig kosten dat jaar? Wanneer we enkele andere lage cijfers bekijken uit bovenstaande tabel - zoals bijvoorbeeld de onderhoudskosten uit 1694 met 6,24%; 1754 met 6,39%; 1764 met 3,03% en 1774 met 4,28% - zien we dat het hier toch nog steeds om redelijk hoge bedragen ging. Met slechts 3,03% van de totale uitgaven uit de rekening van 1764 behelsden de uitgaven voor herstellingen, boswerken en bouw materiaal nog een bedrag van meer dan 891 gulden. De abdij had dus te maken met een uitzonderlijke rekening in het jaar 1674.

Jaar	Onderhoudskosten (%)	Totale uitgaven per jaar
1674	0,53%	28755 = 14 = 17
1684	12,88%	26953 = 10 = 7
1694	6,24%	6790 = 4 = 23
1704	9,27%	17956 = 15 = 7
1714	10,35%	7868 = 13 = 16
1724	15,18%	15558 = 2 = 0
1734	15,80%	18947 = 13 = 12
1744	12,20%	25748 = 14 = 6
1754	6,39%	24059 = 13 = 2
1764	3,03%	29412 = 16 = 18
1774	4,28%	29947 = 4 = 12
1784	12,63%	50660 = 6 = 15
1792	8,00%	53789 = 19 = 18

Tabel 39. Aandeel van de uitgaven voor het onderhoud van het domein ten opzichte van de totale uitgaven per jaar.

Grafiek 11. Evolutie van de onderhoudskosten uitgedrukt in geld.

Om opnieuw een realistischer beeld te krijgen van het aandeel dat de onderhoudskosten vertegenwoordigden binnen het domein zelf, vergeleek ik de cijfers met die van de *mises communs*. Daardoor krijgen we volgende tabel die het werkelijke aandeel van deze kosten in de kosten van het domein zelf aantoont. We zien dat dit hoge cijfers waren en kunnen dus stellen dat de uitgaven aan herstellingen, bouw materiaal en boswerken de voornaamste kosten waren die de rentmeester jaarlijks moest betalen. In de rekening van 1734 merken we dat meer dan de helft van de uitgaven naar kosten voor de onderhoudswerkzaamheden van het domein vloeide. De vraag waarom de onderhoudskosten zo laag waren in 1674 kan beantwoord worden op basis van de rekening van 1673 waarin enorm hoge onderhoudskosten verschenen.²⁷² Daardoor was het jaar 1674 op dat vlak een jaar met slechts weinige noodzakelijke kosten.

²⁷² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4694.

Jaar	Onderhoudskosten (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	1,13%	13411 = 2 = 18
1684	28,75%	12073 = 8 = 0
1694	9,77%	4342 = 11 = 23
1704	27,75%	6000 = 8 = 4
1714	17,43%	4671 = 14 = 22
1724	37,63%	6274 = 18 = 0
1734	50,34%	5948 = 3 = 12
1744	47,11%	6667 = 6 = 6
1754	28,70%	5358 = 15 = 8
1764	18,36%	4854 = 17 = 12
1774	19,21%	6678 = 12 = 12
1784	46,96%	13627 = 2 = 6
1792	34,24%	12569 = 19 = 6

Tabel 40. Aandeel onderhoudskosten ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven.

Het is moeilijk om tot een besluit te komen bij de kosten van herstellingen, boswerken en bouwmaterialen aangezien zij een variabele gesteldheid kennen. De omvang hing van jaar tot jaar af en van toevalligheden zoals weersomstandigheden, de politieke en economische situatie en de acties van individuen. Meestal had men te maken met hoge gemeenschappelijke kosten in het kwartier. Toch kunnen we over 't algemeen stellen dat de staat van het domein dit soort kosten bepaalde.

4.5. UITGAVEN AAN CIJNZEN GEHEVEN OP DE GRONDEN VAN DE ABDIJ

Zoals we reeds in het tweede deel zagen was de abdij jaarlijks verplicht om in het kwartier van Nijvel bepaalde cijnzen te betalen. Deze uitgaven voor het betalen van cijnzen verschenen jaarlijks in de rekeningen onder één of meerdere hoofdstukken. De uitgaven gebeurden zowel in geld als in natura. Opvallend in de rekeningen zelf was dat de rentmeester steeds poogde dit soort kosten door te rekenen aan diegenen die de grond pachtten of een cijns moesten betalen aan de abdij. Zo was de abdij bijvoorbeeld verplicht jaarlijks een rente van 400 mudde haver te betalen aan het Sint Geertrudekapittel van Nijvel²⁷³ waarbij een groot deel van de 400 mudde enerzijds door de ontvangen cijnzen werd gecompenseerd. Het overgebleven deel werd door zowel bepaalde pachters van de abdij als door de abdij zelf betaald.²⁷⁴ Op basis van de rekeningen stelde ik opnieuw twee tabellen op waarbij in de eerste tabel het totaal in geld en graan werd geplaatst en waarbij in de tweede tabel al het graan omgerekend werd in geld volgens de respectievelijke prijs.

Jaar	Geld	Rogge	Haver
1674	360 = 7 = 22		38 mudde 2 vaten
1684	255 = 4 = 0	7 mudde 6 vaten	347 mudde 6 vaten
1694	298 = 7 = 13		
1704	177 = 2 = 5		298 mudde 3 vaten
1714	77 = 8 = 8	4 mudde	323 mudde 11 vaten
1724	118 = 10 = 6		326 mudde 11 vaten
1734	97 = 12 = 12		347 mudde 9 vaten
1744	26 = 15 = 18		356 mudde 3 vaten
1754	113 = 18 = 20		364 mudde
1764	246 = 13 = 18		359 mudde 6 vaten
1774	2469 = 9 = 0		33 mudde 6 vaten
1784	3007 = 7 = 0		33 mudde 6 vaten
1792	3276 = 6 = 0		33 mudde 6 vaten

Tabel 41. Uitgaven aan cijnzen – geheven op de gronden van de abdij – in geld en graan.

²⁷³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4753 f° 18 v°.

²⁷⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 13 r°.

Zowel doorheen de zeventiende als doorheen de achttiende eeuw varieerden de sommen geld die de rentmeester uitgaf in hoge mate. Deze wisselende hoeveelheden hingen af van de mate waarin de rentmeester erin slaagde de kosten door te rekenen aan bepaalde pachters of personen die verplicht waren een cijns te betalen aan de abdij.

Tijdens de drie laatste decennia van de achttiende eeuw zag de abdij de uitgaven in geld sterk stijgen in vergelijking met de eeuwen ervoor. Dit was het gevolg van het feit dat de aartsbisschop jaarlijks slechts een beperkte som haver wilde binnenhalen en uitgeven met betrekking tot de cijnzen.²⁷⁵ Bijgevolg was de rentmeester verplicht de cijnzen, die normaal in graan betaald moesten worden, vanaf dan in geld te betalen. Vierhonderd mudde haver betekende dan ook een hoge som geld, die jaarlijks nog een hoger niveau kon bereiken aangezien men in die periode met stijgende haverprijzen te maken kreeg.

Onderstaande tabel is bedoeld om een beter beeld te krijgen met betrekking tot de uitgaven aan cijnzen. Hierbij werd het graan omgerekend in geld volgens de respectievelijke prijs per soort en werd de som in geld opgeteld met de uitgaven die effectief in geld gebeurden. Daarbij was het duidelijk dat de totale sommen doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw sterk durfden te wisselen. Dit had in de eerste plaats te maken met het feit dat de rentmeester de kosten zoveel mogelijk probeerde door te rekenen aan de pachters. Daarnaast wisselden de totalen ook doordat de prijs van haver en rogge vaak uiteenlopend was per decennium. Met een algemene stijging of daling van de uitgaven voor cijnzen had de abdij doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw niet echt te maken. Tijdens deze periode verschilden de bedragen sterk. De uitschieter uit de rekening van 1684 had te maken met de prijs van de haver die enorm hoog lag ten gevolge van de misoogsten in 1683 en 1684.²⁷⁶ Tijdens de achttiende eeuw schommelden de totale bedragen tussen 1.500 gulden en 2.400 gulden tot ze fors stegen doorheen de laatste twee decennia van de achttiende eeuw. De daling in deze uitgaven die zich voordeed in de eerste drie decennia van de achttiende eeuw werd veroorzaakt doordat de rentmeester er in deze periode in slaagde de cijnzen door vele andere pachters te laten betalen.

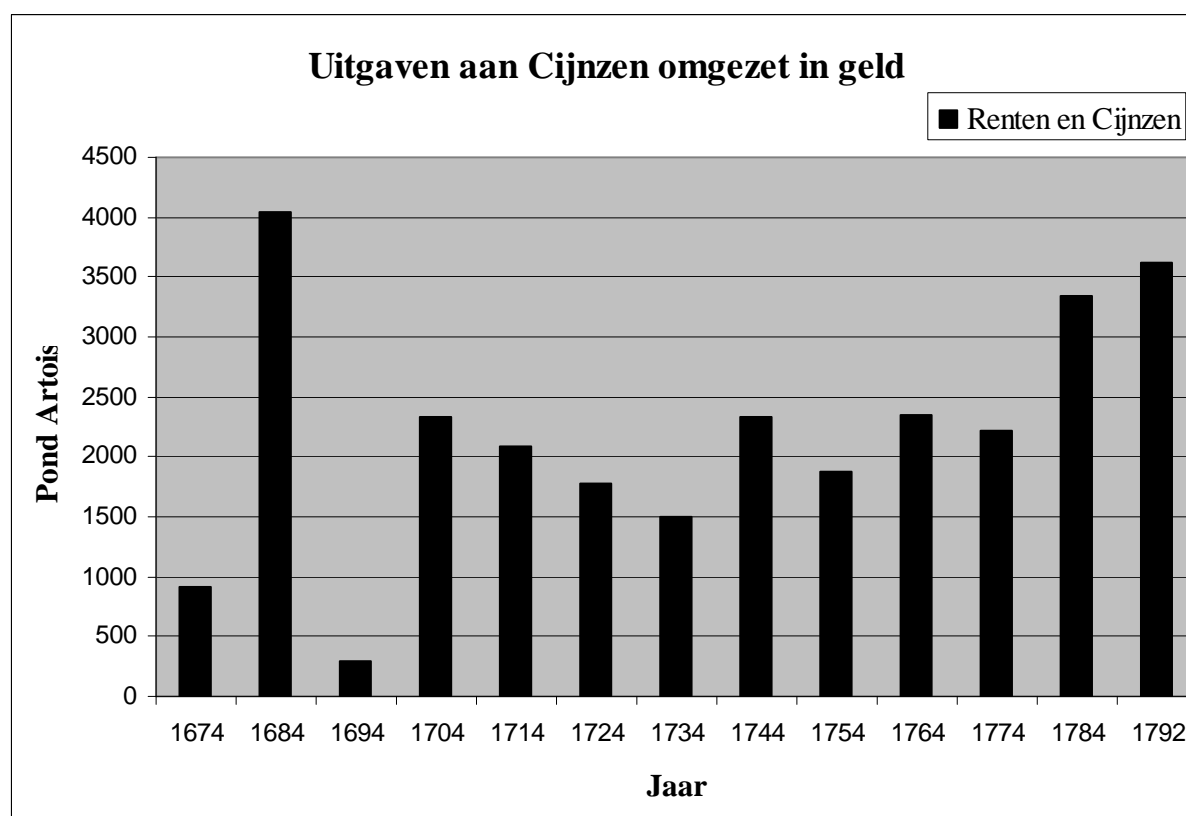
---

²⁷⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

²⁷⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 28 v° - f° 30 r°.

Jaar	Geld	Rogge	Haver	Totaal
1674	360 = 7 = 22		549 = 12 = 0	909 = 19 = 22
1684	255 = 4 = 0	135 = 0 = 0	3648 = 15 = 0	4038 = 19 = 0
1694	298 = 7 = 13			298 = 7 = 13
1704	177 = 2 = 5		2147 = 3 = 12	2324 = 5 = 17
1714	77 = 8 = 8	24 = 0 = 0	1987 = 1 = 18	2088 = 9 = 2
1724	118 = 10 = 6		1667 = 5 = 10	1785 = 15 = 16
1734	97 = 12 = 12		1408 = 7 = 18	1506 = 0 = 6
1744	26 = 15 = 18		2297 = 16 = 6	2324 = 12 = 0
1754	113 = 18 = 20		1761 = 1 = 4	1875 = 0 = 0
1764	246 = 13 = 18		2103 = 1 = 12	2349 = 15 = 6
1774	2469 = 9 = 0		252 = 10 = 4	2217 = 19 = 4
1784	3007 = 7 = 0		335 = 8 = 9	3342 = 15 = 9
1792	3276 = 6 = 0		336 = 13 = 12	3612 = 19 = 12

Tabel 42. Uitgaven aan cijnzen – geheven op de gronden van de abdij – omgezet in geld.

Grafiek 12. Evolutie uitgaven aan cijnzen geheven op gronden in handen van de abdij, uitgedrukt in geld.

Hoe hoog was het totaal van alle uitgaven aan cijzen met betrekking tot alle uitgaven die de rentmeester van het kwartier van Nijvel deed? We kunnen stellen dat er in sommige jaren toch duidelijk rekening mee gehouden moest worden. Zo zag de abdijs bijvoorbeld dat de kosten aan cijzen in de rekening van 1714 bijna 27% bedroeg, wat redelijk hoog was. We moeten echter blijven benadrukken dat de totale uitgaven van dat jaar redelijk laag waren in vergelijking met andere rekeningen. In sommige andere jaren tijdens de tweede helft van de zeventiende en tijdens de eerste twee decennia van de achttiende eeuw bestonden de totale uitgaven die men dat jaar deed voor 10% of meer uit uitgaven aan cijzen. Tijdens andere perioden – vooral tijdens de achttiende eeuw – bedroeg dit tussen 6% en 10% van de totale uitgaven. Algemeen kunnen we stellen dat er toch rekening moest gehouden worden met deze uitgaven – vooral omdat het hier belangrijke sommen geld en graan betrof.

Jaar	Cijzen (%)	Totale uitgaven per jaar
1674	3,16%	28755 = 14 = 17
1684	10,93%	26953 = 10 = 7
1694	4,39%	6790 = 4 = 23
1704	12,94%	17956 = 15 = 7
1714	26,54%	7868 = 13 = 16
1724	11,47%	15558 = 2 = 0
1734	7,95%	18947 = 13 = 12
1744	9,03%	25748 = 14 = 6
1754	7,79%	24059 = 13 = 2
1764	7,99%	29412 = 16 = 18
1774	7,40%	29947 = 4 = 12
1784	6,60%	50660 = 6 = 15
1792	6,72%	53789 = 19 = 18

Tabel 43. Aandeel van de uitgaven met betrekking tot cijzen ten opzichte van de totale uitgaven per jaar.

Om opnieuw een meer realistisch beeld te krijgen werden de cijfers tegenover de gemeenschappelijke uitgaven geplaatst. De tabel hieronder toont een ander beeld dan de bovenstaande. Met betrekking tot de kosten van het domein zelf waren de uitgaven aan cijzen relatief hoog. We zien dat gemiddeld 30% van de gemeenschappelijke uitgaven naar kosten van cijzen ging. Dit waren de hoogste gemeenschappelijke kosten die de abdijs moest opvangen naast die van het onderhoud aan het domein. We kunnen bijgevolg stellen dat de cijzen die op de gronden van de abdijs geheven werden hoge bedragen eisten van de rentmeester.

Jaar	Cijnzen (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	6,78%	13411 = 2 = 18
1684	33,45%	12073 = 8 = 0
1694	6,86%	4342 = 11 = 23
1704	38,73%	6000 = 8 = 4
1714	44,70%	4671 = 14 = 22
1724	28,45%	6274 = 18 = 0
1734	25,32%	5948 = 3 = 12
1744	34,86%	6667 = 6 = 6
1754	34,99%	5358 = 15 = 8
1764	48,39%	4854 = 17 = 12
1774	33,20%	6678 = 12 = 12
1784	24,52%	13627 = 2 = 6
1792	28,74%	12569 = 19 = 6

Tabel 44. Aandeel van de uitgaven met betrekking tot de cijnzen ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven.

4.6. UITZONDERLIJKE UITGAVEN

Uitzonderlijke kosten – waartegen de rentmeester weinig kon ondernemen om deze op te vangen – waren kosten waar de abdijs elk jaar opnieuw mee te maken kreeg. Zij wisselden jaarlijks sterk en de omvang ervan kon moeilijk voorspeld worden. Gelukkig bezat de rentmeester een groot domein in het kwartier van Nijvel, met veel inkomsten, zodat zijn administratie in staat was de uitzonderlijke uitgaven op te vangen. In het geval van hoge uitzonderlijke kosten werd zelfs gesnoeid in de uitgaven die bestemd waren voor de aartsbisschop of de proost. De geldsommen die zij opeisten – delen van de werkelijke winst – konden dienen als reserve zodat de rentmeester of de administratie van het kwartier van Nijvel niet failliet zou gaan.

De uitzonderlijke uitgaven gebeurden zowel in geld als in natura. In het oog springend was dat de uitzonderlijke uitgaven slechts tot het midden van de jaren twintig van de achttiende eeuw deels in graan gebeurden. Na dit decennium betaalde de rentmeester deze kosten enkel nog in geld ten gevolge van de wens van de aartsbisschop om alle inkomsten en uitgaven alleen maar in geld en haver te laten gebeuren.²⁷⁷ Algemeen krijgen we te maken met relatief grote sommen graan in deze periode. De meeste hiervan stonden in relatie tot de vernielingen²⁷⁸ en misoogsten²⁷⁹ die het oorlogsgeweld aan het einde van de zeventiende eeuw met zich meebracht. Deze periode kenmerkte zich in de rekeningen enerzijds door vele kwijtscheldingen en anderzijds door een groot aantal sommen geld en vooral graan ter ondersteuning van de pachters van land en tienden. De uitzonderlijke uitgaven die in geld gebeurden, stonden – vooral tijdens de zeventiende eeuw – sterk onder invloed van de oorlogsbelastingen. De voornaamste van deze belastingen was de twintigste penning, waarbij de overheden 5% van de opbrengst van onroerende goederen opeisten. De abdijs was verantwoordelijk voor slechts een deel van deze belastingen. Dit was vaak de helft.²⁸⁰ Aangezien de oorlogvoerende staten vaak meerdere twintigste penningen vroegen ging het hier om forse sommen. Omdat de opbrengsten van de oogsten en de verkoop van hout enerzijds jaarlijks wijzigden en anderzijds de omvang van de lasten op regelmatige basis veranderde kreeg de rentmeester elk jaar opnieuw met sterk verschillende bedragen te maken.

---

²⁷⁷ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

²⁷⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4695 f° 29 v°.

²⁷⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4733 f° 21 r°.

²⁸⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4724 f° 22 r° - 27 v°.

In onderstaande tabel zien we welke sommen men in de steekproefjaren betaalde. Het ging hierbij enkel om sommen in geld die soms een relatief hoog niveau konden bereiken. We merken dat voornamelijk tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw de kosten verbonden aan dit soort belastingen stegen tot ze culmineerden aan het begin van de achttiende eeuw. De oorzaak hiervan is voornamelijk te vinden bij de Spaanse Successieoorlog die veel geld opslopte.²⁸¹ Later verschilden de sommen sterker. Tussen 1704 en 1734 zien we een daling waarna we in de rekening van 1754 een totale uitzonderlijke belasting van meer dan 1.051 gulden weervinden. Tussen 1764 en 1789 varieerden de belastingen jaarlijks tussen 520 gulden en 740 pond tot men de belastingen opnieuw zag stijgen na de Franse Revolutie.

Jaar	Uitzonderlijke belastingen (Pond Artois)
1674	0 = 0 = 0
1684	586 = 4 = 0
1694	669 = 6 = 22
1704	1923 = 1 = 7
1714	791 = 6 = 5
1724	444 = 5 = 8
1734	398 = 1 = 0
1744	1051 = 6 = 18
1754	634 = 13 = 12
1764	722 = 7 = 18
1774	541 = 13 = 6
1784	600 = 0 = 12
1792	1198 = 6 = 6

Tabel 45. Uitgaven voor uitzonderlijke belastingen.

Naast de sommen geld die naar de uitzonderlijke belastingen vloeiden had de rentmeester eveneens te maken met vele diverse kosten die we in het tweede deel hebben besproken. Deze hadden invloed op de totale som van de uitzonderlijke uitgaven. Alle uitzonderlijke kosten werden zorgvuldig geselecteerd en samengevoegd in de twee volgende tabellen. Net als bij de andere kwantitatieve studies ziet men een eerste tabel met de inkomsten in zowel graan als geld. In de tweede tabel rekende ik het graan om in geld volgens de respectievelijke prijs.

²⁸¹ Janssens, P., "De Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden (1579-1780)" in: Blom, J.C.H. & Lamberts, E. (eds.), *Geschiedenis van de Nederlanden*, Baarn, 2007, p.188-189.

Jaar	Geld	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Gerst	Erwten
1674	11142 = 19 = 0	375 mudde 8 vaten	286 mudde 3 viertel	88 mudde	15 mudde 6 vaten	13 mudde		2 mudde
1684	6305 = 15 = 12	260 mudde	236 mudde 6 vaten	49 mudde 9 vaten		4 mudde 7 vaten		
1694	1191 = 2 = 4	68 mudde 10 vaten		5 mudde 6 vaten	32 mudde 9 vaten	4 mudde 1 vat	3 mudde 5 vaten	
1704	2245 = 1 = 19	306 mudde		72 mudde	13 mudde			
1714	1515 = 8 = 5	192 mudde 10 vaten		72 mudde 3 vaten	54 mudde			
1724	1557 = 6 = 8	165 mudde 3 vaten		69 mudde 3 vaten	69 mudde			
1734	590 = 0 = 0							
1744	1081 = 6 = 18							
1754	930 = 9 = 12							
1764	1167 = 14 = 18							
1774	756 = 9 = 12							
1784	957 = 17 = 18							
1792	1807 = 7 = 6							

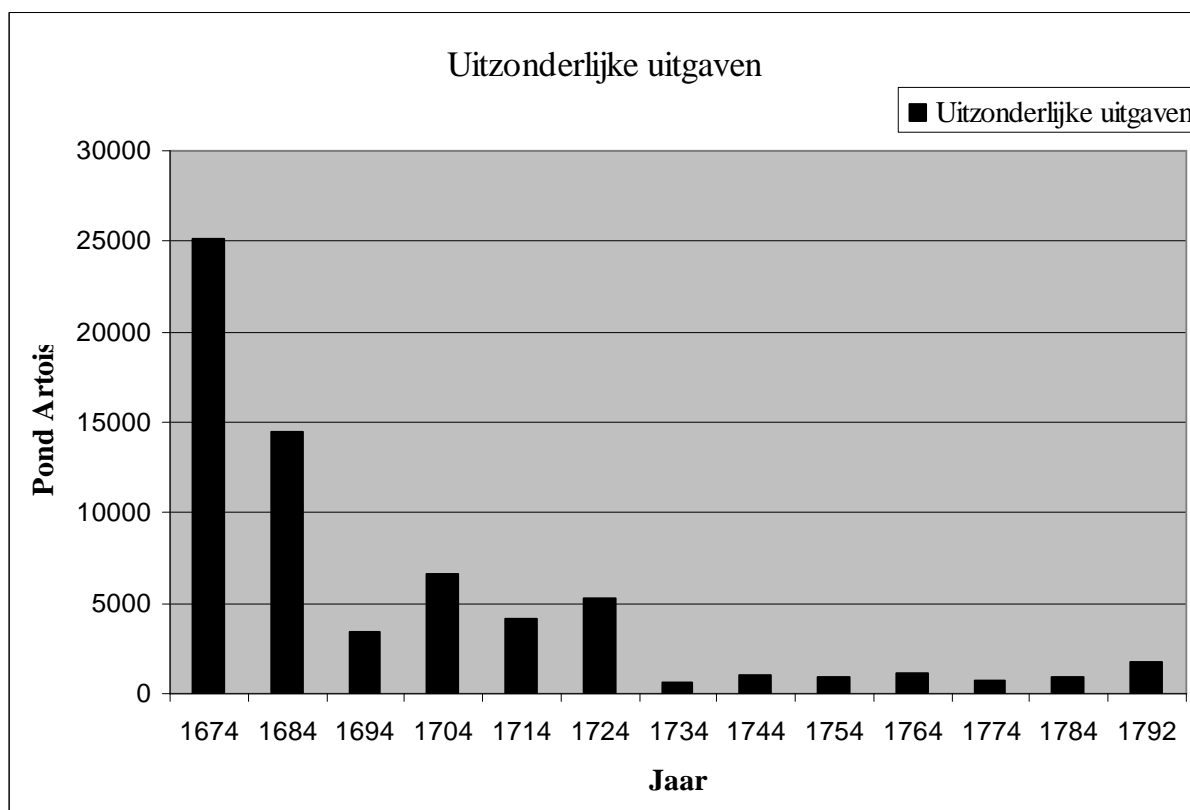
Tabel 46. Uitzonderlijke uitgaven in geld en graan.

Opvallend in bovenstaande tabel is dat het aantal verschillende soorten graan steeds verminderde. Terwijl men in de rekeningen van het kwartier van Nijvel tijdens de jaren zeventig, tachtig en negentig van de zeventiende eeuw uitzonderlijke uitgaven deed in rogge, haver, tarwe, wintergerst, spelt en zelfs in erwten, verminderde dit vanaf het begin van de achttiende eeuw. Tijdens de eerste drie decennia van de achttiende eeuw gaf men nog enkel sommen uit in rogge, tarwe en wintergerst. Dit heeft te maken met het feit dat de aartsbisschop, de proost en de rentmeester zo weinig mogelijk graan wilden ontvangen en uitgeven. Daarom zorgden zij ervoor dat er jaarlijks ofwel evenveel graan binnenkwam als er buitenging, ofwel dat er gewoonweg niet in graan werd betaald. Het laatste gebeurde meer en meer doorheen de achttiende eeuw en dit merken we duidelijk in de tabel.

Indien we het graan omrekenen naar geld stellen we vast dat de abdij – op basis van de onderstaande tabel – soms te maken kreeg met uitzonderlijk hoge bedragen. Vooral tijdens de zeventiende eeuw moest de rentmeester veel uitgeven aan uitzonderlijke omstandigheden. Omdat een deel van de uitzonderlijke kosten niet tot de *mises communes* gerekend werd, kunnen we het aandeel van deze uitgaven onmogelijk berekenen. Wel kunnen we stellen dat er doorheen de zeventiende eeuw dikwijls een verliesresultaat – dat we verder nog bespreken – ontstond en dat het steeds deze uitzonderlijke kosten waren die hiervoor verantwoordelijk waren. In twee van de veertien bestudeerde rekeningen had de abdij in het kwartier van Nijvel te maken met een verliesresultaat. Ik heb kunnen berekenen dat het niet de *mises communes* waren die ervoor zorgden dat het jaar met verlies afgesloten werd. Integendeel, het waren de uitzonderlijke omstandigheden – en de bijbehorende kosten – die hier voor zorgden. De hoogste uitgaven krijgen we tussen 1674 en 1724 ten gevolge van de hoge prijzen van het graan die samengeteld worden met de relatief hoge sommen geld die we kennen in de rekeningen. Met een gemiddelde van 9.828 gulden kenden zij een hoog aandeel in de totale uitgaven.

Jaar	Geld	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Gerst	Erwten	Totaal
1674	11142 = 19 = 0	7130 = 10 = 0	4125 = 12 = 0	2200 = 0 = 0	400 = 5 = 0	78 = 0 = 0		18 = 0 = 0	25095 = 6 = 0
1684	6305 = 15 = 12	4680 = 0 = 0	2483 = 5 = 0	1044 = 15 = 0		41 = 5 = 0			14455 = 0 = 12
1694	1191 = 2 = 4	1445 = 10 = 0		80 = 8 = 18	589 = 10 = 0	36 = 15 = 0	41 = 0 = 0		3384 = 5 = 22
1704	2245 = 1 = 19	3235 = 19 = 0		1053 = 0 = 0	137 = 9 = 12				6671 = 11 = 2
1714	1515 = 8 = 5	1157 = 0 = 0		1040 = 8 = 0	421 = 4 = 0				4134 = 0 = 5
1724	1557 = 6 = 8	2292 = 16 = 21		556 = 11 = 22	828 = 0 = 0				5234 = 14 = 13
1734	590 = 0 = 0								590 = 0 = 0
1744	1081 = 6 = 18								1081 = 6 = 18
1754	930 = 9 = 12								930 = 9 = 12
1764	1167 = 14 = 18								1167 = 14 = 18
1774	756 = 9 = 12								756 = 9 = 12
1784	957 = 17 = 18								957 = 17 = 18
1792	1807 = 7 = 6								1807 = 7 = 6

Tabel 47. Uitzonderlijke uitgaven omgezet in geld.

Grafiek 13. Evolutie uitzonderlijke uitgaven uitgedrukt in geld.

Zoals ik hierboven reeds stelde was het moeilijk om relatieve cijfers te publiceren met betrekking tot de uitzonderlijke uitgaven. We kunnen natuurlijk de nominale cijfers van de laatste tabel naast de totale uitgaven plaatsen die jaarlijks gedaan werden, maar in het geval van de *mises communes* hebben we een probleem: sommige uitzonderlijke uitgaven werden gerekend tot deze gemeenschappelijke uitgaven en andere niet. Een voorbeeld van een uitgave die er door de rentmeester niet werd bijgerekend is de kwijtschelding van bepaalde inkomsten.²⁸² Hierbij verminderde de rentmeester voor een deel de som die een bepaalde persoon aan de abdij moest betalen door zelf een deel van de som terug te betalen. Aangezien we nu enkel het aandeel van de uitzonderlijke uitgaven kunnen berekenen ten opzichte van de totale uitgaven krijgen we volgende tabel. We zien dat de kosten voor uitzonderlijke omstandigheden soms buitensporige proporties aannamen binnen de totale uitgaven. Bijna 88% van alle uitgaven in 1674 bestond uit dit soort uitgaven. We kunnen opnieuw twee fasen onderscheiden. De eerste fase duurde tot de jaren dertig van de achttiende eeuw en kenmerkte zich door uitzonderlijke uitgaven die gemiddeld 44% van de totale uitgaven omvatten. We merken daarbij op dat, indien dit soort kosten er tijdens deze periode niet geweest was, de

²⁸² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4753 f° 31 r°.

rentmeester veel betere resultaten had bekomen dan wat hij effectief in bezit had. De tweede fase kenmerkte zich door veel lagere aandelen waarbij deze periode een gemiddelde van slechts 3,5% had.

Jaar	Uitzonderlijke uitgaven (%)	Totale uitgaven (Pond Artois)
1674	87,27%	28755 = 14 = 17
1684	5,40%	26953 = 10 = 7
1694	49,84%	6790 = 4 = 23
1704	37,15%	17956 = 15 = 7
1714	52,54%	7868 = 13 = 16
1724	33,64%	15558 = 2 = 0
1734	3,11%	18947 = 13 = 12
1744	4,20%	25748 = 14 = 6
1754	3,87%	24059 = 13 = 2
1764	3,97%	29412 = 16 = 18
1774	2,52%	29947 = 4 = 12
1784	1,89%	50660 = 6 = 15
1792	5,13%	35214 = 15 = 6

Tabel 48. Aandeel van de uitzonderlijke uitgaven ten opzichte van de totale uitgaven.

De uitzonderlijke kosten mogen dus zeker en vast niet onderschat worden. Zij bepaalden doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw en in de eerste helft van de achttiende eeuw in grote mate de totale kosten. Aangezien de rentmeester ze niet perfect kon voorspellen moest hij wel in staat zijn om dit soort kosten jaarlijks te kunnen opvangen. Dit lukte vrij goed aangezien het kwartier van Nijvel doorheen de zeventiende en de achttiende eeuw bijna jaarlijks met winst kon afsluiten.

4.7. UITGAVEN AAN DE AARTSBISSCHOP

De weinige kennis die we hebben met betrekking tot de incorporatie van de abdij van Affligem en haar domein in het aartsdiocees zorgde ervoor dat ik moeilijk verklaringen kon vinden waarom er jaarlijks royaal geld naar de aartsbisschop vloeide. Het is de vraag of het kwartier van Nijvel het enige kwartier was dat instond voor kosten die de aartsbisschop aan de proost, de abdij of de rentmeester aanrekende. In ieder geval weten we op basis van de rekeningen uit de administratie van het kwartier van Nijvel dat de rentmeester ervoor verantwoordelijk was om jaarlijks een bepaalde som naar de aartsbisschop te laten vloeien. Deze som bestond uit twee delen. Enerzijds ontving de aartsbisschop jaarlijks een som geld om zijn persoonlijke uitgaven gedeeltelijk mee te kunnen bekostigen. Anderzijds ontving hij de helft van de winst die gemaakt werd in het kwartier van Nijvel. Dit laatste zullen we nog nader bespreken in een volgend hoofdstuk. Waaruit de kosten – die de aartsbisschop aan de rentmeester aanrekende – precies bestonden kon niet worden opgemaakt uit de rekeningen. Zoals ik eerder vermeld heb, kennen we slechts in enkele rekeningen sporadische vermeldingen waar we uit kunnen opmaken dat het om persoonlijke kosten ging. Ook de verdeelsleutel met betrekking tot dit soort kosten is niet duidelijk. Hoe dan ook, ik ben ervan overtuigd dat de kosten – waarbij het geld naar de aartsbisschop vloeide – slechts aangerekend werden aan de rentmeester zodra de totale som van de inkomsten bekend was. Om de evolutie van de kosten aan de aartsbisschop te schetsen heb ik andermaal een tabel opgesteld waarin op basis van de rekeningen de jaarlijkse uitgaven op rij gezet worden. Naderhand stelde ik een tabel op waar het uitgegeven graan omgerekend werd in geld.

Doorheen de zeventiende eeuw ontving de aartsbisschop eerder wisselende sommen geld ten gevolge van de verschillende oorlogen. Daarbij kwam vooral een scherpe daling van de inkomsten ten gevolge van de oorlogen uit de late zeventiende eeuw. Omwille van deze periode kunnen we spreken van een algemene stijging van de uitgaven, gericht aan de aartsbisschop. We kunnen bijgevolg stellen dat de aartsbisschop steeds meer de inkomsten van het domein voor zichzelf opeiste. Opvallend is dat de aartsbisschop enkel graan ontving in de jaren zeventig en tachtig van de zeventiende eeuw. Vermoedelijk was dit om de lage sommen geld te compenseren en zo in zijn onderhoud te voorzien. Vanaf de jaren negentig en doorheen de gehele achttiende eeuw gebeurden de uitgaven aan de aartsbisschop stevast in geld. Dit was het gevolg van de oproep die de aartsbisschoppen deden doorheen de achttiende eeuw om zoveel mogelijk geld binnen te rijven en inkomsten in natura achterwege te laten.

Om een iets duidelijker beeld te scheppen van de werkelijke inkomsten werd het graan omgezet in geld. Zo krijgen we onderstaande tabel met nominale bedragen waar per decennium een totaal verschijnt dat verkregen werd op basis van de steekproeven.

Jaar	Geld (Pond Artois)	Rogge	Tarwe	Wintergerst
1674	0 = 0 = 0		1 mudde	2 mudde
1684	937 = 10 = 7	5 vaten		
1694	89 = 19 = 0			
1704	3077 = 4 = 0			
1714	2400 = 0 = 0			
1724	4650 = 0 = 0			
1734	6623 = 5 = 0			
1744	8100 = 0 = 0			
1754	8365 = 0 = 0			
1764	10000 = 0 = 0			
1774	11634 = 12 = 0			
1784	18308 = 2 = 0			
1792	19958 = 17 = 0			

Tabel 49. Uitgaven aan de aartsbisschop in graan en geld.

Jaar	Geld	Rogge	Tarwe	Wintergerst	Totaal
1674	0 = 0 = 0		25 = 0 = 0	51 = 0 = 0	76 = 0 = 0
1684	937 = 10 = 7	7 = 10 = 0			946 = 0 = 7
1694	89 = 19 = 0				89 = 19 = 0
1704	3077 = 4 = 0				3077 = 4 = 0
1714	2400 = 0 = 0				2400 = 0 = 0
1724	4650 = 0 = 0				4650 = 0 = 0
1734	6623 = 5 = 0				6623 = 5 = 0
1744	8100 = 0 = 0				8100 = 0 = 0
1754	8365 = 0 = 0				8365 = 0 = 0
1764	10000 = 0 = 0				10000 = 0 = 0
1774	11634 = 12 = 0				11634 = 12 = 0
1784	18308 = 2 = 0				18308 = 2 = 0
1792	19958 = 17 = 0				19958 = 17 = 0

Tabel 50. Uitgaven aan de aartsbisschop omgerekend in geld.

Opvallend is de daling van de uitgaven aan de aartsbisschop in 1694. Dit had te maken met een faillissement van het pachthof van Hulencourt ten gevolge van de Negenjarige oorlog (1788-1797),²⁸³ waarbij de kosten van dit faillissement doorgerekend werden aan de aartsbisschop. In tegenstelling tot de aartsbisschop rekende de rentmeester met betrekking tot dit faillissement de kosten niet door aan de proost of de abdij zelf.²⁸⁴ Het zou kunnen dat we hier te maken hebben met een vorm van passief protest tegen de jaarlijks steeds groter wordende sommen die de aartsbisschop opeiste. Toch moeten we dit nuanceren aangezien de rentmeesters zelf geen religieuzen waren en enkel werkten voor de abdij als economen die niets te maken hadden met de incorporatie van de abdij in het aartsdiocees van Mechelen. In elk geval zag het er naar uit dat doorheen de achttiende eeuw steeds grotere geldbedragen naar de aartsbisschop

stroomden. Toch blijft de vraag waarom dit gebeurde moeilijk te beantwoorden. Het meest logische lijkt me dat de aartsbisschop – of zijn intendant die de rekeningen controleerde – zag hoe de inkomsten van de abdij jaarlijks stegen waardoor hij beslag legde op een steeds groter deel van de werkelijke winst. Deze winst verkreeg men door de totale inkomsten te verminderen met wat we eerder verstonden onder de *mises communes*. Een voordeel voor de aartsbisschop was het feit dat hij ten allen tijde kon interveniëren in het domeinbeheer van de abdij aangezien hij de abt was. Hij was daarbij duidelijk in staat om nog voor de rekening klaar was, het totaal van de *mises communes* te kennen om vervolgens een flinke hap uit de inkomsten op te eisen.

Hoeveel dit jaarlijks exact bedroeg kunnen we in de twee bovenstaande tabellen terugvinden. Hoeveel het aandeel was ten opzichte van de volledige uitgaven van de abdij zien we in onderstaande tabel. Duidelijk is dat het aandeel van de aartsbisschop nog tamelijk laag was doorheen de zeventiende eeuw. We hebben hier echter met een periode van oorlog te maken. Hoeveel het aandeel was voor de jaren zeventig van de zeventiende eeuw kan niet duidelijk opgemaakt worden uit de rekeningen. In de achttiende eeuw steeg zijn aandeel vrij snel tijdens het eerste decennium waarna het doorheen de achttiende eeuw tussen de 30% en de 40% van de jaarlijkse uitgaven innam. In 1792 namen de uitgaven aan de aartsbisschop zelfs bijna de proportie van 60% van de totale uitgaven aan. Dit zijn extreem hoge bedragen. De aartsbisschop onderschatte de winstgevendheid van de abdij duidelijk niet.

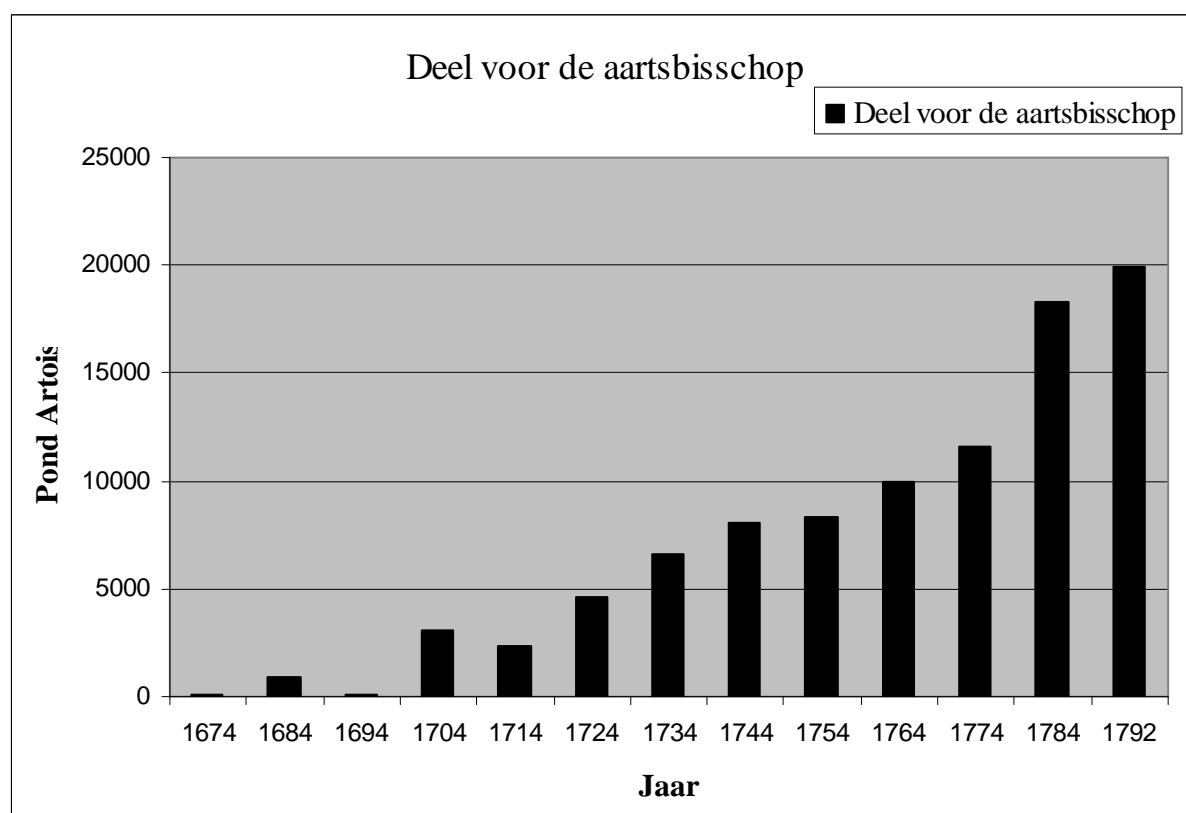
²⁸³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 20 v°.

²⁸⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 21 r°.

Jaar	Totale uitgaven aan de aartsbisschop (%)	Totale uitgaven per jaar (Pond Artois)
1674	0,26%	28755 = 14 = 17
1684	3,51%	26953 = 10 = 7
1694	1,31%	6790 = 4 = 23
1704	17,14%	17956 = 15 = 7
1714	30,50%	7868 = 13 = 16
1724	29,89%	15558 = 2 = 0
1734	34,96%	18947 = 13 = 12
1744	31,46%	25748 = 14 = 6
1754	34,77%	24059 = 13 = 2
1764	34,00%	29412 = 16 = 18
1774	38,85%	29947 = 4 = 12
1784	36,14%	50660 = 6 = 15
1792	37,10%	53789 = 19 = 18

Tabel 51. Aandeel van de uitgaven aan de aartsbisschop ten opzichte van de totale uitgaven.

Grafiek 14. Evolutie uitgaven bedoeld voor de aartsbisschop uitgedrukt in geld.

4.8. UITGAVEN AAN DE PROOST EN DE ABDIJ ZELF

De rentmeester van het kwartier van Nijvel was jaarlijks verplicht bepaalde sommen geld over te maken aan de proost van de abdij van Affligem en alle religieuzen die daar verbleven. Net zoals de uitgaven aan de aartsbisschop ging het hier om een deel van de werkelijke winst die op voorhand voorbehouden werd voor de abdij zelf. Deze reële winst – die men verkreeg door de totale som van de inkomsten te verminderen met de som van de gemeenschappelijke uitgaven – kon reeds berekend worden op het ogenblik dat alle kwitanties van de inkomsten in handen waren van de rentmeester. Zeer waarschijnlijk moest op dat moment de rentmeester – in opdracht van de proost – een deel van de inkomsten voorbehouden voor het profijt en het functioneren van de abdij zelf. Opvallend was dat bepaalde delen van de som die voorbehouden werd, niet rechtstreeks aan de abdij werden uitgekeerd, maar aan andere personen in relatie tot de abdij. Zo kreeg de *maître d'hostel*²⁸⁵ of de prior van Basse Wavre²⁸⁶ vaak een deel van de som in handen. Spijtig genoeg was ik niet in staat specificaties of andere details van het doel van het bestede geld in de rekeningen te achterhalen.

Wanneer we nu onderstaande tabel analyseren waarin de sommen die jaarlijks aan de proost werden betaald, neergeschreven staan, zien we ten eerste dat dit steevast in geld gebeurde. Ten tweede, en dit lijkt me zeer interessant, werd in acht van de dertien steekproefjaren een grotere of gelijke som voorbehouden voor de proost en de abdij zelf dan voor de aartsbisschop. In de andere jaren zien we dat de abdij een kleinere som ontving doch dat deze slechts minimaal afweek van de som voor de aartsbisschop. Daarbij valt het ook op hoe de sommen geld, bedoeld voor de proost, op een vergelijkbare manier evolueerden doorheen de tweede helft van de zeventiende en de achttiende eeuw als de sommen die bedoeld waren voor de aartsbisschop. We zien opnieuw dat de rentmeester tijdens de tweede helft van de zeventiende eeuw relatief lage sommen uitkeerde aan de abdij in vergelijking met de achttiende eeuw waar doorheen de volledige eeuw de kosten cumuleerden tot meer dan 21.261 gulden. Hoe valt nu deze merkwaardig gelijkende stijging te verklaren? Net als de aartsbisschop had de proost kennis over de winsten die de abdij maakte. Omdat hij instond voor de dagelijkse werking van de abdij en het aanstellen van de rentmeesters kon hij net als de aartsbisschop een deel van de inkomsten voor de abdij voorbehouden. Dat hij hogere bedragen vroeg of misschien opeiste, moet gezien worden als – zoals ik eerder vermeldde –

---

²⁸⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 16 v°.

²⁸⁶ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4753 f° 23 r°.

een vorm van passief protest tegen de incorporatie van de abdij in het aartsdiocees van de aartsbisschop van Mechelen. Deze theorie zou vreemd lijken indien we niet via andere bronnen vernomen hadden dat leden van de abdij reeds doorheen de zestiende en de zeventiende eeuw pogingen ondernamen om de incorporatie te verbreken. Zo had de abdij in 1671 en in 1698 te maken met pogingen tot verbreking door bepaalde religieuzen die echter mislukten wegens verdeeldheid in de communiteit.²⁸⁷ Deze passieve protesttheorie lijkt mij een gangbare theorie. We kunnen bovendien opmerken dat wanneer er onverwachtse kosten waren deze eerder doorgerekend werden aan de aartsbisschop dan aan de abdij en de proost zelf.²⁸⁸ Een bijkomende reden waarom de proost zoveel mogelijk – en vooral meer dan de aartsbisschop – probeerde voor zichzelf voor te behouden was de verdeling van de uiteindelijke winst op het einde van het jaar. Aangezien het saldo - dat overbleef uit de totale som van de inkomsten verminderd met de gemeenschappelijke uitgaven - gelijk verdeeld werd tussen de aartsbisschop en de abdij, was het voordeliger voor de abdij om alvorens de rekening afgesloten werd een deel van de inkomsten voor eigen profijt op te eisen. Zo was de abdij in staat op het einde van het jaar een grotere som te ontvangen dan de aartsbisschop.

De uitgaven aan de proost en de religieuzen van de abdij hadden doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw te maken met jaarlijks dalende sommen ten gevolge van de invallen van Lodewijk XIV. In deze tijden van oorlog waren de inkomsten van de abdij immers algemeen lager waardoor slechts een veel kleinere som kon voorbehouden worden voor de abdij. Toch ontving ze in deze periode meer dan de aartsbisschop zelf. Doorheen de achttiende eeuw zag de rentmeester de sommen voorbehouden voor de proost en de abdij echter jaarlijks stijgen met uitzondering van 1704 en 1714. Deze daling valt te verklaren doordat er dat jaar kosten – gemaakt door de proost zelf – doorgerekend aan en betaald werden door de rentmeester van het kwartier van Nijvel. Een som voor de abdij werd daarentegen dat jaar niet voorbehouden.

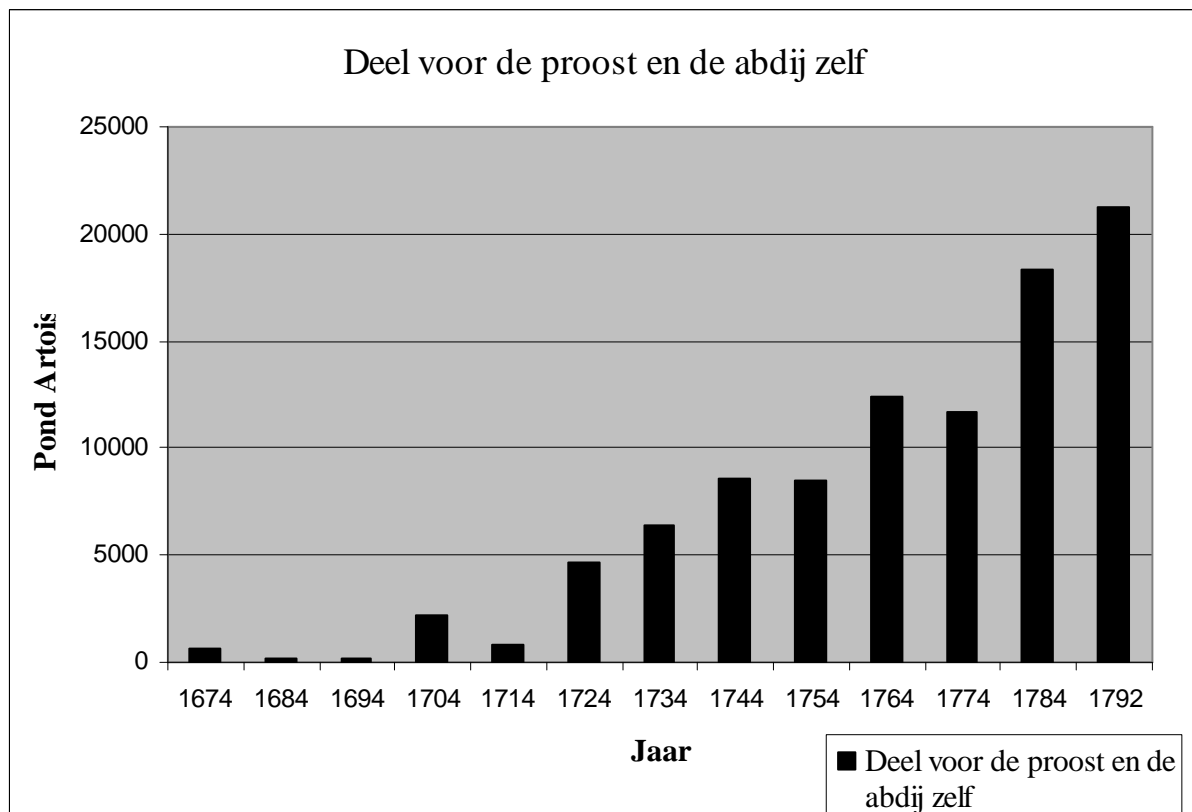
---

²⁸⁷ O Ockeley, J., op. cit., p.10.

²⁸⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4714 f° 20 v°, f° 21 r°.

Jaar	Deel van de proost (Pond Artois)
1674	650 = 0 = 0
1684	228 = 6 = 0
1694	170 = 19 = 0
1704	2220 = 13 = 0
1714	796 = 18 = 18
1724	4624 = 18 = 0
1734	6376 = 6 = 0
1744	8604 = 0 = 0
1754	8493 = 8 = 18
1764	12376 = 4 = 6
1774	11634 = 12 = 0
1784	18308 = 2 = 0
1792	21261 = 3 = 0

Tabel 52. Uitgaven aan de proost en de abdij zelf.

Grafiek 15. Evolutie uitgaven bedoeld voor de proost en de abdij zelf uitgedrukt in geld.

Net zoals de uitgaven van de aartsbisschop zien we dat de uitgaven aan de proost en de religieuzen belangrijke sommen omvatten. Hoe deze sommen zich nu verhielden tot de totale uitgaven die de rentmeester jaarlijks deed, zien we in volgende tabel waar het aandeel berekend werd op basis van de rekeningen en de eindsommen ervan. We merken duidelijk dat het aandeel van de sommen, voorbehouden voor de proost en de religieuzen, minimaal bleef gedurende de zeventiende eeuw. In de achttiende eeuw zien we echter dat het aandeel van deze uitgaven langzaam steeg, waarbij het aandeel schommelde tussen de 10% en 42% van de totale uitgaven. Net zoals de aartsbisschop eiste de proost steeds meer op van de inkomsten alvorens de rekeningen afgesloten werden.

Jaar	Uitgaven voor de proost en de abdij (%)	Totale uitgaven
1674	2,26%	28755 = 14 = 17
1684	0,85%	26953 = 10 = 7
1694	2,50%	6790 = 4 = 23
1704	12,36%	17956 = 15 = 7
1714	10,12%	7868 = 13 = 16
1724	29,72%	15558 = 2 = 0
1734	33,65%	18947 = 13 = 12
1744	33,42%	25748 = 14 = 6
1754	35,30%	24059 = 13 = 2
1764	42,08%	29412 = 16 = 18
1774	38,85%	29947 = 4 = 12
1784	36,14%	50660 = 6 = 15
1792	39,53%	53789 = 19 = 18

Tabel 53. Aandeel van de uitgaven aan de proost en de abdij ten opzichte van de totale uitgaven.

4.9. UITGAVEN VOOR HET LOON VAN DE RENTMEESTER

De grote verantwoordelijke van het kwartier van Nijvel – de rentmeester – was naast het beheer van alle inkomsten en uitgaven ook verantwoordelijk voor zijn eigen loon. De som geld die hij jaarlijks kreeg was afhankelijk van het aantal inkomsten dat de abdij jaarlijks kreeg uit het kwartier van Nijvel aangezien het loon in een vaste verhouding stond tot de totale eindsom dezer inkomsten. Deze verhouding bedroeg tussen 1655 en 1754 één twintigste van de totale inkomsten. Vanaf 1754 tot het einde van de achttiende eeuw verminderde het aandeel van de rentmeester echter naar 3% van de totale jaarlijkse inkomsten. Naast deze som geld kreeg de rentmeester doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw tot en met 1760 jaarlijks een som graan. Deze som werd berekend op basis van de totale inkomsten in graan en bedroeg één vijftwintigste van de totale hoeveelheid graan die de abdij ontving in het kwartier van Nijvel.²⁸⁹

Zoals we in onderstaande tabel zien, daalden de sommen geld lichtjes gedurende de drie laatste decennia van de zeventiende eeuw. We zagen eerder dat dit het gevolg was van de dalende inkomsten waarmee men in die periode ten gevolge van de invallen van Lodewijk XIV te maken kreeg. Aan het begin van de achttiende eeuw herstelden de inkomsten zich sterk waardoor de rentmeester een veel hogere som toebedeeld kreeg dan voordien. Doorheen de achttiende eeuw stegen de lonen van de rentmeesters in geld vrijwel steeds ondanks twee dalingen die we vinden in de tabel. De dalende inkomsten van 1724 zijn te verklaren doordat men dat jaar geen inkomsten kreeg uit cijzen.²⁹⁰ De daling in 1764 had te maken met het feit dat de abdij slechts 3% in plaats van 5% van de inkomsten aan de rentmeester toekende. Het is merkwaardig dat de twee laatste decennia de hoogste cijfers kregen terwijl de rentmeester op dat moment slechts 3% ontving in plaats van 5%. Dit wil zeggen dat de inkomsten veel sterker gestegen waren in deze periode ten opzichte van de stijging van de inkomsten voordien. De reden waarom de rentmeester zo een hoog loon kreeg was eenvoudig: hij zorgde voor het beheer van een deel van het domein en automatisch voor winst en verlies ten overstaande van de abdij. Hij droeg bijgevolg een grote verantwoordelijkheid met betrekking tot het voortbestaan van een deel van het domein. Daarnaast was hij verantwoordelijk voor het bestaan, het behoud en het functioneren van de abdij.

---

²⁸⁹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4705 f° 20 r°.

²⁹⁰ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4743 f° 10 v°.

Jaar	Geld	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Gerst	Erwten
1674	292 = 17 = 0	1 mudde 1 vat	6 mudde 2 vierTEL 1 vat	1 mudde	1 vat			1 vat erwten
1684	243 = 7 = 0	3 mudde 1 vat		1 mudde	5 vaten	4 vaten		
1694	242 = 3 = 0	3 mudde 6 vaten		2 vaten	1 mudde 5 vaten	2 vaten	1 vat gerst	
1704	780 = 3 = 0	13 mudde 2 vaten	15 mudde 2 vaten	2 mudde 10 vaten	6 vaten			
1714	923 = 18 = 21							
1724	862 = 12 = 3	5 mudde 1 vat		2 mudde 9 vaten	2 mudde 9 vaten			
1734	972 = 10 = 12							
1744	1115 = 0 = 8							
1754	1237 = 6 = 0							
1764	859 = 4 = 0							
1774	1076 = 1 = 0							
1784	1506 = 15 = 0							
1792	1508 = 10 = 12							

Tabel 54. Uitgaven voor het loon van de rentmeester in geld en graan.

In vele rekeningen zien we dat hij niet enkel het hoofd was van een vorm van centrale bureaucratie – het kwartier van Nijvel binnen het domein van de abdij – maar dat hij ook zelf het domein bezocht. Zo vinden we vaak uitzonderlijke kosten die verwijzen naar visitaties van de rentmeester.²⁹¹ Het was dus dankzij deze enorme verantwoordelijkheid dat de rentmeester een hoog loon kreeg. Wat ook opvalt in bovenstaande tabel is dat na de rekening van 1724 het loon van de rentmeester in graan verdween. Dit was te verklaren doordat de rentmeester in de periode na deze laatstgenoemde rekening zijn graan steevast verkocht tot op het moment dat hij nog slechts 3% van de totale inkomsten als loon ontving. Vanaf dat moment kreeg hij enkel nog loon uitbetaald in geld.

Indien we het graan nu omrekenen in geld krijgen we een vergelijkbaar beeld. Doorheen de zeventiende eeuw daalden de totalen waarna ze zich krachtig herstelden aan het begin van de achttiende eeuw. Doorheen de achttiende eeuw stegen deze sommen mits enkele minimale dalingen. In 1764 zien we opnieuw een daling ten gevolge van de wijziging in het aandeel van de rentmeester. Tot nog toe weten we dat het aandeel van de rentmeester berekend werd op basis van het totaal aantal inkomsten. Maar welk deel van de totale som uitgaven werd dan ingenomen door

het loon van de rentmeester? Aangezien het niet om al te grote sommen ging zien we dat het loon van de rentmeester gemiddeld 4,6% van de totale uitgaven bedroeg. In onderstaande tabel stellen we vast hoe het aandeel zich jaarlijks verhield ten opzichte van jaarlijkse totale uitgaven. Waar het loon van de rentmeester meer dan 11% van de totale uitgaven omvat, hebben we in de rekening van 1714 met een uitschieter te maken. Dit was het gevolg van de lage som geld die men dat jaar uitgaf.

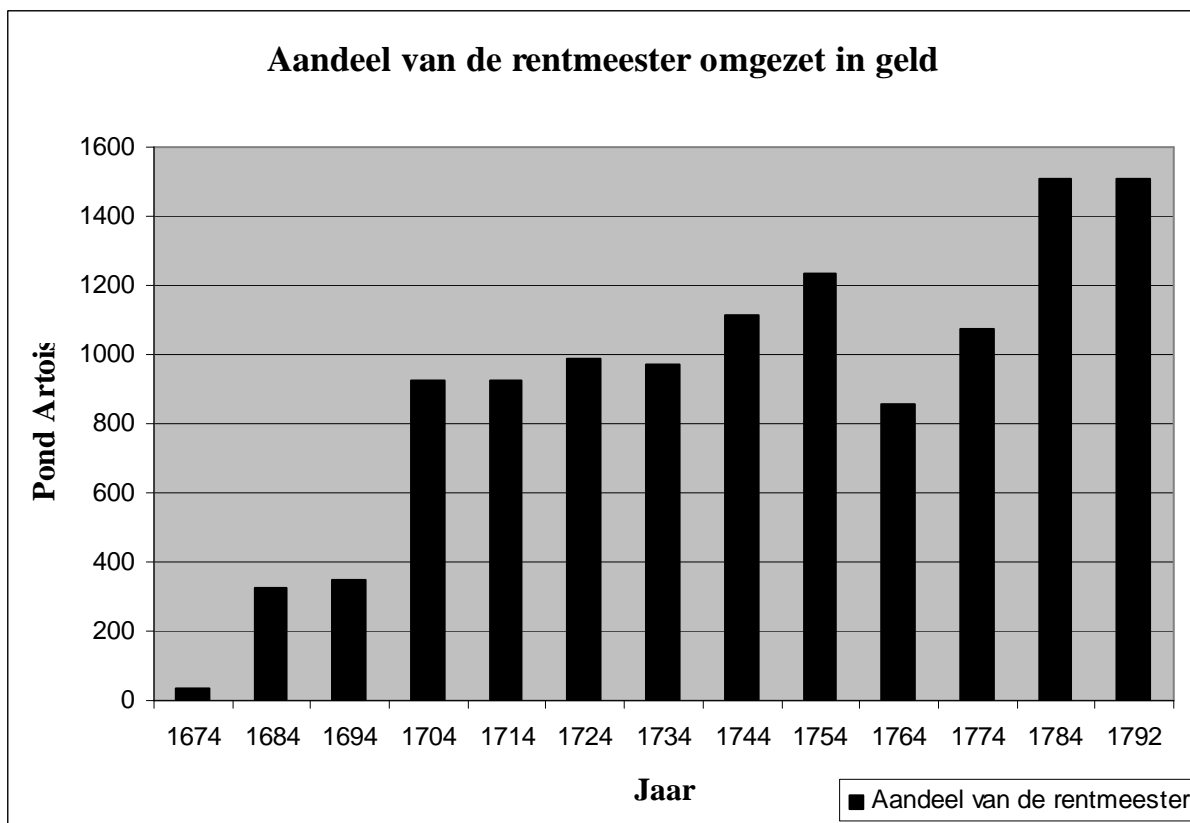
---

²⁹¹ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4783 f° 25 r°.

Jaar	Geld	Rogge	Haver	Tarwe	Wintergerst	Spelt	Gerst	Erwten	Totaal
1674	292 = 17 = 0	20 = 10 = 19	92 = 8 = 0	25 = 0 = 0	2 = 1 = 14			0 = 15 = 0	433 = 12 = 9
1684	243 = 7 = 0	55 = 10 = 0		21 = 0 = 0	5 = 0 = 0	3 = 0 = 0			327 = 17 = 0
1694	242 = 3 = 0	73 = 10 = 0		3 = 10 = 0	25 = 10 = 0	1 = 10 = 0	1 = 0 = 0		347 = 3 = 0
1704	780 = 3 = 0	13 = 4 = 18	95 = 11 = 0	33 = 18 = 18	5 = 5 = 18				928 = 3 = 6
1714	923 = 18 = 21								923 = 18 = 21
1724	862 = 12 = 3	70 = 10 = 17		22 = 2 = 1	33 = 0 = 0				988 = 4 = 21
1734	972 = 10 = 12								972 = 10 = 12
1744	1115 = 0 = 8								1115 = 0 = 8
1754	1237 = 6 = 0								1237 = 6 = 0
1764	859 = 4 = 0								859 = 4 = 0
1774	1076 = 1 = 0								1076 = 1 = 0
1784	1506 = 15 = 0								1506 = 15 = 0
1792	1508 = 10 = 12								1508 = 10 = 12

Tabel 55. Uitgaven voor het loon van de rentmeester omgerekend in geld.

Grafiek 16. Evolutie van het loon van de rentmeester uitgedrukt in geld.

Jaar	Aandeel loon rentmeester (%)	Totale uitgaven (Pond Artois)
1674	0,11%	28755 = 14 = 17
1684	1,21%	26953 = 10 = 7
1694	5,11%	6790 = 4 = 23
1704	1,82%	17956 = 15 = 7
1714	11,73%	7868 = 13 = 16
1724	6,35%	15558 = 2 = 0
1734	5,13%	18947 = 13 = 12
1744	4,33%	25748 = 14 = 6
1754	5,14%	24059 = 13 = 2
1764	2,92%	29412 = 16 = 18
1774	3,59%	29947 = 4 = 12
1784	2,97%	50660 = 6 = 15
1792	8,89%	53789 = 19 = 18

Tabel 56. Aandeel van het loon van de rentmeester ten opzichte van de totale uitgaven.

In tegenstelling tot het aandeel dat naar de aartsbisschop en de proost vloeide, werd het loon van de rentmeester ook bij de gemeenschappelijke uitgaven – de *mises communs* – gerekend. Dit wil zeggen dat het loon van de rentmeester gerekend werd tot de kosten die het domein met zich mee bracht. De abdijs beschouwde het loon van de rentmeester als een deel van de uitgaven van het domein in tegenstelling tot het beheer van het domein. In onderstaande tabel vergelijk ik het loon van de rentmeester met deze gemeenschappelijke uitgaven. We zien dat het aandeel veel groter is ten opzichte van de gemeenschappelijke kosten dan ten opzichte van de totale kosten. Het aandeel steeg doorheen de tweede helft van de zeventiende en de achttiende eeuw tot het in de jaren zestig van de achttiende eeuw daalde. Vanaf de rekening van 1764 zien we het aandeel opnieuw stijgen. Waarschijnlijk vond de proost dat de kost die het loon van de rentmeester met zich meebracht te groot werd ten opzichte van de kosten die het domein zelf met zich meebracht.

Jaar	Aandeel loon rentmeester (%)	Mises Communs (Pond Artois)
1674	0,25%	13411 = 2 = 18
1684	2,71%	12073 = 8 = 0
1694	7,99%	4342 = 11 = 23
1704	15,47%	6000 = 8 = 4
1714	19,76%	4671 = 14 = 22
1724	15,75%	6274 = 18 = 0
1734	16,34%	5948 = 3 = 12
1744	16,72%	6667 = 6 = 6
1754	23,09%	5358 = 15 = 8
1764	17,70%	4854 = 17 = 12
1774	16,11%	6678 = 12 = 12
1784	11,05%	13627 = 2 = 6
1792	12,00%	12569 = 19 = 6

Tabel 57. Aandeel van het loon van de rentmeester ten opzichte van de gemeenschappelijke uitgaven.

5. DE RESULTATEN

Het domein van de abdij van Affligem bevatte zoals we voorheen zagen vele verscheidene elementen die zowel inkomsten als uitgaven met zich meebrachten. Zij zorgden jaarlijks voor winst of verlies. De resultaten die hieronder voorgelegd worden, zijn gebaseerd op het laatste hoofdstuk van de rekeningen van de abdij. Hierin maakten de rentmeester en zijn personeel meerdere sommen op basis van de voorgaande hoofdstukken in de rekeningen. Vaak werd daarin de totale omvang van de inkomsten verminderd met de *moderations* of kwijtscheldingen en de *mises communs* of gemeenschappelijke uitgaven. Het verschil dat verkregen werd kunnen we aanduiden als de *werkelijke winst* of het *werkelijke verlies* van het kwartier. Deze verkregen eindsom bestond daarbij enerzijds uit een deel dat ten goede kwam aan de aartsbisschop, een deel dat bestemd was voor van de proost en een deel dat in de rekening als winst of verlies aangeduid werd. Zowel het deel van de aartsbisschop als dat van de proost werden steeds genoteerd in hoofdstukken bij de uitgaven. Deze bespraken we eerder. De som geld die de rentmeester daarnaast aan het eind van de rekening bekwam, wat aangeduid werd als de winst, werd gelijk verdeeld onder de proost en de aartsbisschop. Naast deze helft kregen zowel de aartsbisschop als de proost vaak nog te maken met extra geldbedragen die ze ontvingen door misverstanden uit andere rekeningen of achterstallige betalingen.²⁹² Het leek mij interessant in het kader van deze studie om eerst een analyse te maken van de sommen die verdeeld werden onder de proost en de aartsbisschop, de zogenaamde *werkelijke winst* of het *werkelijke verlies*. In onderstaande tabel werden deze eindsommen geplaatst. Wat opvalt is dat deze eindsommen enkel in geld voorkwamen. Dit vond zijn oorzaak in het feit dat de rentmeester aan het eind van de rekening al het graan verkocht en het verkregen geld bij de eindsommen telde.

Op basis van onderstaande tabel kunnen we twee fasen waarnemen. De eerste fase kenmerkte zich door een scherpe daling in de eindsommen. Terwijl de rentmeester in 1664 het jaar nog afsloot met een forse winst sloot hij de rekening in 1674 en 1684 af met verlies. Deze verliezen waren grotendeels te verklaren door de oorlogsvoering die hevig woelde in het kwartier van Nijvel wegens de invallen van Lodewijk XIV. De oorlog bracht in die jaren een daling teweeg van de inkomsten en zorgde voor veel uitzonderlijke uitgaven waardoor men in die periode de rekening vrijwel steeds met verlies afsloot. Deze eerste fase speelde zich grotendeels af doorheen de tweede helft van de zeventiende eeuw. Indien we ons nu afvragen

---

²⁹² R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4783 f° 28 r°.

waarom het kwartier van Nijvel in 1694 het jaar met winst afsloot, kunnen we stellen dat de rentmeester dat jaar slechts met weinig uitzonderlijke kosten te maken had waardoor de rekening toch een positief saldo vertoonde. Dat was echter minimaal.

De tweede fase viel grotendeels samen met de gehele achttiende eeuw. Na de Spaanse Successieoorlog herstelde de economie zich in het domein van de abdij dankzij het stabiliseren van de politieke situatie. Doordat enerzijds verscheidene inkomsten stegen en anderzijds bepaalde kosten – zoals uitzonderlijke uitgaven of uitgaven bij de verkoop van hout – daalden doorheen deze eeuw, kreeg de rentmeester naar het eind van de achttiende eeuw steeds met grotere winsten te maken. Daarnaast werd de achttiende eeuw nog gekenmerkt als een periode van streven naar een moderne administratie. Ten gevolge van de chaos aan het einde van de zeventiende eeuw, zag de abdij in dat zij een meer eenvoudige manier van werken nodig had. Dit kon ik afleiden uit verscheidene elementen in de rekeningen. De herhaaldelijke oproep van de aartsbisschop, waarbij hij verzocht enkel nog te ontvangen in geld en haver, werd langzaam aan meer en meer gerespecteerd.²⁹³ Daarbij kwam er enerzijds steeds minder graan binnen en anderzijds zorgde de rentmeester ervoor dat er evenveel graan binnen als buiten stroomde. Daarnaast vereenvoudigde men de te ontvangen cijzen door ze samen te voegen in een cijnsboek²⁹⁴ of de meest ingewikkelde heerlijke cijzen gewoonweg niet meer te heffen. Tenslotte poogde de rentmeester verscheidene kosten steeds door te rekenen aan personen die verbonden waren aan de abdij. Ook het loon van de rentmeester zelf – dat te hoog werd in de ogen van de proost – werd gereduceerd. De rentmeester kreeg na 1765 enkel nog ontvangsten in geld en zijn aandeel in de winst daalde. Al deze elementen leidden naar steeds hogere winsten. Zo sloot men in 1704 de rekening af met een winst van slechts 7.664 gulden. Dit steeg echter doorheen de gehele achttiende eeuw zodat ik in de laatste rekening van het kwartier van Nijvel een winst van 38.122 gulden kon vinden. Op minder dan honderd jaar tijd vervijfvoudigde de winst dus. We kunnen dan ook spreken van een sterke stijging – zonder één enkele daling – doorheen de achttiende eeuw.

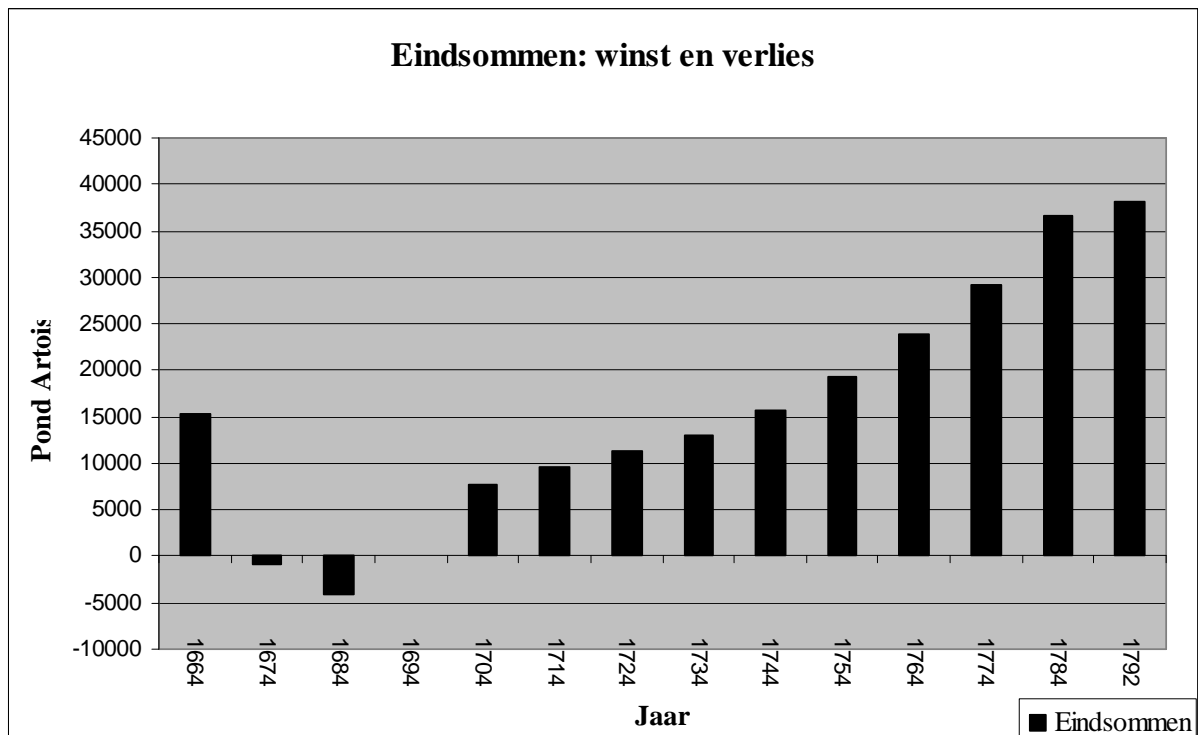
---

²⁹³ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4764 f° 9 r°.

²⁹⁴ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4682.

Jaar	Te verdelen eindsom (Pond Artois)
1664	15337 = 16 = 7
1674	-850 = 1 = 0
1684	-4098 = 0 = 0
1694	180 = 10 = 12
1704	7664 = 1 = 14
1714	9653 = 17 = 2
1724	11230 = 19 = 0
1734	13022 = 2 = 18
1744	15640 = 14 = 6
1754	19387 = 3 = 16
1764	23823 = 5 = 12
1774	29269 = 4 = 0
1784	36616 = 4 = 0
1792	38122 = 6 = 0

Tabel 58. De te verdelen eindsom per jaar.

Grafiek 17. Evolutie eindsommen op basis van de steekproefjaren uitgedrukt in geld.

We weten reeds dat men in het geval van winst de som verdeelde onder de proost en de aartsbisschop die elk de helft kregen. Maar wat gebeurde er wanneer men de rekening afsloot met verlies? In dat geval verdeelde de rentmeester – die buiten zijn loondienst verder niet verbonden was aan de abdij zelf – de schuld onder de proost en de aartsbisschop, of hij nam een deel van de schuld op zich.²⁹⁵ Die schuld kon meestal opgevangen worden aangezien zowel de proost als de aartsbisschop reeds een bepaalde som ontvangen hadden zoals we al eerder besproken hebben.

We kunnen dus besluiten dat het domein dat de abdij rond Nijvel bezat enorm grote winsten kon opleveren wanneer men een stabiele economie en politieke situatie kende. In het geval van oorlog of andere negatieve omstandigheden slaagde de rentmeester er steeds in om het domein – met haar inkomsten en uitgaven – uit de brand te redden. De modernisering die men doorheen de achttiende eeuw doorvoerde zorgde voor een stijging van de inkomsten en een daling van de uitgaven waardoor de winsten steeds omvangrijker werden.

---

²⁹⁵ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4695 f° 40 r°.

DEEL 4. ALGEMENE BEVINDINGEN

1. PERIODE 1660 – 1710

Het kwartier van Nijvel werd in de tweede helft van de zeventiende en het begin van de achttiende eeuw gedomineerd door oorlogsgeweld. Waar de rentmeesters voordien te maken kregen met een relatief voorspoedige economie,²⁹⁶ verstoorden de invallen van Lodewijk XIV de werking van het oude domein. Hierdoor kreeg de abdij te maken met dalende opbrengsten, vernielingen die stijgende kosten met zich meebrachten, gedode of gevluchte pachters, gestegen graanprijzen, dalende pachtprizen en pachtafslagen van tienden of gronden. Desalniettemin sloten de rekeningen doorheen de zeventiende eeuw steeds met bescheidenere winsten af. In de jaren 1690 kreeg de rentmeester echter te maken met een verlies. Aangezien de rentmeesters verantwoordelijk waren voor het domein en hun loon afhankelijk was van de inkomsten, probeerden zij het domein zo goed mogelijk te beheren en de abdij te vrijwaren van faillissement. Zij zochten extra inkomsten of compensaties en poogden vele kosten door te rekenen aan pachters of derden. Een gevolg hiervan was dat de pachtcontracten meer voorwaarden gingen bevatten dan voorheen. Deze clausules bleven bewaard tot het einde van de achttiende eeuw. Toch behoedde dit de rentmeesters niet voor de verliesresultaten die ze tegen het eind van de zeventiende eeuw mochten optekenen.

2. PERIODE 1700 – 1796

De achttiende eeuw begon als een periode van herstel die uiteindelijk een periode van hoge bloei werd. Het economische herstel in combinatie met de algemene toepassing van verbeterde landbouwtechnieken zorgde voor hogere inkomsten. De belangrijkste gestegen opbrengsten waren de opbrengsten uit de verkoop van hout en de pachten van tienden. De periode van politieke instabiliteit van de late zeventiende eeuw zorgde ervoor dat men het beheer van inkomsten en uitgaven doorheen de achttiende eeuw kon vereenvoudigen. Hierdoor bekwam de rentmeester in het kwartier van Nijvel steeds grotere winsten die verdeeld werden onder de proost en de aartsbisschop. Doorheen de achttiende eeuw eisten zij ook een steeds groter deel van de inkomsten om hun persoonlijke uitgaven te helpen bekostigen. Hoe de bezitsverhoudingen evolueerden doorheen deze periode kon niet duidelijk afgeleid worden uit de rekeningen. De pachters van kleine percelen kwamen even sterk uit de crisissituatie als de pachters van grotere bedrijven, de pachthoven. Er kwam na de

---

²⁹⁶ Daelemans, art. cit., pp.168-170.

crisissituatie geen algemene herverdeling van de percelen. Enkel de gestorven pachters werden snel vervangen. Pachthoven en percelen werden hoe dan ook steeds om de negen jaar opnieuw uitgegeven. Waarschijnlijk konden de pachthoven beter investeren in hun gronden aangezien zij een kapitaaloverschot hadden dankzij een uitgebreid domein. Kleine pachters daarentegen konden mindere investeren waardoor zij in tegenstelling tot de pachters van pachthoven, een relatief groter gedeelte van de opbrengst moesten afstaan.²⁹⁷ Desalniettemin betaalden de pachters tegen de jaren zeventig van de achttiende eeuw opnieuw even hoge pachten als voor de oorlogen van de zeventiende eeuw. De inkomsten die de abdij ontving, stegen sterk aan het einde van de achttiende eeuw. De abdij was er met andere woorden in geslaagd het domein te herstellen en te laten bloeien doorheen de achttiende eeuw. In 1796 werd deze bloeiperiode abrupt gestopt door de gevolgen van de Franse Revolutie toen de abdij en haar domein openbaar werden verkocht.

3. PARADOX TUSSEN MODERNISERING EN HET OUDE DOMEIN

Hoe het oude domein van de abdij van Affligem verder zou bestaan hebben indien het niet ontbonden en publiek verkocht was geworden, zullen we nooit te weten komen. Toch kunnen we stellen dat het domein met een aantal problemen te kampen zou gehad hebben dankzij de modernisering van de achttiende en de negentiende eeuw. Het domein bestond namelijk uit verscheidene goederen en rechten die voornamelijk tijdens de volle middeleeuwen verworven waren. Met andere woorden, de abdij hield sinds de twaalfde eeuw een systeem in stand – mits enkele fundamentele veranderingen zoals de omschakeling naar het pachtstelsel – dat steunde op vroegere bezitsverhoudingen. Dit kon men echter niet blijven volhouden aangezien men doorheen de achttiende en vooral de negentiende eeuw van buitenaf – als gevolg van de Franse Revolutie en haar nawerkingen – de bezitsverhoudingen en de rechten van het Ancien Regime had afgeschaft. Zelfs van binnenuit kon het systeem geen stand houden. Ondanks het feit dat de rentmeesters de inkomsten en de uitgaven van het domein wilden vereenvoudigen en meer wilden centraliseren, bleef men steunen op oude rechten die meer en meer een punt van discussie werden. Een toepasselijk en evenzeer uitzonderlijk voorbeeld van dit interne verval vinden we in de rekening van 1764.²⁹⁸ In deze rekening vermeldde de rentmeester het bezit van een tiende die geheven werd op tabak en aardappelen. Deze tiende werd achteraf niet meer teruggevonden in de rekeningen. De abdij kon het bezit

---

²⁹⁷ Thoen, E., 1978. art. cit., pp. 367-375.

²⁹⁸ R.A.L., *Kerkelijk Archief Brabant*, nr. 4783 f° 2 r°.

van dit soort rechten waarschijnlijk niet meer verantwoord. Ook het bezit van inkomsten uit heerlijke cijzen werd reeds aan het begin van de achttiende eeuw omgevormd tot een moderner systeem. Algemeen kunnen we stellen dat het voor de abdij als grootgrondbezitter doorheen de achttiende eeuw noodzakelijk was het oude domein te hervormen, aangezien het minder en minder in stand kon gehouden worden indien het bleef steunen op rechten en bezitsverhoudingen daterend uit de twaalfde en de dertiende eeuw.

ALGEMENE CONCLUSIE

Het oude domein van de abdij van Affligem vormde een ingewikkeld geheel met een noemenswaardig verleden. Een poging om haar opbouw uiteen te zetten werd in deze thesis toegepast met betrekking tot het kwartier van Nijvel. Dit deel van het domein evolueerde doorheen de tweede helft van de zeventiende en de gehele achttiende eeuw op dezelfde manier als de rest van het gebied rond Nijvel. Het abdijsdomein vormde met andere woorden geen uitzondering binnen de Zuidelijke Nederlanden. Dat de abdij haar bestaan verzekerd werd doorheen de vroegmoderne tijd, dankzij de winstgevendheid van haar domein, hebben we kunnen afleiden uit de kwantitatieve studie binnen deze thesis. Het bestendigen van haar goederen en rechten was bijgevolg absoluut prioritair. De oorzaak voor het opdoeken van de abdij en haar domein kwam dan ook van buitenaf.

BIJLAGEN

De onderstaande tabellen bevatten informatie over de inkomsten en uitgaven van de abdij die men kan terugvinden in de oorspronkelijke archiefdocumenten uit archief van de abdij van Affligem. De gegevens die opgemaakt werden uit deze rekeningen, werden in deze tabellen gesorteerd per soort inkomst of uitgave zodat we een overzichtelijk geheel creëren. Het archiefdocument nr. 4692 werd echter niet in de bijlagen opgenomen omdat deze rekening eveneens handelt over het kwartier van Waver. Hierdoor was het onmogelijk bepaalde percelen en uitgaven te onderscheiden van anderen.

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4695: REKENING UIT 1674²⁹⁹

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1 recto	pacht pachthof van Hullencourt	geld	900 = 0 = 0
1 verso		tarwe	20 mudde
		rogge	44 mudde
		haver	48 mudde
2 recto	pacht pachthof van Passavant	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	11 mudde
		rogge	11 mudde
		haver	30 mudde
2 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	400 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	10 mudde
		haver	24 mudde
3 recto	pacht pachthof van Foriest	geld	700 = 0 = 0
		tarwe	12 mudde
		rogge	12 mudde
		haver	30 mudde
3 verso	pacht pachthof van Maransart	geld	70 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
		haver	3 mudde
4 recto	pacht pachthof van Hubiermont	geld	90 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
8 verso	pacht pachthof van Lencloistre	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	18 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	24 mudde
		haver	21 mudde
9 recto	pacht pachthof van Grandchamp	geld	200 = 0 = 0

²⁹⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4695.

		tarwe	8 mudde
		rogge	25 mudde
		haver	12 mudde
	pacht pachthof van Leerhages	geld	350 = 0 = 0
		rogge	23 mudde
		haver	10 mudde
10 verso	pacht pachthof van Boisbordeau	geld	100 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	8 mudde
12 recto	pacht pachthof van Chetissart	geld	200 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
	pacht pachthof van Marbais	geld	165 = 0 = 0
	Grondpacht		
2 recto	grondpacht 29 bunder 3 dagwand 26 roeden	geld	238 1/2 = 0 = 0
	+ 46 bunder 2 dagwand 31 roeden + 1 dagwand 1 roeden	rogge	15 mudde 3 viertel
	+ 3 bunder 20 roeden	haver	14 mudde
2 verso	grondpacht 20 bunder 1 dagwand 75 roeden	geld	58 = 0 = 0
		rogge	3 mudde 3 viertel
		haver	6 mudde
	grondpacht 6 bunder	geld	38 = 0 = 0
3 verso	grondpacht 21 bunder 3 dagwand 46 roeden	geld	60 = 0 = 0
	grondpacht: 6 bunder 3 dagwand 26 roeden	rogge	2 mudde
		wintergerst	1 mudde
4 verso	grondpacht 31 bunder 2 dagwand 68 roeden + 12 bunder	geld	130 = 0 = 0
	+ 1 bunder 2 dagwand 25 roeden + 2 bunder	rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 8 roeden	geld	138 = 0 = 0
		rogge	11 1/2 mudde
		haver	6 mudde
5 recto	grondpacht 13 bunder 2 dagwand 26 roeden	geld	33 1/2 = 0 = 0
		rogge	2 mudde 5 viertel
	grondpacht 6 bunder 332 roeden + 4 bunder 150 roeden	geld	54 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 3 roeden	geld	82 = 0 = 0
	grondpacht 54 bunder 1 dagwand 92 roeden	tarwe	7 mudde
		rogge	14 mudde
		haver	14 mudde
5 verso	grondpacht 2 1/2 bunder 153 roeden + 6 dagwand 29 roeden	rogge	5 vaten
	grondpacht 124 roeden	rogge	7 vaten
	grondpacht 9 bunder 247 roeden + 3 bunder 7 roeden + 4 bunder	rogge	3 mudde 3 viertel
	grondpacht 5 dagwand	geld	7 = 10 = 0
	grondpacht 24 bunder 281 roeden + 4 bunder 142 roeden	rogge	1 mudde 2 1/2 viertel
6 recto	grondpacht 8 bunder - 1/2 roede	rogge	3 mudde 2 viertel
	grondpacht 12 bunder 1 dagwand 40 1/2 roeden	rogge	5 mudde
	grondpacht 3 bunder	haver	1 mudde 3 viertel
	grondpacht 12 bunder 359 roeden	rogge	5 mudde 5 viertel
		haver	3 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 6 roeden	rogge	11 mudde 4
	grondpacht 24 bunder	haver	12 mudde
6 verso	grondpacht 1 closière: 4 bunder	geld	18 = 0 = 0
	grondpacht "ames pretz"	geld	30 = 0 = 0

	grondpacht 1 bunder 35 roeden	geld	85 = 0 = 0
	grondpacht 2 closières	geld	31 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 18 roeden	geld	48 = 0 = 0
	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 79 roeden	geld	8 = 0 = 0
7 recto	grondpacht "souchoirs"	geld	60 = 0 = 0
		haver	7 mudde
	grondpacht 1 bunder 3 dagwand 60 roeden	geld	12 = 0 = 0
	grondpacht 7 bunder 54 roeden	geld	36 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	mémoire
7 verso	grondpacht 4 bunder 1/2 dagwand 16 roeden	geld	30 = 0 = 0
	+ 5 bunder 218 roeden		
	grondpacht 14 1/2 bunder 13 roeden	geld	68 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 63 roeden	geld	6 = 0 = 0
8 recto	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht oude smederij van Villers	geld	mémoire
8 verso	grondpacht 3 bunder 11 roeden	geld	mémoire
9 recto	grondpacht 4 bunder	geld	mémoire
9 verso	grondpacht 2 bunder + 3 bunder 43 roeden + 3 bunder	geld	33 = 0 = 0
10 recto	grondpacht "gronden van Sartmavelines"	geld	50 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
	grondpacht 19 bunder 1 dagwand 60 roeden	rogge	10 mudde
	grondpacht 11 bunder 2 dagwand 28 roeden	rogge	4 mudde 4 1/2 viertel
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 76 roeden + 4 bunder 1 dagwand 87 roeden	geld	31 = 0 = 0
	grondpacht 4 bunder 4 dagwand 74 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand 42 roeden	haver	2 vaten
10 verso	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	geld	22 = 0 = 0
	grondpacht 2 bunder 1 dagwand 62 roeden	rogge	10 vaten
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 56 roeden	geld	60 = 0 = 0
	+ 11 bunder 2 dagwand 93 roeden + 24 bunder		
	grondpacht 1 courtil	geld	6 = 0 = 0
11 verso	grondpacht 3 bunder 12 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 7 bunder 2 dagwand 77 roeden + 227 roeden	geld	54 = 0 = 0
	grondpacht 16 bunder 18 roeden	rogge	8 mudde
	grondpacht "petit pretz": 89 bunder	geld	2 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 38 roeden	geld	6 = 0 = 0
	grondpacht 168 roeden + 1 bunder 3 dagwand 40 roeden	geld	13 = 0 = 0
	grondpacht vivriau: 250 bunder	geld	mémoire
12 recto	grondpacht 7 bunder	spelt	mémoire
	Pacht gebouwen		
10 recto	pacht Molen van Buisset	geld	150 = 0 = 0
	pacht huis van Gerlonwez	geld	42 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	tiende van Jenappe	geld	565 = 0 = 0
		haver	40 mudde
	tiende van Vieumanant	geld	20 = 0 = 0
	menue tiende van Promelle	geld	30 = 0 = 0
2 recto	menue tiende van Jenappe	geld	46 = 0 = 0
2 verso	tiende van Maransart	geld	60 = 0 = 0
3 recto	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	grosse tiende van Glabais	geld	102 = 0 = 0

3 verso	tiende van Louppougne	rogge	11 mudde 2 viertel
		haver	12 mudde 2 viertel
	tiende van Chantelet	geld	61 = 0 = 0
9 verso	tiende van Franes	geld	200 = 0 = 0
		rogge	30 mudde
		wintergerst	13 mudde
		spelt	13 mudde
		haver	20 mudde
	menue tiende van Franes	geld	mémoire
	Cijnzen		
16 recto	Rentmeester heeft niets ontvangen, rekest wel deze som aan	geld	148 = 12 = 0
	aan de personen die cijns moeten betalen aan de abdij		
	Verkocht Hout		
17 recto	Hout: 24 loten	geld	338 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	33 = 12 = 0
17 verso	Hout: 25 loten	geld	274 = 10 = 0
	Rechten op dit hout	geld	33 = 12 = 0
	Hout: 49 loten	geld	508 = 10 = 0
	Rechten op dit hout	geld	68 = 12 = 0
18 recto	Hout: 38 loten	geld	1118 = 10 = 0
	Rechten op dit hout	geld	45 = 12 = 0
	Hout: 15 monstres	geld	443 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	18 = 0 = 0
18 verso	Hout: 11 monstres	geld	136 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	13 = 4 = 0
	Hout: verschillende soorten	geld	mémoire
	Verkocht Graan (of andere gewassen)		
16 verso	tarwe	geld	387 = 10 = 0
	tarwe	geld	220 = 0 = 0
	rogge	geld	536 = 10 = 0
	wintergerst	geld	25 = 10 = 0
	erwten	geld	18 = 0 = 0
	Verkochte wol		
18 verso	Verkoop 5 "cordes de leigne"	geld	13 = 15 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
		geld	12229 = 14 = 1/4
		tarwe	88 mudde
		rogge	380 mudde 1 vat
		wintergerst	14 mudde
		spelt	13 mudde
		haver	358 mudde
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
19 recto	dienstbaarheid klerk Louppougne	rogge	1 mudde

	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	rogge	4 vaten
	dienstbaarheid klerk Glabay	rogge	mémoire
20 recto	kerkbenodigdheden: 2 wassen toortsen	geld	mémoire
20 verso	kerkbenodigdheden: om de mis te kunnen vieren met muziek	geld	1 = 4 = 0
24 verso	competence pastoor Franes	geld	320 = 0 = 0
	competence pastoor Loupougne	geld	10 = 0 = 0
	competence pastoor Glabai	geld	340 = 0 = 0
	competence pastoor Maransart	geld	110 = 0 = 0
25 recto	competence klerk Maransar	rogge	1 1/2 mudde
	competence pastoor Jenappe	geld	50 = 0 = 0
27 verso	kerkbenodigdheden	geld	4 = 0 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	3 = 14 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	10 = 0 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	2 = 6 = 0
	Lonen bosmeesters		
37 recto	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
37 verso	loon boswachter voor 1 jaar	geld	12 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		
26 recto	bouw materiaal	geld	20 = 0 = 0
26 verso	loon herstellingen	geld	9 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	4 = 17 = 0
	loon herstellingen + bouw materiaal	geld	80 = 17 = 0
	bouw materiaal	geld	8 = 0 = 0
27 recto	loon herstellingen + bouw materiaal	geld	15 = 6 = 12
	loon herstellingen	geld	4 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	4 = 0 = 0
27 verso	loon herstellingen	geld	2 = 8 = 0
36 recto	loon herstellingen	geld	2 = 15 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijnsen		
19 verso	Cijns betaald aan het hospitaal St Nicolas Nijvel	rogge	mémoire
	Cijns betaald aan het hospitaal du Sepucre Nijvel	geld	13 = 12 = 0
	Cijns betaald aan de rekenkamer kapittel Nijvel	geld	41 = 2 = 0
	Cijns betaald aan de dames quotidianes	geld	4 = 10 = 0
	Cijns betaald aan de priorij Franes	geld	5 = 6 = 21
	Cijns kerk	geld	19 = 0 = 0
20 recto	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	1 = 4 = 0
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	1 = 4 = 0
	heerlijke cijns	geld	2 = 14 = 0
20 verso	Cijns op erfgronden	geld	mémoire
	Cijns op erfgronden	haver	37 mudde 9 vaten

	heerlijke cijns	geld	6 = 14 = 4
21 recto	heerlijke cijns	geld	11 = 9 = 18
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	16 = 16 = 0
	heerlijke cijns	geld	24 = 1 = 23
21 verso	heerlijke cijns	geld	6 = 15 = 0
22 recto	heerlijke cijns	geld	31 = 3 = 22
	heerlijke cijns	geld	1 = 4 = 0
	heerlijke cijns	haver	5 vaten
23 recto	Cijnzen op pachthoven Hubiermont en Maransart	geld	18 = 0 = 0
	Cijnzen: erfgenamen	geld	7 = 5 = 0
	Cijnzen: hypotheek	geld	50 = 0 = 0
	Cijnzen: pachthoven	geld	mémoire
23 verso	Cijnzen op de gronden in Marbais	geld	mémoire
	Cijnzen op de gronden in Marbais	geld	74 = 5 = 6
	aan de armen van Marbais	geld	24 = 0 = 0
24 recto	Kosten aan de gronden van Mellet	geld	mémoire
	Deel van de aartsbisschop		
25 verso	Andere uitgaven voor de aartsbisschop	geld	0 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
26 recto	aan de prior van Basse Wavre	geld	550 = 0 = 0
	aan de hofmeester	geld	100 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
39 recto	5% van de totale inkomsten in geld	geld	292 = 17 = 1/2
	4% van de totale inkomsten in graan	tarwe	1 mudde 1/4 vat
		rogge	1 mudde 1 vat 1/2
		haver	6 mudde 2 viertel 1 vat
		wintergers	1 vat
		erwten	1 vat
	Kosten bij de verkoop van hout		
34 verso	loon landmeter	geld	12 = 0 = 0
	loon landmeter	geld	8 = 0 = 0
	burgemeester en schepen voor assisteren	geld	14 = 8 = 0
	aan de bosmeesters	geld	4 = 16 = 0
	aanplakbrieven	geld	2 = 2 = 0
35 recto	loon landmeter	geld	19 = 16 = 0
	burgemeester en schepen voor assisteren	geld	14 = 14 = 0
	aan de bosmeesters	geld	4 = 18 = 0
	aanplakbrieven	geld	1 = 16 = 0
	loon landmeter	geld	14 = 0 = 0
35 verso	verbruiksmateriaal	geld	13 = 10 = 0
	verbruiksmateriaal	geld	1 = 4 = 0
	schepenen voor aanwezig te zijn bij de verkoop	geld	15 = 0 = 0
	aan de bosmeesters	geld	5 = 6 = 0
	aanplakbrieven	geld	2 = 2 = 0
	schepenen voor aanwezig te zijn bij de verkoop	geld	3 = 6 = 0
	aan de bosmeesters	geld	1 = 2 = 0

36 recto	aanplakbrieven	geld	1 = 4 = 0
	voor de condities van de verkoop neer te schrijven en te bepalen	geld	6 = 0 = 0
	voor vacaties van de ontvanger	geld	24 = 0 = 0
	geld in plaats van hout voor de ontvanger	geld	30 = 0 = 0
	verbruiksmateriaal	geld	80 = 0 = 0
	verbruiksmateriaal	geld	27 = 0 = 0
36 verso	verbruiksmateriaal	geld	62 = 17 = 0
	verbruiksmateriaal	geld	12 = 0 = 0
	vervoerskosten + verbruiksmateriaal	geld	6 = 6 = 0
	verbruiksmateriaal	geld	6 = 0 = 0
	Uitzonderlijke kosten:		
28 recto	loon procureur	geld	114 = 0 = 0
		geld	9 = 10 = 0
		geld	18 = 9 = 0
		geld	36 = 6 = 0
	betaling straf	geld	12 = 0 = 0
	loon procureur	geld	19 = 16 = 0
28 verso	loon procureur	geld	0 = 18 = 0
	loon deurwaarder	geld	6 = 12 = 0
	bier voor arbeiders	geld	2 = 15 = 0
	loon nachtwaker	geld	4 = 0 = 0
	belasting	geld	25 = 0 = 0
29 recto	belasting	geld	5 = 0 = 0
	loon secretaris	geld	2 = 11 = 0
	voor het ronddragen van de brieven van deze rekening	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	30 = 0 = 0
	vervoerskosten	geld	23 = 14 = 0
	vervoerskosten	geld	4 = 4 = 0
	kwijtschelding	geld	58 = 6 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	502 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	44 mudde
		haver	32 mudde
29 verso	Ondersteuning tiende	geld	565 = 0 = 0
		haver	40 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	350 = 0 = 0
		tarwe	5 1/2 mudde
		rogge	7 mudde 3 vaten
		haver	15 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	158 = 10 = 0
		rogge	11 1/2 mudde
		succoron	1 mudde
		haver	13 mudde
30 recto	Ondersteuning pachters	geld	68 = 0 = 0
		rogge	2 mudde
		haver	4 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	150 = 0 = 0
		rogge	4 1/2 mudde
		haver	10 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	510 = 0 = 0
		rogge	17 mudde

		tarwe	12 mudde
		haver	19 mudde
	Ondersteuning tiende	rogge	11 mudde 2 viertel
		haver	12 mudde 2 viertel
	Ondersteuning tiende	geld	61 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	70 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
		haver	3 mudde
30 verso	Ondersteuning pachters	geld	30 = 0 = 0
		rogge	3 mudde
		haver	5 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	164 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
	Ondersteuning tiende	geld	131 = 0 = 0
	Ondersteuning tiende	geld	78 = 0 = 0
		rogge	14 mudde
		tarwe	7 mudde
		haver	14 mudde
	Ondersteuning pachters	rogge	5 mudde 5 viertel
		haver	3 mudde
31 recto	Ondersteuning tiende	geld	102 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	rogge	11 mudde 4 viertel 1/2 1/4
	Ondersteuning pachters	geld	30 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	36 = 0 = 0
		haver	3 1/2 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	36 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	145 = 10 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	85 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	41 = 10 = 0
		rogge	2 mudde 5 viertel
31 verso	Ondersteuning pachters	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	18 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	24 mudde
		haver	21 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	206 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	25 mudde
		haver	12 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	350 = 0 = 0
		rogge	23 mudde
		haver	10 mudde
	Ondersteuning tiende	geld	200 = 0 = 0
		rogge	30 mudde
		succoron	13 mudde
		spelt	13 mudde

		haver	20 mudde
32 recto	Ondersteuning pachters	geld	104 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	50 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
	Ondersteuning huis Gerlonwez	geld	24 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	10 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	100 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	8 mudde
	Ondersteuning pachters	rogge	4 mudde 4 1/2 viertel
32 verso	Ondersteuning pachters	geld	2 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	100 = 0 = 0
		rogge	5 mudde
		haver	3 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	105 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	38 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	82 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	rogge	5 vaten
	Ondersteuning pachters	rogge	7 vaten
	Ondersteuning pachters	rogge	1 mudde 2 1/2 viertel
	Ondersteuning pachters	rogge	3 mudde 2 viertel
	Ondersteuning pachters	rogge	5 mudde
	Ondersteuning pachters	haver	1 mudde 3 viertel
33 recto	Ondersteuning pachters	haver	12 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	18 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	30 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	48 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	6 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	24 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	33 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	31 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	15 = 0 = 0
33 verso	Ondersteuning pachters	haver	2 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	22 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	rogge	10 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	60 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	6 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	15 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	13 = 0 = 0
38 recto	Spaanse vrijgeleide	geld	123 = 0 = 0
	Spaanse vrijgeleide	geld	180 = 0 = 0
	Vrijgeleide van het graafschap	geld	127 = 0 = 0
	Spaanse vrijgeleide	geld	102 = 0 = 0
38 verso	Spaanse + Franse vrijgeleide	geld	249 = 8 = 0
	Spaanse vrijgeleide + verzekering van Frankrijk	geld	249 = 8 = 0
	verzekering van Frankrijk en Spanje	geld	144 = 0 = 0
	Vrijgeleide	geld	48 = 16 = 0
	Vrijgeleide	geld	22 = 16 = 0
	Hollandse vrijgeleide	geld	20 = 0 = 0
	Diverse kosten		

20 verso	diverse kosten	geld	3000 = 0 = 0
34 recto	Andere uitgaven voor de inhaling van reeds verkochte granen	tarwe	25 1/2 mudde
		rogge	28 mudde 3 vaten
		wintergerst	1 1/2 mudde
		erwten	2 mudde
37 recto	voor vrijstellingen	geld	102 = 0 = 0
	Totaal		
39 recto		geld	14081 = 2 = 0
		tarwe	89 mudde 1 vat
		rogge	379 mudde 1 viertel
		wintergerst	15 mudde 7 vaten
		spelt	13 mudde
		haver	331 mudde 1 vat

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4705: REKENING UIT 1684³⁰⁰

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1	pacht pachthof Hulencour	rogge	23 mudde 6 vaten
	pacht pachthof Hulencour	geld	400 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	24 mudde
2	pacht pachthof van Passavant	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	18 mudde
		haver	30 mudde
4	pacht pachthof van Croissant	geld	300 = 0 = 0
		rogge	15 mudde
		tarwe	5 mudde
		haver	24 mudde
5	pacht pachthof van Foriest	geld	500 = 0 = 0
		rogge	12 mudde
		tarwe	12 mudde
		haver	30 mudde
	Pacht pachthof van Foriest: zelfde pacht voor de volgende jaren	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		tarwe	mémoire
		haver	mémoire
	pacht pachthof van Maransart	geld	35 = 0 = 0
		rogge	4 mudde
		haver	1 mudde 6 vaten
	zelfde pacht voor de volgende jaren	geld	mémoire
6	pacht pachthof van Hubiermont	geld	90 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
14	pacht pachthof van Lencloistre	geld	600 = 0 = 0

³⁰⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4705.

		tarwe	10 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	18 mudde
14	pacht pachthof van Pierpont	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	24 mudde
		haver	21 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	200 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	25 mudde
		haver	12 mudde
14	pacht pachthof van Lerales	geld	325 = 0 = 0
		rogge	23 mudde
		avoine	10 mudde
17	pacht pachthof van Boisbordeau	geld	100 = 0 = 0
		tarwe	11 mudde
		rogge	8 mudde
20	pacht pachthof van Chetissart	geld	200 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
20	pacht pachthof van Marbai	geld	160 = 0 = 0
	Grondpacht		
3	grondpacht 29 bunder 326 roeden + 46 bunder 221 roeden + 101 roeden	geld	150 = 0 = 0
		rogge	7 mudde
		haver	7 mudde
	zelfde grondpacht voor de volgende jaren	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
3	grondpacht 20 bunder 1 dagwand 75 roeden	geld	58 = 0 = 0
		rogge	3 mudde 3 vierstel
		haver	6 mudde
	grondpacht 6 bunder	geld	33 = 0 = 0
5	Gronden van Boisleducq: 6 bunder 3 dagwand 26 roeden	rogge	1 mudde 6 vaten
7	grondpacht 31 bunder 268 roeden + 12 bunder + 1 bunder 225 roeden + 2 bunder	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
7	grondpacht 21 bunder	geld	63 = 0 = 0
		haver	5 mudde
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 36 roeden + 5 bunder	geld	mémoire
	grondpacht rest gronden	rogge	5 mudde 8 vaten
8	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 8 roeden	geld	138 = 0 = 0
		rogge	11 1/2 mudde
		haver	6 mudde
	grondpacht 13 bunder 2 dagwand 26 roeden	geld	33 = 10 = 0
		rogge	2 mudde 5 vierstel
	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 32 roeden + 4 bunder 1 dagwand 50 roeden	geld	43 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 3 roeden	geld	73 = 0 = 0
8	grondpacht 54 bunder 1 dagwand + 1/2 bunder	tarwe	5 mudde
		rogge	10 mudde

		haver	11 mudde
		tarwe	5 mudde
		rogge	10 mudde
		haver	11 mudde
	grondpacht volgende 3 jaren	tarwe	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
9	grondpacht 2 1/2 bunder 1 dagwand 53 roeden	rogge	5 vaten
	+ 6 dagwand 29 roeden		
	grondpacht 1 dagwand 24 roeden	rogge	7 vaten
9	grondpacht 9 1/2 bunder 47 roeden	geld	mémoire
	+ 3 bunder 7 roeden + 4 bunder		
	grondpacht 5 dagwand	geld	7 = 10 = 0
	grondpacht 24 bunder 2 dagwand 81 roeden + 1 dagwand 42 roeden	rogge	1 mudde 2 1/2 viertel
10	grondpacht 8 bunder - 1 1/2 roeden	rogge	3 mudde 2 viertel
	grondpacht 12 bunder 1 dagwand 40 1/2 roeden	rogge	5 mudde
	grondpacht 3 bunder	haver	mémoire
10	grondpacht 12 bunder 3 dagwand 59 roeden	rogge	3 mudde
		haver	3 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 6 roeden	rogge	11 mudde
11	grondpacht 24 bunder	haver	8 mudde
	grondpacht closière	geld	18 = 0 = 0
	grondpacht "ames pretz"	geld	30 = 0 = 0
11	grondpacht 1 bunder 35 roeden	geld	90 = 0 = 0
11	grondpacht 2 closières	geld	mémoire
12	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 18 roeden	geld	48 = 0 = 0
	grondpacht "pretz de la bricterie": 6 bunder 379 roeden	geld	8 = 0 = 0
	grondpacht 'les saulchoirs'	geld	60 = 0 = 0
		haver	7 mudde
	grondpacht 'tenure de la papiree': 1 bunder 360 roeden	geld	12 = 0 = 0
12	grondpacht 7 bunder 54 roeden	geld	36 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand 24 roeden	geld	mémoire
13	grondpacht 4 bunder 1 1/2 dagwand 16 roeden	geld	30 = 0 = 0
	+ 5 bunder 2 dagwand 18 roeden		
	grondpacht 14 1/2 bunder 13 roeden	geld	48 = 0 = 0
13	grondpacht 3 bunder 63 roeden	geld	6 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht oude smederij Villers	geld	mémoire
14	grondpacht 3 bunders 11 roeden	geld	mémoire
15	grondpacht 4 bunder	geld	mémoire
15	grondpacht 2 bunder + 3 bunder 43 roeden + 3 bunder	geld	27 = 0 = 0
	grondpacht gronden van Sartmavelinnes	geld	50 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
16	grondpacht 19 bunder 1 dagwand	rogge	10 mudde
	grondpacht 11 bunder 2 dagwand 28 roeden	rogge	4 mudde 9 vaten
	grondpacht 3 bunder 376 roeden + 4 bunder 180 roeden	geld	24 = 0 = 0
16	grondpacht 4 bunder 347 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand 42 roeden	haver	2 vaten
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	geld	18 = 0 = 0
17	grondpacht 2 bunder 1 dagwand 62 roeden	rogge	8 vaten
	grondpacht 2 bunder 56 roeden	geld	40 = 0 = 0
	+ 11 bunder 2 dagwand 93 roeden + 24 bunder		

	grondpacht courtille baillhil	geld	mémoire
18	grondpacht 3 bunder 12 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 7 bunder 277 roeden + 1/2 bunder 27 roeden	geld	40 = 0 = 0
18	grondpacht 5 bunder + 16 bunder 18 roeden	rogge	1 mudde 8 vaten
	grondpacht 2 bunder 1 mesure	rogge	8 vaten
18	grondpacht 8 bunder 3 dagwand	rogge	2 mudde 9 vaten
19	grondpacht "petit pretz": 89 roeden	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 3 bunder 28 roeden	geld	6 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand 68 roeden + 1 bunder 3 dagwand 40 roeden	rogge	9 vaten
19	grondpacht	geld	mémoire
20	grondpacht 7 bunder	spelt	mémoire
	Pacht huizen		
15	pacht Molen van Buisset	geld	150 = 0 = 0
16	pacht huis van Gerlonwez	geld	40 = 0 = 0
	Tienden		
2	tiende van Genappe	tarwe	4 mudde 9 vaten
		wintergerst	4 mudde 5 vaten
	tiende van Vieumanant	geld	mémoire
2	menue tiende van Promelle	geld	24 = 0 = 0
	menue tiende van Jenappe	geld	18 = 0 = 0
4	tiende van Marensart	geld	mémoire
	kleine tiende van Glabai	geld	mémoire
4	grosse tiende van Glabay en Chanteleu	tarwe	2 mudde 5 vaten
		wintergerst	8 vaten
		rogge	1 mudde 10 vaten
		espeaulte	1 mudde
5	tiende van Louppougne	geld	mémoire
15	tiende van Frasne	tarwe	2 mudde 7 vaten
		rogge	2 mudde 6 vaten
		spelt	5 mudde 4 vaten
		wintergerst	3 mudde 1 vaten
15	menue tiende van Frasne	geld	40 = 0 = 0
	Cijnzen		
21	erfelijke renten van verschillende personen	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
		pouilles	mémoire
	Cijns 1 closière en 1 courtille	geld	mémoire
22	Cijns 1 courtille	geld	mémoire
	Cijns 10 1/2 bunder	geld	mémoire
	Cijns 1/2 bunder	geld	mémoire
22	Cijns 1 courtille	geld	mémoire
23	Cijns erfgrond	geld	mémoire
	Cijns 1 dagwand	geld	mémoire
	Cijns huis	geld	mémoire
23	Cijns huis en grond	geld	mémoire
	Cijns huis en grond	geld	mémoire

24	heerlijke cijns van verschillende personen	kapoenen	mémoire
	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
24	heerlijke cijns van verschillende personen	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		tierce	mémoire
		pouilles	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
	heerlijke cijns van verschillende personen	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		pouilles	mémoire
		haver	mémoire
24	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
25	heerlijke cijns van verschillende personen	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		quar	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
26	heerlijke cijns van verschillende personen	kapoenen	mémoire
		quar	mémoire
	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
		quar	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
26	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		tierce	mémoire
26	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		tierce	mémoire
		pouilles	mémoire
		haver	mémoire
27	heerlijke cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
	grondheerlijke cijns huis van verschillende personen	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
	verloren cijzen	rogge	mémoire
27	verloren cijzen	rogge	mémoire
	verloren cijzen	haver	338 mudde 6 vaten
	Verkocht Hout		
	Hout: 51 loten	geld	542 = 10 = 0
29	Rechten op dit hout	geld	71 = 8 = 0
	Hout: 21 loten	geld	265 = 10 = 0
	Rechten op dit hout	geld	29 = 8 = 0

30	Hout: verschillende raspes	geld	500 = 0 = 0
	Hout: 16 loten	geld	461 = 0 = 0
30	Rechten op dit hout	geld	18 = 0 = 0
	Hout: 18 loten	geld	224 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	21 = 12 = 0
31	Hout: without en eiken rente	geld	mémoire
	Verkocht graan		
28	rogge	geld	517 = 10 = 0
	tarwe	geld	442 = 15 = 0
	wintergerst	geld	74 = 0 = 0
	spelt	geld	14 = 5 = 0
	Verkochte wol		
	Wol: 156 "cottes"	geld	187 = 4 = 0
	Wol: 18 "herbis"	geld	36 = 18 = 0
32	Wol: 1 "chariage"	geld	9 = 8 = 12
	Wol: verschillende kleine chariages	geld	11 = 8 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
33		geld	9055 = 6 = 3 1/2
		tarwe	71 mudde 9 vaten
		rogge	331 mudde
		wintergerst	8 mudde 2 vaten
		spelt	6 mudde 4 vaten
		haver	582 mudde 2 vaten
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
34	dienstbaarheid klerk Louppougne	bled	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	bled	3 mudde
34	dienstbaarheid klerk Glabai	bled	2 mudde
35	dienstbaarheid klerk Frasne	bled	2 mudde
		avoine	2 mudde
36	Kerkbenodigdheden	geld	0 = 5 = 4
37	Kerkbenodigdheden	geld	1 = 4 = 0
43	competence pastoor van Frasne	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor van Louppougne	geld	20 = 0 = 0
43	competence pastoor van Glabai	geld	450 = 0 = 0
	competence pastoor Marensart	geld	140 = 0 = 0
44	competence klerk van Marensart	bled	2 mudde
49	Kerkbenodigdheden	geld	7 = 10 = 0
54	Kerkbenodigdheden	geld	1 = 4 = 0
55	Kerkbenodigdheden	geld	50 = 0 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	20 = 0 = 0
67	viering missen	geld	24 = 0 = 0
	Lonen bosmeesters		
65	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0

65	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
65	loon boswachter voor 1 jaar	geld	6 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	7 = 10 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
36	Salarissen schepenen Villers Perwin	geld	mémoire
66	loon 1 jaar	geld	80 = 8 = 0
	loon 1 jaar	geld	22 = 19 = 0
66	loon 1 jaar	geld	49 = 18 = 0
	loon 1 jaar	geld	21 = 10 = 0
	loon 1 jaar	geld	30 = 0 = 0
66	loon 1 jaar	geld	6 = 0 = 0
	loon 1 maand	geld	3 = 6 = 0
67	loon 1 maand	geld	24 = 0 = 0
	loon 1 jaar	geld	38 = 18 = 0
67	loon 1 jaar	geld	28 = 14 = 0
	loon 1 jaar	geld	26 = 12 = 0
	loon 2 jaar	geld	28 = 1 = 0
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
51	bouwmetaal	geld	16 = 0 = 0
54	bouwmetaal	geld	2 = 2 = 0
68	loon herstellingen	geld	32 = 0 = 0
71	loon herstellingen	geld	6 = 8 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	7 = 0 = 12
	loon herstellingen	geld	10 = 0 = 0
71	loon herstellingen	geld	10 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	1 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	41 = 2 = 18
	bouwmetaal	geld	24 = 0 = 0
72	loon herstellingen	geld	25 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	0 = 18 = 12
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	3 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	1 = 10 = 0
72	loon herstellingen	geld	9 = 18 = 0
	bouwmetaal	geld	16 = 9 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	16 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	3 = 0 = 0
73	loon herstellingen	geld	3 = 3 = 0
	loon herstellingen	geld	6 = 8 = 0
	bouwmetaal	geld	30 = 16 = 0
	bouwmetaal	geld	1 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	0 = 18 = 0
73	loon herstellingen	geld	36 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	7 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	4 = 16 = 0
	bouwmetaal	geld	1 = 8 = 0
	bouwmetaal	geld	10 = 10 = 0

74	loon herstellingen	geld	0 = 18 = 0
	loon herstellingen	geld	24 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	5 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	40 = 0 = 0
74	bouwmateriaal	geld	0 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	9 = 17 = 0
	loon herstellingen	geld	6 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	136 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	16 = 7 = 0
74	bouwmateriaal	geld	150 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	3 = 0 = 0
75	loon herstellingen	geld	170 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	21 = 9 = 0
	bouwmateriaal	geld	2 = 15 = 0
	bouwmateriaal	geld	7 = 11 = 6
	bouwmateriaal	geld	8 = 0 = 0
75	bouwmateriaal	geld	164 = 5 = 6
	bouwmateriaal	geld	191 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	2 = 6 = 0
	bouwmateriaal	geld	33 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	39 = 2 = 0
76	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	7 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	12 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	11 = 17 = 0
76	bouwmateriaal	geld	3 = 4 = 0
	bouwmateriaal	geld	1 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 8 = 0
	loon herstellingen	geld	7 = 16 = 0
76	bouwmateriaal	geld	20 = 9 = 0
77	bouwmateriaal	geld	39 = 17 = 0
	bouwmateriaal	geld	14 = 8 = 0
	bouwmateriaal	geld	3 = 7 = 12
	loon herstellingen	geld	20 = 4 = 0
77	bouwmateriaal	geld	14 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	22 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	3 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	11 = 11 = 0
	bouwmateriaal	geld	6 = 5 = 0
78	bouwmateriaal	geld	22 = 19 = 0
	bouwmateriaal	geld	74 = 8 = 0
	bouwmateriaal	geld	5 = 17 = 0
	bouwmateriaal	geld	6 = 12 = 0
	bouwmateriaal	geld	36 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	9 = 0 = 0
78	loon herstellingen	geld	17 = 13 = 0
	bouwmateriaal	geld	24 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	436 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmateriaal	geld	809 = 0 = 0
79	bouwmateriaal	geld	100 = 4 = 0
	bouwmateriaal	geld	7 = 13 = 0

	bouwmateriaal	geld	12 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	188 = 0 = 0
79	loon herstellingen	geld	2 = 2 = 0
	bouwmateriaal	geld	2 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmateriaal	geld	27 = 18 = 0
	bouwmateriaal	geld	42 = 2 = 0
80	loon herstellingen	geld	3 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	10 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	6 = 18 = 0
	loon herstellingen	geld	15 = 10 = 0
	bouwmateriaal	geld	22 = 0 = 0
80	bouwmateriaal	geld	15 = 6 = 0
	bouwmateriaal	geld	4 = 8 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijnsen		
34	Cijns aan het hospitaal St Nicolas Nijvel	bled	2 mudde
		geld	0 = 16 = 0
35	Cijns aan het hospitaal du Sepulcre Nijvel	geld	mémoire
	Cijns aan de rekenkamer kapittel Nijvel	geld	20 = 11 = 4
	Cijns aan de dames quotidianes	geld	20 = 11 = 4
35	Cijns aan de priorij van Frasnès	geld	8 = 14 = 9
36	Cijns aan hof van Refues + heerlijke cijns	geld	mémoire
36	Cijns voor erfgronden	geld	mémoire
37	Rente: erfgronden	avoine	347 mudde 6 vaten
37	Cijns	geld	mémoire
	Cijns aan hoven	geld	mémoire
39	heerlijke cijns	geld	mémoire
	Cijns voor de pachthoven van Hubiermont en Marensart in plaats van die van Franquénies	geld	mémoire
40	Cijns voor het pachthof van Vieumanant	geld	31 = 5 = 0
40	Cijns voor de gronden in Marbais	geld	mémoire
40		geld	mémoire
41	Cijns op gronden in Mellez	geld	mémoire
	Rente: interest op geld	geld	87 = 10 = 0
42	Cijns	geld	80 = 0 = 0
	Uitzonderlijke Renten		
48	Oorlogsbelasting	geld	104 = 0 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	80 = 0 = 0
48	Oorlogsbelasting	bled	3 mudde 6 vaten
	Oorlogsbelasting	bled	2 mudde
	Oorlogsbelasting	geld	1 = 18 = 0
49	Oorlogsbelasting	geld	22 = 9 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	30 = 0 = 0
49	Oorlogsbelasting	geld	10 = 10 = 0
51	Oorlogsbelasting	geld	11 = 14 = 0
51	Oorlogsbelasting	geld	2 = 6 = 18
52	Oorlogsbelasting	geld	25 = 7 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	116 = 0 = 0
52	Oorlogsbelasting	geld	8 = 8 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	9 = 0 = 0
53	Oorlogsbelasting	geld	4 = 15 = 0
53	Oorlogsbelasting	geld	4 = 0 = 0

	Oorlogsbelasting	geld	25 = 7 = 0
53	Oorlogsbelasting	geld	1 = 10 = 18
	Oorlogsbelasting	geld	26 = 8 = 0
54	Oorlogsbelasting	geld	18 = 2 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	4 = 0 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	1 = 14 = 12
	Oorlogsbelasting	geld	3 = 6 = 18
54	Oorlogsbelasting	geld	14 = 0 = 0
	Oorlogsbelasting	geld	2 = 10 = 0
54	Oorlogsbelasting	geld	15 = 0 = 0
55	Oorlogsbelasting	geld	50 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
45	Rente op kosten van de aartsbisschop	geld	48 = 0 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	14 = 0 = 0
45	Kerkbenodigdheden	geld	4 = 11 = 0
	Aan de Dame van Grimbercq	geld	9 = 0 = 0
		froment	1 mudde
		succoron	2 mudde
		bled	5 vaten
	Kerkbenodigdheden	geld	50 = 8 = 0
	aan de aartsbisschop	geld	240 = 0 = 0
45	Aan de heer Delfontaine en Jean Lis	geld	360 = 0 = 0
46	Kerkbenodigdheden	geld	5 = 3 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	200 = 0 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	6 = 15 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
47	aan de hotelmeester van Affligem	geld	105 = 0 = 0
47	Rente	geld	70 = 0 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	27 = 0 = 0
	benodigdheden van de refugie van Brussel	geld	24 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
81	5% van de totale inkomsten	geld	243 = 7 = 0
	4% van het binnengekomen graan	froment	1 mudde
81		bled	3 mudde 1 vat
		succouron	5 vaten
		espeaulte	4 vaten
		avoine	0 mudde
	Kosten bij de inkomsten van hout		
64	assisteren verkoop bomen	geld	5 = 8 = 0
	aan de sergeanten	geld	1 = 16 = 0
	billiets daffiche	geld	0 = 18 = 0
	verkoopsvoorwaarden maken	geld	6 = 0 = 0
	vacaties van de ontvanger	geld	30 = 0 = 0
64	voor de rechten op hout	geld	2 = 16 = 0
	Uitzonderlijke kosten:		

48	uitgaven door de heer De Roy	geld	13 = 16 = 0
48	uitgaven voor "chartiers de Flandre"	geld	35 = 11 = 18
49	vervoerskosten	geld	9 = 0 = 0
49	heldendaad	geld	0 = 5 = 0
	bier	geld	6 = 0 = 0
49	bier	geld	14 = 0 = 0
	uitgaven door de heer De Roy	geld	4 = 0 = 0
50	voor rechten	geld	0 = 18 = 0
	communicatie	geld	0 = 12 = 0
	voor rechten	geld	5 = 8 = 0
50	Belasting	geld	1 = 1 = 0
	loon deuwaarder	geld	14 = 8 = 0
	vervoerskosten	geld	9 = 2 = 0
51	diverse kosten	geld	9 = 9 = 0
	vervoerskosten	geld	9 = 14 = 0
51	vorderingen van rantsoenen	geld	21 = 5 = 0
	tolrecht	geld	4 = 8 = 0
	kosten bij de tiende van Promelle	geld	8 = 2 = 0
52	recht op tienden	geld	10 = 0 = 0
52	kosten wisselen geld	geld	6 = 0 = 0
	loon notaris	geld	1 = 10 = 0
	aan de klerk van Braine Lalleud voor de tienden	geld	4 = 16 = 0
53	vervoerskosten	geld	10 = 12 = 0
	belasting	geld	1 = 10 = 0
	vervoerskosten	geld	10 = 0 = 0
	rantsoenen	geld	3 = 3 = 0
53	bier	geld	6 = 0 = 0
53	Belasting	geld	1 = 11 = 12
54	rondragen brieven van deze rekening	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
55	vervoerskosten	geld	3 = 0 = 0
	communicatie	geld	0 = 18 = 0
	communicatie	geld	1 = 4 = 0
	voor een rapport	geld	40 = 15 = 0
	verbod tegen het kapittel van Nijvel	geld	4 = 13 = 0
55	proceskosten	geld	36 = 0 = 0
56	Ondersteuning pachters	geld	600 = 0 = 0
		froment	6 mudde
		bled	18 mudde
		avoine	30 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	150 = 0 = 0
		bled	(niet duidelijk)
		avoine	7 mudde
56	Ondersteuning pachters	geld	400 = 0 = 0
		froment	6 mudde
		bled	12 mudde
		avoine	24 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	58 = 0 = 0
		bled	3 mudde 3 viertel
		avoine	6 mudde
	Voor de menue tiende van Promelle	geld	24 = 0 = 0
	Voor de menue tiende van Jenappe	geld	18 = 0 = 0

57	Ondersteuning pachters	geld	33 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	300 = 0 = 0
		bled	15 mudde
		froment	2 mudde 6 vaten
		avoine	24 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	500 = 0 = 0
		bled	12 mudde
		froment	12 mudde
		avoine	30 mudde
	Ondersteuning pachters	bled	1 mudde 6 vaten
57	Ondersteuning pachters	geld	35 = 0 = 0
		bled	4 mudde
		avoine	1 mudde 6 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	90 = 0 = 0
		bled	11 mudde
		avoine	6 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	63 = 0 = 0
		avoine	5 mudde
57	Ondersteuning pachters	bled	5 mudde 8 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	138 = 0 = 0
		bled	11 mudde 5 vaten
		avoine	6 vaten
58	Ondersteuning pachters	geld	210 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	33 = 0 = 0
		bled	2 mudde 5 viertel
	Ondersteuning pachters	geld	43 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	73 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	froment	5 mudde
		bled	10 mudde
		avoine	11 mudde
58	Ondersteuning pachters	bled	5 vaten
	Ondersteuning pachters	bled	7 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	7 = 10 = 0
	Ondersteuning pachters	bled	1 mudde 2 1/2 viertel
	Ondersteuning pachters	bled	8 mudde 2 viertel
	Ondersteuning pachters	bled	2 mudde
		avoine	2 mudde
	Ondersteuning pachters	bled	11 mudde
	Ondersteuning pachters	avoine	8 mudde
59	Ondersteuning pachters	geld	18 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	30 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	90 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	48 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	8 = 0 = 0
59	Ondersteuning pachters	geld	72 = 0 = 0
		avoine	7 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	36 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	108 = 15 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	45 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	30 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	48 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	6 = 0 = 0

	Ondersteuning pachters	geld	24 = 0 = 0
59	Ondersteuning pachters	geld	22 = 16 = 0
60		froment	7 mudde
		bled	15 mudde
		avoine	12 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	300 = 0 = 0
		froment	5 mudde
		bled	12 mudde
		avoine	21 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	72 = 0 = 0
		froment	4 mudde
		bled	12 mudde
		avoine	12 mudde
60	Ondersteuning pachters	geld	325 = 0 = 0
		bled	23 mudde
		avoine	10 mudde
	Voor de menue tiende van Frasne	geld	4 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	27 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	bled	4 mudde
	Ondersteuning pachters	bled	10 mudde
	Ondersteuning pachters	bled	4 mudde 9 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	24 = 0 = 0
60	Ondersteuning pachters	geld	15 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	avoine	2 vaten
61	Ondersteuning pachters	geld	18 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	bled	8 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	40 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	100 = 0 = 0
		bled	11 mudde
		avoine	8 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	15 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	40 = 0 = 0
61	Ondersteuning pachters	bled	1 mudde 8 vaten
	Ondersteuning pachters	bled	8 vaten
	Ondersteuning pachters	bled	2 mudde 11 vaten
	Ondersteuning pachters	geld	1 = 10 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	6 = 0 = 0
	Ondersteuning pachters	geld	9 vaten
61	Ondersteuning pachters	geld	200 = 0 = 0
		bled	10 mudde
		avoine	6 mudde
	Ondersteuning pachters	geld	150 = 0 = 0
64	geld in plaats van hout voor de ontvanger	geld	30 = 0 = 0
68	geleverd graan	geld	126 = 0 = 0
	geleverd graan	geld	6 = 6 = 0
	geleverde mest	geld	3 = 0 = 0
	geleverd	espeaulte	4 mudde 7 vaten
		froment	2 mudde 2 vaten
	geleverd graan	geld	43 = 15 = 0
69	bouwmateriaal	geld	33 = 10 = 0
	geleverd graan	bled	21 mudde

	bouwmateriaal	geld	37 = 14 = 0
	bouwmateriaal	geld	12 = 0 = 0
69	bouwmateriaal	geld	40 = 16 = 0
	bouwmateriaal	geld	3 = 0 = 0
	geleverd graan	geld	156 = 17 = 12
	geleverd graan	geld	14 = 9 = 0
69	gekocht graan	geld	18 = 13 = 0
70	geleverd graan	geld	11 = 4 = 6
	loon herstellingen	geld	9 = 10 = 0
	bouwmateriaal	geld	5 = 13 = 12
76	tollen	geld	1 = 11 = 12
76	huur paard	geld	14 = 10 = 0
77	voor drank	geld	3 = 0 = 0
78	bier	geld	18 = 0 = 0
79	loon herstellingen	geld	57 = 4 = 0
	bier	geld	12 = 0 = 0
79	tollen	geld	4 = 6 = 0
80	tollen	geld	0 = 4 = 12
	Totale eindsom uitgaven		
	Summa Summarum des mises	geld	13239 = 5 = 7
		tarwe	72 mudde 10 vaten
		rogge	326 mudde 3 vaten
		wintergerst	8 mudde 7 vaten
		spelt	6 mudde 4 vaten
		haver	586 mudde

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4714: REKENING UIT 1694³⁰¹

Folio	Inkomsten		Vermelde som
	Pachthoven		
2	pacht pachthof Hulencour	tarwe	5 vaten 1/4
		rogge	23 mudde 8 vaten
		wintergerst	10 mudde 5 vaten
	pacht pachthof Hulencour	rogge	3 mudde
3	pacht pachthof van Passavant	tarwe	1 mudde
		rogge	3 mudde
		spelt	10 viertel
5	pacht pachthof van Croissant	tarwe	2 mudde 11 vaten
		rogge	9 mudde 6 vaten
	pacht pachthof van Foriest	geld	200 = 0 = 0
6		rogge	26 mudde
	pacht pachthof van Maransart	geld	mémoire
6	pacht pachthof van Hubiermont	geld	mémoire
15	pacht pachthof van l'Encloistre	geld	mémoire
	pacht pachthof van Pierpont	geld	mémoire
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	mémoire
16	pacht pachthof van Lerales	geld	mémoire

³⁰¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4714.

19	pacht pachthof van Boisbordeau	geld	mémoire
22	pacht pachthof van Chetissart	geld	mémoire
	pacht pachthof van Marbai	geld	mémoire
	Grondpacht		
4	grondpacht 29 bunder 3 dagwand 26 roeden + 101 roeden	tarwe	1 mudde
	+ 46 bunder 2 dagwand 21 roeden + 3 bunder 20 roeden	rogge	2 mudde
		spelt	2 mudde
	grondpacht 20 bunder 1 dagwand 75 roeden	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
	grondpacht 6 bunder	geld	mémoire
6	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 26 roeden	geld	mémoire
7	grondpacht 31 bunder 268 roeden + 12 bunder	geld	mémoire
	+ 1 bunder 225 roeden		
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 25 roeden + 5 bunder	geld	mémoire
	grondpacht	rogge	mémoire
8	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 8 roeden	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
	grondpacht 1 closière: 4 bunder	geld	mémoire
	grondpacht 13 bunder 2 dagwand 26 roeden	geld	mémoire
		rogge	mémoire
	grondpacht 6 bunder 332 roeden + 4 bunder 150 roeden	geld	mémoire
9	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 3 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 54 bunder 1 dagwand + 1 1/2 bunder	wintergerst	7 mudde
9	grondpacht 2 1/2 bunder 153 roeden + 6 dagwand 39 roeden	rogge	mémoire
9	grondpacht 1 dagwand 27 roeden	rogge	mémoire
10	grondpacht 9 1/2 bunder 47 roeden + 3 bunder 7 roeden + 4 bunder	geld	mémoire
	grondpacht 5 dagwand	geld	mémoire
10	grondpacht 24 bunder 281 roeden + 4 bunder 142 roeden	rogge	mémoire
10	grondpacht 8 bunder	rogge	mémoire
11	grondpacht 12 bunder 1 dagwand 40 1/2 roede	geld	65 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder	haver	mémoire
11	grondpacht 12 bunder 3 dagwand 59 roeden	rogge	mémoire
		haver	mémoire
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 16 roeden	rogge	mémoire
11	grondpacht 24 bunder	rogge	1 mudde 6 vaten
	grondpacht "ames pretz"	geld	mémoire
12	grondpacht 1 bunder 35 roeden	geld	28 = 11 = 12
	grondpacht 2 closières	geld	mémoire
12	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 18 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 1 bunder 3 dagwand 60 roeden	wintergerst	2 mudde
13	grondpacht 7 bunder 54 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 1 dagwand	geld	mémoire
14	grondpacht 4 bunder 1 1/2 dagwand 16 roeden	geld	mémoire
	+ 5 bunder 2 dagwand 18 roeden		
14	grondpacht 14 1/2 bunder 13 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 3 bunder 63 roeden	geld	mémoire
14	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 18 roeden	geld	mémoire
	grondpacht van de oude smederij van Villers	geld	mémoire
16	grondpacht 2 bunder + 3 bunder 43 roeden + 3 bunder	geld	mémoire

17	grondpacht gronden onder Sartmavelinnes	geld	mémoire
		rogge	mémoire
	grondpacht 19 bunder 1 dagwand 60 roeden	rogge	mémoire
17	grondpacht 11 bunder 2 dagwand 28 roeden	rogge	mémoire
	grondpacht 3 bunder 376 roeden + 4 bunder 1 dagwand 80 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 47 roeden	geld	mémoire
18	grondpacht 1 dagwand 43 roeden	haver	mémoire
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 2 bunder 1 dagwand 62 roeden	rogge	mémoire
18	grondpacht 2 bunder 56 roeden + 11 bunder 293 roeden + 24 bunder	geld	mémoire
	grondpacht "courtille"	geld	mémoire
20	grondpacht 3 bunder 12 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 7 bunder 277 roeden + 1/2 bunder 27 roeden	geld	mémoire
20	grondpacht 5 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 8 bunder 3 dagwand	rogge	mémoire
21	grondpacht weide	geld	mémoire
	grondpacht 3 bunder 28 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 163 roeden + 1 bunder 3 dagwand 40 roeden	rogge	mémoire
21	grondpacht "vieuriau": 2 dagwand 50 roeden	geld	mémoire
22	grondpacht 7 bunder	spelt	mémoire
	Pacht gebouwen		
17	pacht Molen van Buisset	geld	mémoire
	Tienden		
2	grosse tiende van Jenappe	rogge	9 mudde 11 vaten
		wintergerst	15 mudde 4 vaten
		gerst	3 mudde 5 vaten
		spelt	5 vaten
3	tiende van Vieumanant	geld	mémoire
	menue tiende van Promelle	geld	mémoire
3	menue tiende van Jenappe	geld	mémoire
5	tiende van Marensart	geld	mémoire
5	Kleine tiende van Glabai	geld	mémoire
	Grosse tiende van Glabai en Chantelez	geld	mémoire
6	tiende van Loupougne	geld	mémoire
16	tiende van Frasné	rogge	8 mudde 3 vaten
		tarwe	2 vaten en 1/8
		wintergerst	1 mudde
16	menue tiende van Frasné	geld	mémoire
	Cijnzen		
17	Cijns huis van Gironwez	geld	mémoire
23	Cijns van verschillende personen aan het huis van Affligem	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
		kippen	mémoire
24	Cijns van verschillende personen aan het huis van Affligem	geld	mémoire
	Cijns 1 closière en courtille	kapoenen	mémoire

		geld	mémoire
24	Cijns 1 courtille	geld	mémoire
	Cijns 1 courtille	geld	mémoire
	Cijns 2 dagwand	geld	mémoire
	Cijns 1 grote courtille	geld	mémoire
25	Cijns erfstuk	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
	Cijns 6 dagwand	geld	mémoire
	Cijns huis	geld	mémoire
	Cijns huis en tenure	geld	mémoire
25	Cijns huis en tenure	geld	mémoire
26	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
26	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
			mémoire
		kip	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		kip	mémoire
		haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
27		kapoenen	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
28	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
	heerlijke cijns	kapoenen	mémoire
		kip	mémoire
28	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		tierce	mémoire
28	heerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		kip	mémoire
		haver	mémoire
29	heerlijke cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
	grondheerlijke cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		rogge	mémoire
		haver	mémoire
29	grondheerlijke cijns	rogge	mémoire
	heerlijke cijns	geld	602 = 15 = 22
29	cijns	geld	40 = 0 = 0

	Verkocht hout		
31	Hout: 67 loten	geld	605 = 10 = 0
31	Rechten op dit hout	geld	93 = 16 = 0
	Hout: raspes uit het bos van Camby	geld	240 = 0 = 0
	Hout: raspes uit het bos Boly Iaumin	geld	270 = 0 = 0
	Hout: raspes gemarkeerd buiten het bos	geld	170 = 0 = 0
32	Hout: raspes gemarkeerd buiten het bos	geld	mémoire
	Hout: raspes gemarkeerd buiten het bos	geld	270 = 0 = 0
	Hout: 11 loten	geld	350 = 0 = 0
	Verkocht graan		
30	tarwe	geld	115 = 10 = 0
	rogge	geld	500 = 10 = 0
	rogge	geld	675 = 0 = 0
	wintergerst	geld	286 = 10 = 0
30	wintergerst	geld	252 = 10 = 0
	gerst	geld	41 = 0 = 0
	spelt	geld	36 = 15 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
		geld	4843 = 8 = 10
		tarwe	5 mudde 6 3/8 vaten
		rogge	85 mudde 10 vaten
		wintergerst	34 mudde 9 vaten
		spelt	4 mudde 1 vat
		gerst	3 mudde 5 vaten
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
33	dienstbaarheid klerk van Louppougne	geld	30 = 0 = 0
		rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk van Vieugenappe	rogge	3 mudde
33	dienstbaarheid klerk van Glabai	rogge	2 mudde
34	dienstbaarheid klerk van Frasne	rogge	4 mudde
38	dienstbaarheid pastoor van Frasnés	geld	400 = 0 = 0
	dienstbaarheid pastoor van Louppougne	geld	10 = 0 = 0
38	competence pastoor van Glabai	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor van Marensart	geld	150 = 0 = 0
	competence klerk van Marensart	rogge	2 mudde
45	competence klerk van Louppougne	rogge	2 mudde
	Lonen bosmeesters		
45	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
45	loon boswachter voor 1 jaar	geld	6 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	rogge	2 mudde

	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
34	salaris wethouder van Affligem in Villers Perwin	geld	1 = 4 = 0
	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		
46	loon werkdagen	geld	67 = 10
	bouw materiaal	geld	9 = 10 = 0
	loon werkdagen herstellingen + bouw materiaal	geld	5 = 0 = 0
	loon werkdagen	geld	7 = 10 = 0
46	loon werkdagen	geld	12 = 6 = 0
	loon werkdagen	geld	25 = 0 = 0
	bouw materiaal	geld	25 = 0 = 0
	loon werkdagen herstellingen + bouw materiaal	geld	31 = 10 = 0
47	loon werkdagen herstellingen + bouw materiaal	geld	37 = 10 = 0
	loon werkdagen	geld	6 = 15 = 0
	loon werkdagen herstellingen + bouw materiaal	geld	7 = 7 = 12
	bouw materiaal	geld	9 = 12 = 0
	loon werkdagen	geld	3 = 12 = 0
47	bouw materiaal	geld	6 = 0 = 0
	loon werkdagen	geld	21 = 4 = 0
	bouw materiaal	geld	14 = 0 = 0
	loon werkdagen	geld	2 = 9 = 0
	loon werkdagen herstellingen + bouw materiaal	geld	26 = 8 = 0
48	loon werkdagen	geld	12 = 10 = 0
	loon werkdagen	geld	26 = 0 = 0
	loon werkdagen	geld	10 = 4 = 0
	loon werkdagen	geld	13 = 0 = 0
48	bouw materiaal	geld	6 = 0 = 0
	bouw materiaal	geld	12 = 7 = 0
	bouw materiaal	geld	10 = 0 = 0
	loon werkdagen	geld	7 = 2 = 0
	loon werkdagen	geld	9 = 0 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
33	Cijns voor het hospitaal van St Nicolas	geld	7 = 4 = 0
	Cijns voor de rekenkamer van het kapittel van Nijvel	geld	20 = 11 = 4
34	Cijns voor de Dames Quotidianes	geld	9 = 19 = 9
34	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
34	Cijns voor de kerk van Notre Dame in Nijvel	geld	mémoire
	Cijns voor de kerk van Frasne	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	2 = 14 = 0
35	Cijns voor de erfenissen in Bauler	geld	mémoire
	Cijns voor de erfenissen wordt aan de "reserve quant"	geld	200 = 0 = 0
	Cijns voor het hotel van Affligem in Nijvel	geld	1 = 4 = 0
35	Cijns voor de proost van Nijvel	geld	5 = 14 = 12
	Cijns voor de Dame van Promelle	geld	mémoire
		haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
36	heerlijke cijns	geld	16 = 16 = 0
36	heerlijke cijns	geld	27 = 9 = 12
	heerlijke cijns	geld	6 = 15 = 0

	heerlijke cijns	geld	mémoire
37	heerlijke cijns	geld	mémoire
37	aan de kerk	rogge	mémoire
		tarwe	mémoire
		tourtille de cire	mémoire
		olie	mémoire
	aan de armen	rogge	mémoire
	heerlijke cijns 1/2 B	geld	mémoire
	aan de abdij van Daywiers	haver	mémoire
		geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		pouille	mémoire
	Uitzonderlijke renten		
39	1 jaar cijns aan de mayeur Meneer le Chanoine	geld	40 = 0 = 0
49	Belasting: voor de 5e belasting van Promelle	geld	124 = 0 = 0
	Belasting: voor de belasting op 8 bunder	geld	78 = 9 = 6
49	Belasting: voor de helft van de stukken die onder Bauler liggen	geld	2 = 16 = 0
	Belasting: helft van de 5e belasting pachthof van Foriest	geld	64 = 14 = 10
	Belasting: voor de 3e belasting tiende van Glabaisin Promelle	geld	5 = 10 = 0
	Belasting	geld	11 = 17 = 0
50	voor de 5e belasting	geld	65 = 0 = 0
51	Belasting op de oogst	geld	26 = 17 = 0
	Belasting: op gronden onder Wittergee	geld	35 = 0 = 0
	Belasting: op gronden onder Bauler	geld	3 = 4 = 0
	Belasting: helft op de molen van Buisset	geld	16 = 10 = 0
52	Belasting: voor verlaten gronden	geld	19 = 0 = 0
	Belasting: tiende van Chantelet	geld	15 = 16 = 0
52	Belasting: weide aan de Samber	geld	4 = 0 = 12
	Belasting: op hout en tiende van Marensart	geld	76 = 19 = 0
	Belasting: helft pachthoven Hubiermont en Marensart	geld	48 = 18 = 18
52	"tailles extraordinaires"	geld	4 = 6 = 0
	Belasting: 5e belasting	geld	4 = 6 = 0
53	Belasting: verschillende porties	geld	2 = 3 = 0
53	Belasting	geld	20 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
40	Slechts weinig door een failliete boer	geld	89 = 19 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
41	Slechts weinig door een failliete boer	geld	89 = 19 = 0
	gekocht graan	geld	81 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
55	5% van de totale inkomsten	geld	242 = 3 = 0
55	4% voor de granen	tarwe	2 3/8 vaten
		rogge	3 mudde 6 vaten
		wintergerst	1 mudde 5 vaten
		spelt	2 vaten
		orge	1 vat

	Kosten bij de inkomsten van hout		
43	aangekocht hout	geld	170 = 0 = 0
	aangekocht hout	geld	270 = 0 = 0
	aangekocht hout	geld	350 = 0 = 0
44	voor het assisteren bij de verkoop van hout	geld	19 = 16 = 0
	voor het assisteren bij de verkoop van hout	geld	6 = 12 = 0
	voor het assisteren bij de verkoop van hout	geld	1 = 10 = 0
	voor 18 B	geld	9 = 0 = 0
44	kosten landmeter, sergeanten en jagers (layeur)	geld	33 = 5 = 0
	vuurmantel (capotte de feu)	geld	14 = 0 = 0
	vacaties rendant	geld	18 = 0 = 0
	voor de condities te maken van de verkopen van hout	geld	6 = 0 = 0
	Uitzonderlijke kosten		
42	Inhaling reeds verkochte granen		
		tarwe	5 mudde 6 vaten
		rogge	68 mudde 10 vaten
		wintergerst	32 mudde 9 vaten
		zomergerst	3 mudde 5 vaten
		spelt	4 mudde 1 vat
44	hout gekocht voor de rentmeester	geld	30 = 0 = 0
49	geld voor te assisteren	geld	70 = 12 = 0
50	aan Jean Spiet	geld	22 = 8 = 0
	kosten deurwaarder	geld	3 = 18 = 0
	transportkosten	geld	9 = 15 = 0
	transportkosten	geld	3 = 0 = 0
50	beschermingskosten	geld	31 = 4 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	9 = 10 = 0
	verkocht paard	geld	42 = 0 = 0
	transportkosten	geld	3 = 0 = 0
51	kosten griffier	geld	34 = 15 = 0
	kosten deurwaarder	geld	2 = 12 = 0
51	voor het proces tegen Clarboos	geld	15 = 15 = 12
53	Bier voor de werklui	geld	1 = 13 = 0
	kosten advocaat	geld	2 = 8 = 0
53	kosten advocaat	geld	105 = 0 = 0
	huur plaats voor graan te stokken	geld	20 = 0 = 0
	lening aan een pachter	geld	24 = 0 = 0
54	voor brieven van deze rekening te versturen	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
	voor de rechten "cathedratiques"	geld	42 = 4 = 18
	Totale eindsom uitgaven		
	Summa Summarum van de uitgaven	geld	4603 = 9 = 23
		tarwe	5 mudde 8 3/8 vaten
		rogge	90 mudde 4 vaten
		wintergerst	30 mudde 2 vaten
		spelt	4 mudde 3 vaten
		orge	3 mudde 6 vaten

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4724: REKENING UIT 1704³⁰²

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1 verso	pacht pachthof Hulencourt	geld	300 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	15 mudde
		haver	20 mudde
	pacht pachthof Hulencourt	geld	200 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	24 mudde
2 recto	pacht pachthof van Passavant	geld	350 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	18 mudde
		haver	30 mudde
2 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	330 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	15 mudde
		haver	24 mudde
3 recto	pacht pachthof van Foriest	geld	500 = 0 = 0
		tarwe	12 mudde
		rogge	17 mudde
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Marensart	geld	40 = 0 = 0
		rogge	6 mudde
		haver	2 mudde
	pacht pachthof van Hubiermont	geld	60 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
7 recto	pacht pachthof van L'Encloistre	geld	500 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	20 mudde
		haver	20 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	500 = 0 = 0
		tarwe	7 mudde
		rogge	16 mudde
		haver	17 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	haver	206 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	25 mudde
		haver	12 mudde
	pacht pachthof van Lerales	geld	200 = 0 = 0
		rogge	13 mudde
		haver	10 mudde
8 recto	pacht pachthof van Boisbordeau	geld	100 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	8 mudde
10 recto	pacht pachthof van Chetissart	geld	200 = 0 = 0
		rogge	10 mudde

³⁰² R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4724.

		haver	6 mudde
	pacht pachthof van Marbay	geld	160 = 0 = 0
	Grondpacht		
2 recto	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 26 roeden	geld	140 = 0 = 0
	+ 46 bunder 2 dagwand 21 roeden + 1 dagwand 1 roede	rogge	15 mudde
	+ 3 bunder 20 roeden	haver	18 mudde
2 verso	grondpacht 6 bunder	geld	32 = 0 = 0
3 verso	grondpacht 21 bunder 2 dagwand 68 roeden + 12 bunder	geld	63 = 0 = 0
	+ 1 bunder 2 dagwand 25 roeden	haver	5 mudde 6 vaten
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 12 bunder + 5 bunder	rogge	5 mudde 8 vaten
	+ 31 bunder 2 dagwand 68 roeden		
	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 8 roeden	geld	76 = 15 = 0
		rogge	5 mudde 11 vaten
		haver	3 mudde 2 vaten
		geld	68 = 15 = 0
		rogge	5 mudde 5 vaten
		haver	2 mudde 10 vaten
	grondpacht closière: 4 bunder	geld	18 = 0 = 0
		geld	18 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 13 bunder 2 dagwand 25 roeden	geld	33 = 10 = 0
		rogge	2 mudde 10 vaten
	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 32 roeden + 4 bunder 1 dagwand 50 roeden	geld	43 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 3 roeden	geld	80 = 0 = 0
	grondpacht 54 bunder 1 dagwand + 1 1/2 bunder	tarwe	3 mudde 10 vaten
		rogge	3 mudde 10 vaten
		haver	7 mudde 8 vaten
4 verso	grondpacht 13 bunder 1 dagwand	tarwe	2 mudde 2 vaten 1/4
		rogge	2 mudde 2 vaten 1/4
		haver	4 mudde 5 vaten
	grondpacht 13 bunder 3 dagwand 16 roeden	tarwe	2 mudde 2 vaten 3/4
		rogge	2 mudde 3 vaten 3/4
		haver	4 mudde 7 vaten
	grondpacht 3 bunder 1 dagwand 32 roeden	tarwe	6 vaten 1/9
		rogge	6 vaten 1/9
		haver	1 mudde 1 vaten
	grondpacht 2 1/2 bunder 1 dagwand 53 roeden + 629 roeden	rogge	1 mudde 7 vaten
	grondpacht 1 dagwand 27 roeden	rogge	7 vaten
	grondpacht 9 1/2 bunder 47 roeden + 3 bunder 7 roeden	geld	mémoire
	+ 4 bunder		
	grondpacht 5 dagwand	geld	7 = 10 = 0
5 recto	grondpacht 24 bunder 281 roeden + 4 bunder 142 roeden	rogge	1 mudde 3 vaten
	grondpacht 8 bunder - 1 1/2 roede	rogge	3 mudde 8 vaten
	grondpacht 12 bunder 1 dagwand 40 1/2 roede	rogge	5 mudde 1 vaten
	grondpacht 3 bunder	haver	mémoire
	grondpacht 12 bunder 3 dagwand 59 roede	rogge	3 mudde
		haver	3 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 16 roeden	rogge	9 mudde
	grondpacht 24 bunder	haver	8 mudde
5 verso	grondpacht "ames pretz"	geld	mémoire
	grondpacht "Vinier Delpreye": 250 roeden	geld	30 = 0 = 0

	grondpacht "prairie a Sammes": 3 1/2 bunder 86 roeden	geld	33 = 0 = 0
	grondpacht 2 closieres	geld	mémoire
	grondpacht 2 bunder 3 dagwand 18 roeden	geld	40 = 0 = 0
	grondpacht: 6 bunder 3 dagwand 79 roeden	geld	8 = 0 = 0
	grondpacht "les Sauchois"	geld	60 = 0 = 0
		haver	7 mudde
	grondpacht "la papiree": 1 bunder 3 dagwand 60 roeden	geld	12 = 0 = 0
6 recto	grondpacht 7 bunder 54 roeden	geld	20 = 0 = 0
	grondepacht 1 dagwand	geld	mémoire
6 verso	grondpacht 4 bunder 1 1/2 dagwand 16 roeden	geld	23 = 0 = 0
	grondpacht 14 1/2 bunder 13 roeden + 3 bunder 63 roeden	geld	44 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht plaats oude smederij Villers	geld	mémoire
7 verso	grondpacht gronden onder Sartmavelines	geld	50 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
8 recto	grondpacht 19 bunder 1 dagwand 50 roeden	rogge	10 mudde
	+ 11 bunder 2 dagwand 28 roeden		
	grondpacht 3 bunder 317 roeden + 4 bunder 180 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 4 bunder 4 dagwand 47 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand 47 roeden	haver	2 vaten
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	rogge	1 mudde 3 vaten
	grondpacht 2 bunder 1 dagwand 62 roeden	geld	mémoire
8 verso	grondpacht 2 bunder 56 roeden + 24 bunder	geld	40 = 0 = 0
	+ 11 bunder 2 dagwand 83 roeden		
9 recto	grondpacht 3 bunder 12 roeden	rogge	mémoire
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 77 roeden + 227 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 1 1/2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 1 1/2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 2 bunder	rogge	mémoire
9 verso	grondpacht 8 bunder 3 dagwand	rogge	mémoire
	grondpacht "petit pretzé: 89 roeden	rogge	mémoire
	grondpacht 3 bunder 38 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 1 dagwand 63 roeden + 1 bunder 340 roeden	geld	mémoire
10a	grondpacht 7 bunder	geld	mémoire
	Pacht gebouwen		
7 verso	pacht Molen van Buisset	geld	160 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	tiende van Jenappe	tarwe	10 mudde 6 vaten
		rogge	35 mudde 10 vaten
		wintergerst	13 mudde
		haver	18 mudde 8 vaten
	tiende van Vieumanant	geld	mémoire
	menue tiende van Promelle	geld	52 = 0 = 0
2 recto	menue tiende van Jenappe	geld	80 = 0 = 0
	tiende van Chantelez	geld	mémoire
2 verso	tiende van Maransart	geld	80 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	kleine tiende van Glabay	geld	mémoire

	grosse tiende van Glabay	geld	101 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	tiende van Chantelez	geld	mémoire
3 recto	tiende van Loupougne	geld	76 = 0 = 0
		haver	2 mudde
7 recto	tiende van Frasne		
7 verso	1e portie	geld	140 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	2e portie	geld	150 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	3e portie	geld	145 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	4e portie	geld	165 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Menue tiende van Frasne	geld	50 = 0 = 0
9 verso	kleine tiende van Cocreamont	geld	mémoire
	Cijnzen		
	Verkocht Hout		
11 recto	Hout: 3e portion	geld	1200 = 0 = 0
	Hout: raspes van Boisbordeau	geld	548 = 10 = 0
	Hout: 30 loten	geld	42 = 0 = 0
	Hout: meerdere marchés eiken	geld	435 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	8 = 8 = 0
11 verso	Hout: meerdere loten dood hout	geld	1128 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	32 = 8 = 0
	Verkocht Graan		
10 verso	rogge	geld	3193 = 13 = 0
	tarwe	geld	1053 = 0 = 0
	wintergerst	geld	137 = 9 = 12
	Totale eindsom inkomsten		
12 recto		geld	13602 = 17 = 12
		tarwe	72 mudde 6 vaten
		rogge	329 mudde 11 vaten
		wintergerst	13 mudde
		haver	307 mudde 1 vat
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
12 verso	dienstbaarheid klerk Loupoigne	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk Jenappe	rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk Glabay	rogge	mémoire
13 recto	dienstbaarheid klerk Frasne	geld	mémoire
13 verso	kerkbenodigdheden	geld	mémoire

16 recto	competence pastoor Frasné	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Loupougne	geld	10 = 0 = 0
	competence pastoor Glabai	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor Marensart	geld	mémoire
	competence pastoor van Maransart	geld	150 = 0 = 0
	Viering missen	geld	60 = 0 = 0
16 verso	Viering missen	geld	36 = 0 = 0
25 recto	kerkbenodigdheden	geld	21 = 12 = 0
23 recto	kerkbenodigdheden	geld	7 = 6 = 0
	Lonen bosmeesters		
20 recto	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	mémoire
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
13 verso	salarij wethouders in Villers Perwin	geld	mémoire
	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		
19 verso	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	16 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	6 = 0 = 0
20 verso	loon herstellingen	geld	400 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	40 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	16 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	105 = 16 = 12
	loon herstellingen	geld	126 = 3 = 12
	loon herstellingen	geld	17 = 10 = 0
	bouw materiaal	geld	24 = 0 = 0
21 recto	loon herstellingen	geld	500 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	10 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	15 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	36 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 13 = 0
	bouw materiaal	geld	5 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 10 = 12
	loon herstellingen	geld	0 = 18 = 0
	loon herstellingen	geld	3 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 0 = 0
21 verso	loon herstellingen	geld	3 = 10 = 0
	bouw materiaal	geld	37 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	25 = 5 = 0
	loon herstellingen	geld	98 = 17 = 0
	loon herstellingen	geld	20 = 0 = 0
	bouw materiaal	geld	23 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	63 = 10 = 0
	bouw materiaal	geld	48 = 10 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
12 verso	Cijzen: hospitaal St Nicolas Nijvel	rogge	4 mudde
	Cijzen: hospitaal du Sepulcre	geld	4 = 0 = 0

	Cijns: rekenkamer kapittel Nijvel	geld	20 = 11 = 4
13 recto	Cijns: dames quotidianes	geld	mémoire
	Cijns: priorij Frasne	geld	7 = 13 = 0
	Cijns: priorij Frasne	geld	8 = 0 = 0
	Cijns: ontvanger koninklijke domeinen	geld	5 = 19 = 12
	heerlijke cijns	geld	mémoire
13 verso	heerlijke cijns	geld	mémoire
	Cijns: erfenissen	geld	mémoire
	Cijns: erfenissen	haver	298 mudde 3 vaten
	heerlijke cijns	geld	71 = 8 = 0
	heerlijke cijns	geld	3 = 14 = 9
	heerlijke cijns	geld	10 = 8 = 12
14 recto	heerlijke cijns	geld	mémoire
14 verso	heerlijke cijns	geld	6 = 6 = 0
	heerlijke cijns	geld	10 = 2 = 12
	heerlijke cijns	geld	mémoire
15 recto	Cijns op de pachthoven van Hubiermont en Marensart	geld	mémoire
	Cijns op het pachthof van Vieumanant	geld	31 = 5 = 0
15 verso	Cijns op het pachthof van Marbay	geld	mémoire
	Cijns op het pachthof van Mellez	geld	mémoire
	Uitzonderlijke Belasting		
22 recto	Belasting: voor 3 Xxes	geld	88 = 18 = 18
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	125 = 3 = 6
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	90 = 13 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	17 = 0 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	17 = 0 = 0
22 verso	Belasting: voor 3 Xxes	geld	16 = 11 = 6
	Belasting op een pachthof	geld	43 = 3 = 0
	Belasting	geld	50 = 13 = 12
	Belasting	geld	51 = 7 = 0
	Belasting	geld	20 = 4 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	32 = 2 = 12
	Belasting	geld	7 = 14 = 18
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	22 = 15 = 0
23 recto	Belasting	geld	48 = 3 = 16
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	4 = 8 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	12 = 15 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	8 = 18 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	46 = 6 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	5 = 1 = 0
23 verso	Belasting: voor 3 Xxes	geld	10 = 13 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	11 = 0 = 0
	Belasting: voor 2 1/4 Xxes	geld	17 = 10 = 0
	Belasting: voor 2 Xxes	geld	3 = 10 = 0
	Belasting	geld	23 = 6 = 12
	Belasting: voor 2 Xxes	geld	13 = 10 = 0
24 recto	Belasting	geld	10 = 0 = 0
	Belasting	geld	5 = 5 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	20 = 5 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	6 = 0 = 0
	Belasting	geld	12 = 0 = 0

	Belasting: voor 3 Xxes	geld	1 = 10 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	95 = 15 = 12
24 verso	Belasting: voor 3 Xxes	geld	8 = 0 = 0
	Belastingen	geld	18 = 1 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	8 = 1 = 0
	Belasting	geld	2 = 2 = 0
	Belasting	geld	133 = 13 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	25 = 10 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	2 = 11 = 12
	Belasting	geld	45 = 14 = 12
	Belasting	geld	47 = 15 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	25 = 0 = 0
25 recto	belasting	geld	11 = 8 = 18
	belasting	geld	3 = 6 = 0
	belasting	geld	11 = 8 = 18
	belasting	geld	49 = 5 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	84 = 8 = 0
	belasting	geld	8 = 15 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	6 = 16 = 12
	belasting	geld	8 = 3 = 0
	belasting	geld	14 = 8 = 0
	belasting	geld	14 = 8 = 0
25 verso	Belasting: voor 3 Xxes	geld	3 = 11 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	28 = 2 = 12
	belasting	geld	50 = 16 = 12
	belasting	geld	24 = 4 = 0
	Belasting: voor 2 Xxes	geld	17 = 13 = 12
	belasting	geld	6 = 16 = 0
	belasting	geld	10 = 0 = 0
	belasting	geld	11 = 0 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	13 = 0 = 0
26 recto	belasting	geld	25 = 0 = 0
	belasting	geld	15 = 1 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	5 = 6 = 6
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	2 = 19 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	11 = 7 = 18
	belasting	geld	16 = 17 = 18
		geld	1 = 0 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	3 = 0 = 0
	belasting	geld	21 = 0 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	3 = 9 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	8 = 5 = 18
26 verso	belasting	geld	3 = 3 = 12
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	5 = 14 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	18 = 2 = 15
	belasting	geld	35 = 6 = 0
	belasting	geld	10 = 2 = 0
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	3 = 3 = 0
	terugbetaling pachthof	geld	46 = 10 = 0
27 recto	Belasting: voor 3 Xxes	geld	5 = 10 = 18
	Belasting: voor 3 Xxes	geld	23 = 2 = 6
	belasting	geld	19 = 9 = 0

	belasting	geld	4 = 2 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
17 recto	voor hout	geld	600 = 0 = 0
	voor graan	geld	137 = 8 = 0
	aan de aartsbisschop	geld	500 = 0 = 0
	aan de heer Delbauche	geld	500 = 0 = 0
	voor diverse zaken	geld	68 = 18 = 0
	aan de heer Van derbist	geld	84 = 0 = 0
17 verso	verkochte bomen	geld	61 = 4 = 0
	bouwmateriaal	geld	17 = 18 = 0
	voor de bediening van de aartsbisschop	geld	30 = 0 = 0
	voor wijn van de aartsbisschop	geld	11 = 14 = 0
	aan de aartsbisschop	geld	1000 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	67 = 6 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
18 recto	voor hout	geld	600 = 0 = 0
	aan de hotelmeester	geld	902 = 14 = 0
	aan de heer Van Velde	geld	500 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	59 = 10 = 0
	verkoop 'beufues'	geld	9 = 0 = 0
18 verso	belastingen	geld	3 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	146 = 9 = 0
	Deel voor de rentmeester		
28 recto	5% van de totale inkomsten	geld	780 = 3 = 0
		tarwe	2 mudde 10 vaten
		rogge	13 mudde 2 vaten
		wintergerst	6 vaten
		haver	15 mudde 2 vaten
	Kosten bij de inkomsten van hout		
19 recto	assistentie meier en schepenen	geld	8 = 14 = 0
	aan de sergeant	geld	3 = 0 = 0
	gezegeld papier	geld	0 = 18 = 0
	billiets daffiche	geld	2 = 15 = 0
	voor vuur kamer	geld	3 = 0 = 0
	arbeiders	geld	5 = 0 = 0
	landmeter	geld	5 = 5 = 0
	assistentie aan de meier en schepenen	geld	2 = 2 = 0
	billiets daffiche	geld	1 = 1 = 0
	aan de sergeant	geld	0 = 14 = 0
	voor vuur kamer	geld	2 = 0 = 0
	voor wijn van de burgemeester	geld	1 = 1 = 0
	aan de koninklijke notaris	geld	2 = 16 = 0
	assistentie hof van Frasnes	geld	8 = 2 = 0
	aan de sergeant	geld	2 = 14 = 0
	gezegeld papier	geld	0 = 12 = 0
	billiets daffiche	geld	1 = 17 = 0
	voor vuur kamer	geld	3 = 2 = 0
	aan de koninklijke notaris	geld	3 = 0 = 0

	voor kosten bij de verkoop van eiken	geld	7 = 7 = 0
19 verso	op bevel van de aartsbisschop	geld	15 = 0 = 0
	assistentie hof van Frasnes	geld	16 = 0 = 0
	aan de sergeant	geld	2 = 8 = 0
	voor vuur kamer	geld	2 = 8 = 0
	billiets daffiche	geld	0 = 18 = 0
	gezegeld papier	geld	0 = 18 = 0
	kosten bij de verkoop	geld	6 = 0 = 0
	Uitzonderlijke kosten:		
19 verso	geld in plaats van hout voor de ontvanger	geld	30 = 0 = 0
22 recto	Bier	geld	24 = 0 = 0
22 verso	vorderingen aan de aartsbisschop	geld	28 = 0 = 0
23 recto	loon inhale grote tiende	rogge	4 mudde
	loon inhale menue tiende	geld	10 = 0 = 0
	voor 2 viertellen rogge geleverd aan Jean Spiet	geld	3 = 16 = 0
23 verso	voor rantsoenen	geld	11 = 8 = 0
24 recto	loon dienstbode	geld	3 = 12 = 0
	loon notaris	geld	3 = 10 = 0
25 verso	voor rantsoenen	geld	20 = 2 = 12
26 verso	voor brieven van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
27 recto	extra geld voor de ontvanger bij het wisselen van geld	geld	140 = 0 = 0
27 verso	Inhaling reeds verkochte granen	tarwe	72 mudde
		rogge	302 mudde
		wintergerst	13 mudde
	Totale eindsom uitgaven		
		geld	11298 = 5 = 4
		tarwe	74 mudde 10 vaten
		rogge	326 mudde 2 vaten
		wintergerst	13 mudde 6 vaten
		haver	313 mudde 5 vaten

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4733: REKENING UIT 1714³⁰³

Folio	Inkomsten		Vermelde som
	Pachthoven		
1 verso	pacht pachthof van Hulencourt	geld	300 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	15 mudde
		haver	20 mudde
	pacht pachthof van Hulencourt	geld	200 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	22 mudde
		haver	24 mudde
2 recto	pacht pachthof van Passavant	geld	350 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde

³⁰³ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4733.

		rogge	9 mudde
		wintergerst	8 mudde
		haver	30 mudde
2 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	330 = 0 = 0
		tarwe	4 mudde
		rogge	9 mudde
		wintergerst	6 mudde
		haver	24 mudde
3 recto	pacht pachthof van Foriest	geld	500 = 0 = 0
		tarwe	12 mudde
		rogge	9 mudde
		wintergerst	9 mudde
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Marensart	geld	40 = 0 = 0
		rogge	5 mudde
		haver	2 mudde
3 verso	pacht pachthof van Hubiermont	geld	60 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	6 mudde
7 verso	pacht pachthof van l'Encloistre	geld	550 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergerst	10 mudde
		haver	18 mudde
	nog haver door mislukking rogge oogst	haver	3 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	500 = 0 = 0
		tarwe	7 mudde
		rogge	7 mudde
		wintergerst	8 mudde
		haver	17 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	260 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	13 mudde
		wintergerst	10 mudde
		haver	12 mudde
	pacht pachthof van Lerales	geld	280 = 0 = 0
		rogge	13 mudde
		haver	10 mudde
9 recto	pacht pachthof van Boisbordeau	geld	100 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	8 mudde
11 recto	pacht pachthof van Chetissart	geld	200 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
	pacht pachthof van Marbai	geld	170 = 0 = 0
	Grondpacht		
2 recto	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 26 roeden	geld	140 = 0 = 0
	+ 46 bunder 2 dagwand 21 roeden + 1 dagwand 1 roede	rogge	15 mudde
	+ 3 bunder 70 roeden + 20 bunder 75 roeden	haver	18 mudde
	grondpacht 6 bunder	geld	32 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 21 bunder 2 dagwand	geld	66 = 0 = 0

		haver	5 mudde 6 vaten
	grondpacht voor "la papiree": 1 bunder 3 dagwand 60 roeden	geld	16 = 0 = 0
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 12 bunder + 5 bunder 2 dagwand 68 roeden	rogge	6 mudde
		haver	1 mudde
	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 68 roeden	geld	162 = 0 = 0
		haver	3 mudde 2 vaten
		haver	3 mudde 2 vaten
	grondpacht	geld	132 = 0 = 0
		haver	2 mudde 10 vaten
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 28 roeden	geld	60 = 0 = 0
		haver	4 mudde
		geld	60 = 0 = 0
		haver	4 mudde
4 verso	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 32 roeden + 4 bunder 1 dagwand 50 roeden	geld	43 = 0 = 0
	grondpacht "la petite preille": 89 roeden	geld	16 = 0 = 0
	grondpacht 10 bunder + 4 bunder + 6 bunder	geld	50 = 0 = 0
	grondpacht 54 bunder 1 dagwand + 1 1/2 bunder	tarwe	3 mudde 10 vaten
		rogge	3 mudde 10 vaten
		haver	7 mudde 8 vaten
		geld	16 = 0 = 0
		tarwe	2 mudde 2 vaten 1/4
		rogge	3 mudde 2 vaten 1/4
		haver	4 mudde 5 vaten
5 recto		tarwe	2 mudde 2 vaten 1/4
		rogge	3 mudde 2 vaten 1/4
		haver	4 mudde 6 vaten
		geld	15 = 0 = 0
		haver	1 mudde 1 vaten
	grondpacht 15 bunder 3 dagwand 68 roeden	geld	mémoire
		geld	mémoire
		geld	mémoire
		geld	mémoire
		geld	mémoire
5 verso		geld	mémoire
		geld	mémoire
	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 59 roeden	rogge	3 mudde
		haver	3 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand 16 roeden	rogge	9 mudde
	grondpacht 24 bunder	haver	8 mudde
	grondpacht "ames pretz"	geld	mémoire
6 recto	grondpacht 5 bunder	geld	30 = 0 = 0
	grondpacht "prairie a Samme": 3 1/2 bunder 86 roeden	geld	36 = 0 = 0
	grondpacht 2 closures	geld	mémoire
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 28 roeden	geld	mémoire
	grondpacht voor de weide van de "bricterie": 6 bunder 3 dagwand 79 roeden	geld	8 = 0 = 0
	grondpacht voor "saulchoirs"	geld	60 = 0 = 0
	grondpacht voor "la papiree": 1 bunder 3 dagwand 60 roeden	geld	12 = 0 = 0
		haver	8 mudde
	grondpacht 7 bunder 54 roeden	geld	20 = 0 = 0
6 verso	grondpacht 1 dagwand	geld	mémoire
	grondpacht 3 dagwand	geld	4 = 0 = 0

7 recto	grondpacht 3 bunder 1 dagwand 16 roeden	geld	23 = 0 = 0
	grondpacht weide	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 13 1/2 bunder 13 roeden + 3 bunder 63 roeden	geld	44 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 3 roeden	geld	mémoire
	grondpacht "place vague" met oude smederij van Villers	geld	mémoire
8 recto	grondpacht + tiende van Cocreamont	geld	110 = 0 = 0
8 verso	grondpacht 14 bunder 3 dagwand 26 roeden	rogge	4 mudde 4 vaten
	grondpacht 6 bunder	rogge	2 mudde
	grondpacht 11 bunder 2 dagwand 28 roeden	rogge	2 mudde 10 vaten
	grondpacht 4 bunder 1 dagwand 80 roeden	haver	1 mudde 6 vaten
	grondpacht 3 dagwand 17 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 4 bunder 47 roeden	geld	15 = 0 = 0
	grondpacht 1 closiere	haver	2 vaten
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	rogge	1 mudde
	grondpacht 2 bunder 62 roeden	rogge	mémoire
9 recto	grondpacht 2 bunder 56 roeden	geld	50 = 0 = 0
	+ 11 bunder 2 dagwand 83 roeden		
	+ tiende St Gertrude op 24 bunder		
9 verso	grondpacht 3 bunder 12 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 77 roeden	geld	mémoire
	+ 1/2 bunder 227 roeden		
	grondpacht 2 bunder	geld	mémoire
	grondpacht 1 1/2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 1 1/2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 2 bunder	rogge	mémoire
	grondpacht 8 bunder	geld	mémoire
	grondpacht	geld	mémoire
10 recto	grondpacht 3 bunder 28 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 143 roeden + 1 bunder 3 dagwand 40 roeden	geld	mémoire
11 recto	grondpacht 7 bunder	spelt	mémoire
	Pacht gebouwen		
8 verso	pacht molen van Buisset	geld	160 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	tiende van Genappe		
	1e portie	geld	150 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	2e portie	geld	125 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	3e portie	geld	640 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	4e portie	geld	300 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	tiende van Vieumanant	geld	mémoire
	menue tiende van Promelle	geld	46 = 0 = 0
	menue tiende van Jenappe	geld	30 = 0 = 0
2 recto	tiende van Vieumanant	geld	mémoire
2 verso	tiende van Maransart	geld	150 = 0 = 0
	kleine tiende van Glabay	geld	mémoire
	grosse tiende van Glabay	geld	140 = 0 = 0
3 recto	tiende van Chantelet	geld	36 = 0 = 0

	tiende van Loupougne	geld	155 = 0 = 0
7 verso	tiende van Frasne		
	1e portie	geld	470 = 0 = 0
		haver	2 mudde
8 recto	2e portie	geld	330 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	3e portie	geld	300 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	4e portie	geld	380 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	menue tiende van Frasne	geld	30 = 0 = 0
10 verso	Kleine tiende van Cocreamont	geld	mémoire
	Cijnzen		
	Verkocht Hout		
13 recto	Hout: uit het bois de la Grimode	geld	592 = 0 = 0
	Hout: 25 loten	geld	35 = 0 = 0
	Hout: uit het bois bordeau	geld	1342 = 10 = 0
	Hout: 61 loten	geld	85 = 8 = 0
	Hout: 2 loten	geld	67 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	2 = 8 = 0
	Hout: "esquettes"	geld	23 = 6 = 0
	Hout: 25 loten	geld	1495 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	30 = 0 = 0
	Hout: leignes en esquettes	geld	93 = 0 = 0
	Hout: 11 loten	geld	3 = 17 = 0
	Verkocht Graan		
12 recto	Tarwe	geld	470 = 8 = 0
	Tarwe	geld	331 = 11 = 0
	Rogge	geld	473 = 10 = 0
	Rogge	geld	340 = 16 = 0
	Wintergerst	geld	413 = 8 = 0
	Totale eindsom		
13 verso		geld	14325 = 12 = 0
		tarwe	67 mudde 2 vaten
		rogge	204 mudde 4 vaten 1/2
		wintergerst	51 mudde
		haver	322 mudde
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
14 recto	dienstbaarheid klerk Loupougne	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk VieuJenappe	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk van Glabai	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk van Frasne	rogge	mémoire
15 recto	kerkbenodigdheden	geld	1 = 4 = 0
17 recto	competence pastoor Frasne	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Loupougne	geld	10 = 0 = 0

	competence pastoor Glabai	geld	300 = 0 = 0
	Viering missen	geld	60 = 0 = 0
	Viering missen	geld	42 = 0 = 0
	competence pastoor Marensart	geld	150 = 0 = 0
26 recto	Viering missen	geld	12 = 19 = 0
	Lonen bosmeesters		
20 verso	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	40 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	40 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 10 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
20 recto	voor de verkoop van de tiende door het hof van Frasne	geld	2 = 16 = 0
	voor de verkoop van de tiende door het hof van Wargoul	geld	4 = 0 = 0
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
19 recto	loon herstellingen	geld	8 = 15 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 8 = 0
19 verso	loon herstellingen	geld	2 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	6 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	15 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	1 = 8 = 0
20 recto	loon herstellingen	geld	15 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	38 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	5 = 10 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	28 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	10 = 0 = 0
23 recto	loon herstellingen	geld	30 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	34 = 14 = 0
	bouwmetaal	geld	9 = 11 = 12
	bouwmetaal	geld	1 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	2 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	11 = 9 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	3 = 1 = 0
	bouwmetaal	geld	10 = 0 = 0
23 verso	bouwmetaal	geld	25 = 7 = 12
	loon herstellingen	geld	7 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	36 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	39 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	16 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	1 = 1 = 0
24 recto	bouwmetaal	geld	22 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	123 = 5 = 0
	bouwmetaal	geld	8 = 7 = 12
	bouwmetaal	geld	10 = 10 = 0
	bouwmetaal	geld	23 = 2 = 0
	bouwmetaal	geld	32 = 1 = 12

	bouwmateriaal	geld	5 = 14 = 0
	bouwmateriaal	geld	4 = 4 = 0
24 verso	loon herstellingen	geld	24 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	9 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	2 = 2 = 0
	loon herstellingen	geld	20 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	1 = 8 = 0
	bouwmateriaal	geld	12 = 2 = 12
	loon herstellingen	geld	19 = 6 = 6
	bouwmateriaal	geld	84 = 0 = 0
26 recto	loon herstellingen	geld	40 = 0 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
14 recto	Cijns aan hospitaal St Nicolas Nijvel	rogge	4 mudde
	Cijns aan rekenkamer kapittel Nijvel	geld	20 = 11 = 4
	Cijns aan de dames quotidianes	geld	3 = 2 = 12
			4 = 0 = 0
	Cijns koninklijke domeinen	geld	1 = 8 = 18
14 verso	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	Cijns voor erfgenamen	geld	mémoire
	Cijns voor erfgenamen	haver	323 mudde 11 vaten 1/4
15 recto	heerlijke cijns	haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	3 = 9 = 4
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	6 = 4 = 6
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
15 verso	heerlijke cijns	geld	22 = 5 = 18
	heerlijke cijns	geld	6 = 6 = 0
	heerlijke cijns	geld	10 = 0 = 18
	heerlijke cijns	geld	mémoire
16 recto	Cijns voor de pachthoven van Hubiermont en Marensart	geld	mémoire
16 verso	Cijns voor het pachthof van Vieumanant	geld	mémoire
	Cijns voor het pachthof van Chetissar	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	Uitzonderlijke Belastingen		
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	18 = 12 = 0
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	33 = 12 = 18
25 recto	Belasting op goederen	geld	30 = 0 = 0
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	46 = 14 = 5
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	62 = 7 = 12
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	48 = 0 = 0
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	46 = 11 = 12
	Belasting: 1 Xxe op de oogst	geld	15 = 10 = 12
25 verso	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	2 = 8 = 0
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	2 = 18 = 12

	voor garnizoenen in de bos	geld	7 = 4 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	20 = 8 = 0
	Belasting: 1 Xxe op de oogst	geld	6 = 4 = 0
	Belasting: 3 Xxes op de oogst	geld	35 = 17 = 12
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	34 = 0 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	36 = 0 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	13 = 2 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	93 = 11 = 6
26 recto	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	93 = 12 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	50 = 0 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	10 = 2 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	38 = 14 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	7 = 4 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	2 = 6 = 12
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	1 = 13 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	22 = 10 = 0
	Belasting: 4 Xxes op de oogst	geld	10 = 7 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
17 verso	12 september 1716	geld	2400 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
18 recto	voor de graanverkoper	geld	294 = 0 = 0
	hotelmeester van Affligem	geld	380 = 0 = 0
	voor kalk	geld	41 = 7 = 0
	olie en kolen	geld	35 = 4 = 18
	Belasting 3 Xxes	geld	5 = 0 = 12
	Belasting 3 Xxes	geld	1 = 11 = 12
	Belasting 1 Xxe	geld	1 = 14 = 12
	voor kalk	geld	26 = 10 = 0
	Belasting 1 Xxe	geld	1 = 14 = 12
	Belasting 4 Xxes	geld	2 = 2 = 0
	Belasting 4 Xxes	geld	4 = 4 = 0
	Belasting repartitions	geld	3 = 10 = 0
	Belasting 1 Xxe en tailles ordinaires	geld	1 = 14 = 12
	Deel voor de rentmeester		
	5% van de totale inkomsten	geld	686 = 17 = 3
27 recto	in granen krijgt de ontvanger	froment	2 mudde 5 1/2 vaten
		rogge	6 mudde 5 vaten
		succoron	2 mudde
		haver	16 mudde 2 vaten
27 verso	Verkoop graan		
	tarwe	geld	45 = 4 = 0
	rogge	geld	81 = 6 = 6
	wintergerst	geld	15 = 16 = 0
	haver	geld	99 = 8 = 0
	Kosten bij de inkomsten van hout		
19 recto	loon landmeter	geld	12 = 5 = 0
	loon landmeter	geld	19 = 5 = 0
	loon landmeter	geld	3 = 15 = 0

	loon bijwonen veiling door het hof van Wargoul	geld	5 = 0 = 0
	billiets daffiche	geld	1 = 8 = 0
	aan de sergeanten	geld	2 = 10 = 0
	vuur kamer	geld	2 = 16 = 0
	loon griffier	geld	2 = 10 = 0
	loon bijwonen veiling door het hof van Frasne	geld	7 = 10 = 0
	billiets daffiche	geld	2 = 2 = 0
	aan de sergeanten	geld	2 = 10 = 0
	vuur kamer	geld	1 = 12 = 12
19 verso	loon bijwonen veiling door het hof van Frasne	geld	18 = 6 = 0
	billiets daffiche	geld	1 = 8 = 0
	vuur kamer	geld	2 = 16 = 0
	aan de sergeanten	geld	6 = 4 = 0
	voor de verkoop van Leignes en esquettes	geld	0 = 7 = 0
	aan het hof	geld	4 = 0 = 0
	vuur kamer	geld	1 = 8 = 0
	aan de sergeanten	geld	0 = 14 = 0
	voor de esquettes de maken	geld	2 = 10 = 0
	billiets daffiche	geld	1 = 1 = 0
	aan de sergeanten	geld	1 = 2 = 0
	loon griffier	geld	1 = 2 = 0
20 recto	aan de sergeanten	geld	0 = 12 = 0
	vuur kamer	geld	2 = 8 = 0
	billiets daffiche	geld	2 = 2 = 0
	Uitzonderlijke kosten:		
20 recto	hout voor de rentmeester	geld	30 = 0 = 0
21 recto	kwijtschelding pachter	froment	9 vaten
		rogge	2 mudde 3 vaten
		succoron	6 vaten
	kwijtschelding pachter	geld	50 = 0 = 0
	kwijtschelding pachter	geld	1 = 5 = 0
	kwijtschelding pachter	froment	3 vaten
		rogge	2 vaten
	kwijtschelding pachter	geld	20 = 0 = 0
		rogge	3 mudde 4 vaten
	kwijtschelding pachter	rogge	3 mudde
		froment	6 vaten
		succoron	6 vaten
	kwijtschelding pachter	geld	0 = 0 = 0
	kwijtschelding pachter	geld	30 = 0 = 0
	kwijtschelding pachter	froment	1 mudde
		rogge	2 mudde
	kwijtschelding pachter	rogge	10 mudde
	kwijtschelding pachter	rogge	4 mudde
	kwijtschelding pachter	rogge	10 mudde
	kwijtschelding pachter	froment	3 mudde
		rogge	2 mudde 1 vat
21 verso	kwijtschelding pachter	froment	3 mudde
		rogge	2 mudde 1 vat
	kwijtschelding pachter	geld	20 = 0 = 0

	kwijtschelding pachter	rogge	2 mudde 2 vaten
	kwijtschelding pachter	rogge	2 mudde 6 vaten
	kwijtschelding pachter	rogge	3 vaten
	kwijtschelding molenaar	geld	24 = 0 = 0
22 verso	loon procureur	geld	252 = 0 = 0
	loon cipier	geld	55 = 11 = 12
	brood voor arbeiders	geld	23 = 2 = 0
	bier voor arbeiders	geld	24 = 7 = 12
	proceskosten	geld	68 = 19 = 0
	loon chirurgen	geld	5 = 12 = 0
	loon sergeant	geld	0 = 9 = 0
25 recto	loon economen	geld	42 = 0 = 0
25 verso	voor diverse uitgaven	geld	15 = 8 = 0
26 recto	voor een kopie van een verkoopsakte	geld	2 = 0 = 0
	om de brieven van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
26 verso	kosten bij het maken van deze rekening	geld	11 = 9 = 0
	Andere uitgaven voor de inhaling van verkochte granen		
		froment	63 mudde 9 vaten
		rogge	149 mudde
		succoron	53 mudde
	Totale eindsom uitgaven		
		geld	7868 = 13 = 16

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4743: REKENING UIT 1724³⁰⁴

Folio	Inkomsten		Vermelde som
	Pachthoven		
1 verso	pacht pachthof van Hulencourt	geld	350 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergers	5 mudde
		haver	20 mudde
	pacht pachthof van Hulencourt	geld	350 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergers	5 mudde
		haver	20 mudde
2 recto	pacht pachthof van Passavant	geld	375 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	8 mudde
		wintergers	8 mudde
		haver	30 mudde
2 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	330 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	9 mudde
		wintergers	6 mudde
		haver	24 mudde
3 recto	pacht pachthof van Foriest	geld	500 = 0 = 0

³⁰⁴ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4743.

		tarwe	12 mudde
		rogge	9 mudde
		wintergers	9 mudde
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Maransart	geld	50 = 0 = 0
		rogge	5 mudde
		haver	3 mudde
3 verso	pacht pachthof van Hubiermont	geld	60 = 0 = 0
		rogge	12 mudde
		haver	6 mudde
8 recto	pacht pachthof van l'Encloistre	geld	600 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergers	10 mudde
		haver	18 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	550 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergers	10 mudde
		haver	18 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	290 = 0 = 0
		tarwe	8 mudde
		rogge	13 mudde
		wintergers	10 mudde
		haver	12 mudde
	pacht pachthof van Lerales	geld	375 = 0 = 0
		rogge	23 mudde
		haver	10 mudde
9 verso	pacht pachthof van Boisbourdeau	geld	110 = 0 = 0
		rogge	11 mudde
		haver	8 mudde
10 recto	pacht pachthof van Gentisart	geld	230 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
	pacht pachthof van Marbais	geld	218 = 0 = 0
	Grondpacht		
2 verso	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 26 roeden	geld	180 = 0 = 0
	+ 46 bunder 2 dagwand 21 roeden + 1 dagwand 1 roeden	rogge	15 mudde
	+ 3 bunder 20 roeden + 20 bunder 1 dagwand 75 roeden	haver	18 mudde
	+ 6 bunder + tiende van Chanteleux op 66 bunder		
	en kleine tiende van Vieumanant		
	grondpacht 6 bunder	geld	34 = 0 = 0
3 recto	grondpacht 1/2 bunder	geld	2 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 21 bunder 2 dagwand 68 roeden	geld	240 = 0 = 0
	+ 4 bunder + 23 1/2 bunder + 4 bunder	haver	6 mudde
	grondpacht 63 Bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	158 = 0 = 0
		haver	2 mudde 10 vaten
4 verso	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 79 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 63 bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	140 = 0 = 0
		haver	2 mudde 10 vaten
	grondpacht la petite preille: 89 roeden	geld	20 = 0 = 0

	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 12 bunder + 5 bunder 2 dagwand 68 roeden	geld	75 = 0 = 0
		haver	1 mudde
5 recto	grondpacht 28 bunder 1 dagwand + 36 bunder 1 dagwand	geld	60 = 0 = 0
		haver	4 mudde
		geld	60 = 0 = 0
		haver	4 mudde
	grondpacht 6 bunder 3 dagwand 32 roeden	geld	43 = 0 = 0
	+ 4 bunder 1 dagwand 50 roeden		
	grondpacht 10 bunder	geld	55 = 0 = 0
5 verso	grondpacht 54 bunder 1 dagwand	tarwe	2 mudde 1 vaten
		rogge	2 mudde 1 vaten
		haver	4 mudde 6 vaten
		geld	34 = 0 = 0
		tarwe	2 mudde 2 vaten 1/4
		rogge	2 mudde 2 vaten 1/4
		haver	4 mudde 6 vaten
	grondpacht 1 closure: 4 bunder	geld	18 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 1 dagwand 32 roeden	geld	15 = 0 = 0
		haver	1 mudde 1 vaten
	grondpacht 12 bunder 2 dagwand 59 roeden	geld	50 = 0 = 0
		haver	3 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand	geld	126 = 0 = 0
		haver	4 mudde
6 recto	grondpacht 14 bunder	geld	60 = 0 = 0
		haver	10 mudde
	grondpacht 3 bunder	geld	42 = 0 = 0
	grondpacht 2 closures	geld	mémoire
	grondpacht 11 bunder 116 roeden + 5 bunder 2 1/2 dagwand	geld	76 = 0 = 0
		haver	8 mudde
	grondpacht 7 bunder	geld	28 = 0 = 0
6 verso	grondpacht 3 dagwand	geld	4 = 0 = 0
7 recto	grondpacht 4 bunder 2 dagwand 16 roeden	geld	47 = 0 = 0
	+ 5 bunder 2 dagwand 18 roeden + 3 bunder 318 roeden		
	grondpacht 14 bunder 12 roeden + 283 roeden	geld	44 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand		
	grondpacht 5 dagwand	geld	mémoire
9 recto	grondpacht + tiende van Cocreamont	geld	110 = 0 = 0
		haver	3 mudde
9 verso	grondpacht 35 bunder 3 dagwand 34 roeden	geld	60 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	rogge	6 mudde
		haver	2 mudde
	grondpacht 4 bunder 3 dagwand 47 roeden	geld	20 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 16 roeden	geld	18 = 0 = 0
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 56 roeden	geld	50 = 0 = 0
	+ 11 bunder 2 dagwand 83 roeden		
	+ tiende Sainte Gertrude op 24 bunder		
	Pacht gebouwen		
9 recto	pacht Molen van Buchet	geld	160 = 0 = 0
	Tienden		

	Grosse Tiende van Promelle en van Genappe		
1 verso	1e portie	geld	234 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	2e portie	geld	152 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	3e portie	geld	300 = 0 = 0
		haver	6 mudde
1 verso	4e portie	geld	260 = 0 = 0
		haver	6 mudde
2 recto	Tiende van Vieumanant	geld	mémoire
	Menue tiende van Promelle	geld	23 = 0 = 0
	Menue tiende van Genappe	geld	26 = 0 = 0
2 verso	tiende van Maransart	geld	91 = 0 = 0
		haver	4 mudde
3 recto	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	Grosse tiende van Glabais	geld	200 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	tiende van Labry	geld	65 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	tiende van Loupoigne	geld	176 = 0 = 0
		haver	4 mudde
3 verso	tiende van Hubermont	geld	24 = 0 = 0
8 verso	Grosse tiende van Frasnes		
	1e portie	geld	400 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	2e portie	geld	250 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	3e portie	geld	220 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	4e portie	geld	385 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Menue tiende van Frasnes	geld	71 = 0 = 0
	Cijnzen		
	Verkocht hout		
12 verso	Hout: 44 loten	geld	1077 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	44 = 0 = 0
	Hout: 37 loten	geld	477 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	37 = 0 = 0
	Hout: 83 loten	geld	1207 = 10 = 0
	Hout: enkele nomen	geld	15 = 0 = 0
13 recto	Hout: 5 loten	geld	233 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	5 = 0 = 0
	Hout: 34 loten	geld	1467 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	34 = 0 = 0
	Verkocht graan		
11 verso	tarwe	geld	1069 = 18 = 18
	tarwe + rogge + wintergerst	geld	31 = 16 = 0
	rogge	geld	349 = 16 = 0
12 recto	rogge	geld	1313 = 2 = 6

	wintergerst	geld	408 = 0 = 0
	wintergerst	geld	63 = 0 = 0
	wintergerst	geld	387 = 0 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
13 verso	17514 = 3 = 0		
	327 mudde 9 vaten haver		
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
14 recto	dienstbaarheid klerk Loupoigne	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk Marensart	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk Glabais	rogge	mémoire
	dienstbaarheid klerk Frasnés	rogge	mémoire
14 verso	kerkbenodigdheden	geld	mémoire
	kerkbenodigdheden	geld	mémoire
15 recto	kerkbenodigdheden	geld	mémoire
18 recto	competence pastoor van Frasnés	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor Marensart	geld	150 = 0 = 0
	competence pastoor Loupoigne	geld	10 = 0 = 0
	viering mis	geld	17 = 10 = 0
	viering mis	geld	52 = 10 = 0
	viering mis	geld	84 = 0 = 0
	Lonen bosmeesters		
22 recto	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 10 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
21 verso	loon boswerken	geld	20 = 0 = 0
	loon boswerken	geld	11 = 4 = 0
	loon boswerken	geld	18 = 0 = 0
	loon boswerken	geld	12 = 0 = 0
	loon boswerken	geld	5 = 0 = 0
22 verso	loon arbeid + bouwmetaal	geld	70 = 18 = 12
	bouwmetaal	geld	307 = 6 = 0
	loon arbeid + bouwmetaal	geld	28 = 9 = 12
	bouwmetaal	geld	6 = 12 = 0
23 recto	loon arbeid + bouwmetaal	geld	49 = 7 = 0
	loon arbeid + bouwmetaal	geld	26 = 11 = 0
	loon arbeid + bouwmetaal	geld	20 = 5 = 6
	bouwmetaal	geld	22 = 5 = 12

	bouwmateriaal	geld	39 = 2 = 0
	bouwmateriaal	geld	2 = 10 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	40 = 0 = 0
23 verso	loon arbeid	geld	22 = 10 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	35 = 10 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	28 = 17 = 0
	bouwmateriaal	geld	11 = 15 = 12
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	7 = 10 = 0
	bouwmateriaal	geld	124 = 4 = 0
24 recto	Pachthof van Hulencourt		
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	18 = 11 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	38 = 4 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	31 = 1 = 18
	Pachthof van Passavant		
	loon arbeid	geld	16 = 0 = 0
24 verso	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	25 = 17 = 0
	Pachthof van Pierpont		
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	55 = 8 = 0
	loon arbeid	geld	76 = 13 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	41 = 3 = 6
	bouwmateriaal	geld	6 = 15 = 0
25 recto	Pachthof van Levaes		
	loon arbeid	geld	58 = 10 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	48 = 4 = 0
	loon arbeid	geld	8 = 13 = 0
25 verso	loon arbeid	geld	18 = 0 = 0
	Kerk van Glabais		
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	5 = 0 = 0
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	24 = 16 = 12
	bouwmateriaal	geld	5 = 0 = 0
	loon arbeid	geld	4 = 4 = 0
	Kerk van Vieugenappe		
	bouwmateriaal	geld	4 = 17 = 0
	Kerk van Marensart		
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	131 = 8 = 0
26 recto	Kerk van Frasnes		
	loon arbeid + bouwmateriaal	geld	800 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	7 = 0 = 0
	bouwmateriaal	geld	24 = 0 = 0
	loon arbeid	geld	2 = 16 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
14 recto	Cijns aan het hospitaal Saint Nicolas in Nijvel	geld	42 = 17 = 17
	Cijns aan het hospitaal du Sepulcre	geld	mémoire
	Cijns	geld	17 = 7 = 6
	Cijns	geld	20 = 7 = 6
	Cijns	geld	4 = 3 = 6
14 verso	Cijns	geld	2 = 18 = 6
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire

	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
15 recto	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	haver	326 mudde 11 vaten
	Cijns	haver	mémoire
	Cijns	haver	mémoire
	Cijns	haver	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	3 = 0 = 9
15 verso	Cijns	geld	5 = 19 = 6
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	12 = 12 = 0
	Cijns	geld	9 = 5 = 0
16 recto	Cijns	geld	mémoire
16 verso	Al deze kosten worden door de boeren zelf betaald	geld	mémoire
	Kosten van het pachthof van Gentisart in Marbais	geld	mémoire
17 recto	Al deze kosten worden door de pachter betaald	geld	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
27 verso	voor helft 3 Xxes assises	geld	32 = 9 = 0
	voor helft 3 Xxes assises	geld	1 = 1 = 18
	voor helft 3 Xxes assises	geld	0 = 16 = 12
	voor helft 3 Xxes assises	geld	32 = 9 = 0
	voor helft 3 Xxes assises	geld	2 = 4 = 0
	voor helft 3 Xxes assises	geld	0 = 16 = 12
	voor helft 3 Xxes assises	geld	34 = 2 = 6
	voor helft 3 Xxes assises	geld	3 = 8 = 0
	voor helft 3 Xxes assises	geld	39 = 18 = 18
	voor 3 Xxes assises	geld	22 = 10 = 0
	voor 3 Xxes assises	geld	41 = 8 = 0
28 recto	voor 3 Xxes assises	geld	36 = 0 = 0
	voor 3 Xxes assises	geld	9 = 9 = 0
	voor helft 3 Xxes assises	geld	62 = 14 = 6
	voor helft 3 Xxes assises	geld	62 = 14 = 6
	voor helft 3 Xxes assises	geld	38 = 5 = 0
	voor 3 Xxes assises	geld	23 = 19 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
18 verso	uitgaven gedaan op 16 mei 1724	geld	1200 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 30 juli 1724	geld	1050 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 9 januari 1726	geld	1700 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 4 april 1726	geld	700 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
19 recto	aan de hofmeester	geld	1200 = 0 = 0
	aan de hofmeester	geld	1560 = 10 = 0
	aan Jean Spiette	geld	14 = 8 = 0
	aan de hofmeester	geld	650 = 0 = 0
	aan de hofmeester	geld	1200 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
29 verso	5% van de totale inkomsten	geld	862 = 12 = 3

	voor de granen moet hij 25% krijgen	tarwe	2 mudde 9 vaten 1/8
		rogge	5 mudde 1 vat 1/4
		wintergerst	2 mudde 9 vaten
	Kosten bij de inkomsten van hout		
21 recto	loon landmeter	geld	21 = 17 = 12
	voor aankondigingsaffiches	geld	7 = 14 = 0
	voor aankondigingsaffiches	geld	7 = 0 = 0
	verkoopkamer + vuur + drank	geld	2 = 16 = 0
	loon diensters	geld	31 = 4 = 12
	loon diensters	geld	27 = 19 = 9
	Uitzonderlijke kosten:		
20 recto	rekening van André Semal betaald	rogge	12 mudde
	rekening van André Semal betaald	geld	42 = 0 = 0
	rekening van Jacques Gosseau betaald	geld	40 = 0 = 0
	rekening van Henry Tamineau betaald	geld	50 = 0 = 0
	rekening van Philippe Charlier betaald	geld	40 = 0 = 0
	rekening van Jean Deltanche betaald	geld	40 = 0 = 0
	rekening van Jean Cheval betaald	rogge	3 mudde
	rekening van Jean Aurelle Godefroid betaald	rogge	22 mudde
20 verso	rekening van Brassent betaald	geld	50 = 0 = 0
21 verso	de rentmeester krijgt hout	geld	30 = 0 = 0
26 verso	loon executeur-testamentairs + advocaat	geld	55 = 0 = 0
	loon advocaat	geld	95 = 0 = 0
	loon procureur	geld	136 = 10 = 0
27 recto	loon scheidsrechters	geld	166 = 0 = 0
	loon procureur	geld	42 = 0 = 0
	loon deurwaarder	geld	2 = 10 = 0
	loon procureur	geld	45 = 6 = 0
28 recto	voor garnizoenen in het bos	geld	7 = 3 = 0
	voor de brieven van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
28 verso	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
29 recto	Andere uitgaven "par forme" de inlichting van verkochte granen		
		tarwe	69 mudde 3 vaten 1/4
		rogge	128 mudde 3 vaten 1/4
		wintergerst	69 mudde
	Omzetten al het graan in geld	geld	223 = 12 = 6
	Totale eindsom uitgaven		
30 recto		geld	15558 = 2 = 0

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4753: REKENING UIT 1734³⁰⁵

Folio	Inkomst		Vermelde inkomst
	Pachthoven		
1 verso	pacht pachthof van Hulencour	geld	432 = 0 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergerst	5 mudde
		haver	25 mudde
	pacht pachthof van Hulencour	geld	471 = 15 = 0
		tarwe	5 mudde
		rogge	5 mudde
		wintergerst	5 mudde
		haver	25 mudde
3 verso	pacht pachthof van Passavant	geld	710 = 0 = 0
		haver	30 mudde
4 recto	pacht pachthof van Croissant	geld	445 = 10 = 0
		haver	30 mudde
4 verso	pacht pachthof van Foriest	geld	813 = 0 = 0
		haver	40 mudde
5 recto	pacht pachthof van Maransart	geld	271 = 0 = 0
	pacht pachthof van Hubiermont	geld	227 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	10 mudde
9 recto	pacht pachthof van l'Enclotre	geld	720 = 0 = 0
		tarwe	6 mudde
		rogge	6 mudde
		wintergerst	6 mudde
		haver	25 mudde
9 verso	pacht pachthof van Pierpont	geld	570 = 0 = 0
		tarwe	10 mudde
		rogge	10 mudde
		wintergerst	10 mudde
		haver	25 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	715 = 0 = 0
		haver	15 mudde
	pacht pachthof van Lerales	geld	327 = 10 = 0
		rogge	20 mudde
		haver	15 mudde
11 verso	pacht pachthof van Bois Bourdeau	geld	246 = 0 = 0
		haver	10 mudde
12 recto	pacht pachthof van Gentisart	geld	270 = 0 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	6 mudde
	Grondpacht		
3 verso	grondpacht 108 bunder 3 dagwand 52 roeden	geld	451 = 10 = 0
		haver	20 mudde
4 recto	grondpacht 6 bunder	geld	34 = 0 = 0
5 recto	grondpacht 1/2 bunder	geld	1 = 0 = 0

³⁰⁵ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4753.

6 recto	grondpacht 1/2 bunder 81 roeden	geld	528 = 0 = 0
	grondpacht 39 bunder 318 roeden	geld	238 = 10 = 0
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 78 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	70 = 0 = 0
		haver	4 mudde
6 verso	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 4 roeden	geld	128 = 10 = 0
	grondpacht 32 1/2 bunder 53 roeden	geld	195 = 0 = 0
	grondpacht 19 1/2 bunder 69 roeden	geld	88 = 0 = 0
		haver	5 mudde
7 recto	grondpacht 13 bunder 3 dagwand 16 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 3 bunder 7 roeden	geld	20 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 1 dagwand 20 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 12 1/2 bunder 94 roeden	geld	46 = 0 = 0
		haver	5 mudde
	grondpacht 28 bunder 1 dagwand	geld	126 = 0 = 0
		haver	4 mudde
	grondpacht 26 1/2 bunder 94 roeden	geld	60 = 0 = 0
		haver	13 mudde
7 verso	grondpacht 3 1/2 bunder 86 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 2 closières	geld	mémoire
	grondpacht 15 bunder 3 dagwand 32 roeden	geld	76 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	haver	8 mudde
	grondpacht 7 bunder	geld	32 = 0 = 0
8 recto	grondpacht 14 bunder	geld	63 = 0 = 0
	grondpacht 30 1/2 bunder 1 roeden	geld	48 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
8 verso	grondpacht 1 1/2 bunder 52 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 4 1/2 bunder 45 roeden	geld	10 = 0 = 0
10 verso	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
11 recto	grondpacht 38 bunder 352 roeden	geld	39 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	haver	1 mudde
		geld	117 = 0 = 0
		haver	3 mudde
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 48 roeden	geld	34 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 0 = 0
11 verso	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	geld	22 = 0 = 0
	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	75 = 10 = 0
12 recto	grondpacht 70 bunder	geld	230 = 0 = 0
		haver	6 mudde
	Pacht gebouwen		
10 verso	pacht Molen van Buchet	geld	160 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	grote tiende van Promelle en van Genappe		
2 recto	1e portie	geld	330 = 0 = 0
	2e portie	geld	170 = 0 = 0
	3e portie	geld	206 = 0 = 0
	4e portie	geld	501 = 0 = 0
	5e portie	geld	110 = 0 = 0

	6e portie	geld	211 = 0 = 0
	7e portie	geld	260 = 0 = 0
2 verso	8e portie	geld	260 = 0 = 0
	9e portie	geld	200 = 0 = 0
	10e portie	geld	335 = 0 = 0
	menue tiende van Vieumanant	geld	40 = 0 = 0
	menue tiende van Promelle	geld	56 = 0 = 0
	menue tiende van Genappe	geld	67 = 0 = 0
4 recto	tiende van Chanteleux	geld	mémoire
4 verso	tiende van Maransart	geld	190 = 0 = 0
	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	grote tiende van Glabais	geld	276 = 0 = 0
5 recto	tiende van Labry	geld	mémoire
	tiende van Loupoigne	geld	245 = 0 = 0
10 recto	grote tiende van Frasnes		
	1e portie	geld	180 = 0 = 0
	2e portie	geld	240 = 0 = 0
	3e portie	geld	185 = 0 = 0
	4e portie	geld	145 = 0 = 0
	5e portie	geld	205 = 0 = 0
	6e portie	geld	300 = 0 = 0
	7e portie	geld	150 = 0 = 0
	8e portie	geld	245 = 0 = 0
10 verso	menue tiende van Frasnes	geld	50 = 0 = 0
	tiende van Sainte Gertrude op 80 bunder	geld	18 = 0 = 0
	Cijnzen		
5 verso	cijns	haver	25 mudde
15 verso	Cijns: Huis van Gerlonwez	geld	26 = 0 = 0
	Gronden in de buurt van Frasnes		
	Cijns 17 bunder 35 rogge	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
16 recto	Cijns 1 bunder 75 roeden	geld	3 = 0 = 0
	Cijns 5 mesures 44 roeden	geld	3 = 15 = 0
	Cijns 3 bunder 127 roeden	geld	9 = 0 = 0
	Cijns 1/2 bunder	geld	1 = 10 = 0
	Cijns 7 mesures 18 roeden	geld	5 = 0 = 0
	Cijns 96 roeden	geld	0 = 15 = 0
	Cijns 1/2 bunder 76 roeden	geld	2 = 0 = 0
	Cijns 3 1/2 bunder 48 roeden	haver	1 mudde
16 verso	Cijns 3 1/2 bunder	haver	1 mudde 6 vaten
	Cijns 5 mesures	geld	3 = 0 = 0
	Cijns 3 bunder 1 mesure 28 roeden	geld	3 = 0 = 0
		haver	1 mudde
	Cijns 3 mesures	geld	5 = 0 = 0
	Cijns 1 1/2 bunder	geld	4 = 10 = 0
17 recto	Cijns 1 "coign"	geld	1 = 16 = 0
	Verkocht hout		
14 verso	Hout: 22 bunder 98 roeden	geld	832 = 0 = 0
	Hout: 51 loten	geld	1165 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	51 = 0 = 0

	Hout: 19 loten	geld	1498 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	19 = 0 = 0
15 recto	Hout: 2 loten	geld	17 = 0 = 0
	Hout: 7 loten	geld	64 = 10 = 0
	Rechten op dit hout	geld	4 = 0 = 0
	Verkocht graan		
13 recto	tarwe	geld	101 = 15 = 0
	tarwe	geld	147 = 4 = 0
13 verso	rogge	geld	156 = 0 = 0
	rogge	geld	51 = 11 = 6
	rogge	geld	201 = 5 = 0
14 recto	wintergerst	geld	172 = 10 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
	18970 = 6 = 6		
	358 mudde 6 vaten		
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
17 verso	dienstbaarheid klerk van Loupoigne	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk Maransart	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Glabais	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Frasnés	rogge	4 mudde
19 recto	Viering missen	geld	1 = 4 = 0
21 verso	competence pastoor Frasnés	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor Maransart	geld	150 = 0 = 0
	competence pastoor Loupoigne	geld	10 = 0 = 0
	Viering missen	geld	42 = 0 = 0
22 recto	Viering missen	geld	70 = 0 = 0
27 recto	kerkbenodigdheden	geld	20 = 9 = 6
	Lonen bosmeesters		
17 verso	loon boswachters	rogge	2 mudde
	loon boswachter	rogge	1 mudde
23 verso	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
23 verso	loon boswachter voor 1 jaar	geld	35 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	15 = 0 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
17 verso	loon hofmeester	rogge	1 mudde
	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		

24 recto	loon herstellingen	geld	11 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 8 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	5 = 0 = 0
25 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	212 = 14 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	185 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	285 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	15 = 3 = 0
25 verso	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	69 = 14 = 0
	bouwmetaal	geld	11 = 8 = 12
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	99 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	314 = 10 = 0
	bouwmetaal	geld	30 = 12 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	91 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	13 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	58 = 0 = 0
26 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	30 = 9 = 0
	bouwmetaal	geld	84 = 13 = 0
	bouwmetaal	geld	18 = 3 = 12
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	32 = 15 = 6
	bouwmetaal	geld	115 = 5 = 0
	bouwmetaal	geld	14 = 10 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	33 = 16 = 12
	bouwmetaal	geld	1 = 18 = 0
26 verso	loon herstellingen	geld	45 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	200 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	93 = 14 = 6
	loon herstellingen	geld	10 = 10 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	61 = 5 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	95 = 13 = 0
	bouwmetaal	geld	148 = 14 = 0
27 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	28 = 11 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	16 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	12 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	2 = 9 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	40 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	150 = 0 = 0
27 verso	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	29 = 4 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	316 = 15 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
18 recto	Cijns aan het hospitaal St Nicolas Nijvel	geld	29 = 1 = 18
	Cijns aan het hospitaal du Sepulcre Nijvel	geld	2 = 5 = 0
	Cijns aan de rekenkamer van het kapittel van Nijvel	geld	55 = 7 = 0
	Cijns aan de dames quotidiens	geld	4 = 1 = 18
	Cijns	geld	2 = 13 = 18
	Cijns	geld	2 = 17 = 12
18 verso	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	1 = 5 = 18
19 recto	Cijns	haver	347 mudde 9 vaten
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
19 verso	Cijns	geld	mémoire

20 recto	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
20 verso	Cijnzen voor de pachthoven van Hubiermont en Maransart	geld	mémoire
21 recto	Cijnzen voor het pachthof van Gentsart in Marbais	geld	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
28 recto	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	51 = 15 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	112 = 4 = 12
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	30 = 0 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	21 = 0 = 0
28 verso	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	3 = 12 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	19 = 1 = 6
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	34 = 4 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	10 = 10 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	9 = 7 = 12
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	29 = 17 = 0
	Belasting: taille de repartition	geld	4 = 0 = 0
29 recto	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	25 = 1 = 0
	Belasting: 3 3/4 Xxes assis op de oogst	geld	47 = 8 = 18
	Deel van de aartsbisschop		
22 verso	uitgaven gedaan op 12 juni 1735	geld	1100 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 5 oktober 1735	geld	1400 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 31 december 1735	geld	1540 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 12 april 1736	geld	1583 = 5 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
23 recto	aan de prior van Basse Wavre	geld	600 = 0 = 0
	aan de hotelmeester van Affligem	geld	2752 = 0 = 0
	aan de hotelmeester van Affligem	geld	1442 = 0 = 0
	aan de generale prior van de orde dest Guillaume	geld	50 = 0 = 0
	aan de hotelmeester van Affligem	geld	1532 = 7 = 0
	Deel voor de rentmeester		
30 verso	5% van de totale inkomsten	geld	943 = 10 = 6
		geld	29 = 12
	Kosten bij de inkomsten van hout		
24 verso	voor kosten bij de verkoop van hout	geld	mémoire
	Uitzonderlijke kosten:		
24 recto	geld in plaats van hout voor de ontvanger	geld	30 = 0 = 0
28 recto	gewapende escorte	geld	3 = 3 = 0
29 recto	voor garnizoenen in het Bois du Vent	geld	10 = 16 = 0
	voor brieven van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
	voor kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
29 verso	Andere uitgaven "par forme" de inhaling van verkochte granen		
	Tarwe	Tarwe	mémoire
	rogge	rogge	mémoire
	wintergerst	wintergerst	mémoire
30 recto	kwijschelding	geld	100 = 0 = 0

	Totale eindsom uitgaven		
		geld	18947 = 13 = 12

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4764: REKENING UIT 1744³⁰⁶

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1 recto	pacht pachthof Hulencour	geld	600 = 0 = 0
		haver	30 mudde
1 verso	pacht pachthof Hulencour	geld	591 = 0 = 0
		haver	30 mudde
2 recto	pacht pachthof van Passavant	geld	806 = 0 = 0
		haver	35 mudde
2 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	726 = 10 = 0
		haver	30 mudde
3 recto	pacht pachthof van Foriest	geld	814 = 0 = 0
		haver	40 mudde
	pacht pachthof van Maransart	geld	271 = 0 = 0
	pacht pachthof van Hubiermont	geld	227 = 0 = 0
		rogge	9 mudde
		haver	11 mudde
6 verso	pacht pachthof van l'Enclotre	geld	870 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	894 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	715 = 0 = 0
		haver	15 mudde 6 vaten
	pacht pachthof van Lerales	geld	327 = 10 = 0
		rogge	10 mudde
		haver	20 mudde
8 recto	pacht pachthof van Bois Bordiau	geld	246 = 0 = 0
		haver	10 mudde
	pacht pachthof van Gentisart	geld	270 = 0 = 0
		rogge	1 mudde
		haver	14 mudde
	Grondpacht		
2 verso	grondpacht 108 bunder 3 dagwand 52 roeden	geld	528 = 0 = 0
		haver	20 mudde
	grondpacht 5 bunder 3 dagwand 50 roeden	geld	34 = 0 = 0
3 verso	grondpacht 1 dagwand 66 roeden	geld	2 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 89 bunder 3 dagwand 73 roeden	geld	536 = 0 = 0
	grondpacht 39 bunder 318 roeden	geld	238 = 10 = 0
	grondpacht 1 bunder 2 dagwand 68 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 bunder	geld	70 = 0 = 0
		haver	4 mudde
	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 4 roeden	geld	128 = 10 = 0

³⁰⁶ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4764.

4 verso	grondpacht 32 1/2 bunder 53 roeden	geld	210 = 0 = 0
	grondpacht 19 1/2 bunder 69 roeden + 3 bunder 120 roeden	geld	112 = 0 = 0
		haver	5 mudde
	grondpacht 3 bunder 7 roeden	geld	20 = 0 = 0
	grondpacht 12 1/2 bunder 94 roeden	geld	46 = 0 = 0
		haver	5 mudde
	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	168 = 0 = 0
	grondpacht 26 1/2 bunder 82 roeden	geld	60 = 0 = 0
		haver	18 mudde
	grondpacht 2 closures	geld	mémoire
	grondpacht 15 bunder 3 dagwand 32 roeden	geld	76 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	haver	8 mudde
5 recto	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	32 = 0 = 0
	grondpacht 30 1/2 bunder 1 roeden	geld	122 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 1 1/2 bunder 52 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 4 1/2 bunder 45 roeden	geld	18 = 0 = 0
	grondpacht 1/2 bunder	geld	3 = 0 = 0
	grondpacht 1/2 bunder 19 roeden	geld	mémoire
7 verso	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
8 recto	grondpacht 38 bunder 152 roeden + 3 bunder 317 roeden	geld	45 = 0 = 0
		geld	135 = 0 = 0
	grondpacht 4 bunder 1 dagwand 63 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 0 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	geld	22 = 0 = 0
	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	75 = 10 = 0
	Pacht gebouwen		
7 verso	pacht molen van Buchet	geld	160 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	grote tiende van Promelle of Genappe van 1744 in 10 porties		
	1e portie	geld	325 = 0 = 0
	2e portie	geld	250 = 0 = 0
	3e portie	geld	735 = 0 = 0
	4e portie	geld	302 = 0 = 0
	5e portie	geld	230 = 0 = 0
	6e portie	geld	355 = 0 = 0
	7e portie	geld	220 = 0 = 0
2 recto	8e portie	geld	220 = 0 = 0
	9e portie	geld	215 = 0 = 0
	10e portie	geld	216 = 0 = 0
	kleine tiende van Vieumanant	geld	26 = 0 = 0
	kleine tiende van Promelle	geld	25 = 0 = 0
	kleine tiende van Genappe	geld	100 = 0 = 0
2 verso	tiende van Maransart	geld	300 = 0 = 0
	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	grote tiende van Glabais	geld	472 = 0 = 0
3 recto	tiende van Labry	geld	mémoire
	grote tiende van Loupoigne	geld	301 = 0 = 0
7 recto	grote tiende van Frasnes van 1744 in 8 porties		

	1e portie	geld	350 = 0 = 0
	2e portie	geld	230 = 0 = 0
	3e portie	geld	301 = 0 = 0
	4e portie	geld	320 = 0 = 0
	5e portie	geld	230 = 0 = 0
	6e portie	geld	495 = 0 = 0
	7e portie	geld	200 = 0 = 0
	8e portie	geld	331 = 0 = 0
	kleine tiende van Frasnés	geld	204 = 0 = 0
7 verso	tiende van Sainte Gertrude	haver	2 mudde
	Cijnzen		
3 verso	heerlijke cijns	haver	25 mudde
10 verso	Cijns	geld	26 = 0 = 0
	Cijns 17 bunder 35 roeden	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Cijns 1 bunder 75 roeden	geld	3 = 0 = 0
	Cijns 5 mesures 44 roeden	geld	3 = 15 = 0
	Cijns 3 bunder 127 roeden	geld	9 = 0 = 0
	Cijns 1/2 bunder	geld	1 = 10 = 0
	Cijns 7 mesures 18 roeden	geld	5 = 0 = 0
	Cijns 96 roeden	geld	0 = 15 = 0
11 recto	Cijns 1/2 bunder 76 roeden	geld	2 = 0 = 0
	Cijns 3 1/2 bunder 48 roeden	haver	1 mudde
	Cijns 3 1/2 bunder	haver	1 mudde 6 vaten
	Cijns 5 mesures	geld	3 = 0 = 0
	Cijns 3 bunder 1 mesure 28 roeden	geld	3 = 0 = 0
		haver	1 mudde
	Cijns 1 bunder 3 mesures	geld	5 = 0 = 0
	Cijns 1 1/2 bunder	geld	4 = 10 = 0
11 verso	Cijns op pastorie	geld	mémoire
	Cijns die men in het vorige jaar nog niet ontvangen had	geld	184 = 3 = 0
	Inkomsten uit verkocht hout		
9 verso	Hout: 2e coupe van 22 bunder 3 dagwand 80 roeden	geld	1682 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	5 = 0 = 0
	Hout: 80 loten	geld	1510 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	80 = 0 = 0
	Hout: 12 loten	geld	168 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	12 = 0 = 0
10 recto	Hout: 8 loten	geld	362 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	4 = 0 = 0
	Hout: 5 loten	geld	90 = 0 = 0
	Rechten op dit hout	geld	2 = 10 = 0
	Hout: enkele bomen	geld	23 = 0 = 0
	Verkocht graan		
9 recto	25 mudde rogge verkocht	geld	12 = 18 = 0
11 verso	32 mudde 9 vaten haver verkocht	geld	184 = 3 = 0
	Uitzonderlijke inkomst		
6 recto	geld van zijne excellentie en van de abdij van affligem	geld	1 = 0 = 0

	Totale eindsom inkomsten		
	22308 = 1 = 0		
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
12 recto	dienstbaarheid klerk Loupoigne	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk Glabais	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Maransart	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Frasnés	rogge	4 mudde
13 verso	kerkbenodigdheden	geld	1 = 4 = 0
15 verso	competence pastoor Frasnés	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor Maransart	geld	150 = 0 = 0
	competence Loupoigne	geld	10 = 0 = 0
	competence kapelaan + vieren missen	geld	42 = 0 = 0
	competence kapelaan + vieren missen	geld	70 = 0 = 0
17 verso	kerkbenodigdheden	geld	17 = 16 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	16 = 16 = 0
	Lonen bosmeesters		
12 recto	loon boswachters	rogge	2 mudde
	loon boswachters	rogge	1 mudde
17 recto	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	30 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	5 = 12 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
12 recto	loon hofmeester	rogge	2 mudde
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
17 verso	loon herstellingen	geld	6 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	4 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	4 = 11 = 0
	loon herstellingen	geld	6 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 4 = 12
18 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	1849 = 13 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	500 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	127 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	37 = 16 = 0
18 verso	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	39 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	83 = 14 = 0

	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	52 = 10 = 0
	bouwmetaal	geld	59 = 12 = 0
	bouwmetaal	geld	5 = 12 = 0
	loon herstellingen	geld	8 = 19 = 6
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	29 = 6 = 0
19 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	98 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	51 = 17 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	12 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	20 = 9 = 0
	bouwmetaal	geld	9 = 2 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	34 = 0 = 0
19 verso	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	30 = 0 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	62 = 15 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
12 recto	Cijns voor het hospitaal St Nicolas Nijvel	geld	23 = 18 = 6
	Cijns voor het hospitaal St Sepulcre Nijvel	geld	mémoire
	Cijns voor de rekenkamer van Nijvel	geld	mémoire
12 verso	Cijns voor de dames quotidianes	geld	mémoire
	Cijns	haver	mémoire
	Cijns	geld	2 = 17 = 12
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
13 recto	Cijns	haver	249 mudde 6 vaten 4 "pintes"
		haver	116 mudde 8 vaten 4 "pintes"
	Cijns	geld	mémoire
13 verso	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
14 recto	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijzen op de pachthoven van Hubiermont en Maransart	geld	mémoire
14 verso	Cijzen op de gronden en weiden in de buurt van Marbais	geld	mémoire
15 recto	Cijzen op het pachthof van Gentisart in Marbais	geld	mémoire
	Cijzen op de gronden en weiden rond Mellet en Meigneloup	geld	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
20 recto	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	163 = 13 = 6
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	31 = 17 = 12
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	21 = 0 = 0
20 verso	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	20 = 15 = 0
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	21 = 12 = 0
	Rente: voor taille de repartition d'offices	geld	8 = 2 = 0
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	11 = 0 = 12
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	9 = 2 = 12
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	29 = 17 = 0
21 recto	voor garnizoenen in het "Bois du Vent"	geld	7 = 16 = 0
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	28 = 17 = 18
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	44 = 5 = 12
	voor 3 3/4 Xxes assises op de oogst	geld	110 = 0 = 0
	voor brieven van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
	voor kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0

	Belasting voor Frankrijk	geld	21 = 0 = 0
21 verso	Belasting voor Frankrijk	geld	8 = 8 = 0
	Belasting voor Frankrijk	geld	5 = 0 = 0
	protestation	geld	28 = 0 = 0
	Belasting voor Frankrijk	geld	15 = 15 = 0
	Belasting voor Frankrijk	geld	3 = 15 = 0
	Belasting voor Frankrijk	geld	18 = 19 = 12
22 recto	Belasting voor Frankrijk	geld	11 = 7 = 0
	Belasting voor Frankrijk	geld	8 = 19 = 12
	Rente: voor tailles de repartitions d'office	geld	12 = 9 = 18
	Rente: voor tailles de repartitions d'office	geld	46 = 14 = 0
22 verso	Belasting voor Frankrijk	geld	315 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
16 recto	uitgaven gedaan op 17 december 1745	geld	2600 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 1 april 1746	geld	5500 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
16 verso	aan de hotelmeester van Affligem in Brussel	geld	3000 = 0 = 0
	aan de hotelmeester van Affligem in Brussel	geld	5500 = 0 = 0
	aan de hotelmeester van Affligem in Brussel	geld	104 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
23 verso	5% van de totale inkomsten	geld	1115 = 0 = 8
	Kosten bij de inkomsten van hout		
	Uitzonderlijke kosten:		
17 verso	de rentmeester koopt hout	geld	30 = 0 = 0
23 verso	Totale eindsom uitgaven		
		geld	23371 = 6 = 6
		rogge	20 mudde
		haver	366 mudde 3 vaten

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4774: REKENING UIT 1754³⁰⁷

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1 recto	pacht pachthof van Hulencour	geld	600 = 0 = 0
		haver	30 mudde
1 verso	pacht pachthof van Passavant	geld	806 = 0 = 0
		haver	35 mudde
3 recto	pacht pachthof van Croissant	geld	726 = 10 = 0
		haver	30 mudde
3 verso	pacht pachthof van Foriest	geld	814 = 0 = 0

³⁰⁷ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4774.

		haver	40 mudde
3 verso	pacht pachthof van Maransart	geld	271 = 0 = 0
4 recto	pacht pachthof van Hubiermont	geld	227 = 0 = 0
		haver	11 mudde
		rogge	9 mudde
7 verso	pacht pachthof van l'Encloitre	geld	870 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	894 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Grandchamps	geld	740 = 0 = 0
		haver	15 mudde 6 vaten
8 recto	pacht pachthof van Lerales	geld	345 = 10 = 0
		rogge	8 mudde
		haver	20 mudde
10 recto	pacht pachthof van Bois Bourdeau	geld	246 = 0 = 0
		haver	10 mudde
10 verso	pacht pachthof van Gentisart	geld	363 = 0 = 0
	Grondpacht		
3 recto	grondpacht 108 bunder 3 dagwand 52 roeden	geld	528 = 0 = 0
		haver	20 mudde
	grondpacht 5 bunder 3 dagwand 50 roeden	geld	34 = 0 = 0
3 verso	grondpacht	geld	mémoire
4 verso	grondpacht 89 bunder 3 dagwand 73 roeden	geld	536 = 0 = 0
	grondpacht 39 bunder 318 roeden	geld	260 = 0 = 0
	grondpacht 2 bunder 2 dagwand 68 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	70 = 0 = 0
		haver	4 mudde
5 recto	grondpacht 19 bunder 3 dagwand 4 roeden + een weide	geld	128 = 10 = 0
	grondpacht 32 1/2 bunder 53 roeden	geld	210 = 0 = 0
	grondpacht 19 1/2 bunder 69 roeden	geld	112 = 0 = 0
	+ 3 bunder 1 dagwand 20 roeden	haver	5 mudde
	grondpacht 3 bunder 7 roeden	geld	20 = 0 = 0
	grondpacht 12 1/2 bunder 94 roeden	geld	58 = 0 = 0
		haver	5 mudde
5 verso	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	168 = 0 = 0
	grondpacht 26 1/2 bunder 82 roeden	geld	60 = 0 = 0
		haver	18 mudde
	grondpacht 2 closières	geld	mémoire
	grondpacht 15 bunder 3 dagwand 32 roeden	geld	76 = 0 = 0
	+ 3 bunder 3 dagwand 28 roeden	haver	8 mudde
6 recto	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	36 = 0 = 0
	grondpacht 30 1/2 bunder 1 roeden	geld	122 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 1 1/2 bunder 52 roeden	geld	2 = 0 = 0
6 verso	grondpacht 4 1/2 bunder 45 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 1/2 bunder	geld	mémoire
	grondpacht 1/2 bunder 19 roeden	geld	mémoire
7 recto	grondpacht 1 dagwand 76 roeden	geld	2 = 0 = 0
9 recto	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
9 verso	grondpacht 38 bunder 152 roeden	geld	54 = 0 = 0

	+ 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	geld	24 = 0 = 0
10 recto		geld	174 = 0 = 0
	grondpacht 4 bunder 1 dagwand 93 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 3 bunder 3 dagwand 17 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	110 = 0 = 0
	+ tiende van St Gertrude op 24 bunder		
10 verso	grondpacht 70 bunder	geld	278 = 0 = 0
11 recto	grondpacht 1 bunder 82 roeden + 1 dagwand 72 roeden	geld	27 = 18 = 0
	Pacht gebouwen		
9 recto	pacht molen van Buchet	geld	130 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	kleine tiende van Vieumanant	geld	19 = 0 = 0
	kleine tiende van Promelle	geld	31 = 0 = 0
	kleine tiende van Genappe	geld	212 = 0 = 0
3 recto	tiende van Maransart	geld	485 = 0 = 0
	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	grote tiende van Glabais	geld	605 = 0 = 0
3 verso	tiende van Labry	geld	mémoire
	tiende van Loupoigne	geld	281 = 0 = 0
8 recto	grote tiende van Frasnes van 1754		
	1e portie	geld	592 = 0 = 0
	2e portie	geld	230 = 0 = 0
	3e portie	geld	230 = 0 = 0
8 verso	4e portie	geld	370 = 0 = 0
	5e portie	geld	360 = 0 = 0
	6e portie	geld	451 = 0 = 0
	7e portie	geld	370 = 0 = 0
8 verso	8e portie	geld	211 = 0 = 0
	Kleine tiende van Frasnes	geld	367 = 0 = 0
9 recto	tiende van St Gertrude	geld	mémoire
	Cijzen		
4 recto	Cijns	haver	25 mudde
9 verso	Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
12 verso	Cijns van het huis van Gerlonwez	geld	mémoire
	Cijns grond: 17 bunder 35 roeden	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
13 recto	Cijns grond 1 bunder 75 roeden	geld	3 = 0 = 0
	Cijns grond 5 mesures 44 roeden	geld	3 = 15 = 0
	Cijns grond 3 bunder 127 roeden	geld	9 = 0 = 0
	Cijns grond 2 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	Cijns grond 7 mesures 18 roeden	geld	5 = 0 = 0
13 verso	Cijns grond 96 roeden	geld	0 = 15 = 0
	Cijns grond 1/2 bunder 76 roeden	geld	2 = 0 = 0
	Cijns grond 3 1/2 bunder 48 roeden	haver	1 mudde
	Cijns grond 3 1/2 bunder	haver	1 mudde 6 vaten
	Cijns grond 5 mesures	geld	3 = 0 = 0
14 recto	Cijns grond 3 bunder 1 mesure 28 roeden	geld	3 = 0 = 0

		haver	1 mudde
	Cijns grond 1 bunder 3 mesures	geld	5 = 0 = 0
	Cijns grond 1 1/2 bunder	geld	4 = 10 = 0
	Verkocht hout		
11 verso	Hout: 2e coupe van 8 bunder 3 dagwand 31 roeden bomen	geld	1568 = 0 = 0
	Rechten op hout: de rechten op de 2e coupe	geld	4 = 0 = 0
	Hout: 21 bunder 190 roeden	geld	1630 = 0 = 0
	Rechten op hout	geld	23 = 0 = 0
	Hout: 12 loten	geld	831 = 0 = 0
	Rechten op hout	geld	12 = 0 = 0
12 recto	Hout: 9 loten	geld	185 = 0 = 0
	Rechten op hout	geld	4 = 10 = 0
	Hout: 11 loten	geld	266 = 0 = 0
	Rechten op hout	geld	5 = 10 = 0
	Verkocht graan		
14 verso	11 mudde haver verkocht	geld	61 = 1 = 0
	Totale eindsom inkomsten		
		geld	24745 = 19 = 0
		rogge	17 mudde
		haver	375 mudde
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
15 recto	dienstbaarheid klerk Loupoigne	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Vieugenappe	rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk Glabais	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Maransart	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk Frasnes	rogge	4 mudde
16 verso	kerkbenodigdheden	geld	mémoire
17 recto	kerkbenodigdheden	geld	1 = 4 = 0
19 verso	competence pastoor van Frasnes	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor van Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor van Maransart	geld	150 = 0 = 0
	competence pastoor van Loupoigne	geld	10 = 0 = 0
	competence kapelaan van Vieugenappe + voor vieren missen	geld	42 = 0 = 0
20 recto	competence vicepastoor van Frasnes	geld	150 = 0 = 0
	competence vicepastoor van Frasnes	geld	90 = 0 = 0
22 recto	kerkbenodigdheden	geld	23 = 4 = 2
	kerkbenodigdheden	geld	22 = 4 = 0
	kerkbenodigdheden	geld	19 = 4 = 0
24 recto	kleine kosten pastoor van Maransart	geld	mémoire
24 verso	kleine kosten kerk Glabais	geld	1 = 8 = 18
	Lonen bosmeesters		
15 recto	loon boswachter	rogge	2 mudde
21 verso	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0

	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	5 = 12 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
15 recto	loon "sergeant de Ceriv" (of Lerif)	rogge	2 mudde
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
22 recto	boswerken	geld	5 = 12 = 0
22 verso	boswerken	geld	8 = 15 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	29 = 4 = 0
23 recto	loon herstellingen	geld	240 = 6 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	159 = 16 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	159 = 17 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	202 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	46 = 10 = 0
23 verso	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	41 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	15 = 6 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	164 = 0 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	76 = 4 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	90 = 4 = 0
	bouwmetaal	geld	46 = 10 = 6
24 recto	bouwmetaal	geld	23 = 10 = 12
	bouwmetaal	geld	17 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	14 = 0 = 0
	bouwmetaal + loon herstellingen	geld	25 = 3 = 12
	bouwmetaal	geld	129 = 15 = 0
24 verso	loon herstellingen	geld	12 = 8 = 0
	bouwmetaal	geld	5 = 8 = 0
	bouwmetaal	geld	26 = 6 = 12
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijnsen		
15 verso	Cijns	geld	28 = 1 = 12
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	36 = 14 = 20
	Cijns	geld	8 = 2 = 0
	Cijns	geld	4 = 1 = 12
16 recto	Cijns	geld	2 = 17 = 12
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
16 verso	Cijns aan het kapittel van Nijvel	haver	195 mudde 3 vaten
		haver	168 mudde 9 vaten
17 recto	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	5 = 12 = 12
	Cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire

	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
17 verso	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
		rogge	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	kapoenen	mémoire
	Cijns: op de inkomsten van 24 bunder	geld	mémoire
	Cijns: 8 kapoenen en 4 vaten haver	geld	28 = 9 = 0
18 recto	Cijns voor de molen van Buchet	geld	mémoire
	Kosten van de pachthoven van Hubiermont en Maransart	geld	mémoire
18 verso	Kosten van gronden en weiden gelegen in Marbais	geld	mémoire
	Cijnzen op de pachthoven van Gentsart en Marbais	geld	mémoire
19 recto	Cijnzen op gronden en weiden	geld	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
26 recto	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	119 = 14 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	50 = 14 = 6
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	26 = 5 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	4 = 16 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	30 = 14 = 18
	voor tailles ordinaires	geld	19 = 2 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	7 = 3 = 0
26 verso	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	9 = 3 = 12
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	7 = 19 = 6
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	23 = 18 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	6 = 10 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	20 = 4 = 0
	voor 4 Xxes assises op de oogst	geld	39 = 18 = 0
27 recto	voor 3 Xxes en kwart van 4 Xxes op de oogst	geld	105 = 12 = 12
	voor 3 Xxes en kwart van 4 Xxes op de oogst	geld	39 = 0 = 0
27 verso	voor verschillende "vertes de tailles et Xxes"	geld	124 = 9 = 6
	Deel van de aartsbisschop		
20 verso	uitgaven gedaan in mei 1756	geld	102 = 0 = 0
	uitgaven gedaan in juni 1756	geld	1623 = 0 = 0
		geld	3640 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
21 recto	aan de hofmeester	geld	3038 = 8 = 18
	aan de hofmeester	geld	1535 = 0 = 0
	aan de hofmeester	geld	3563 = 0 = 0
	aan de proost	geld	357 = 0 = 0
	Deel voor de rentmeester		
29 recto	5% van de totale inkomsten	geld	1237 = 6 = 0
	Kosten bij de inkomsten van hout		
22 recto	voor het meten van een bos	geld	62 = 19 = 0

	Uitzonderlijke kosten:		
	de rentmeester koopt hout	geld	30 = 0 = 0
26 verso	voor garnizoenen die zich in een bos bevinden	geld	7 = 16 = 0
27 verso	voor de brieven van het jaar van de rekening	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van de rekening	geld	40 = 0 = 0
28 recto	betalen van een huis dat volledige vernield is	geld	210 = 0 = 0
	Totale eindsom uitgaven		
		geld	22217 = 4 = 2
		rogge	17 mudde
		haver	364 mudde

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4783: REKENING UIT 1764³⁰⁸

Folio	Inkomst		Vermelde som
	pachthoven		
1 recto	pacht pachthof Hulencour	geld	700 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof Hulencour	geld	714 = 0 = 0
		haver	30 mudde
2 verso	pacht pachthof van Passavant	geld	1491 = 15 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Croissant	geld	915 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Foriest	geld	920 = 0 = 0
		haver	40 mudde
	pacht pachthof van Maransart	geld	306 = 0 = 0
	pacht pachthof van Hubermont	geld	227 = 0 = 0
		rogge	9 mudde
		haver	11 mudde
5 recto	pacht pachthof van L'Encloitre	geld	870 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van Pierpont	geld	984 = 0 = 0
		haver	30 mudde
	pacht pachthof van GrandChamps	geld	715 = 0 = 0
		haver	15 mudde 6 vaten
	pacht pachthof van Lerales	geld	345 = 10 = 0
		rogge	8 mudde
		haver	20 mudde
6 verso	pacht pachthof van Bois de Bourdeau	geld	290 = 0 = 0
		haver	10 mudde
	pacht pachthof van Gentisart	geld	363 = 0 = 0
	grondpacht		
2 verso	grondpacht 108 bunder 80 roeden	geld	582 = 0 = 0
		haver	20 mudde
	grondpacht 5 bunder 350 roeden	geld	36 = 0 = 0

³⁰⁸ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4783.

3 verso	grondpacht 89 bunder 373 roeden	geld	585 = 0 = 0
	grondpacht 39 bunder 318 roeden	geld	300 = 0 = 0
	grondpacht 2 bunder 268 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	84 = 0 = 0
		haver	4 mudde
	grondpacht 20 bunder 238 roeden	geld	144 = 0 = 0
	grondpacht 32 bunder 253 roeden	geld	228 = 0 = 0
	grondpacht 22 bunder 389 roeden	geld	161 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 3 bunder 7 roeden	geld	21 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 294 roeden	geld	72 = 0 = 0
		haver	5 mudde
	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	196 = 0 = 0
	grondpacht 26 bunder 282 roeden	geld	80 = 0 = 0
		haver	18 mudde
	grondpacht 2 closures	geld	mémoire
	grondpacht 19 bunder 267 roeden	geld	92 = 0 = 0
		haver	8 mudde
	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	38 = 0 = 0
4 verso	grondpacht 32 bunder 53 roeden	geld	140 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 4 bunder 245 roeden	geld	24 = 0 = 0
	grondpacht 219 roeden	geld	4 = 0 = 0
	grondpacht 176 roeden	geld	2 = 0 = 0
6 recto	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
	grondpacht 3 bunder 317 roeden	geld	78 = 0 = 0
	+ één vierde van 38 bunder 152 roeden		
	grondpacht drie vierde van 38 bunder 152 roeden	geld	174 = 0 = 0
	grondpacht 4 bunder 163 roeden	geld	27 = 0 = 0
6 verso	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	120 = 0 = 0
	+ tiende van St Gertrude op 24 bunder		
	grondpacht 65 bunder 351 roeden	geld	278 = 0 = 0
	pacht gebouwen		
5 verso	pacht molen van Buchet	geld	130 = 0 = 0
	Tienden		
1 verso	grote tiende van Promelle of Genappe		
	1e portie	geld	840 = 0 = 0
	2e portie	geld	250 = 0 = 0
	3e portie	geld	651 = 0 = 0
	4e portie	geld	712 = 0 = 0
	5e portie	geld	360 = 0 = 0
	6e portie	geld	330 = 0 = 0
	7e portie	geld	900 = 0 = 0
	8e portie	geld	800 = 0 = 0
	9e portie	geld	433 = 0 = 0
2 recto	10e portie	geld	500 = 0 = 0
	de competenties van de pastoors en klerken	geld	mémoire
	kleine tiende van Vieumanant	geld	100 = 0 = 0

	kleine tiende van Promelle	geld	141 = 0 = 0
	kleine tiende van Genappe	geld	151 = 0 = 0
	grote tiende van Maransart	geld	400 = 0 = 0
	grote tiende van Glabais	geld	555 = 0 = 0
	kleine tiende van Glabais	geld	mémoire
	tiende van Labry zit in de grote tiende van Promelle	geld	mémoire
	grote tiende van Loupoigne	geld	302 = 0 = 0
	de tiende van aardappelen en tabak	geld	mémoire
5 verso	Grote tiende van Frasnes		
	1e portie	geld	410 = 0 = 0
	2e portie	geld	435 = 0 = 0
	3e portie	geld	392 = 0 = 0
	4e portie	geld	300 = 0 = 0
	5e portie	geld	350 = 0 = 0
	6e portie	geld	456 = 0 = 0
	7e portie	geld	356 = 0 = 0
	8e portie	geld	414 = 0 = 0
	Kleine tiende van Frasnes ook inclusief aardappelen en tabak	geld	317 = 0 = 0
	Tiende van St Gertrude is verhuurd	geld	mémoire
	Cijzen		
3 recto	Cijns	haver	25 mudde
7 recto	Rente redimible: huis van Vieumanant	geld	27 = 10 = 12
10 recto	Cijns op het huis van Gerlonwez	geld	23 = 1 = 12
	Cijns	haver	1 mudde 6 vaten
	Cijns	geld	3 = 0 = 0
10 verso	Cijns op 10 bunder 35 roeden	geld	26 = 0 = 0
	opbrengst van de 2 mudde haver werd verkocht	geld	10 = 13 = 0
	Cijns op 10 bunder 35 roeden	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Cijns op 1 bunder 75 roeden	geld	6 = 0 = 0
	Cijns op 5 mesures 44 roeden	geld	7 = 10 = 10
	Cijns op 3 bunder 127 roeden	geld	18 = 0 = 0
	Cijns op 2 dagwand	geld	3 = 0 = 0
11 recto	Cijns op 7 mesures 18 roeden	geld	10 = 0 = 0
	Cijns op 96 roeden	geld	1 = 10 = 0
	Cijns op 1/2 bunder 76 roeden	geld	4 = 0 = 0
	Cijns op 3 bunder 48 roeden	geld	5 = 6 = 12
		haver	1 mudde
	Cijns op 3 bunder 1 mesure 28 roeden	geld	3 = 0 = 0
	de 1 mudde haver werd verkocht	geld	5 = 6 = 12
	Cijns op 3 bunder 1 mesure 28 roeden	geld	3 = 0 = 0
		haver	1 mudde
	Cijns op 1 bunder 3 mesures	geld	10 = 0 = 0
11 verso	Cijns op 1 bunder 2 dagwand	geld	9 = 0 = 0
	Verkocht hout		
7 verso	Hout: 11 loten	geld	471 = 0 = 0
	voor de rechten van die 11 loten	geld	11 = 0 = 0
	Hout: 8 loten	geld	225 = 0 = 0
	de rechten van die 8 loten	geld	4 = 0 = 0

	Hout: 14 loten	geld	754 = 0 = 0
8 recto	de rechten van die 14 loten	geld	14 = 0 = 0
	Hout: 6 loten + 1 weide	geld	282 = 0 = 0
	de rechten op deze 7 loten	geld	3 = 10 = 0
	Hout: 10 loten	geld	357 = 0 = 0
	de rechten op deze 10 loten	geld	8 = 10 = 0
8 verso	Hout: 3 loten	geld	1375 = 0 = 0
	de rechten op deze 3 loten	geld	3 = 0 = 0
	Hout: 22 loten	geld	1368 = 0 = 0
	de rechten op deze 22 loten	geld	22 = 0 = 0
	Hout: verkochte takken en wortels van gevelde bomen	geld	59 = 5 = 0
9 recto	Hout: takken en wortels van 6 eiken	geld	34 = 17 = 12
	Hout: enkele verkochte bomen	geld	38 = 9 = 12
	Hout: 2 bomen	geld	3 = 3 = 0
	Hout: takken en wortels van eiken	geld	20 = 0 = 0
9 verso	de rendant geeft geld weer als herstel van een fout	geld	2 = 2 = 0
	Verkocht graan		
11 verso	de rendant verkoopt graan	geld	32 = 3 = 12
	Eindtotaal		
12 recto	Eindtotaal inkomsten	28678 = 3 = 0	
		17 mudde rogge	
		365 mudde haver	
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
12 verso	dienstbaarheid klerk van Loupoigne	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk van Vieugenappe	rogge	3 mudde
	dienstbaarheid klerk van Glabais	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk van Maransart	rogge	2 mudde
	dienstbaarheid klerk van Frasnés	rogge	4 mudde
15 recto	Kerkbenodigdheden: 2 toortsen	toortsen	mémoire
18 recto	competence pastoor	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor	geld	290 = 0 = 0
	competence pastoor	geld	300 = 0 = 0
18 verso	competence pastoor	geld	mémoire
	competence kapelaan + wekelijkse misviering	geld	42 = 0 = 0
	competence kapelaan + wekelijks 3 misvieringen	geld	330 = 0 = 0
21 recto	Kerkbenodigdheden: altaarbekleden	geld	3 = 6 = 12
	Kerkbenodigdheden	geld	28 = 4 = 0
	Herstelling kerkgebouw	geld	1 = 15 = 0
	Verfraaiing kerkgebouw	geld	19 = 12 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	4 = 5 = 18
	Kosten bij een processie	geld	2 = 12 = 12

	Lonen bosmeesters		
12 verso	loon van de bosmeesters voor de veiling	rogge	2 mudde
20 recto	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	50 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	10 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	5 = 12 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
12 verso	klerk en sergeant de Frasnes	geld	mémoire
	loon van de hofmeester van Frasnes	rogge	2 mudde
20 verso	loon wachter voor 3 dagen waken	geld	3 = 3 = 0
	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		
20 verso	loon herstellingen	geld	9 = 15 = 0
	loon herstellingen	geld	26 = 3 = 12
	boswerken	geld	28 = 7 = 12
	loon herstellingen	geld	3 = 6 = 12
21 recto	loon herstellingen	geld	79 = 16 = 12
21 verso	loon herstellingen	geld	5 = 15 = 0
	loon herstellingen	geld	292 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	12 = 7 = 0
25 verso	loon herstellingen	geld	60 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	14 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	19 = 0 = 6
	bouw materiaal	geld	2 = 15 = 18
	loon herstellingen	geld	4 = 16 = 0
	loon herstellingen	geld	14 = 11 = 0
26 recto	loon herstellingen	geld	26 = 14 = 6
	bouw materiaal	geld	32 = 5 = 12
	loon herstellingen	geld	99 = 9 = 0
	bouw materiaal	geld	32 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	40 = 11 = 0
	bouw materiaal	geld	7 = 16 = 0
26 verso	loon herstellingen	geld	14 = 8 = 0
	bouw materiaal	geld	26 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	12 = 0 = 0
	loon herstellingen	geld	11 = 9 = 12
	loon herstellingen	geld	15 = 0 = 12
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijnsen		
13 recto	Cijns aan het hospitaal St Nicolas in Nijvel	geld	81 = 9 = 0
	Cijns aan het hospitaal St Sepulcre in Nijvel	geld	mémoire
	Terugbetaling van een cijns	geld	mémoire
	Cijns aan de rekenkamer van het kapittel van Nijvel	geld	34 = 13 = 0
	Cijns aan de refugie van Affligem in Nijvel	geld	mémoire
13 verso	Cijns	geld	2 = 12 = 12
	Cijns	geld	7 = 19 = 18
14 recto	Cijns voor 5 maanden "de ratte de tems"	geld	1 = 13 = 6
	Cijns	geld	84 = 0 = 0

	Cijns	geld	1 = 8 = 18
	Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
14 verso	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns voor het kapittel van Nijvel	haver	72 mudde 2 vaten
		haver	287 mudde 4 vaten
15 recto		haver	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
15 verso	Cijns	geld	6 = 18 = 12
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
		rogge	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
16 recto	Cijns	haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
	Cijns	geld	25 = 19 = 0
	Cijns op de pachthoven van Hubermont en Maransart		
		rogge	mémoire
		froment	mémoire
		tortille de cire	mémoire
		olie	mémoire
		rogge	mémoire
		geld	mémoire
16 verso		haver	mémoire
		geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		pouille	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
		rogge	mémoire
		pois	mémoire
		claus de lin	mémoire
		espeaulte	mémoire
		haver	mémoire
17 recto	Cijns op de pachthoven van Gentisart en Marbais	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		rogge	mémoire
	Cijns op de gronden en weiden in Mellet en Meigneloup	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
17 verso	Cijns	geld	mémoire
		cartes oblovinois	mémoire
		haver	mémoire

	Uitzonderlijke belastingen		
22 verso	als protest betaald aan de ontvangster van Namen,	geld	49 = 2 = 6
	omdat de goederen in Namen getaxeerd werden		
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	119 = 14 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	mémoire
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	61 = 16 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	mémoire
23 recto	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	24 = 7 = 12
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	28 = 2 = 12
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	4 = 10 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	33 = 16 = 0
23 verso	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	6 = 12 = 6
	voor gewone belastingen	geld	18 = 1 = 12
	voor 'fraix de repartition'	geld	7 = 10 = 18
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	33 = 16 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	6 = 12 = 6
24 recto	voor gewone belastingen	geld	18 = 1 = 12
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	11 = 16 = 6
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	8 = 17 = 6
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	9 = 17 = 6
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	27 = 8 = 0
24 verso	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	6 = 0 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	22 = 14 = 12
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst	geld	45 = 12 = 0
	voor 4 Xxes op de oogst	geld	130 = 0 = 0
25 recto	voor 4 Xxes op de oogst	geld	48 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
19 recto	betaald op 5 december 1765	geld	4000 = 0 = 0
	betaald op 9 mei 1766	geld	4000 = 0 = 0
	betaald op 9 juni 1766	geld	1000 = 0 = 0
	betaald op 27 september 1766	geld	1000 = 0 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
19 verso	betaald aan de hofmeester	geld	8000 = 0 = 0
	betaald aan de proost	geld	714 = 0 = 0
	betaald aan de hofmeester	geld	3662 = 4 = 6
	Deel voor de rentmeester		
27 verso	3% van de totale inkomsten	geld	859 = 4 = 0
	Kosten bij de inkomsten van hout		
	Uitzonderlijke kosten		
21 recto	de rentmeester koopt hout	geld	30 = 0 = 0
25 recto	aalmoezen- en liefdadigheidsuitgaven	geld	280 = 0 = 0
	voor het vervoer van brieven van het jaar van deze rekening	geld	8 = 0 = 0
	voor kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
	kwijtschelding schadeloosstelling van de tienden	geld	35 = 0 = 0
	van aardappelen die hen geweigerd is		
	vervoerskosten, tollens, ...	geld	14 = 7 = 0
27 recto	kwijtschelding gronden vernield door hagel	geld	38 = 0 = 0

	Totale eindsom uitgaven		
28 recto		geld	27231 = 1 = 18
		rogge	17 mudde
		haver	359 mudde

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4792: REKENING UIT 1774³⁰⁹

Folio	Inkomst		Vermelde som
	Pachthoven		
1 recto	pacht (helft) voor pachthof van Hulencour	geld	1163 = 10 = 0
1 verso	pacht (helft) voor pachthof van Hulencour	geld	1172 = 15 = 0
	pacht pachthof van Passavant	geld	1671 = 15 = 0
	pacht pachthof van Croissant	geld	1360 = 0 = 0
	pacht pachthof van Foriest	geld	1407 = 0 = 0
2 recto	pacht pachthof van Maransart	geld	461 = 10 = 0
	pacht pachthof van Hubermont	geld	527 = 15 = 0
		rogge	9 mudde
4 verso	pacht pachthof de L'Enclotre	geld	1575 = 0 = 0
	pacht pachthof de Pierpont	geld	1524 = 0 = 0
	pacht pachthof de GrandChamp	geld	936 = 0 = 0
	pacht pachthof de Lerales	geld	857 = 10 = 0
		rogge	8 mudde
5 verso	pacht pachthof van Bois de Bourdeau	geld	400 = 0 = 0
	pacht pachthof van Gentisart	geld	660 = 0 = 0
	Grondpacht		
1 verso	grondpacht 108 bunder 80 roeden grond + 9 B 110 V heide	geld	884 = 0 = 0
	grondpacht 5 bunder 350 roeden	geld	58 = 0 = 0
2 verso	grondpacht 60 bunder 135 roeden	geld	542 = 10 = 0
	grondpacht 42 bunder 325 roeden	geld	342 = 10 = 0
	grondpacht 2 bunder 268 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	146 = 0 = 0
	grondpacht 36 bunder 75 roeden	geld	316 = 0 = 0
	grondpacht 46 bunder 254 roeden	geld	419 = 0 = 0
3 recto	grondpacht 21 bunder	geld	210 = 0 = 0
	grondpacht 22 bunder 389 roeden	geld	190 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 294 roeden	geld	127 = 0 = 0
	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	280 = 0 = 0
	grondpacht 26 bunder 282 roeden	geld	214 = 0 = 0
	grondpacht 2 closures	geld	mémoire
3 verso	grondpacht 19 bunder 267 roeden	geld	157 = 0 = 0
	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	52 = 10 = 0
	grondpacht 32 bunder 53 roeden	geld	146 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	grondpacht 4 bunder 245 roeden	geld	30 = 0 = 0
	grondpacht 219 roeden	geld	6 = 0 = 0

³⁰⁹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4792.

4 recto	grondpacht 176 roeden	geld	4 = 0 = 0
5 recto	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
	grondpacht 3 bunder 317 roeden + 38 bunder 152 roeden	geld	107 = 0 = 0
	grondpacht 38 bunder 152 roeden	geld	230 = 0 = 0
	grondpacht 4 bunder 263 roeden	geld	37 = 0 = 0
5 verso	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	164 = 0 = 0
	+ tiende van St Gertrude op 24 bunder		
	grondpacht 9 bunder 32 roeden	geld	63 = 10 = 0
	grondpacht 65 bunder 351 roeden	geld	278 = 0 = 0
	Pacht gebouwen		
4 verso	pacht Molen van Buchet	geld	130 = 0 = 0
6 verso	Tienden		
	Grote tiende van Genappe of Promelle		
	1e deel	geld	351 = 0 = 0
	2e deel	geld	530 = 0 = 0
	3e deel	geld	686 = 0 = 0
	4e deel	geld	400 = 0 = 0
	5e deel	geld	412 = 0 = 0
	6e deel	geld	600 = 0 = 0
	7e deel	geld	650 = 0 = 0
	8e deel	geld	320 = 0 = 0
	9e deel	geld	625 = 0 = 0
	10e deel	geld	225 = 0 = 0
	11e deel	geld	160 = 0 = 0
	grote tiende van Maransart	geld	465 = 0 = 0
	grote tiende van Glabais is verdeeld in 4 delen:		
	1e deel	geld	503 = 0 = 0
	2e deel	geld	255 = 0 = 0
	3e deel	geld	225 = 0 = 0
7 recto	4e deel	geld	275 = 0 = 0
	grote tiende van Loupoigne	geld	350 = 0 = 0
	kleine tiende van Vieumanant	geld	112 = 0 = 0
	kleine tiende van Promelle	geld	250 = 0 = 0
	kleine tiende van Genappe	geld	120 = 0 = 0
	grote tiende van Frasnes is verdeeld in 8 delen:		
	1e deel	geld	521 = 0 = 0
	2e deel	geld	386 = 0 = 0
	3e deel	geld	347 = 0 = 0
	4e deel	geld	385 = 0 = 0
	5e deel	geld	415 = 0 = 0
	6e deel	geld	797 = 0 = 0
	7e deel	geld	300 = 0 = 0
	8e deel	geld	360 = 0 = 0
	kleine tiende van Frasnes	geld	380 = 0 = 0
	tiende van Cocreament en St Gertrude	geld	mémoire
	Cijnzen		
2 recto	heerlijke cijns van het pachthof van La Tournette	haver	25 mudde
6 recto	"Rente redimible" van het huis van Vieumanant	geld	27 = 10 = 12

8 verso	"Rente redimible" van het huis van Gerlonwez sous Thil	geld	23 = 1 = 12
	Cijns op grond 3 1/2 bunder	haver	1 mudde 6 vaten
	Cijns op grond 5 mesures	geld	3 = 0 = 0
9 recto	Cijns op grond 1 bunder 75 roeden	geld	3 = 0 = 0
	Cijns op grond 10 bunder 35 roeden	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Cijns op grond 5 mesures 44 roeden	geld	3 = 15 = 0
	Cijns op grond 3 bunder 127 roeden	geld	9 = 0 = 0
	Cijns op grond 2 dagwand	geld	1 = 10 = 0
	Cijns op grond 7 mesures 18 roeden	geld	5 = 0 = 0
	Cijns op grond 96 roeden	geld	0 = 15 = 0
9 verso	Cijns op grond 1/2 bunder 76 roeden	geld	2 = 0 = 0
	Cijns op grond 3 1/2 bunder 48 roeden	haver	1 mudde
	Cijns op grond 3 bunder 128 roeden	geld	3 = 0 = 0
		haver	1 mudde
	Cijns op grond 7 mesures	geld	5 = 0 = 0
	Cijns op grond 1 1/2 bunder	geld	4 = 10 = 0
	Inkomsten uit verkocht hout		
7 verso	Hout: 7 loten	geld	674 = 0 = 0
	Hout: 3 loten	geld	175 = 0 = 0
	Hout: 3 loten	geld	50 = 0 = 0
	Hout: 11 loten	geld	548 = 0 = 0
	Hout: 6 loten	geld	220 = 0 = 0
	Hout: 12 loten	geld	528 = 0 = 0
	Verkoop van de "2e coupe du bois"	geld	1432 = 0 = 0
	Verkoop van de "2e coupe du bois"	geld	1611 = 0 = 0
8 recto	Verkoop van verschillende delen hout	geld	135 = 1 = 12
	Verkoop van takken	geld	110 = 8 = 0
	Eindtotaal		
10 recto	Eindtotaal inkomsten	geld	35947 = 16 = 12
		rogge	17 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
10 verso	competence klerk VieuGenappe	rogge	3 mudde
	competence klerk Loupoigne	rogge	2 mudde
	competence klerk Glabais	rogge	2 mudde
	competence klerk Maransart	rogge	2 mudde
	competence klerk Frasnes	rogge	4 mudde
12 recto	Kerkbenodigdheden: wassen toortsen	geld	mémoire
15 recto	competence pastoor van Frasnes	geld	mémoire
	competence pastoor van Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor van Maransart	geld	150 = 0 = 0
	competence pastoor van Loupoigne	geld	mémoire
	vieren één mis per week door de kapelaan van Hulencour	geld	mémoire
15 verso	competence kapelaan van Frasnes + 3 missen	geld	mémoire

17 verso	Kerkbenodigdheden	geld	5 = 3 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	24 = 7 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	61 = 0 = 0
18 recto	Kerkbenodigdheden	geld	4 = 18 = 0
	herstellingen kerk van Baulers	geld	45 = 3 = 12
	Lonen bosmeesters		
10 verso	aan de bosmeesters voor ontvangst tienden	rogge	2 mudde
17 recto	loon boswachter 7 maand 14 dagen	geld	62 = 10 = 0
	loon boswachter 4 maand	geld	33 = 7 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
10 verso	aan de sergeant de cour voor waarborgen	rogge	2 mudde
17 verso	aan een marechaussee van Brabant	geld	6 = 16 = 12
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
17 verso	Boswerken	geld	24 = 1 = 0
18 recto	Boswerken	geld	11 = 2 = 0
21 recto	Bouwmetaal	geld	90 = 0 = 0
	Bouwmetaal	geld	61 = 13 = 0
	Bakovens	geld	18 = 16 = 6
	Loon herstellingen	geld	19 = 16 = 0
	Bouwmetaal	geld	106 = 2 = 0
21 verso	Bouwmetaal	geld	182 = 7 = 0
	Loon herstellingen	geld	113 = 11 = 6
	Loon herstellingen	geld	193 = 4 = 0
	Loon herstellingen	geld	3 = 15 = 0
	Loon herstellingen	geld	7 = 12 = 0
22 recto	Bouwmetaal	geld	1 = 14 = 0
	Bouwmetaal	geld	201 = 10 = 0
	Bouwmetaal	geld	128 = 14 = 0
	Bouwmetaal	geld	13 = 15 = 0
	Loon herstellingen	geld	17 = 8 = 0
	Bouwmetaal	geld	23 = 7 = 12
22 verso	Verschillende herstellingen	geld	65 = 0 = 0
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijzen		
10 verso	Cijzen voor het hospitaal St Nicolas in Nijvel	rogge	mémoire
11 recto	Cijzen voor de rekenkamer van het kapittel van Nijvel	geld	mémoire
	Cijzen voor de dames quotidianes aan het kapittel van Nijvel	haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
	Cijzen	geld	mémoire
	Cijzen	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijzen	geld	mémoire
		haver	mémoire
		kapoenen	mémoire

11 verso	Cijns	geld	mémoire
	Cijns		
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	haver	15 mudde 2 vaten
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	haver	18 mudde 4 vaten
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	geld	2469 - 9 = 0
	Cijns	geld	mémoire
	Cijns aan de proost van Nijvel	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
12 recto	Cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
12 verso	Cijns	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
13 recto	Cijns	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		haver	mémoire
	Cijns	rogge	mémoire
		olie	mémoire
		haver	mémoire
		geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
13 verso	Cijns	kapoenen	mémoire
		claons de lin	mémoire
		epeaute	mémoire
		haver	mémoire
		geld	mémoire
	Cijns	rogge	mémoire
		erwten	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
14 recto	Cijns	kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
		rogge	mémoire
	Cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
14 verso		oblovinis	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
18 verso	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775	geld	21 = 13 = 12
19 recto	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775	geld	89 = 5 = 0
	voor 4 1/2 Xxes voor 103 bunder bos	geld	54 = 1 = 12
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775	geld	4 = 16 = 0
	voor 4 1/2 Xxes voor 50 bunder bos	geld	30 = 0 = 0
19 verso	voor 4 1/2 Xxes op 81 bunder 357 roeden bos	geld	39 = 18 = 18
	voor 4 1/2 Xxes voor de helft van de grote tiende van Maransart	geld	4 = 11 = 12
	voor gewone belastingen	geld	16 = 1 = 18

	voor 4 1/2 Xxes op de oogst + tiende van Labry	geld	8 = 17 = 6
20 recto	voor 4 1/2 Xes assises op de oogst	geld	51 = 6 = 0
	+ op de grote tiende van Glabais		
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775 voor 45 B bos	geld	27 = 8 = 0
	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775 voor 10 B bos	geld	7 = 0 = 0
20 verso	voor 4 1/2 Xxes op de oogst van 1775	geld	130 = 0 = 0
	+ grote en kleine tiende van frasnes		
	voor 4 1/2 Xxes voor 80 B bos	geld	48 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
16 recto	uitgaven gedaan op 9 december 1775	geld	3400 = 0 = 0
	uitgaven gedaan op 7 mei 1776	geld	8234 = 12 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
16 verso	aan Meneer Dom Paul De Coninck, maitre d'hotel d'Affligem	geld	6000 = 0 = 0
	aan de "reverend prevot"	geld	714 = 0 = 0
	aan Meneer Dom Paul De Coninck	geld	4920 = 12 = 0
	Deel voor de rentmeester		
23 verso	3% van de totale inkomsten	geld	1076 = 1 = 0
	Kosten bij de inkomsten van hout		
	Uitzonderlijke kosten:		
18 recto	de rentmeester koopt hout	geld	30 = 0 = 0
18 verso	voor een borgsom	geld	1 = 8 = 0
	aan de griffier van Nijvel voor de borgtocht	geld	1 = 8 = 0
	voor onderzoek naar oude overdrachten van bossen	geld	6 = 8 = 0
	voor hulp bij beheer goederen van de abdij in Namen	geld	49 = 2 = 6
20 recto	voor onkosten ten gevolge van de veepest	geld	8 = 14 = 0
20 verso	voor brieven van het jaar van deze rekening rond te dragen	geld	8 = 0 = 0
	voor onkosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
23 recto	kwijtschelding van gronden vernield door hagel	geld	78 = 10 = 0
	Totale eindsom uitgaven		
		geld	29947 = 4 = 12
		rogge	17 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4802: REKENING UIT 1784³¹⁰

Folio	Inkomst		Aantal
	Pachthoven		
1 recto	pacht Cense de Hulencour	geld	1418 = 0 = 0
		rogge	9 mudde
	pacht Cense de Hulencour	geld	1595 = 0 = 0
	pacht Cense de Passavant	geld	2020 = 0 = 0
1 verso	pacht Cense de Croissant	geld	1500 = 0 = 0
	pacht Cense de Foriest	geld	1702 = 0 = 0

³¹⁰ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4802.

	pacht Cense de Maransart	geld	530 = 0 = 0
	pacht Cense de Hubermont	geld	623 = 0 = 0
3 verso	pacht Cense de l'Enclotre	geld	1675 = 0 = 0
	pacht Cense de Pierpont	geld	1890 = 0 = 0
	pacht Cense de GrandChamp	geld	1116 = 10 = 0
	pacht Cense de Lérales	geld	1046 = 10 = 0
		rogge	8 mudde
4 recto	pacht Cense de Bois de Bourdeau	geld	427 = 0 = 0
	pacht Cense de Gentisart	geld	845 = 0 = 0
	Grondpacht		
1 recto	grondpacht 117 bunder 190 roeden	geld	1174 = 0 = 0
1 verso	grondpacht 350 roeden	geld	60 = 0 = 0
2 recto	grondpacht 60 bunder 135 roeden	geld	603 = 0 = 0
	grondpacht 42 bunder 325 roeden	geld	428 = 0 = 0
	grondpacht 2 bunder 268 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	183 = 0 = 0
	grondpacht 36 bunder 75 roeden	geld	360 = 0 = 0
	grondpacht 46 bunder 201 roeden	geld	465 = 0 = 0
	grondpacht 21 bunder	geld	210 = 0 = 0
	grondpacht 22 bunder 389 roeden	geld	229 = 0 = 0
2 verso	grondpacht 12 bunder 294 roeden	geld	127 = 0 = 0
	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	280 = 0 = 0
	grondpacht 26 bunder 282 roeden	geld	266 = 0 = 0
	grondpacht 2 "closures"	geld	mémoire
	grondpacht 19 bunder 267 roeden	geld	196 = 10 = 0
	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	60 = 0 = 0
	grondpacht 32 bunder 53 roeden + 4 bunder 245 roeden	geld	200 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	1 = 10 = 0
3 recto	grondpacht 219 roeden	geld	8 = 0 = 0
	grondpacht 176 roeden	geld	4 = 0 = 0
	grondpacht 317 roeden	geld	8 = 0 = 0
3 verso	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder	haver	3 mudde
	grondpacht 20 bunder 10 roeden	geld	200 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 12 bunder 374 roeden	geld	129 = 0 = 0
	grondpacht 9 bunder 300 roeden	geld	97 = 10 = 0
	grondpacht 4 bunder 163 roeden	geld	44 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	2 = 10 = 0
	grondpacht 65 bunder 351 roeden	geld	427 = 0 = 0
4 verso	grondpacht 89 roeden	geld	1 = 15 = 0
	Pacht gebouwen		
3 verso	pacht Molen van Buchet	geld	140 = 0 = 0
	Tienden		
4 recto	Tiende van Sint Gertrude 24 bunder	geld	164 = 0 = 0
5 recto	1e deel tiende	geld	461 = 0 = 0
	2e deel tiende	geld	705 = 0 = 0
	3e deel tiende	geld	670 = 0 = 0
	4e deel tiende	geld	514 = 0 = 0
	5e deel tiende	geld	1005 = 0 = 0

	6e deel tiende	geld	853 = 0 = 0
	7e deel tiende	geld	521 = 0 = 0
	8e deel tiende	geld	900 = 0 = 0
	9e deel tiende	geld	540 = 0 = 0
	10e deel tiende	geld	531 = 0 = 0
	11e deel tiende	geld	150 = 0 = 0
	Grote tiende van Maransart	geld	685 = 0 = 0
6 verso	Grote tiende van Glabais is onderverdeeld in 4 porties		
	1e deel tiende	geld	925 = 0 = 0
	2e deel tiende	geld	771 = 0 = 0
	3e deel tiende	geld	730 = 0 = 0
	4e deel tiende	geld	1015 = 0 = 0
	Grote tiende van Loupoigne	geld	651 = 0 = 0
	Kleine tiende van Vieumanant	geld	63 = 0 = 0
	Kleine tiende van Promelle	geld	105 = 0 = 0
	Kleine tiende van Genappe	geld	214 = 0 = 0
5 verso	Grote tiende van Frasnes in 8 porties		
	1e deel tiende	geld	951 = 0 = 0
	2e deel tiende	geld	623 = 0 = 0
	3e deel tiende	geld	621 = 0 = 0
	4e deel tiende	geld	730 = 0 = 0
	5e deel tiende	geld	966 = 0 = 0
	6e deel tiende	geld	702 = 0 = 0
	7e deel tiende	geld	1050 = 0 = 0
	8e deel tiende	geld	720 = 0 = 0
	Kleine tiende van Frasnes	geld	350 = 0 = 0
	Kleine tiende van de Cense de Croissant	geld	50 = 0 = 0
6 recto	Kleine tiende van de Cense du Foriest	geld	70 = 0 = 0
	Tiende van Cocreamont	geld	mémoire
	Cijnzen		
1 verso	Heerlijke cijns Cense de Tournette aan de abdij van Affligem	haver	25 mudde
3 recto	rente redimible 'Maison du Vieumanant'	geld	27 = 0 = 12
8 recto	Heerlijke cijns	geld	23 = 1 = 12
	Heerlijke cijns	haver	1 mudde 6 vaten
	Heerlijke cijns	geld	3 = 0 = 0
	Heerlijke cijns	geld	3 = 0 = 0
8 verso	Heerlijke cijns	geld	26 = 0 = 0
		haver	2 mudde
	Heerlijke cijns	geld	3 = 15 = 0
	Heerlijke cijns	geld	9 = 0 = 0
	Heerlijke cijns	geld	1 = 10 = 0
	Heerlijke cijns	geld	5 = 0 = 0
	Heerlijke cijns	geld	0 = 15 = 0
	Heerlijke cijns	geld	2 = 0 = 0
9 recto	Heerlijke cijns	haver	1 mudde
	Heerlijke cijns	geld	3 = 0 = 0
		haver	1 mudde
	Heerlijke cijns	geld	5 = 0 = 0
	Heerlijke cijns	geld	4 = 10 = 0
	Inkomsten uit de verkoop van hout		

7 recto	Hout: 8 loten	geld	222 = 0 = 0
	Hout: 8 loten	geld	214 = 0 = 0
	Hout: 6 loten	geld	219 = 0 = 0
	Hout: 30 loten	geld	3322 = 0 = 0
	Hout: 15 loten	geld	507 = 0 = 0
	Hout: 15 loten	geld	797 = 0 = 0
	Hout: 20 loten	geld	873 = 0 = 0
	Hout: voor de 8ste lot	geld	mémoire
7 verso	Hout: tweede couppe	geld	1360 = 0 = 0
	Hout: 2 grote en 14 kleine porties	geld	1020 = 0 = 0
9 verso		geld	203 = 9 = 6
	Totale eindsom inkomsten		
23 verso	totale som inkomsten	geld	50243 = 6 = 6
		rogge	17 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
10 recto	competence pastoor VieuGenappe	rogge	3 mudde
	competence klerk van Loupoigne	rogge	2 mudde
	competence klerk van Glabais	rogge	2 mudde
	competence klerk van Maransart	rogge	2 mudde
	competence klerk van Frasnes	rogge	4 mudde
13 verso	competence pastoor van Frasnes	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor van Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor van Maransart	geld	mémoire
	competence pastoor van Loupoigne	geld	mémoire
	competence kapelaan van VieuGenappe	geld	42 = 0 = 0
	competentie kapelaan van Frasnes	geld	330 = 0 = 0
16 recto	Kerkbenodigdheden	geld	4 = 7 = 12
	Kerkbenodigdheden	geld	16 = 16 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	8 = 3 = 12
	Kerkbenodigdheden	geld	21 = 12 = 18
	Kerkbenodigdheden	geld	4 = 12 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	7 = 14 = 0
	Kerkbenodigdheden	geld	157 = 10 = 0
17 recto	Kerkbenodigdheden	geld	49 = 0 = 0
11 recto	Kerkbenodigdheden	geld	mémoire
	Lonen bosmeesters		
15 verso	loon bosmeesters voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon bosmeesters voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon bosmeesters voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon bosmeesters voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
16 verso	Loon boswachter: voor een patrouillant voor 1 dag	geld	10 = 16 = 0
10 recto	loon boswachter Frasnes	rogge	2 mudde
	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
10 recto	loon hofmeester van Frasnes	rogge	2 mudde

	Herstellingen + bouw materiaal + boswerken		
16 recto	bosonderhoud	geld	5 = 12 = 0
	bosonderhoud	geld	13 = 10 = 0
16 verso	bosonderhoud	geld	46 = 5 = 0
17 recto	bosonderhoud	geld	196 = 10 = 0
17 verso	bouwen van een nieuwe pastorij in Maransart	geld	1050 = 0 = 0
18 verso	Loon herstellingen	geld	14 = 12 = 12
20 verso	Bouw materiaal	geld	8 = 0 = 0
	Bouw materiaal	geld	46 = 0 = 0
	Bouw materiaal	geld	612 = 0 = 0
	Bouw materiaal	geld	2 = 2 = 0
	Bouw materiaal	geld	260 = 16 = 18
21 recto	Loon herstellingen	geld	280 = 3 = 0
	Loon herstellingen	geld	216 = 16 = 0
	Loon herstellingen	geld	133 = 1 = 12
	Bouw materiaal	geld	50 = 1 = 0
21 verso	Bouw materiaal	geld	38 = 15 = 0
	Loon herstellingen	geld	1301 = 14 = 0
	Loon herstellingen	geld	127 = 7 = 0
	Bouw materiaal	geld	191 = 9 = 0
	Bouw materiaal	geld	201 = 8 = 0
22 recto	Bouw materiaal	geld	390 = 0 = 0
	Bouw materiaal	geld	337 = 0 = 0
	Bouw materiaal	geld	50 = 3 = 18
	Bouw materiaal	geld	30 = 1 = 12
	Bouw materiaal	geld	184 = 5 = 0
22 verso	Bouw materiaal	geld	76 = 0 = 0
	Loon herstellingen	geld	486 = 3 = 0
	Bouw materiaal	geld	49 = 15 = 15
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijnsen		
10 recto	Cijns aan het hospitaal van Saint Nicolas in Nijvel	rogge	mémoire
		geld	mémoire
10 verso	Cijns aan de rekenkamer voor de Cense de Hulencour	geld	mémoire
	Heerlijke Cijns	haver	mémoire
		kapoenen	mémoire
		geld	mémoire
	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
	Cijns aan de heer Resves	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
11 recto	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	haver	33 mudde 6 vaten
	Cijns aan het kapittel van Nijvel	geld	3007 = 7 = 0
	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
11 verso	Heerlijke Cijns	kapoenen	mémoire
		haver	mémoire
	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
	Heerlijke Cijns	kapoenen	mémoire

		geld	mémoire
	Heerlijke Cijns		mémoire
	Heerlijke Cijns		mémoire
12 recto	Heerlijke Cijns	geld	mémoire
		haver	mémoire
	Heerlijke Cijns	rogge	mémoire
		froment	mémoire
		tortille de cire	mémoire
		olie	mémoire
		geld	mémoire
	Heerlijke Cijns	haver	mémoire
		geld	mémoire
		kapoenen	mémoire
		pouille	mémoire
12 verso	Heerlijke Cijns		mémoire
	Heerlijke Cijns		mémoire
	Heerlijke Cijns		mémoire
	Uitzonderlijke Belastingen		
18 verso	Belasting voor 1/2 Xxes	geld	23 = 16 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	33 = 16 = 0
	Helft van de belastingen geheven op de tienden	geld	13 = 9 = 12
	Gewone belastingen	geld	16 = 11 = 12
19 recto	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	51 = 16 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	9 = 8 = 12
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	26 = 0 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	4 = 4 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	26 = 5 = 0
19 verso	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	102 = 0 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	61 = 16 = 0
	Gewone belastingen	geld	18 = 0 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	130 = 0 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	48 = 0 = 0
20 recto	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	27 = 8 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	7 = 10 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
14 verso	Uitgaven gedaan op 23 juli 1785	geld	4200 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 2 december 1785	geld	5000 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 13 januari 1786	geld	3000 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 10 april 1786	geld	3700 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 17 mei 1786	geld	2408 = 2 = 0
	Deel van de proost en de religieuzen		
15 recto	Uitgaven gedaan aan de "maitre d'hotel" van Affligem	geld	10330 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan aan de proost	geld	745 = 10 = 0
	Uitgaven gedaan aan de heer Don Augustin Vanhecke	geld	7232 = 12 = 0
	Deel voor de rentmeester		
23 verso	3% van de totale inkomsten	geld	1506 = 15 = 0

	Kosten bij de inkomsten van hout		
	Uitzonderlijke kosten:		
18 recto	hulp bij gronden van de abdij gelegen in de provincie Namen	geld	49 = 2 = 6
	voor de uitbetaling in een rechtzaak	geld	96 = 1 = 0
	voor betalingen in een rechtzaak	geld	49 = 0 = 0
	voor betalingen in een rechtzaak	geld	97 = 13 = 0
20 recto	voor het dragen van brieven een jaar lang	geld	8 = 0 = 0
	kosten bij het maken van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
23 recto	Kwijtschelding bij de inkomsten van hout	geld	18 = 0 = 0
23 verso	Totale eindsom uitgaven	geld	50243 = 6 = 6
		rogge	17 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten

ARCHIEFDOCUMENT NR. 4810: REKENING UIT 1792³¹¹

Folio	Inkomst		Vermelde som
	pachthoven		
1 recto	pacht pachthof Hulencour	geld	1682 = 10 = 0
		rogge	9 mudde
	pacht pachthof Hulencour	geld	1835 = 0 = 0
	pacht pachthof Passavant	geld	2255 = 0 = 0
1 verso	pacht pachthof van Croissant	geld	1600 = 0 = 0
	pacht pachthof van Foriest	geld	1950 = 0 = 0
	pacht pachthof van Maransart	geld	567 = 0 = 0
	pacht pachthof Hubermont	geld	630 = 0 = 0
3 verso	pacht pachthof van L'Enclotre	geld	1930 = 0 = 0
	pacht pachthof van Pierpont	geld	1810 = 0 = 0
		rogge	2 mudde
	pacht pachthof van GrandChamp	geld	1205 = 0 = 0
	pacht pachthof van Lerales	geld	1235 = 0 = 0
		rogge	8 mudde
4 verso	pacht pachthof van Gentisart	geld	845 = 0 = 0
	Grondpacht		
1 verso	grondpacht 3 1/2 bunder 86 roeden	geld	52 = 10 = 0
	grondpacht 117 bunder 190 roeden	geld	1175 = 0 = 0
	grondpacht 5 bunder 350 roeden	geld	60 = 0 = 0
2 recto	grondpacht 79 1/2 bunder 93 roeden	geld	797 = 0 = 0
	grondpacht 42 bunder 325 roeden + 6 bunder 370 roeden	geld	627 = 0 = 0
	+ 14 1/2 bunder 6 roeden		
	grondpacht 2 bunder 268 roeden	geld	mémoire
	grondpacht 18 bunder 131 roeden	geld	183 = 0 = 0
2 verso	grondpacht 62 bunder 274 roeden	geld	626 = 0 = 0
	grondpacht 22 bunder 389 roeden	geld	230 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 294 roeden	geld	134 = 0 = 0

³¹¹ R.A.L., *Kerkelijk archief Brabant*, nr. 4810.

	grondpacht 28 bunder 39 roeden	geld	281 = 0 = 0
	grondpacht 26 bunder 282 roeden	geld	266 = 0 = 0
	grondpacht 2 "closures"	geld	mémoire
	grondpacht 19 bunder 260 roeden	geld	196 = 10 = 0
3 recto	grondpacht 7 bunder 258 roeden	geld	60 = 0 = 0
	grondpacht 37 bunder 40 roeden	geld	200 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	2 = 10 = 0
	grondpacht 219 roeden	geld	8 = 0 = 0
	grondpacht 1/2 bunder 7 roeden	geld	5 = 10 = 0
	grondpacht 3 1/2 bunder 10 roeden	geld	35 = 0 = 0
3 verso	grondpacht 15 bunder	geld	150 = 0 = 0
	grondpacht 6 bunder 64 roeden	geld	60 = 0 = 0
4 recto	grondpacht 33 bunder 90 roeden	geld	90 = 0 = 0
	+ tiende van Cocreamont op 11 bunder 176 roeden	haver	3 mudde
	grondpacht 20 bunder 10 roeden	geld	200 = 0 = 0
	grondpacht 12 bunder 374 roeden	geld	129 = 0 = 0
	grondpacht 9 bunder 3 dagwand	geld	97 = 10 = 0
	grondpacht 4 bunder 163 roeden	geld	44 = 0 = 0
	grondpacht 1 dagwand	geld	2 = 10 = 0
	grondpacht 14 bunder 85 roeden	geld	167 = 0 = 0
	+ tiende Sainte Gertrude op 24 bunder		
4 verso	grondpacht bossen (75 bunder 3 dagwand 19 roeden)	geld	440 = 0 = 0
	grondpacht 65 bunder 351 roeden	geld	427 = 0 = 0
	grondpacht 89 roeden	geld	1 = 15 = 0
7 recto	grondpacht 1 bunder 2 dagwand	geld	4 = 10 = 0
	Pacht gebouwen		
3 verso	pacht molen Buchet	geld	140 = 0 = 0
	Tienden		
5 recto	Andere inkomsten van verkochte tienden van Genappe		
	1e portie	geld	400 = 0 = 0
	2e portie	geld	677 = 0 = 0
	3e portie	geld	875 = 0 = 0
	4e portie	geld	800 = 0 = 0
	5e portie	geld	902 = 0 = 0
	6e portie	geld	724 = 0 = 0
	7e portie	geld	1030 = 0 = 0
	8e portie	geld	621 = 0 = 0
	9e portie	geld	1017 = 0 = 0
	10e portie	geld	556 = 0 = 0
	11e portie	geld	648 = 0 = 0
	Grosse tiende van Maransart	geld	625 = 0 = 0
	Grosse tiende van Glabais		
	1e portie	geld	880 = 0 = 0
	2e portie	geld	633 = 0 = 0
	3e portie	geld	570 = 0 = 0
	4e portie	geld	570 = 0 = 0
	Grosse tiende van Loupoigne	geld	575 = 0 = 0
	Menue tiende van Vieumanant	geld	63 = 0 = 0
	Menue tiende van Promelle	geld	72 = 0 = 0
	Menua tiende van Genappe	geld	260 = 0 = 0

	Grosse tiende van Frasnès		
	1e portie	geld	961 = 0 = 0
	2e portie	geld	700 = 0 = 0
5 verso	3e portie	geld	880 = 0 = 0
	4e portie	geld	892 = 0 = 0
	5e portie	geld	800 = 0 = 0
	6e portie	geld	1035 = 0 = 0
	7e portie	geld	1160 = 0 = 0
	8e portie	geld	811 = 0 = 0
	Menue tiende van Frasnès	geld	325 = 0 = 0
	Tiende van Cocreamont en Sainte Gertrude	geld	mémoire
	Cijnzen		
1 verso	heerlijke cijns aan de abdij	haver	25 mudde
3 recto	Cijns van het huis van Vieumanant aan de abdij	geld	31 = 0 = 0
	Inkomsten uit de verkoop van hout		
6 recto	Hout: 13 loten	geld	1084 = 0 = 0
	Hout: 8 loten	geld	114 = 0 = 0
	Hout: 9 loten	geld	785 = 0 = 0
	Hout: 12 loten	geld	323 = 0 = 0
	Hout: bois de lerales	geld	1870 = 0 = 0
	Hout: bois de foriest	geld	1899 = 0 = 0
	Totale eindsom inkomsten	geld	50692 = 5 = 6
		rogge	19 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten
Folio	Uitgave		Vermelde som
	Kosten clerici + kerkbenodigdheden		
8 recto	competence klerk VieuGenappe	rogge	3 mudde
	competence klerk Loupoigne	rogge	2 mudde
	competence klerk Glabais	rogge	2 mudde
	competence klerk Maransart	rogge	2 mudde
	competence klerk Frasnès	rogge	4 mudde
9 recto	kerkbenodigdheden	geld	mémoire
11 recto	competence pastoor Frasnès	geld	400 = 0 = 0
	competence pastoor Glabais	geld	300 = 0 = 0
	competence pastoor Maransart	geld	150 = 0 = 0
	competence pastoor Loupoigne	geld	10 = 0 = 0
	competence kapelaan VieuGenappe + vieren mis	geld	42 = 0 = 0
	competence kapelaan Frasnès + vieren missen	geld	330 = 0 = 0
13 recto	kerkbenodigdheden	geld	42 = 0 = 0
	Lonen bosmeesters		
8 recto	loon boswachter	rogge	2 mudde
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0
	loon boswachter voor 1 jaar	geld	100 = 0 = 0

	Lonen ander vast personeel voor inkomsten		
8 recto	hofmeester Frasnés	rogge	2 mudde
	2e hofmeester	rogge	2 mudde
	Herstellingen + bouwmetaal + boswerken		
13 recto	loon herstellingen	geld	51 = 9 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	19 = 9 = 0
	bouwmetaal	geld	285 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	332 = 4 = 0
	loon herstellingen	geld	202 = 6 = 0
	loon herstellingen	geld	5 = 12 = 0
13 verso	loon herstellingen	geld	43 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	399 = 0 = 0
	bouwmetaal	geld	64 = 7 = 0
	loon herstellingen	geld	10 = 10 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	68 = 4 = 0
14 recto	loon herstellingen	geld	168 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	218 = 10 = 0
	bouwmetaal	geld	100 = 4 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	16 = 10 = 0
	bouwmetaal	geld	53 = 17 = 0
14 verso	loon herstellingen	geld	79 = 8 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	68 = 9 = 0
	bouwmetaal	geld	24 = 14 = 12
17 verso	bouwmetaal	geld	166 = 10 = 0
	loon herstellingen	geld	134 = 15 = 0
	bouwmetaal	geld	198 = 6 = 6
	bouwmetaal	geld	89 = 8 = 0
17 verso	bouwmetaal	geld	20 = 9 = 18
	bouwmetaal	geld	17 = 4 = 0
	bouwmetaal	geld	108 = 18 = 0
18 recto	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	157 = 14 = 0
	loon herstellingen	geld	65 = 8 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	212 = 13 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	655 = 10 = 0
18 verso	bouwmetaal	geld	32 = 8 = 12
	bouwmetaal	geld	133 = 12 = 0
	loon herstellingen + bouwmetaal	geld	98 = 11 = 12
	Kosten aan gronden en pachthoven: cijns		
8 recto	Cijns aan het hospitaal St Nicolas te Nijvel	geld	mémoire
	Cijns gericht aan de rekenkamer van het kapittel van Nijvel	geld	mémoire
8 verso	heerlijke cijns	haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	haver	mémoire
	heerlijke cijns	haver	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
9 recto	cijns	haver	33 mudde 6 vaten
		geld	3276 = 6 = 0
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	cijns voor de proost van he kapittel Nijvel	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire

9 verso	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
10 recto	Cijns: kerkbenodigdheden + armen Maransart	geld	mémoire
	+ Abdij van Aywiers		
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	rente: armen Marbais	geld	mémoire
	cijns aan het grote hospitaal van Namen	geld	mémoire
10 verso	heerlijke cijns	geld	mémoire
	heerlijke cijns	geld	mémoire
	Uitzonderlijke belastingen		
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	2 = 7 = 6
15 recto	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	7 = 1 = 18
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	51 = 6 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	59 = 17 = 0
15 verso	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	43 = 0 = 12
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	8 = 3 = 18
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	16 = 11 = 12
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	22 = 2 = 12
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	8 = 13 = 0
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	1 = 4 = 0
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	7 = 10 = 0
16 recto	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	23 = 17 = 0
	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	3 = 4 = 0
	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	20 = 0 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	29 = 9 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	4 = 16 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	30 = 0 = 0
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	17 = 0 = 0
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	10 = 6 = 0
16 verso	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	76 = 10 = 0
	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	46 = 7 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	119 = 0 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	102 = 2 = 0
	Belasting voor 3/4 Xxes	geld	10 = 2 = 0
	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	20 = 4 = 0
	Belasting voor 3 3/4 Xxes	geld	12 = 12 = 0
17 recto	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	162 = 10 = 0
	Belasting voor 4 1/2 Xxes	geld	60 = 0 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	162 = 10 = 0
	Belasting voor 5 Xxes	geld	60 = 0 = 0
	Deel van de aartsbisschop		
11 verso	Uitgaven gedaan op 26 april 1792	geld	7000 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 24 mei 1792	geld	5000 = 0 = 0
	Uitgaven gedaan op 5 mei 1794	geld	7958 = 17 = 0

	Deel van de proost en de religieuzen		
12 recto	aan de "maitre d'hostel" van Affligem	geld	20515 = 13 = 0
	aan de proost	geld	745 = 10 = 0
	Deel voor de rentmeester		
19 verso	3 % van de totale inkomsten	geld	1508 = 10 = 12
	Kosten bij de inkomsten van hout		
	Uitzonderlijke kosten:		
15 recto	hulp bij goederenbeheer in Namen	geld	108 = 1 = 0
	loon notaris	geld	18 = 0 = 0
17 recto	voor brieven rond te dragen van deze rekening	geld	8 = 0 = 0
	voor kosten van deze rekening	geld	40 = 0 = 0
19 recto	Kwijtschelding schulden hout	geld	24 = 0 = 0
	Kwijtschelding schulden hout	geld	125 = 0 = 0
	Kwijtschelding schulden hout	geld	256 = 0 = 0
14 verso	De rentmeester koopt hout	geld	30 = 0 = 0
	Totale eindsom uitgaven		
	Totale eindsom uitgaven	geld	53789 = 19 = 18
		rogge	19 mudde
		haver	33 mudde 6 vaten